

การวิจัยและประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษา
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

RESEARCH AND EVALUATION OF HYBRID LEARNING MANAGEMENT SYSTEMS IN
THE CLASSROOM LEVEL: A CASE STUDY OF SUAN DUSIT UNIVERSITY

พรพรรณ บัวทอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2567

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัด ประเมิน และวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

RESEARCH AND EVALUATION OF HYBRID LEARNING MANAGEMENT SYSTEMS IN
THE CLASSROOM LEVEL: A CASE STUDY OF SUAN DUSIT UNIVERSITY

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of DOCTOR OF PHILOSOPHY
(Doctor of Philosophy Program in Educational Measurement Evaluation and Research)
Faculty of Education, Srinakharinwirot University
2024
Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การวิจัยและประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ของ

พรพรรณ บัวทอง

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัด ประเมิน และวิจัยการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตา ตูลย์เมธการ)

..... ที่ปรึกษาร่วม

(ศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชนะศึก นิษานนท์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล)

ชื่อเรื่อง	การวิจัยและประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผู้วิจัย	พรพรรณ บัวทอง
ปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2567
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนต์ตา ตูลย์เมธากา
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ศาสตราจารย์ ดร. อองอาจ นัยพัฒน์

การวิจัยและประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน 2) พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน 3) ประเมินระบบฯ ที่พัฒนาขึ้น การวิจัยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงประเมิน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องจำนวน 44 คน และนักศึกษา 38 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบสังเกต และแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) มหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีนโยบายสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ลงทุนทั้งทรัพยากรกายภาพและบุคคล พบข้อจำกัดด้านความเข้าใจและทักษะของผู้สอน ด้านผู้บริหารคาดหวังให้ผู้สอนเป็นผู้จัดการรายวิชา และมีระบบฯ ที่นำไปใช้ได้จริง 2) ผลการพัฒนาระบบฯ พบว่า โมเดล I-E-O ของ Astin สามารถใช้เป็นกรอบในการพัฒนาระบบฯ ร่วมกับการใช้หลักการ HyFlex ของ Beatty ได้ดี ผลการประเมินความเหมาะสมของระบบฯ ที่พัฒนาขึ้นโดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประเมินขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) พบว่า ระบบฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.76 S.D. = 0.33) 3) เมื่อนำระบบฯ ไปใช้ ผลการประเมินโดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก พบว่า (1) ในระดับปฏิกิริยา (Reaction) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.10 (S.D. = 0.99) ผู้สอนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความเห็นว่าเป็นประโยชน์ (2) ระดับการเรียนรู้ (Learning) ผู้สอนมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.21 (S.D. = 0.47) (3) ระดับพฤติกรรม (Behavior) ผู้สอนมีการปฏิบัติตามพฤติกรรมที่กำหนดครอบคลุม คะแนนคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.58 (S.D. = .27) ด้านพฤติกรรมการสอน ผู้สอนนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.41 (S.D. = 0.52) (4) ระดับผลลัพธ์ (Results) ผู้เรียนมีผลลัพธ์การเรียนรู้เพิ่มขึ้น ด้านผู้บริหารเห็นว่าระบบฯ ตรงกับความคาดหวังในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.20 (S.D. = 0.83) ด้านการประเมินความคุ้มค่า (Return on Investment: ROI) พบว่า ROI เท่ากับ 0.92 (92%) สะท้อนให้เห็นว่า ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดมีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่คุ้มค่า และมีคุณค่าทางสังคมในแง่การสร้างประโยชน์ด้านการศึกษาที่ยั่งยืน

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด, การวิจัยและประเมิน, โมเดล IEO

Title	RESEARCH AND EVALUATION OF HYBRID LEARNING MANAGEMENT SYSTEMS IN THE CLASSROOM LEVEL: A CASE STUDY OF SUAN DUSIT UNIVERSITY
Author	PORNPAN BUATHONG
Degree	DOCTOR OF PHILOSOPHY
Academic Year	2024
Thesis Advisor	Manaathar Tulmethakaan
Co Advisor	Ong-art Naiyapatana

The research and evaluation of a hybrid learning management system in the classroom level: A case study of Suan Dusit University aimed to: 1) examine the current conditions, problems, , and expectations of stakeholders involved in classroom-level hybrid learning management; 2) develop a hybrid learning management system for classroom use; and 3) evaluate the developed system. This study used qualitative research and evaluation research methods. The participants included 44 individuals, including administrators, instructors, and staff members, as well as 38 students. The research tools used were interviews, questionnaires, observation forms, and evaluation forms. Qualitative data were analyzed through content analysis, and quantitative data were analyzed using the mean and standard deviation. The results indicated that: 1) Suan Dusit University supported hybrid learning through policies and investment in physical and human resources; however, challenges remained in instructors' understanding and skills. Administrators expected instructors to manage courses and apply the system effectively. 2) The system was developed based on Astin's I-E-O Model and integrated with Beatty's HyFlex principles. Its overall appropriateness, assessed using OECD evaluation criteria, was rated at the highest level (mean = 4.76, S.D. = 0.33). 3) System implementation was evaluated using Kirkpatrick's four-level model: (1) At the reaction level, students expressed high satisfaction with the hybrid learning system (mean = 4.10, S.D. = 0.99), and instructors and support staff also reported satisfaction. (2) At the learning level, instructors demonstrated a high level of capability in hybrid instruction (mean = 4.21, S.D. = 0.47). (3) At the behavior level, instructors effectively applied the expected practices, achieving the highest overall quality (mean = 4.58 , S.D. = 0.2 7), and their teaching behaviors demonstrated effective knowledge transfer (mean = 4.41, S.D. = 0.52). (4) At the results level, student learning outcomes improved, and administrators agreed that the system aligned well with their expectations (mean = 4.20 , S.D. = 0 .8 3). The Return on Investment (ROI) was 0.92 or 92%, reflecting high economic value and social benefits in terms of providing flexible educational opportunities.

Keyword : Hybrid Learning Management, Research and Evaluation, I-E-O Model

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่ให้การสนับสนุนการศึกษาต่อครั้งนี้ และส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอย่างเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับนโยบาย One World Library และเป้าหมายการก้าวสู่ The University

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรทุกท่านที่ให้ข้อมูล และข้อเสนอแนะที่มีคุณค่าตลอดการวิจัย รวมถึงนักศึกษาทุกคนซึ่งได้ถ่ายทอดประสบการณ์และความคิดเห็นที่สะท้อนมุมมองผู้เรียนอย่างแท้จริง

ขอแสดงความขอบคุณอย่างสูงต่อศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ ผู้เป็นครูผู้กรุณาชี้แนะแนวทาง และถ่ายทอดประสบการณ์ รวมถึง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตา ตูลย์เมธากา ที่เป็นที่ปรึกษาและพลังทางใจตลอดเส้นทางในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ชนะศึก นิษานนท์ ประธานสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ และกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา และรองศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สิวทันพรกุล และขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่มีส่วนสำคัญให้การวิจัยครั้งนี้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นฝึกภาคขาที่เป็นทั้งที่พึ่งทางใจและทางวิชาการเสมอมาในชีวิตการเป็นเด็กวัดด้วยกัน

และท้ายที่สุด ขอขอบคุณบิดามารดาและครอบครัวที่เป็นแรงสนับสนุนอันมั่นคงในทุกย่างก้าวของการศึกษาของบ้านเรา

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยชิ้นนี้จะมีส่วนเล็กๆ ๗ ในการจุดประกายพัฒนาการเรียนรู้ที่มีความหมายต่ออนาคต

พรพรรณ บัวทอง

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฐ
สารบัญรูปภาพ	ฌ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
คำถามของการวิจัย.....	8
ความมุ่งหมายของการวิจัย	8
ความสำคัญของการวิจัย	9
ขอบเขตของการวิจัย	10
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่ เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัย สวนดุสิต	10
ระยะที่ 2 การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.....	11
ระยะที่ 3 การประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก	12
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	13
กรอบแนวคิดในการวิจัย	16
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19

1. การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด	20
1.1 การจัดการเรียนรู้.....	20
1.1.1 ความหมายการจัดการเรียนรู้.....	20
1.1.2 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้.....	22
1.1.3 แนวคิดของการจัดการเรียนรู้.....	23
1.1.4 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้.....	23
1.2 การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด.....	26
1.2.1 ความเป็นมาของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด	26
1.2.2 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด	30
1.2.3 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด	32
1.2.4 รูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด	33
1.2.5 ความแตกต่างของการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม การจัดการเรียนรู้แบบ ออนไลน์ และการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด	36
1.2.6 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด	43
1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด.....	50
2. การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้.....	57
2.1 ความหมายของระบบ	57
2.2 การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้.....	58
3. โมเดล I-E-O ของ Astin (Astin's I-E-O Model).....	62
3.1 ความหมายของโมเดล I-E-O ของ Astin	63
3.2 ความสำคัญของโมเดล I-E-O ของ Astin	63
3.3 องค์ประกอบของโมเดล I-E-O ของ Astin.....	63
3.4 โมเดล I-E-O ของ Astin (Astins I-E-O Model) กับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด	65

4. หลักสูตร Hybrid-Flexible (HyFlex)	67
4.1 ความหมายของหลักสูตร Hybrid-Flexible.....	67
4.2 ความสำคัญของหลักสูตร Hybrid-Flexible	68
4.3 ค่านิยมและหลักการพื้นฐานของการออกแบบหลักสูตร Hybrid-Flexible	68
4.4 หลักการออกแบบหลักสูตร Hybrid-Flexible	69
4.5 ขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร Hybrid-Flexible (HyFlex)	70
5. การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนด้วยการใช้โมเดล I-E-O ของ Astin มาเป็นกรอบในการพัฒนาระบบฯ โดยใช้ขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Beatty เป็นกระบวนการในการพัฒนาระบบฯ.....	75
6. โมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Model)	77
6.1 ความหมายของโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก	78
6.2 ความสำคัญของโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก	78
6.3 ระดับของการประเมินตามโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก	79
6.4 โมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Model) กับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด.....	81
6.5 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดตามโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Model)	83
6.5.1 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ	83
6.5.2 แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถของผู้สอน	84
6.5.3 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม	85
6.5.4 แนวคิดเกี่ยวกับผลลัพธ์การเรียนรู้	86
6.5.5 แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง	87
6.5.6 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความคุ้มค่า	88
7. การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต	90

7.1 ทิศทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต (SDU Directions)	90
7.2 นโยบาย OWL : One World Library.....	92
7.3 การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับมหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต	93
7.4 การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต	95
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	99
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต ...	101
ระยะที่ 2 การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	106
ระยะที่ 3 การประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก	114
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	137
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่ เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัย สวนดุสิต	137
1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัย สวนดุสิต	138
2. สภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัย สวนดุสิต	149
3. ความต้องการและความคาดหวังต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต	153
สรุปผลการศึกษาตอนที่ 1	155
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	156

1. ผลการศึกษาโมเดล I-E-O ของ Astin (2012) เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต และผลการศึกษาหลักการและขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Brian J. Beatty (2019) 5 ขั้นตอนเพื่อใช้เป็นกระบวนการในการพัฒนาระบบฯ.....	157
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต	159
3. ผลการประเมินความเหมาะสมของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่พัฒนาขึ้น โดยประยุกต์จากเกณฑ์การประเมิน (Evaluation Criteria) ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD)	168
สรุปผลการศึกษาตอนที่ 2.....	169
ตอนที่ 3 ผลการประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก	170
1. ผลการประเมินในระดับปฏิกิริยา (Reaction) เป็นการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน ประเมินความพึงพอใจของผู้สอนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง.....	170
2. ผลการประเมินระดับการเรียนรู้ (Learning)	175
3. ผลการประเมินระดับพฤติกรรม (Behavior) เป็นการสังเกตพฤติกรรมการสอน และการประเมินพฤติกรรมการสอน.....	177
4. ผลการประเมินระดับผลลัพธ์ (Results) เป็นการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับ (Return on Expectations : ROE) ของผู้บริหาร ประเมินความคุ้มค่า (Return on Investment: ROI)	180
สรุปผลการศึกษาตอนที่ 3.....	184
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	186
1. ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	186
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	186
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	187

4. สรุปผลการวิจัย.....	187
5. อภิปรายผล	191
6. ข้อเสนอแนะ.....	201
บรรณานุกรม	205
ภาคผนวก.....	218
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	219
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก	221
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	226
ภาคผนวก ง Click to Class คู่มือระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	248
ประวัติผู้เขียน.....	259

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 นิยามและความหมายของการจัดการเรียนรู้ (Learning Management)	20
ตาราง 2 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ (Learning Management).....	23
ตาราง 3 นิยามและความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด	30
ตาราง 4 นิยามและความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม	37
ตาราง 5 นิยามและความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์.....	39
ตาราง 6 ความแตกต่างของการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ และการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด.....	42
ตาราง 7 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด.....	44
ตาราง 8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด	51
ตาราง 9 นิยามและความหมายของระบบ	57
ตาราง 10 การประเมินเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Model) กับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด	81
ตาราง 11 เกณฑ์การให้คะแนนชิ้นงาน (Scoring Rubric) เพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน	123
ตาราง 12 สรุปกรอบดำเนินการวิจัย 3 ระยะ	133
ตาราง 13 ความเชื่อมโยงของโมเดล IEO กับขั้นตอน HyFlex เพื่อใช้พัฒนาระบบฯ	165
ตาราง 14 ผลประเมินความเหมาะสมของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยประยุกต์จากเกณฑ์การประเมิน (Evaluation Criteria) ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD)	168
ตาราง 15 ผลประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของนักศึกษา	171
ตาราง 16 ผลประเมินความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด.....	176
ตาราง 17 ผลการสังเกตพฤติกรรมการสอนของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด	177
ตาราง 18 ผลประเมินพฤติกรรมการสอนของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด	179

ตาราง 19 คะแนนผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนจำแนกตามเกณฑ์การให้คะแนนและการส่งงาน	180
ตาราง 20 ผลการประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับต่อระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่ พัฒนาขึ้นของผู้บริหาร	181
ตาราง 21 รายการต้นทุนของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่นำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบ ไฮบริด คือ รายวิชาคุณค่าของความสุข จำนวน 1 ตอนเรียน.....	183

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	18
ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด	48
ภาพประกอบ 3 The I-E-O Model	64
ภาพประกอบ 4 แบบฟอร์มการวิเคราะห์ ยืนยันหรือแก้ไขผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่คาดหวังตาม หลักสูตร Hyflex.....	71
ภาพประกอบ 5 การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนด้วยการใช้โมเดล I- E-O ของ Astin มาเป็นกรอบในการพัฒนาระบบฯ โดยใช้ขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Beatty เป็นกระบวนการในการพัฒนาระบบฯ.....	77
ภาพประกอบ 6 โมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Model)	80
ภาพประกอบ 7 นโยบาย OWL ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต	93
ภาพประกอบ 8 ระยะดำเนินการวิจัย.....	100
ภาพประกอบ 9 ห้องเรียน SDU Learning Room ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต.....	140
ภาพประกอบ 10 ห้อง Online Learning.....	141
ภาพประกอบ 11 ห้อง Virtual Learning	141
ภาพประกอบ 12 ห้อง Hybrid Learning	142
ภาพประกอบ 13 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ระบบ WBSC-LMS ร่วมกับ Ms Teams	142
ภาพประกอบ 14 สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	149
ภาพประกอบ 15 สภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัย สวนดุสิต.....	152
ภาพประกอบ 16 ความต้องการและความคาดหวังต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้น เรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต	155

ภาพประกอบ 17 โครงสร้างและกระบวนการในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต ด้วยการใช้ I-E-O Model ของ Astin (2012) ควบคู่กับกระบวนการ HyFlex ของ Beatty (2019).....	159
ภาพประกอบ 18 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยใช้โมเดล I-E-O ของ Astin (2012).....	164
ภาพประกอบ 19 ภาพปกคู่มือระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต (คู่มือฯ ฉบับเต็มดังภาคผนวก)	167

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การมุ่งสู่การเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นเลิศมีรากฐานสำคัญคือการจัดการที่มีประสิทธิภาพ สถาบันการศึกษาจะต้องมีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การจัดสรรทรัพยากร การส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จโดยรวมของสถาบัน การพัฒนาการสอน การวิจัย และบริการสนับสนุนนักศึกษาที่มีคุณภาพ และการจัดการที่ดียังช่วยให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายได้ชัดเจน สามารถวัดผลลัพธ์และนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงประสิทธิภาพได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถปรับตัวเข้ากับภูมิทัศน์ทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงและความต้องการของนักศึกษาที่เปลี่ยนไป และนำไปสู่คุณภาพทางวิชาการและความเป็นเลิศที่เพิ่มขึ้น (Astin, 2012)

การจะเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นเลิศจึงต้องพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษา โดยสถาบันอุดมศึกษาของไทยตามพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 (พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562, 2562) มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา การวิจัยและการสร้างนวัตกรรม การบริการวิชาการแก่สังคม การทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม และหน้าที่และอำนาจอื่นตามที่กฎหมายกำหนด โดยการดำเนินการตามหน้าที่เหล่านี้ต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนด้านการอุดมศึกษาและสนองต่อความจำเป็นและความต้องการของประเทศในด้านต่าง ๆ การส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการรายใหม่ให้แก่ประเทศ การพัฒนากำลังคนของประเทศ และการจัดการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อให้ประเทศไทยพัฒนาไปสู่ประเทศที่มีความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และมีพลเมืองที่มีคุณภาพ โดยสถาบันอุดมศึกษาไทยต้องดำเนินการตามนโยบายในการพัฒนาบุคลากร พัฒนาการเรียนการสอน การวิจัยให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ ความเปลี่ยนแปลงของโลก สังคม และเทคโนโลยี

เมื่อสถาบันอุดมศึกษาต้องปรับตัวให้เข้ากับภูมิทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สิ่งหนึ่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดในศตวรรษที่ 21 ก็คือ ความเป็นดิจิทัล (digitalization) ที่มีความสำคัญและเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตอย่างหลีกเลี่ยง

ไม่ได้ ในโลกของการศึกษาความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้เปลี่ยนวิธีการศึกษาไปจากรูปแบบเดิม เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทและเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ช่วยให้กระบวนการเรียนรู้ง่ายขึ้น (De Freitas & Liarokapis, 2011) ซึ่งภูมิทัศน์เดิมของการศึกษาเป็นการเรียนรู้แบบดั้งเดิม มีลักษณะเป็นการเรียนการสอนทางกายภาพ เข้าชั้นเรียนแบบเห็นหน้ากัน ครูเป็นศูนย์กลางทำหน้าที่การสอน มีการวัดผลประเมินผลตามวัตถุประสงค์ (ทศนา แหมมณี, 2564; Mao & Chen, 1987) และการเรียนรู้แบบดั้งเดิมนี้มีต้นทุนค่าใช้จ่ายต่ำ (Carini et al., 2006) ต่อมาเมื่อเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการศึกษามากขึ้น เกิดการเรียนรู้แบบออนไลน์ซึ่งการเรียนรู้แบบออนไลน์นี้มีรากฐานมาจากการศึกษาทางไกล (Distance Education) เมื่อสถาบันการศึกษาเริ่มใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ.1950 เป็นต้นมา เกิดหนังสือเรียนเวอร์ชันอิเล็กทรอนิกส์และมีการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน การเรียนออนไลน์จึงเติบโตอย่างรวดเร็ว ในช่วงต้นปี ค.ศ.2000 สถาบันและองค์กรต่าง ๆ เริ่มเปิดหลักสูตรออนไลน์มากขึ้น (Woldeab et al., 2020) เทคโนโลยีจึงทำให้การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์แพร่หลายจนถึงปัจจุบัน นับได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ของการศึกษาคครั้งใหญ่

จนกระทั่งเกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้เกิดการพลิกโฉมอีกครั้งของภูมิทัศน์การศึกษา เป็นโจทย์ใหญ่ของสถาบันการศึกษาที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับรูปแบบการเรียนรู้และการจัดการแบบใหม่ สิ่งนี้นำไปสู่ความท้าทายในการจัดการการเรียนรู้แบบออนไลน์และแบบวิธีต่าง ๆ (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2563) สถาบันการศึกษาต้องปรับจากการเรียนรู้แบบดั้งเดิมไปสู่แบบออนไลน์ 100% ซึ่งการปรับโหมดการเรียนการสอนจากแบบดั้งเดิมมาสู่ออนไลน์ 100% แบบฉับพลันทันที ไม่ใช่เรื่องง่ายสำหรับผู้เรียนทุกคน โอกาสในการเข้าถึงการศึกษานั้นมีความเหลื่อมล้ำ ยังมีผู้เรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ไม่มีความพร้อมด้านเทคโนโลยี ไม่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้อย่างเท่าเทียมกัน ผู้เรียนกลุ่มที่ไม่พร้อมจึงเสี่ยงต่อการหลุดจากระบบการศึกษา หากสถานศึกษาไม่ยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน (กรุงเทพธุรกิจ, 2566)

จากปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด (Hybrid Learning) จึงเป็นที่กล่าวถึงมากขึ้นในสถานการณ์โควิด-19 เนื่องจากลดข้อจำกัดในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ และคำนึงถึงความคุ้มค่าและต้นทุนในการจัดการศึกษา (Graham C.R., 2012) สถาบันการศึกษาหลายแห่งได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดมาใช้มากขึ้นเพื่อรับมือในสถานการณ์เฉพาะ (Pelletier et al., 2021) เนื่องจากการเรียนรู้แบบไฮบริดช่วยลดข้อจำกัดของการเรียนรู้แบบดั้งเดิม อีกทั้งยังช่วยพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน เพิ่ม

การเข้าถึงการเรียนรู้และมีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ เกิดความคุ้มค่าและคุ้มค่าในการจัดการศึกษา (Bonk & Graham, 2012; Graham et al., 2005) นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นไปตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ ที่เน้นสร้างการศึกษาที่เท่าเทียมและทั่วถึง ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน (สหประชาชาติประเทศไทย, 2566) การเรียนรู้แบบไฮบริดจึงมีศักยภาพอย่างยิ่งในการช่วยจัดการกับความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา ช่วยให้เข้าถึงการศึกษาได้มากขึ้น เพิ่มความยืดหยุ่นและการปรับเปลี่ยนตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลาย รวมถึงยังส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคลอีกด้วย เป็นไปตามพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 (พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562, 2562) ที่กล่าวถึงการจัดการการอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาว่าต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน ลดความเหลื่อมล้ำ และเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึง

ในประเทศไทยประเด็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยการเรียนรู้ตลอดชีวิต การคำนึงถึงความเสมอภาคในการศึกษา รวมไปถึงการพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นประเด็นสำคัญที่ระบุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2580 ภายใต้ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมีประเด็นที่สำคัญคือ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ที่กำหนดให้มียุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา เน้นการเพิ่มโอกาส ทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดด้วยการนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการเรียนรู้จึงเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับผู้เรียนได้ การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงต้องดำเนินการตามแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 - 2570 ภายใต้ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาศักยภาพคน (Capacity Building) โดยมุ่งเน้นด้านการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต (Lifelong Learning) เพื่อให้ผู้เรียนที่มาจากครอบครัวผู้มีรายได้น้อย ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ตลอดจนผู้สูงอายุ สามารถเข้าถึงบริการทางการศึกษา

ระดับอุดมศึกษาที่มีคุณภาพสูง (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2565) ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองโจทย์การดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์และแผนงานต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้นได้

จากความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มหาวิทยาลัยสวนดุสิตในฐานะสถาบันอุดมศึกษาไทยได้มีการปรับตัวและวางนโยบายใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาการเรียนรู้อัตโนมัติของผู้เรียนยุคใหม่ ได้มีการกำหนดทิศทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต: จี๋วแต่แจ๋ว (SDU Directions: Small But Smart) (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2566b) ซึ่งเป็นทิศทางในการกำหนดกรอบการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย มีการปรับปรุงใหม่ให้สอดคล้องกับภูมิทัศน์การศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป การนำความรู้ ความเข้าใจในงานที่ปฏิบัติ รวมถึงความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัย มาเติมเต็มรากฐานให้สมบูรณ์ และต่อยอดการพัฒนามหาวิทยาลัยให้เจริญงอกงาม มุ่งสู่การพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และสังคมให้เกิดความยั่งยืน โดยมีมิติของการขับเคลื่อนเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ การกำหนดจุดเน้นอัตลักษณ์ (SP ซีรีส์) ผลักดันจุดเน้นอัตลักษณ์มหาวิทยาลัยสู่สาธารณชน ยกกระดับและขยายความร่วมมือกับพันธมิตรทุกมิติ เพิ่มผลสัมฤทธิ์คุณภาพการศึกษา เพิ่มความเชื่อมั่นทางวิชาการ ขยายโอกาสเพื่อผลลัพธ์ที่ยั่งยืน ซึ่งในมิติการเพิ่มผลสัมฤทธิ์คุณภาพการศึกษาได้กล่าวถึงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา การปฏิบัติงาน และการบริการทุกระดับภายใต้แนวคิด Library to University ซึ่งมีนโยบาย OWL : One World Library มารองรับการดำเนินงาน (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2566)

ทิศทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต: จี๋วแต่แจ๋ว (SDU Directions: Small But Smart) สู่นโยบาย OWL : One World Library มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน เพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายหลักคือการพัฒนาทุกพื้นที่ของมหาวิทยาลัยให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ การพัฒนาการเรียนรู้อัตโนมัติ (Hybrid Learning) จึงเป็นไปตามทิศทางและนโยบายของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ดำเนินงานภายใต้การขับเคลื่อนเชิงกลยุทธ์เพิ่มผลสัมฤทธิ์คุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะในประเด็นการผลักดันรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นตามความต้องการของแต่ละบุคคล มหาวิทยาลัยสวนดุสิตจึงได้เตรียมความพร้อมทางด้านกายภาพเพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้อัตโนมัติ โดยสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศได้เตรียมความพร้อมทางด้านกายภาพ ได้แก่ ห้องเรียน Hybrid Learning ห้องเรียน Online Learning ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ และ Café Library การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

และสิ่งสนับสนุนทางการศึกษา ได้แก่ ฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ทั้งออฟไลน์และออนไลน์ ระบบการบริหารจัดการเรียนรู้ ระบบบริหารการศึกษา ระบบการสอนออนไลน์ผ่าน Ms Team และ Zoom Meeting ระบบ WBSC-LMS รวมไปถึงการสนับสนุนด้านทรัพยากรบุคคลในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด (Hybrid Learning) (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ, 2566) จากการวางนโยบายและลงทุนทรัพยากรที่สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้มหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีความพร้อมด้านศักยภาพในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดมากขึ้น

นอกจากการเตรียมความพร้อมทางกายภาพแล้ว ด้านนโยบายเชิงปฏิบัติก็พบว่า มหาวิทยาลัยสวนดุสิตได้มีการประกาศแนวทางการจัดการเรียนการสอนและการสอบในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ โดยกำหนดให้ทุกหน่วยงานในมหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย ศูนย์วิทยาศาสตร์ถนนสิรินธร วิทยาเขตสุพรรณบุรี และศูนย์การศึกษานอกสถานที่ตั้งทุกแห่ง ทุกชั้นปี ทุกระดับชั้นให้สามารถใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับรายวิชาโดยสามารถใช้บริการด้านทรัพยากรต่าง ๆ ตามที่มหาวิทยาลัยจัดไว้ให้ได้ โดยอาจารย์ผู้สอนสามารถปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลายเหมาะสมกับสถานการณ์โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ ปรับวิธีการประเมินผลให้ยืดหยุ่นโดยยังให้ความสำคัญกับสาระการเรียนรู้และการประเมินผลผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2565) นอกจากนี้ยังได้มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้สอนให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดด้วยการอบรม เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ หัวข้อ “วิถีชีวิตใหม่ กับสื่อการสอนแบบ Hybrid Learning”, กิจกรรมคุยสบายๆ สไตส์สวนดุสิต เรื่อง Hybrid OK (กองประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2566a) อบรมหัวข้อ Hybrid Teaching เพื่อพัฒนาอาจารย์และบุคลากรเพื่อรองรับการศึกษาศตวรรษที่ 21 เป็นต้น (กองประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2565a)

เมื่อสถานการณ์โควิด 19 เริ่มคลี่คลายลง การจัดการเรียนรู้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น แต่ปัญหาพบว่าผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดยังใช้งานทรัพยากรต่าง ๆ ได้ไม่เต็มศักยภาพของการลงทุนทรัพยากร ผู้สอนยังมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดไม่มากนัก (กองประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2566a) รวมถึงการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาปัจจุบันอย่างเป็นรูปธรรมก็ยังมีไม่ชัดเจน จึงทำให้ยังขาดระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่มีลักษณะเฉพาะตามบริบทของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดให้มีคุณภาพนั้นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการ

จัดการเรียนรู้แบบไฮบริดบางส่วนพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่สำคัญ คือ ต้องออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่น สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกมีส่วนร่วม ใช้เทคโนโลยีมาช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Bruggeman et al., 2021; Dakhi et al., 2020; Hediansah & Surjono, 2020; Hilli et al., 2019; Kaladee & Chankong, 2022; Kihzoza et al., 2016; O'Byrne & Pytash, 2015; Raes et al., 2020; Singh et al., 2022) นอกจากนี้ การออกแบบการวัดและประเมินผลควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้แบบไฮบริด มีความยืดหยุ่นในการวัดและประเมินผล (Raes et al., 2020; ศิวกาพัชญ์ บำรุงเศรษฐพงษ์ et al., 2020; Ustun & Tracey, 2020) โดยในระดับสถาบันการศึกษาก็ควรมีบทบาทในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนไฮบริดด้วยการสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางกายภาพหรือทรัพยากรบุคคล (Kihzoza et al., 2016; Raes et al., 2020; Singh et al., 2022; Zydneyn et al., 2019)

การพัฒนาและออกแบบระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยแนวคิดที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดได้ก็คือ การพัฒนาระบบการเรียนการสอน เนื่องจากมีลักษณะเป็นกระบวนการขั้นตอนที่ชัดเจน ตั้งแต่การกำหนดจุดมุ่งหมาย วิเคราะห์ ออกแบบ พัฒนาสื่อ กลยุทธ์ วิธีการเรียนการสอนและการประเมินผล นำสิ่งที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ และประเมินผลอีกครั้ง (Branson et al., 1975; Dick et al., 2001; Kemp, 1971; ทิศนา แหมมณี, 2534) จากกระบวนการดังกล่าวทำให้เห็นว่ากระบวนการเชิงระบบในการออกแบบและพัฒนาระบบการเรียนการสอนนั้นสามารถนำไปมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดได้ ช่วยให้ผู้สามารถวางกรอบการทำงานที่ชัดเจนมากขึ้น

โมเดลหนึ่งที่ทำให้กรอบในการทำงานเชิงระบบที่มีประสิทธิภาพและช่วยให้มีกรอบการทำงานเชิงระบบที่ชัดเจนมากขึ้น คือ โมเดล I-E-O ของ Astin (Astin, 2012) เป็นโมเดลที่เหมาะสมกับการนำไปใช้ในการวิเคราะห์และทำความเข้าใจกระบวนการการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา โมเดลนี้เรียบง่ายแต่ให้กรอบการทำงานที่มีประสิทธิภาพสำหรับการออกแบบกิจกรรมและการจัดการกับปัญหาที่ซับซ้อนในการประเมินผล Pascarella (Pascarella, 2001) อธิบายว่าโมเดล I-E-O ของ Astin นั้นมีศักยภาพ เป็นกรอบแนวความคิดที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) สภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษา (Environment) และผลการเรียนรู้ (Outcomes) จากการศึกษาวิจัยบางส่วนเกี่ยวกับโมเดล I-E-O ของ Astin กับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ก็พบว่า มีการนำโมเดล I-E-O ของ Astin มาใช้ในการดำเนินการวิจัย เช่น ใช้เป็นกรอบในการดำเนินการวิจัย

(Kuhn, 2017; Wang & Chen, 2023) นำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาร่วมกับแนวคิดทฤษฎีอื่น ๆ (Jiaming, 2023)

ส่วนการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้แบบไฮบริด มีหลักสูตรรูปแบบหนึ่งที่มีการออกแบบที่เน้นความยืดหยุ่นสูง คือ หลักสูตร Hybrid-Flexible (HyFlex) ของ Brian J. Beatty (Beatty, 2019) เป็นหลักสูตรการเรียนรู้แบบไฮบริดที่ออกแบบโดยคณาจารย์มหาวิทยาลัย San Francisco State University ร่วมกับสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาหลายแห่งทั่วโลก หลักสูตรนี้สร้างความพึงพอใจให้กับผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถเลือกรูปแบบการเข้าเรียนได้ (Crede, Roch & Kieszczynka, 2010 as cited in Beatty, 2019) ช่วยลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ (Gobeil-Proulx, 2019) ช่วยสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ทำงานร่วมกันและสนับสนุนซึ่งกันและกัน (Naffi, 2020) หลักการสำคัญในการออกแบบหลักสูตร HyFlex มี 3 ประการ ได้แก่ 1) นำเสนอเนื้อหาอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมืออาชีพ 2) ดึงดูดผู้เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ 3) ใช้การประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) (Beatty, 2019)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนำโมเดล I-E-O ของ Astin มาเป็นกรอบในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน เนื่องจากโมเดลดังกล่าวทำให้เห็นภาพรวมของการพัฒนาระบบฯ ที่ประกอบไปด้วยปัจจัยนำเข้า (Input) ปัจจัยสภาพแวดล้อม (Environment) และปัจจัยผลลัพธ์ (Outcomes) และนำขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร Hybrid-Flexible (HyFlex) ของ Brian J. Beatty 5 ขั้นตอน มาเป็นกระบวนการในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน ซึ่งขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Beatty 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การประเมินโอกาส (ผลประโยชน์) และความท้าทาย (ต้นทุน) 2) การวิเคราะห์ยืนยันหรือแก้ไขผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่คาดหวัง 3) การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน (เนื้อหาและการมีปฏิสัมพันธ์) 4) การเตรียมการประเมินผลการเรียนรู้ 5) การประเมินผลความคาดหวังที่ตอบกลับ

เมื่อมีการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนด้วยการใช้โมเดล I-E-O ของ Astin มาเป็นกรอบในการพัฒนาระบบฯ โดยใช้ขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Beatty เป็นกระบวนการในการพัฒนาระบบฯ แล้ว ก็จะประเมินระบบฯ ที่พัฒนาขึ้นโดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก (Kirkpatrick, 2015) ซึ่งเป็นโมเดลที่ใช้ในการประเมินอย่างแพร่หลาย นิยมใช้ในการประเมินการฝึกอบรมและการประเมินด้านการศึกษา เนื่องจากให้กรอบในการประเมินประสิทธิภาพและผลกระทบอย่างครบถ้วน โดยโมเดลการ

ประเมินเคิร์กแพทริกมี 4 ระดับ แต่ละระดับแสดงถึงแง่มุมต่าง ๆ ของการประเมิน ตั้งแต่ระดับปฏิกิริยา (Reaction) ระดับการเรียนรู้ (Learning) ระดับพฤติกรรม (Behavior) และระดับผลลัพธ์ (Results) ซึ่งสอดคล้องและครอบคลุมกับการประเมินผลลัพธ์ตามโมเดล I-E-O ของ Astin

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับ “การวิจัยและประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต” เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต นำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต และศึกษาผลประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

คำถามของการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิตเป็นอย่างไร
2. ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีลักษณะอย่างไร กระบวนการขั้นตอนการพัฒนาเป็นอย่างไร
3. ผลประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริกเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต
2. เพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต
3. เพื่อประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก

ความสำคัญของการวิจัย

1. ประโยชน์เชิงวิชาการ

1.1 มหาวิทยาลัยได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน

1.2 นักวิชาการและผู้สอน สามารถใช้ผลการศึกษานี้เป็นตัวอย่างของการเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด โดยเฉพาะการใช้โมเดล I-E-O ของ Astin เป็นกรอบแนวคิด และใช้ขั้นตอนการออกแบบ HyFlex ของ Beatty เป็นกระบวนการในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

1.3 ผู้บริหารทางการศึกษา ผู้กำหนดนโยบาย และผู้สอน ได้แนวทางการพัฒนาต่อยอดทฤษฎีด้านระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ทั้งในด้านโครงสร้าง แนวทาง และแนวคิดเชิงระบบ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ในบริบทที่หลากหลายอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ผู้บริหารทางการศึกษา และผู้กำหนดนโยบาย ได้รับข้อมูลเชิงวิชาการที่ผ่านการวิจัยอย่างเป็นระบบ สามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการปรับปรุงหรือกำหนดนโยบายด้านการศึกษา โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นและสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคม

2. ประโยชน์เชิงปฏิบัติการ

2.1 ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถนำผลการศึกษาที่สะท้อนสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการ และความคาดหวังของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย การวางแผน และการปรับปรุงแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและตรงตามบริบทของมหาวิทยาลัย

2.2 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ในฐานะกรณีศึกษา (Single Case Study) จะได้รับระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่ได้รับการออกแบบและพัฒนาอย่างมีระบบ สามารถนำไปใช้ในการวางแผนเชิงนโยบายเพื่อขยายผลสู่ระดับคณะ หรือหลักสูตร และต่อยอดสู่การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

2.3 ผู้สอน นักวิจัย หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ผลการวิจัยเพื่อปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดให้มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับนโยบาย OWL ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ผู้สอนในระดับชั้นเรียน ได้รับแนวทางและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบไฮบริด ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพของผู้สอน และส่งเสริมการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยให้เกิดประสิทธิภาพและความคุ้มค่าสูงสุด

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การวิจัยและประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต” มีขอบเขตการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษาในระยะที่ 1 ได้แก่

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต
2. สภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต
3. ความต้องการและความคาดหวังต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ผู้ให้ข้อมูล

ในการวิจัยระยะที่ 1 มีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 18 คน ได้แก่

1. ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำนวน 3 คน
2. ผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด จำนวน 5 คน

3. ผู้เรียนที่มีประสบการณ์ในการเรียนแบบไฮบริด จำนวน 5 คน
4. เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานด้านวิชาการ จำนวน 2 คน
5. เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานด้านเทคโนโลยี จำนวน 3 คน

ระยะที่ 2 การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน:

กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษาในระยะที่ 2 ได้แก่

1. ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน
2. ความเหมาะสมของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน

ผู้ให้ข้อมูล

การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย
จำนวน 11 คน ได้แก่

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด จำนวน 1 คน
2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและวัดผล จำนวน 1 คน
3. ผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด จำนวน 4 คน
4. ผู้เรียนที่มีประสบการณ์ในการเรียนแบบไฮบริด จำนวน 5 คน

การประเมินความเหมาะสมของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน
ที่พัฒนาขึ้น ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 คน ได้แก่

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารอุดมศึกษา จำนวน 1 คน
2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด จำนวน 1 คน
3. ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและวัดผล จำนวน 1 คน
4. ผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด จำนวน 2 คน

ระยะที่ 3 การประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน:
กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์ก
แพทริก

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษาในระยะที่ 3 ได้แก่

1. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด
2. ความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด
3. พฤติกรรมการสอน
4. ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน
5. ความคาดหวังที่ตอบกลับ
6. ความคุ้มค่า

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลและตัวอย่างในการวิจัยระยะที่ 3 มีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่
 - 1.1 ผู้เรียนที่เรียนแบบไฮบริด 1 ตอนเรียน จำนวน 38 คน
 - 1.2 ผู้สอนที่สอนแบบไฮบริด 1 ทีม จำนวน 3 คน
 - 1.3 เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานด้านงานวิชาการ จำนวน 1 คน
 - 1.4 เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานด้านเทคโนโลยี จำนวน 1 คน
2. การประเมินความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดและการสังเกตการสอนผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้สอน 1 ทีม จำนวน 3 คน
3. การประเมินพฤติกรรมการสอนและการสังเกตพฤติกรรมการสอน ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้สอน 1 ทีม จำนวน 3 คน, ผู้สอนที่ทำหน้าที่สังเกตการสอน จำนวน 2 คน
4. การประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เรียน 1 ตอนเรียน จำนวน 38 คน
5. การประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับ ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหาร จำนวน 2 คน ที่ให้ข้อมูลในการศึกษาวิจัยในระยะที่ 1

6. การประเมินความคุ้มค่า แหล่งข้อมูล คือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ข้อมูลเกี่ยวกับรายรับและค่าใช้จ่ายในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ประกอบด้วย ค่าบำรุงการศึกษาจากการลงทะเบียนเรียนของนักศึกษา ค่าเช่าห้อง ค่าผู้สอน ค่าเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าระบบอินเทอร์เน็ต

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด หมายถึง กระบวนการดำเนินการจัดการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ การออกแบบการเรียนการสอน การใช้เทคนิควิธีในการจัดการผสมผสานการเรียนการสอนแบบตัวต่อตัวและแบบออนไลน์เข้าด้วยกันในช่วงเวลาเดียวกัน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอนทั้งสองรูปแบบ ใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลผู้เรียน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินการจัดการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอย่างเป็นระบบในระดับห้องเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้สอน ผู้เรียน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการออกแบบและสร้างระบบที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียนด้วยการใช้โมเดล I-E-O ของ Astin มาเป็นกรอบในการพัฒนาระบบฯ โดยใช้ขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Beatty เป็นกระบวนการในการพัฒนาระบบฯ

โมเดล I-E-O ของ Astin หมายถึง กรอบในการพัฒนาเชิงระบบที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) สภาพแวดล้อม (Environment) และผลลัพธ์ (Outcomes) และปฏิสัมพันธ์ระหว่างทั้ง 3 ส่วน ได้แก่

1) ปัจจัยนำเข้า (Input) หมายถึง คุณลักษณะในช่วงเริ่มต้นของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ความรู้และทักษะของผู้เรียน ความรู้และทักษะของผู้สอน ทรัพยากรของมหาวิทยาลัย สื่อการเรียนการสอน สภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

2) สภาพแวดล้อม (Environment) หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน ผู้สอนกับผู้สอน

การออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Brian J. Beatty การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ เทคนิควิธีการสอน

3) ผลลัพธ์ (Outcomes) หมายถึง ผลลัพธ์และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอันเป็นผลมาจากปัจจัยนำเข้า (Input) และสภาพแวดล้อม (Environment) ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ความรู้ที่เพิ่มขึ้น ทักษะที่ดีขึ้น และทัศนคติที่เปลี่ยนไป การพัฒนาตนเองของผู้เรียน การพัฒนาความสามารถของผู้สอน ความคุ้มค่าที่เกิดขึ้น

หลักสูตร Hybrid-Flexible (HyFlex) ของ Brian J. Beatty หมายถึง ระบบการจัดการเรียนรู้ที่อนุญาตให้ผู้เรียนเลือกที่จะเข้าร่วมชั้นเรียนแบบเห็นหน้ากัน หรือออนไลน์ พร้อมกันในเวลาเดียวกัน หลักการออกแบบหลักสูตรมี 3 ประการ คือ 1) นำเสนอเนื้อหาอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมืออาชีพ 2) ดึงดูดผู้เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ 3) ใช้การประเมินตามสภาพจริง ขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Brian J. Beatty มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การประเมินโอกาส (ผลประโยชน์) และความท้าทาย (ต้นทุน) 2) การวิเคราะห์ ยืนยันหรือแก้ไขผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่คาดหวัง 3) การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน (เนื้อหาและการมีปฏิสัมพันธ์) 4) การเตรียมการประเมินผลการเรียนรู้ และ 5) การประเมินผลความคาดหวังที่ตอบกลับ

สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต หมายถึง สถานการณ์ที่สะท้อนจุดแข็งและข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนในปัจจุบันที่ดำเนินการอยู่ ตั้งแต่กระบวนการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน ความรู้และทักษะของผู้เรียนและผู้สอน ประสิทธิภาพของผู้เรียนและผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ทรัพยากรของมหาวิทยาลัยทั้งทรัพยากรด้านกายภาพและทรัพยากรบุคคล

ความต้องการและความคาดหวังต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต หมายถึง สิ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องการให้มีหรือเกิดขึ้น และสิ่งที่มุ่งหวังจะได้รับจากการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

การประเมินความเหมาะสมของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนโดยใช้เกณฑ์การประเมินขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) หมายถึง กระบวนการประเมินคุณภาพของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยระยะที่ 2 ด้วยการประยุกต์ใช้ข้อคำถามตามเกณฑ์การประเมิน (Evaluation

Criteria) ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) โดยเกณฑ์การประเมินมี 6 เกณฑ์ได้แก่ 1) ความเกี่ยวข้อง (Relevance) 2) ความสอดคล้อง (Coherence) 3) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) 4) ประสิทธิภาพ (Efficiency) 5) ผลกระทบ (Impact) และ 6) ความยั่งยืน (Sustainability)

การประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนโดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Model) หมายถึง การนำกรอบแนวคิดการประเมินของเคิร์กแพทริก 4 ระดับ มาใช้ในการประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน โดยแต่ละระดับมีลำดับขั้นเชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ 1) ระดับปฏิกิริยา (Reaction) เป็นการประเมินความรู้สึกของผู้เรียน ผู้สอน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด โดยพิจารณาจากความพึงพอใจที่เกิดขึ้นในหลังการเรียนรู้ทันที 2) ระดับการเรียนรู้ (Learning) เป็นการประเมินความสามารถของผู้สอนที่ได้นำความรู้ไปใช้ภายหลังจากเรียนรู้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด 3) ระดับพฤติกรรม (Behavior) เป็นการประเมินพฤติกรรมของผู้สอนว่ามีการนำความรู้หรือทักษะที่ได้รับไปประยุกต์ใช้จริงในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดมากน้อยเพียงใด และ 4) ระดับผลลัพธ์ (Results) เป็นการประเมินผลกระทบของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่สะท้อนผ่านผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ความคาดหวังของผู้บริหาร (Return on Expectations: ROE) และความคุ้มค่าในการพัฒนาระบบ (Return on Investment: ROI)

ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นความรู้สึกที่มีต่อกระบวนการดำเนินงาน วิธีการจัดการเรียนการสอน ความยืดหยุ่นของการเรียนการสอน การอำนวยความสะดวก และเทคโนโลยีที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้

ความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด หมายถึง ทักษะในการนำความรู้ของผู้สอนไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ การออกแบบการเรียนการสอน การใช้เทคนิควิธีในการจัดการผสมผสานการเรียนการสอนแบบตัวต่อตัวและแบบออนไลน์เข้าด้วยกันในช่วงเวลาเดียวกัน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอนทั้งสองรูปแบบ ใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน

พฤติกรรมการสอน หมายถึง การกระทำของผู้สอนที่นำความรู้ที่ได้จากการใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นพิจารณาถึงพัฒนาการความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน หมายถึง ผลที่ได้รับจากกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน หลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด โดยพิจารณาจากการนำความรู้ความเข้าใจจากการเรียนรู้ในรายวิชาไปใช้ในการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ตัดสินใจ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่

การประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับ (Return on Expectations : ROE) หมายถึง การประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ในประเด็นเกี่ยวกับความต้องการและสิ่งที่คาดหวังจากการพัฒนาที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามที่คาดหวังมากน้อยเพียงใด

การประเมินความคุ้มค่า หมายถึง การประเมินความคุ้มค่าในการดำเนินการใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ด้วยการประเมินความคุ้มค่า (Return on Investment: ROI) ใช้สูตรการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุน ของ Phillips (Phillips, 2003)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิจัยและประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต” เป็นการวิจัยและพัฒนาควบคู่กันกับการวิจัยเชิงประเมิน จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดในการวิจัย โดยการวิจัยครั้งนี้จะพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนด้วยการใช้โมเดล I-E-O ของ Astin (Astin, 2012) มาเป็นกรอบในการพัฒนาระบบฯ โดยใช้ขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Beatty (Beatty, 2019) เป็นกระบวนการในการพัฒนาระบบฯ

เมื่อได้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นมาแล้วจะประเมินระบบฯ ในระยะนี้ด้วยการประยุกต์ใช้เกณฑ์การประเมิน (Evaluation Criteria) ของ องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD, 2021) จากนั้นนำระบบฯ ที่ประเมินแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นด้วยการประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก (Kirkpatrick, 2015)

การวิจัยครั้งนี้แบ่งระยะของการวิจัยเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ในระยะแรกเป็นศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

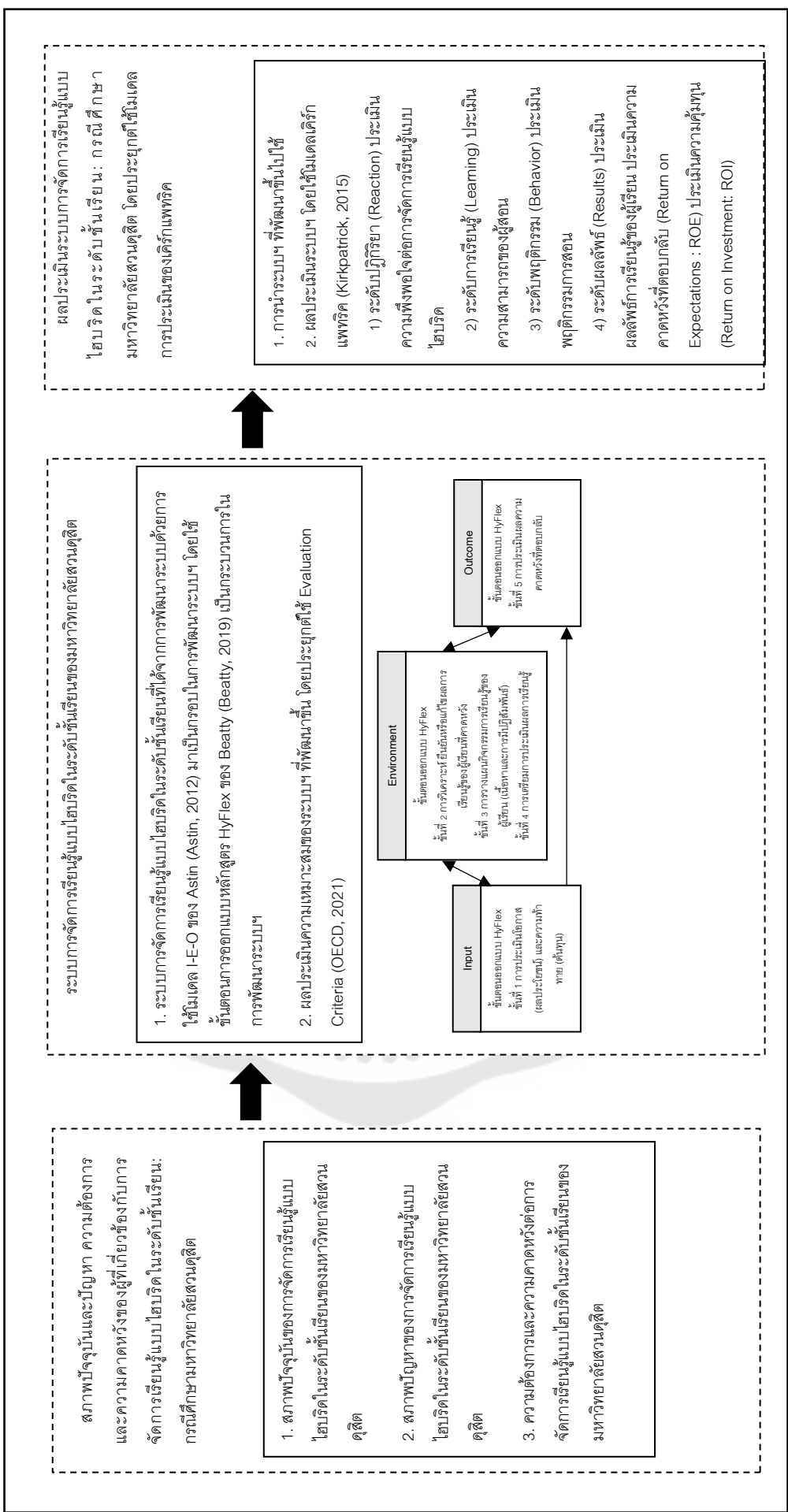
ระยะที่ 2 การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ในระยะที่ 2 เป็นการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน โดยจะพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนด้วยการใช้โมเดล I-E-O ของ Astin มาเป็นกรอบในการพัฒนาระบบฯ โดยใช้ขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Beatty เป็นกระบวนการในการพัฒนาระบบฯ และจะประเมินระบบฯ ที่พัฒนาขึ้นในระยะนี้ด้วยการประยุกต์ใช้เกณฑ์การประเมินขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD)

ระยะที่ 3 การประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก

ในระยะที่ 3 เป็นการประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยจะนำระบบฯ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในรายวิชาคุณค่าของความสุข หมวดการศึกษาทั่วไป และประเมินระบบฯ โดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก (Kirkpatrick, 2015) แบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่) ระดับปฏิกิริยา (Reaction) ประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด 2) ระดับการเรียนรู้ (Learning) ประเมินความสามารถของผู้สอน 3) ระดับพฤติกรรม (Behavior) ประเมินพฤติกรรมการสอน 4) ระดับผลลัพธ์ (Results) ประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับ (Return on Expectations : ROE) ของผู้บริหาร และประเมินความคุ้มค่า (Return on Investment: ROI)

สรุปเป็นภาพกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิจัยและประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต” ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ วิเคราะห์ความสอดคล้องเชื่อมโยง และศึกษาช่องว่างของประเด็นที่จะศึกษา และกระบวนการที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาการวิจัย ในบทนี้จะนำเสนอหัวข้อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ นำเสนอเป็น 7 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ความหมาย ความสำคัญ แนวคิด และองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ได้แก่ ความเป็นมา ความหมาย ความสำคัญ รูปแบบ องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด 3) การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ได้แก่ ความหมาย ความสำคัญ ความแตกต่างของการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ และการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด และ 4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

ตอนที่ 2 การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ เป็นการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับความหมายของระบบ และการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้

ตอนที่ 3 โมเดล I-E-O ของ Astin (Astin's I-E-O Model) เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโมเดล I-E-O ของ Astin และความสัมพันธ์ระหว่างโมเดล I-E-O ของ Astinกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

ตอนที่ 4 หลักสูตร Hybrid-Flexible (HyFlex) เป็นการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร Hybrid-Flexible (HyFlex) ของ Brian J. Beatty ประกอบด้วย ความหมาย ความสำคัญ ค่านิยมและหลักการพื้นฐาน หลักการออกแบบ ขั้นตอนการออกแบบ

ตอนที่ 5 การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนด้วยการใช้โมเดล I-E-O ของ Astin มาเป็นกรอบในการพัฒนาระบบฯ โดยใช้ขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Beatty เป็นกระบวนการในการพัฒนาระบบฯ เป็นการวิเคราะห์ความสอดคล้องของขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร Hybrid-Flexible กับโมเดล IEO ของ Astin และการสรุปภาพรวมของการนำไปใช้

ตอนที่ 6 โมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Model) เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก ประกอบด้วย

ความหมาย ความสำคัญ ระดับของการประเมินเชิงปฏิบัติ และโมเดลการประเมินเชิงปฏิบัติกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดตามโมเดลการประเมินเชิงปฏิบัติ

ตอนที่ 7 การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต เป็นการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ประกอบด้วย ทิศทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต (SDU Directions) นโยบาย OWL : One World Library การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต และการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของรายวิชาคุณค่าของความสุข หมวดการศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

เนื้อหาสาระของแต่ละตอนมีรายละเอียด ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในส่วนนี้ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ความหมาย ความสำคัญ แนวคิด และองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ได้แก่ ความเป็นมา ความหมาย ความสำคัญ รูปแบบ องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด 3) การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ได้แก่ ความหมาย ความสำคัญ ความแตกต่างของการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ และการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด และ 4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด รายละเอียด ดังนี้

1.1 การจัดการเรียนรู้

1.1.1 ความหมายการจัดการเรียนรู้

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความหมายของการจัดการเรียนรู้สามารถรวบรวมได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 นิยามและความหมายของการจัดการเรียนรู้ (Learning Management)

ผู้ให้นิยามและความหมาย	นิยามและความหมาย
Hough and Duncan (Hough & Duncan, 1970)	กระบวนการจัดการพฤติกรรมของผู้เรียนในห้องเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เชิงบวก เป็น

ผู้ให้นิยามและความหมาย	นิยามและความหมาย
	การใช้เทคนิคและกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อสร้างบรรยากาศของการเรียนในห้องเรียนเชิงบวก ทำให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย มีส่วนร่วม และมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้มีกิจกรรมต่าง ๆ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดผล และด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้
Smith and Lynch (Smith & Lynch, 2010)	ความสามารถในการออกแบบกลยุทธ์การสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุตามผลการเรียนรู้
วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์, 2542)	การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีระบบระเบียบครอบคลุมการดำเนินงานตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้จนถึงการประเมินผล
พัชรี ศรีสังข์ (พัชรี ศรีสังข์, 2551)	เป็นกระบวนการจัดการใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อย่างเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์หรือได้ฝึกหัด หรือได้กระทำโดยได้รับการเสริมแรงอย่างมีประสิทธิภาพสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องและประสานงานกันเพื่อให้เกิดประสิทธิผลมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นอย่างค่อนข้างถาวรกับผู้เรียน ตามขีดความสามารถที่มีได้บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้
สุมน อมรวิวัฒน์ (สุมน อมรวิวัฒน์, 2535)	สถานการณ์อย่างหนึ่งที่มีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม และผู้สอนกับสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์และการมีปฏิสัมพันธ์ก่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ และผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ใหม่นั้นไปใช้ได้
กุลิสรา จิตธัญญาภิช (กุลิสรา จิตธัญญาภิช, 2562)	กระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงานของผู้สอนตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้จนถึงสิ้นสุดการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม เกิดทักษะหรือสมรรถนะตามที่จุดประสงค์กำหนดไว้

จากตาราง 1 นิยามและความหมายของการจัดการเรียนรู้ (Learning Management) มักเชื่อมโยงกับกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ (Hough & Duncan, 1970; พัชรี ศรีสังข์, 2551; วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวทย์, 2542; กุณิสรา จิตรขญาวณิช, 2562) รวมถึงการออกแบบกลยุทธ์การสอนที่มีประสิทธิภาพ (Hough & Duncan, 1970; Smith & Lynch, 2010) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม และการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยตนเอง (Hough & Duncan, 1970; พัชรี ศรีสังข์, 2551; สุนน อมรวิวัฒน์, 2535) ทั้งนี้เพื่อบูรณาการบรรลุผลลัพธ์ทางการเรียนรู้หรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน (Smith & Lynch, 2010; พัชรี ศรีสังข์, 2551; กุณิสรา จิตรขญาวณิช, 2562)

จึงสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการดำเนินการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคนิคกลยุทธ์ต่าง ๆ การสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้และปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน ไปจนถึงการวัดและประเมินผล การเรียนรู้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

1.1.2 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในการพัฒนาบุคคล เป็นเครื่องมือช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ ในประเทศไทย การจัดการเรียนรู้มีความสำคัญอย่างยิ่งตามที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับปรับปรุง) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ซึ่งได้มีการกล่าวถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ไว้ในหมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการ ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ดังนั้นการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพต่อไป สอดคล้องกับ กุณิสรา จิตรขญาวณิช (2562) กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่เจริญงอกงามทั้งทางร่างกาย อารมณ์สังคมและสติปัญญา

1.1.3 แนวคิดของการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้นำมาใช้ในการศึกษาไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับปรับปรุง) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ด้าน Smith and Lynch (Smith & Lynch, 2010) กล่าวถึงแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ในบริบทของการศึกษาครูว่า ครูจำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญในการใช้ระบบและเครื่องมือการจัดการการเรียนรู้ เน้นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนและให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.1.4 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้

จากการทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ สามารถรวบรวมได้ดังตาราง 2

ตาราง 2 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ (Learning Management)

ผู้อธิบายองค์ประกอบ	องค์ประกอบ
Joyce,B. and weil, M. (Joyce et al., 1986)	การจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ 1) แนวคิดและหลักการของรูปแบบ ซึ่งจะเป็นตัวชี้้นำในการกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และขั้นตอนการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น ซึ่งอาศัยความเชื่อแนวคิด ทฤษฎี ที่ใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น 3) เนื้อหา เป็นเนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ที่จะใช้ในการเรียนการสอน

ผู้อธิบายองค์ประกอบ	องค์ประกอบ
	4) กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นกิจกรรม วิธีการ และขั้นตอนของการปฏิบัติในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ 5) การวัดประเมินผล เป็นตัวบ่งบอกถึงผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้ว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่
Smith and Lynch (Smith & Lynch, 2010)	องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้มี 2 ประการ คือ 1) เทคนิคหรือกระบวนการออกแบบการเรียนรู้ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับครูผู้สอน ช่วยให้สามารถจัดลำดับและกำหนดเวลาของเนื้อหาสาระการสอนได้เหมาะสม 2) ทักษะในการนำกลยุทธ์การสอนที่ออกแบบไว้ไปปฏิบัติจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอย่างเป็นระบบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้
ทิตินา แชนมณี (ทิตินา แชนมณี, 2564)	การจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น 2) การบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ 3) การจัดระบบ เป็นการจัดองค์ประกอบที่สำคัญและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบ เพื่อสามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้น ๆ ได้ 4) เป็นการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ และเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่จะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนนั้น ๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
กุลิสรา จิตรขญาวณิช (กุลิสรา จิตรขญาวณิช, 2562)	องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) หลักสูตร ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษารายละเอียดทั้งหมดในหลักสูตรเพื่อทำความเข้าใจและสามารถนำสิ่งต่าง ๆ ที่บรรจุไว้ในหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่หลักสูตรกำหนด 2) จุดประสงค์ การจัดการเรียนรู้จะต้องมีการกำหนด

ผู้อธิบายองค์ประกอบ	องค์ประกอบ
	จุดประสงค์การเรียนรู้ทุกครั้ง จะทำให้ทราบว่าผู้เรียนจะเกิดพฤติกรรมใดบ้าง รวมทั้งสามารถวางแผนเตรียมเนื้อหา วิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ทำให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 3) การจัดการเรียนรู้ จะทำให้ผู้สอนทราบว่า จะจัดการเรียนรู้อย่างไร ใช้วิธีการใดบ้าง 4) สื่อการเรียนรู้ การนำสื่อการเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้สอนทราบว่า จะจัดการเรียนรู้อย่างไร ใช้วิธีการใด จึงจะสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ 5) การวัดผลและประเมินผล จะทำให้ทราบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ และนำผลไปปรับปรุง 6) ผู้สอน จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ไปสู่ผู้เรียน 7) ผู้เรียน ถ้าไม่มีผู้เรียนหรือผู้รับความรู้ และประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ก็ไม่สามารถที่จะเกิดขึ้นได้เพราะไม่มีผู้รับ

จากตาราง 2 จะเห็นว่าองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วยหลายส่วน ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี และหลักการพื้นฐาน (Joyce et al., 2004; ทิศนา ขัมมณี, 2564) เนื้อหาและหลักสูตร (Joyce et al., 2004; กุสิสรา จิตรขญาวณิช, 2562) การวางแผนและออกแบบการเรียนการสอน (Smith & Lynch, 2010; กุสิสรา จิตรขญาวณิช, 2562) การวัดและประเมินผล (Joyce et al., 2004; กุสิสรา จิตรขญาวณิช, 2562) รวมถึงบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน (กุสิสรา จิตรขญาวณิช, 2562)

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ของ กุสิสรา จิตรขญาวณิช (2562) มีความครอบคลุมสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ และสัมพันธ์กับของนักวิชาการผู้อธิบายองค์ประกอบคนอื่น ๆ ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงเน้นทำความเข้าใจองค์ประกอบของการจัดการ

เรียนรู้ของกสิศรา จิตระณาวณิช (2562) เป็นหลัก ซึ่งประกอบด้วย 1) หลักสูตร 2) จุดประสงค์ 3) การจัดการเรียนรู้ 4) สื่อการเรียนรู้ 5) การวัดผลและประเมินผล 6) ผู้สอน และ 7) ผู้เรียน

1.2 การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

1.2.1 ความเป็นมาของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

แนวคิดของการสอนบนเว็บ (Web-based instruction) การเรียนแบบผสมผสาน (Hybrid /Blended Learning) และการเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (E-learning) ถือว่าเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภายใต้การศึกษาทางไกล (Distance Education) ซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ที่ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาและสถานที่ (Anyone, from Anywhere, and at Any time) (จินตวิทย์ คล้ายสังข์ & ประกอบ กรณีกิจ, 2552) โดยการศึกษาทางไกลเป็นหนึ่งในทางเลือกของการสอนแบบดั้งเดิม (traditional instruction) Moore และ Kearsley (Moore & Kearsley, 2011) ให้คำจำกัดความของการศึกษาทางไกลว่าเป็น การเรียนรู้แบบวางแผนไว้ว่าจะเกิดการเรียนการสอนขึ้นในสถานที่ต่าง ๆ ส่งผลให้ต้องใช้เทคนิคพิเศษในการออกแบบหลักสูตร เทคนิคการสอนพิเศษ การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีต่าง ๆ และการจัดองค์กรและการบริหารแบบพิเศษ

จินตวิทย์ คล้ายสังข์ และประกอบ กรณีกิจ (2552) สรุปประเภทของการศึกษาทางไกลจาก Davidson และ Shiver (Davidson & Rasmussen, 2006) ออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) การศึกษาที่ผู้เรียนอยู่ต่างสถานที่และเข้าเรียนต่างเวลา 2) การศึกษาทางไกลที่การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียนและผู้สอนเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน (Synchronous communication) แต่ต่างสถานที่ และ 3) การศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่สถานที่เดียวกันแต่เข้าร่วมการเรียนต่างเวลากัน จึงใช้การติดต่อสื่อสารแบบไม่ประสานเวลา (Asynchronous)

จากการเติบโตของอินเทอร์เน็ตทำให้การศึกษาทางไกลได้รับความนิยมมากขึ้นและเกิดคำศัพท์ใหม่ ๆ เช่น การเรียนรู้ออนไลน์ (online learning) การเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) หรือการเรียนรู้อบนเว็บ (web-based learning) ซึ่งหมายถึงการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ ได้ตอบกับผู้สอนและผู้เรียนอื่น ๆ (Anderson, 2008) เนื่องจากศึกษาทางไกลแบบเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันแต่ต่างสถานที่ (Synchronous) และแบบสถานที่เดียวกันแต่ต่างเวลากัน (Asynchronous) ทั้งสองวิธีสามารถใช้ร่วมกันได้ มหาวิทยาลัยเปิดและสถาบันต่าง ๆ จำนวนมากมีการนำวิธีการเรียนการสอนทั้งสองแบบนี้มาประยุกต์ใช้กับคาบเรียนประจำ และการสอนเสริม

คาบเรียนแบบทางไกล (Burns, 2023) และทำให้การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เริ่มเป็นที่กล่าวถึงมากขึ้น

การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เริ่มต้นขึ้นในปี ค.ศ. 2000 ซึ่งในระยะแรกนั้นมีการใช้คำว่า “blended learning” ในการศึกษาลักษณะต่าง ๆ แต่ก็ยังไม่มีนิยามความหมายของ “blended learning” ไปในทิศทางเดียวกันนัก เช่น ในการศึกษาของ Cooney, M.H., Gupton, P., & O’Laughlin, M. (Cooney et al., 2000) ได้ใช้คำว่า “blended learning” เป็นครั้งแรก โดยกล่าวถึงวิธีการผสมผสานการเล่นและการทำงานในห้องเรียนเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสำหรับเด็กเล็ก ซึ่งการศึกษาดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้แนวคิดของการผสมผสานการเรียนรู้ หลังจากนั้นได้มีการศึกษาของ Bonk, C.J., Olson, T.M., Wisher, R.A., & Orvis, K.L. (Bonk et al., 2002) ศึกษาประสบการณ์และการรับรู้ของผู้เข้าร่วมหลักสูตรการเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended learning) ที่มีลักษณะการเรียนรู้ออนไลน์แบบตัวต่อตัวในเวลาที่แตกต่างกัน และงานของ Stewart (Stewart, 2002) ได้ผสมผสานการเรียนรู้ด้วยตนเองแบบอะซิงโครนัส (self-paced asynchronous) กับการเรียนรู้แบบตัวต่อตัวแบบซิงโครนัส (synchronous face-to-face) มาใช้ในการฝึกอบรม

ในช่วงปี ค.ศ. 2003 – 2009 มีการนิยามความหมายของคำว่า การเรียนรู้แบบผสมผสาน หรือ “blended learning” ชัดเจนมากขึ้น Russel T. Osguthorpe และ Charles R. Graham (Osguthorpe & Graham, 2003) ได้นิยามความหมายของการเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended learning) ว่าเป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนการสอนในชั้นเรียนแบบตัวต่อตัวแบบดั้งเดิมและกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อยกระดับประสบการณ์การเรียนรู้โดยการให้โอกาสแก่นักเรียนในการมีส่วนร่วมกับการเรียนการสอนและกิจกรรมในหลายวิธี ซึ่งการศึกษาชิ้นนี้เป็นที่อ้างอิงอย่างกว้างขวางและนำไปสู่การศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน หรือ “blended learning” ในแวดวงการศึกษามากขึ้น (Güzer & Caner, 2014) ในระยะนี้คำว่า การเรียนรู้แบบผสมผสาน หรือ “blended learning” นั้นยังเป็นไม่ชัดเจนนักในแง่ของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน เนื่องจากพบว่าไม่ได้ใช้เทคโนโลยีใด ๆ มาช่วยในการผสมผสานการเรียนรู้ อาจใช้เพียงสื่ออื่น ๆ เช่น เทป วิดีโอ มาใช้เป็นต้น ต่อมาในปี ค.ศ. 2006 Bonk และ Graham ได้นิยามคำศัพท์ “ระบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน” หรือ “blended learning systems” ในคู่มือเล่มแรกของการเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended learning) ว่าเป็นระบบการเรียนรู้ที่รวมการเรียนการสอนแบบตัวต่อตัวเข้ากับการเรียนการสอนผ่านสื่อคอมพิวเตอร์ (Bonk & Graham, 2012)

ส่วนต้นกำเนิดที่ชัดเจนของคำว่าจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด หรือ “Hybrid Learning” นั้นยากที่จะระบุได้ เนื่องจากค่อย ๆ ปรากฏขึ้นอันเนื่องมาจากความนิยมที่เพิ่มขึ้นของการเรียนรู้ออนไลน์และความจำเป็นในการรวมเข้ากับการเรียนรู้ในห้องเรียนแบบดั้งเดิม แหล่งข้อมูลบางแห่งให้เครดิตแก่มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน-มิลวอกี (The University of Wisconsin-Milwaukee) เนื่องจากทางมหาวิทยาลัยได้เป็นผู้สร้างคำว่า “hybrid course” ขึ้นในช่วงต้นทศวรรษ 2000 เพื่ออธิบายหลักสูตรที่รวมการเรียนการสอนแบบออนไลน์และแบบตัวต่อตัวเข้าด้วยกัน โดย Rachel Spilka (Spilka, 2002) ผู้นำในโครงการหลักสูตรแบบไฮบริด (hybrid course) ของมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน-มิลวอกี อธิบายว่า จากรูปแบบหลักสูตรแบบไฮบริด (hybrid course) ช่วยให้ผู้สอนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตรได้สำเร็จมากกว่าหลักสูตรแบบเดิม ทำให้คำว่าจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด (Hybrid Learning) เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสหรัฐอเมริกา คำว่า การเรียนรู้แบบไฮบริด (Hybrid Learning) เป็นคำที่ถูกใช้กันอย่างกว้างขวาง (O'Byrne & Pytash, 2015)

หลังจากคำว่า “การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด” หรือ “hybrid learning” เป็นที่รู้จักมากขึ้น มีการศึกษาหลายชิ้นที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended/Hybrid Learning) โดยมักอ้างถึงคำว่า “blended learning” และ “hybrid learning” ไปใช้ในบริบทเดียวกัน และบางครั้งก็ใช้แทนกันได้ (Bernard et al., 2014) ด้าน Bozkurt, A. (Bozkurt, 2022) อธิบายว่าการเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended learning) และการเรียนรู้แบบไฮบริด (hybrid learning) ใช้แทนกันได้เพื่ออ้างถึงแนวปฏิบัติเดียวกัน ส่วนใหญ่พบว่ามักให้นิยามทั้งสองคำคล้ายคลึงกันว่าเป็นการรวมการสอนแบบตัวต่อตัวแบบดั้งเดิม (traditional F2F learning systems) และระบบการจัดการเรียนรู้แบบกระจาย (distributed learning systems) หรือการรวมการสอนแบบดั้งเดิมและการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Graham, 2006) (Pellas & Kazanidis, 2015) (Bozkurt & Sharma, 2021) (Abi Raad & Odhabi, 2021) (Halverson et al., 2012) (Kjellin et al., 2014) แต่ก็พบว่ามียุทธศาสตร์การเรียนรู้แบบผสมผสานบางรูปแบบ เช่น การเรียนรู้แบบพลิกกลับ (flipped learning) (Tucker, 2012) และการเรียนรู้แบบไฮเฟล็กซ์ (HyFlex learning) (Beatty, 2019) ถูกใช้ในความหมายของการเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended learning) และการเรียนรู้แบบไฮบริด (hybrid learning) ด้วยเช่นกัน

Faizan Hayat Khan (Khan, 2021) อธิบายความแตกต่างของ การเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended learning) และการเรียนรู้แบบไฮบริด (hybrid learning) ว่า โดยทั่วไปแล้ว การเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended learning) หมายถึง การผสมผสานระหว่างการเรียนการ

สอนในห้องเรียนแบบตัวต่อตัวและการเรียนรู้ออนไลน์แบบดั้งเดิม องค์ประกอบของการเรียนออนไลน์อาจเป็นแบบซิงโครนัส (เช่น เซสชันห้องเรียนเสมือนจริงแบบสด) หรือแบบอะซิงโครนัสก็ได้ ในทางตรงกันข้าม การเรียนรู้แบบไฮบริด (hybrid learning) มักจะหมายถึงการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ออนไลน์ที่**เกิดขึ้นพร้อมกัน** โดยมักจะเกิดขึ้นในห้องเรียนโดยมีนักเรียนบางคนอยู่ในห้องเรียนแบบตัวต่อตัวและคนอื่น ๆ เรียนทางไกล โดยการเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended learning) มักใช้เป็นวิธีการเสริมการเรียนการสอนในห้องเรียนแบบดั้งเดิมด้วยทรัพยากรและกิจกรรมออนไลน์ ในขณะที่ การเรียนรู้แบบไฮบริด (hybrid learning) มักใช้เป็นวิธีการมอบความยืดหยุ่นและการเข้าถึงการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended learning) อาจใช้ตลอดหลักสูตรหรือโปรแกรม ในขณะที่การเรียนรู้แบบไฮบริด (hybrid learning) มักใช้เฉพาะกิจกรรมในชั้นเรียนภายในหลักสูตรหรือโปรแกรม โดยรวมแล้ว ความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended learning) และการเรียนรู้แบบไฮบริด (hybrid learning) แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับวิธีการนำไปใช้ ช่วงเวลาในการใช้ และบริบทที่แตกต่างกัน

จากความเป็นมาดังกล่าวจะเห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดมีการพัฒนาจากการศึกษาทางไกล (Distance Education) ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ที่ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาและสถานที่ และจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีจึงทำให้การศึกษาทางไกลได้รับความนิยมมากขึ้นและเกิดการเรียนรู้ออนไลน์ และต่อมาเกิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended learning) และการเรียนรู้แบบไฮบริด (hybrid Learning) เกิดขึ้นจากการศึกษาพบว่าทั้งสองคำนี้มักจะใช้แทนกันได้ แต่ก็มีจุดที่แตกต่างกันในแง่ของ “เวลา” ในการจัดการเรียนการสอน

ในการวิจัยครั้งนี้ จะใช้คำว่า “การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด” เนื่องจากทำการศึกษาในบริบทที่มีการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ออนไลน์ในช่วงเวลาเกิดขึ้นพร้อมกัน และเพื่อให้สอดคล้องตามบริบทที่จะศึกษานั้นก็คือเป็นไปตามนโยบาย OWL : One World Library ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่ใช้คำว่า “การเรียนรู้แบบไฮบริด (hybrid Learning)” ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์และออนไลน์ที่เกิดขึ้นพร้อมกันในเวลาเดียวกัน ภายใต้แนวคิดเชิงอนาคตที่วางไว้คือ ทุกพื้นที่ของมหาวิทยาลัยต้องเป็นแหล่งเรียนรู้ ภายใต้แนวคิดการเปิดพื้นที่พหุคูณ จัดกิจกรรม ปรับสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ใหม่ (ศิริโรจน์ ผลพันธิน, 2566) สอดคล้องกับ Alammary และ Carbone (Alammary et al., 2014) ที่อธิบายว่า การให้นิยามการเรียนรู้แบบผสมผสานหรือแบบไฮบริดนั้นเป็นที่ถกเถียงกันในประเด็นทางวิชาการว่าควรมิยามเช่น

ไร แต่สุดท้ายแล้วในการนิยามความหมายก็ควรพิจารณาถึงการดำเนินการตามบริบทของหลักสูตรหรือสถาบันของตนเป็นสำคัญ

1.2.2 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

จากความเป็นมาของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดพบว่าคำว่า การเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended learning) และการเรียนรู้แบบไฮบริด (hybrid learning) มักใช้ร่วมกันเมื่อกล่าวถึงแนวปฏิบัติเดียวกัน (Bernard et al., 2014) ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจถึงความหมายของคำว่า การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ในการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องครั้งนี้จึงนำเสนอานิยามของคำว่า การเรียนการสอนแบบผสมผสาน (blended learning) และการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด (hybrid learning) เพื่อให้เห็นความหมายของทั้งสองคำนี้แล้วจึงสรุปความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอีกครั้ง โดยนิยามสามารถรวบรวมได้ดังตาราง 3

ตาราง 3 นิยามและความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

ผู้ให้นิยามและความหมาย	นิยามและความหมาย
Driscoll (Driscoll, 2002)	อธิบายความหมายของการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended/Hybrid Learning) เป็น 3 ลักษณะ คือ 1) เป็นการรวมหรือผสมใหม่ของเทคโนโลยีด้านเว็บเบส ห้องเรียนเสมือนสถานที่อำนวยความสะดวกต่อการเรียน การเรียนรู้ร่วมกันวิดีโอเรียลไทม์ เสียงและข้อความไปสู่เป้าหมายของการศึกษา 2) รวมทฤษฎีการจัดการศึกษาที่หลากหลายได้แก่ กลุ่มพฤติกรรมนิยม กลุ่มปัญญานิยม และ กลุ่มพุทธิปัญญานิยม นำไปสู่จุดมุ่งหมายทางการศึกษา 3) การรวมเอาเทคโนโลยีการสอนร่วมกับ งาน ภาระหน้าที่ ปัจจุบันให้เกิดความสอดคล้องประสานกันของการเรียนรู้และการทำงาน
Graham (Graham, 2006)	เป็นการเรียนการสอนที่อาศัยการผสมผสานระหว่างรูปแบบการเรียนการสอน 2 วิธี คือ ระบบการเรียนรู้แบบตัวต่อตัวดั้งเดิมและระบบการเรียนรู้แบบกระจาย

ผู้ให้นิยามและความหมาย	นิยามและความหมาย
Halverson, Graham, Spring, and Drysdale (Halverson et al., 2012)	เป็นการออกแบบที่หลากหลายวิธี และขยายพื้นที่การเรียนรู้ให้กว้างขึ้น เป็นการผสมผสานวิธีการแบบตัวต่อตัวและแบบออนไลน์
Kjellin, A., Hedman, L., Escher, C., & Felländer-Tsai, L. (Kjellin et al., 2014)	เป็นการสร้างแนวคิดใหม่ ออกแบบหลักสูตรหรือโปรแกรมใหม่โดยการผสมผสานสิ่งแวดล้อมในการเรียน ไม่มีแนวทางกำหนดที่ตายตัว การออกแบบการเรียนรู้แบบไฮบริดนั้นแตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาหลักสูตร ผู้เรียนเป้าหมายของหลักสูตร ผู้สอน และเทคโนโลยีที่มีอยู่
Bozkurt & Sharma (Bozkurt & Sharma, 2021)	การรวมการเรียนรู้นอกสถานที่และออนไลน์เข้าด้วยกันโดยการผสมผสานจุดแข็งของรูปแบบหนึ่งและกำจัดจุดอ่อนของรูปแบบอื่น เพื่อให้ความยืดหยุ่นแก่ผู้เรียน ผู้สอน สถาบันการศึกษา เวลา พื้นที่ ผ่านการออกแบบแบบคู่ขนาน
Raad, Maurice & Odhabi, Hamad. (Abi Raad & Odhabi, 2021)	เป็นการรวมการสอนแบบตัวต่อตัวและการเรียนทางไกล เป็นการจัดการเรียนการสอนพร้อมกันทั้งแบบตัวต่อตัวและการเรียนการสอนทางไกลในเวลาเดียวกัน ผู้เรียนบางคนอยู่ในห้องเรียน ในขณะที่คนอื่น ๆ เข้าร่วมห้องเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น แพลตฟอร์มการประชุมออนไลน์
Faizan Hayat Khan (Khan, 2021)	การผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ออนไลน์ที่เกิดขึ้นพร้อมกัน ในเวลาเดียวกัน เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน
มนต์ชัย เทียนทอง (มนต์ชัย เทียนทอง, 2545)	เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีลักษณะผสมทั้งการเรียนการสอนที่มีผู้สอนเป็นผู้นำ (Instructor-led) และใช้สื่อที่หลากหลายรูปแบบ เป็นการให้บทเรียนบนเว็บสนับสนุน หรือสอนเสริมการเรียนการสอนปกติแบบเผชิญหน้าในชั้นเรียนระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนเพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลเพิ่มเติม ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้หลากหลายขึ้น เป็นการนำเทคโนโลยีการสื่อสารและระบบอินเทอร์เน็ตเข้ามาช่วยสนับสนุนการเรียนการสอน

ผู้ให้นิยามและความหมาย	นิยามและความหมาย
เนาวนิตย์ สงคราม (เนาวนิตย์ สงคราม, 2553)	เป็นการเรียนการสอนที่สอนโดยใช้แบบการเผชิญหน้า (Face-to-Face) และการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ (Online Learning)

จากตาราง 3 จากการทบทวนวรรณกรรม คำว่าการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (blended learning) และการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด (hybrid learning) ได้รับการนิยามในลักษณะกว้างๆ ที่ครอบคลุมการเรียนรู้ที่หลากหลายวิธี แต่นิยามทั้งหมดมีองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่เหมือนกัน นั่นคือ การผสมผสานวิธีการสอน 2 แบบ ซึ่งได้แก่ การเรียนรู้แบบตัวต่อตัวแบบดั้งเดิมและการเรียนรู้โดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลาง (Driscoll, 2002; Graham, 2006; Halverson et al., 2012; Kjellin et al., 2014; Bozkurt & Sharma, 2021; Abi Raad & Odhabi, 2021; มนต์ชัย เทียนทอง. 2545; เนาวนิตย์ สงคราม. 2553) โดยการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดจะมีลักษณะการผสมผสานวิธีการสอน 2 แบบ นั่นก็คือการเรียนรู้แบบตัวต่อตัวและแบบออนไลน์ในเวลาเดียวกัน (Abi Raad & Odhabi, 2021; Khan, 2023)

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงนิยามความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด (Hybrid learning management) หมายถึง กระบวนการดำเนินการจัดการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ การออกแบบการเรียนการสอน การใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ ในการจัดการผสมผสานการเรียนการสอนแบบตัวต่อตัวและแบบออนไลน์เข้าด้วยกันในช่วงเวลาเดียวกัน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอนทั้งสองรูปแบบ ใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลผู้เรียน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน

1.2.3 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

การแพร่ระบาดของโควิด-19 เป็นตัวเร่งให้เกิดการพลิกโฉมการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษา เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทและเป็นเครื่องมือช่วยแก้ปัญหาในการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาหลายแห่งได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดมาใช้มากขึ้น การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดนี้มีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อ่อนโควิด-19 และเป็นที่รู้จักกันในคำที่หลากหลาย เช่น blended learning, hybrid learning, flexible learning, learning modalities, onsite and online learning โดยการจัดการเรียนรู้แบบ

ไฮบริดได้ถูกนำมาใช้ในการศึกษาก่อนการเกิดโควิด-19 แต่เมื่อมีสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 ในวงกว้าง สถานศึกษาก็ได้เร่งการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดมาใช้เพื่อรับมือกับสถานการณ์เฉพาะ) (Pelletier et al., 2021) การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดทำให้เกิดผลที่พึงประสงค์ทางการเรียนรู้ 3 ส่วนสำคัญ คือ 1) เกิดการปรับปรุงพัฒนาในเชิงวิชาการ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู 2) เพิ่มการเข้าถึงการเรียนรู้และความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ 3) เกิดความคุ้มค่าและคุ้มค่าในการจัดการศึกษา (Graham, 2006) การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดนำไปสู่ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีขึ้น เป็นการพัฒนาการสอน เพิ่มประสิทธิภาพในการเข้าถึงข้อมูลความรู้ มีความคุ้มค่าในการใช้งบประมาณ (Graham et al., 2005) การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดเป็นแนวคิดที่ช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นและการเข้าถึงสำหรับผู้เรียน เพิ่มการมีส่วนร่วมและแรงจูงใจ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและแหล่งข้อมูลออนไลน์ทำให้การเรียนรู้แบบโต้ตอบและมีส่วนร่วมมากขึ้น นำไปสู่แรงจูงใจและความสนใจในเนื้อหาวิชาที่เพิ่มขึ้น ผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นส่วนตัวมากขึ้น อำนวยความสะดวกในการทำงานร่วมกันและการสื่อสารระหว่างผู้เรียนและระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน (World Wide Technology, 2020) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาพบว่านักศึกษาที่เรียนแบบไฮบริดในระดับอุดมศึกษามีผลการเรียนที่ดีกว่านักศึกษาที่เรียนแบบดั้งเดิมเล็กน้อยอีกด้วย (Bernard et al., 2014)

1.2.4 รูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่มีลักษณะแบบผสมผสานวิธีการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมและแบบออนไลน์เข้าด้วยกันในช่วงเวลาเดียวกันยังไม่ค่อยพบรูปแบบที่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางมากนัก แต่พบว่ามีรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) ที่นิยมใช้ในด้านการศึกษาอย่างแพร่หลาย คือ รูปแบบการเรียนแบบผสมผสานของ Horn & Staker (Staker & Horn, 2012) และรูปแบบของ Christensen Institute (Christensen Institute, n.d.) ซึ่งในรายละเอียดของแต่ละรูปแบบมีลักษณะคล้ายคลึงกับการจัดการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่ผสมผสานการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมและแบบออนไลน์เข้าด้วยกันในเวลาเดียวกัน มีรายละเอียด ดังนี้

Horn & Staker (Staker & Horn, 2012) อธิบายว่ารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน มี 4 รูปแบบ คือ

1) Rotation รูปแบบการหมุนเวียน ผู้เรียนหมุนเวียนในหลักสูตรหรือวิชาที่กำหนด ตามตารางเวลาที่กำหนด หรือขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของครูระหว่างรูปแบบการเรียนรู้

น้อยหนึ่งอย่างคือการเรียนรู้ออนไลน์ และวิธีการเรียนรู้วิธีอื่นๆ อาจรวมถึงกิจกรรมต่างๆ เช่น การสอนกลุ่มย่อยหรือเต็มชั้นเรียน โครงการกลุ่ม การสอนแบบรายบุคคล และการมอบหมายงานด้วยดินสอและกระดาษ

2) Flex รูปแบบการยืดหยุ่น รูปแบบนี้เนื้อหาและการสอนจะใช้อินเทอร์เน็ตเป็นหลัก นักเรียนเรียนผ่านระบบออนไลน์และย้ายไปตามตารางเรียนที่ปรับแต่งได้เป็นรายบุคคล ครูมีหน้าที่บันทึกข้อมูลต่าง ๆ อยู่ในสถานที่ (เช่น ห้องเรียน) ครูประจำชั้นหรือผู้ใหญ่คนอื่น ๆ ให้การสนับสนุนแบบเห็นหน้ากัน เน้นความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การสอนกลุ่มย่อย โครงการกลุ่ม และการสอนแบบรายบุคคล โมเดลแบบ Flex นี้จะมีครูที่เห็นหน้ากันมากกว่าการเรียนออนไลน์แบบ 100% จะช่วยเสริมการเรียนรู้ออนไลน์ทุกวัน ในขณะที่โมเดลอื่นๆ อาจให้เห็นหน้ากันเพียงเล็กน้อย

3) A La Carte รูปแบบทางเลือก เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้มีทางเลือกเพิ่มขึ้นว่าจะเรียนรู้แบบใด ไม่ว่าจะเป็นการเรียนออนไลน์แบบ ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกความสนใจ ในการจัดการเรียนการสอนผู้เรียนเลือกเรียนหลักสูตรออนไลน์ตั้งแต่หนึ่งหลักสูตรขึ้นไป ครูผู้สอนคือครูออนไลน์ ผู้เรียนอาจเลือกเรียนหลักสูตรออนไลน์และเลือกเรียนแบบดั้งเดิมในห้องเรียนจริงหรือนอกสถานที่ก็ได้

4) Enriched virtual รูปแบบจำลองเสมือนจริงที่สมบูรณ์ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างการเรียนแบบดั้งเดิมหรือตัวต่อตัวและแบบออนไลน์ให้เข้ากัน โดยสมบูรณ์ ผู้เรียนจะแบ่งเวลาระหว่างการเข้าเรียนในสถานศึกษาจริงและการเรียนรู้ออนไลน์ ใช้การจัดส่งเนื้อหาและการสอนแบบออนไลน์ รูปแบบ Enriched virtual นี้ จะเน้นการผสมผสานอย่างสมบูรณ์เพื่อให้ผู้เรียน ครู และสถานศึกษาได้ประสบการณ์จริงในการเรียนรู้แบบผสมผสาน เป็นการกำหนดหลักสูตรไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจนว่าหลักสูตรเรียนรู้แบบออนไลน์แบบใด ส่งงานผ่านโปรแกรมใด มาทำกิจกรรมแบบเห็นหน้าใดบ้าง

Christensen Institute (Christensen Institute, n.d.) ได้อธิบายว่าการเรียนรู้แบบผสมผสานสามารถนำไปใช้ได้หลายวิธี และมีหลายโมเดล โดยทั่วไปจะใช้โมเดลต่อไปนี้อย่างน้อย 1 รูปแบบผสมกัน ได้แก่

1) Rotation รูปแบบการหมุนเวียน เป็นการหมุนเวียนระหว่าง “สถานี” หรือ “รูปแบบการเรียนรู้” การเรียนแบบหมุนเวียนช่วยให้ผู้เรียนหมุนเวียนไปตามสถานีหรือรูปแบบการเรียนต่าง ๆ ตามกำหนดเวลา โดยที่สถานีอย่างน้อยหนึ่งแห่งเป็นสถานีการเรียนรู้ออนไลน์ รูปแบบ

นี้พบเห็นได้ทั่วไปในโรงเรียนประถมศึกษา เนื่องจากครูคุ้นเคยกับการหมุนเวียนในโรงเรียนหรือสถานี่ต่าง ๆ อยู่แล้ว

2) Lab Rotation การหมุนเวียนแบบห้องปฏิบัติการ เช่นเดียวกับการหมุนเวียนแบบสถานี ช่วยให้ผู้เรียนสามารถหมุนเวียนไปตามสถานี่ต่าง ๆ ตามกำหนดเวลาที่แน่นอน ในกรณีนี้การเรียนรู้ออนไลน์เกิดขึ้นในห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์โดยเฉพาะ รูปแบบ Lab Rotation นี้ช่วยให้สามารถจัดตารางเวลาที่ยืดหยุ่นกับครูและผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาชีพอื่นๆ และช่วยให้โรงเรียนสามารถใช้ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ที่มีอยู่ได้

3) Individual Rotation การหมุนเวียนส่วนบุคคล รูปแบบการหมุนรายบุคคล ช่วยให้นักเรียนหมุนเวียนไปตามสถานี่ต่าง ๆ ได้ แต่เป็นไปตามตารางเวลาแต่ละรายการที่กำหนดโดยครูหรือกำหนดล่วงหน้าโดยอัลกอริทึมของซอฟต์แวร์ แตกต่างจากโมเดลการหมุนเวียนอื่น ๆ นักเรียนไม่จำเป็นต้องหมุนเวียนไปทุกสถานี่ โดยจะหมุนเวียนเฉพาะกิจกรรมที่กำหนดไว้เท่านั้น

4) Flipped Classroom ห้องเรียนพลิกกลับ โมเดลนี้เปลี่ยนความสัมพันธ์แบบดั้งเดิมระหว่างเวลาเรียนและการทำการบ้าน ผู้เรียนเรียนรู้ที่บ้านผ่านหลักสูตรและการบรรยายออนไลน์ และครูจะใช้เวลาในชั้นเรียนเพื่อฝึกปฏิบัติหรือโครงการที่มีครูแนะนำ โมเดลนี้ช่วยให้ครูใช้เวลาในชั้นเรียนได้มากกว่าการบรรยายแบบเดิม ๆ

5) Flex โมเดลเฟล็ก ให้ผู้เรียนเรียนรู้แบบออนไลน์ได้ตามตารางเวลาที่สัใจหล้าท่ามกลางกิจกรรมการเรียนรู้ตามความต้องการ ครูให้การสนับสนุนและการสอนบนพื้นฐานที่ยืดหยุ่นตามความต้องการ ในขณะที่นักเรียนทำงานผ่านหลักสูตรและเนื้อหาของหลักสูตร โมเดลนี้ช่วยให้นักเรียนสามารถควบคุมการเรียนรู้ของตนเองได้ในระดับสูง

6) A La Carte ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนหลักสูตรออนไลน์กับครูผู้สอนออนไลน์ได้ด้วยตนเอง นอกเหนือจากการเข้าเรียนแบบห้องเรียนในวิชาอื่น ๆ ให้ความยืดหยุ่นกับผู้เรียนมากขึ้น เป็นตัวเลือกที่ดีให้กับผู้เรียนในการเลือกเรียนรู้ในวิชาเฉพาะได้ เช่น หลักสูตร Advanced Placement วิชาเลือก หรือวิชาทั่วไป ทำให้หลักสูตรนี้เป็นหนึ่งในรูปแบบที่ได้รับความนิยมมากขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในการเรียนแบบผสมผสาน

7) Enriched Virtual โมเดล Enriched Virtual เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของโรงเรียนออนไลน์เต็มเวลาที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสำเร็จหลักสูตรทางออนไลน์จากที่บ้านหรือนอกโรงเรียนได้ แต่ก็มีกรเข้าเรียนเพื่อเรียนแบบเห็นหน้ากับครู โมเดล Enriched Virtual ต่างจาก Flipped Classroom ตรงที่ไม่จำเป็นต้องเข้าเรียนในห้องเรียนทุกวัน อาจกำหนดให้เข้าเรียนสัปดาห์ละสองครั้งเท่านั้น เป็นต้น

จากรูปแบบของการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) ทั้งของ Horn & Staker (Staker & Horn, 2012) และรูปแบบของ Christensen Institute (Christensen Institute, n.d.) มีลักษณะร่วมกันคือ มีการผสมผสานระหว่างการเรียนการสอนแบบใดแบบหนึ่ง ในแต่ละโมเดลหรือรูปแบบก็อาจแตกต่างกันไปตามลักษณะของวิธีการเลือกผสมผสาน เช่น อาจให้ผู้สอนเป็นผู้กำหนด สถานศึกษาเป็นผู้กำหนด หรือให้ผู้เรียนอิสระเลือกผสมผสานได้เอง ส่วนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในการศึกษาครั้งนี้จะมีลักษณะการผสมผสานวิธีการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมและแบบออนไลน์เข้าด้วยกันในช่วงเวลาเดียวกัน ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกวิธีการเรียนการสอนด้วยตนเอง โดยผู้สอนออกแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานเน้นความยืดหยุ่นเป็นสำคัญ ซึ่ง Christensen, Horn และ Staker (Christensen et al., 2013) ได้อธิบายเหตุผลสำคัญในการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานให้ประสบความสำเร็จก็คือ ต้องออกแบบอย่างระมัดระวัง ยืดหยุ่น และใช้การผสมผสานระหว่างการสอนแบบออนไลน์และแบบตัวต่อตัวเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนและตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้เรียนและชั้นเรียน

1.2.5 ความแตกต่างของการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ และการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

ในส่วนนี้เป็นการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความแตกต่างของความแตกต่างของการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ และการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด เพื่อจำแนกถึงความแตกต่างในด้านความหมาย ลักษณะของการจัดการเรียนรู้

1) นิยามและความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม

การจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม มีหลายคำที่ใช้ในบริบทเดียวกัน เช่น การเรียนรู้แบบดั้งเดิม (Traditional Learning) ห้องเรียนแบบดั้งเดิม (Traditional classroom) วิธีการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม (Traditional face-to-face instructions) การเรียนรู้แบบดั้งเดิม (Traditional class-based learning) การเรียนรู้ในห้องเรียนแบบดั้งเดิม (Traditional classroom learning) วิธีการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม (ตัวต่อตัว) (Traditional : Face-to-Face teaching) โดยได้รวบรวมความหมายและลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิมไว้ดังตาราง 4

ตาราง 4 นิยามและความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม

ผู้ให้นิยามและความหมาย	นิยามและความหมาย
ทิตินา แชมมณี (ทิตินา แชมมณี, 2548)	การเรียนรู้ตามปกติในห้องเรียน เป็นการเรียนตามเวลาตามสถานที่ที่กำหนดไว้ ผู้สอนเป็นคนกำหนดกระบวนการเรียนการสอน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์โดยเตรียมเนื้อหาสาระแล้วบรรยาย บอกเล่า อธิบายสิ่งที่ต้องสอนแก่ผู้เรียน ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง ซึ่งวิธีการบรรยายเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้เรียนรู้เนื้อหาไปพร้อม ๆ กันในเวลาจำกัด
L. W. Mao และ L. H. Chen (Mao & Chen, 1987)	วิธีการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม (Traditional face-to-face instructions) ผู้สอนจัดกิจกรรมและแผนการเรียนรู้ทั้งหมดจากมุมมองของครู การให้คำแนะนำแบบตัวต่อตัว ใช้วิธีการสอนแบบดั้งเดิม แบบพบกันในห้องเรียน หรือที่เรียกว่า “ตัวต่อตัว” ครูคนหนึ่งมีหน้าที่สอนนักเรียนจำนวนหลายคนในวิชาและประเมินผลการเรียนรู้ผ่านการทดสอบ
Carini, Kuh & Klein (Carini et al., 2006)	ห้องเรียนแบบดั้งเดิม (Traditional classroom) มีปฏิสัมพันธ์แบบเห็นหน้ากัน และมีค่าใช้จ่ายต่ำเนื่องจากใช้เทคโนโลยีน้อย แต่กิจกรรมการเรียนการสอนจะเน้นตำราเรียนและการบรรยาย และนักเรียนมักจะไม่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น
Dalsgaard & Godsk (Dalsgaard & Godsk, 2007)	การเรียนรู้แบบดั้งเดิม (Traditional class-based learning) เป็นการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรต่าง ๆ โดยจัดทำขึ้นผ่านสื่อต่างๆ และมีการบรรยายที่กำหนดไว้ล่วงหน้าและเป็นไปตามลำดับ การบรรยายแบบเดียวเป็นเรื่องปกติในชั้นเรียน มีคำตอบล่วงหน้ามากกว่าการแก้ปัญหา การเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบดั้งเดิมมักจะเน้นที่ผู้สอนมากกว่านักเรียนแต่ละคน
Ching-Hong Liu (Liu, 2010)	การสอนแบบตัวต่อตัวแบบดั้งเดิม ครูหรือสื่อการสอนของครูเป็นแหล่งสื่อการเรียนรู้หลักหรือแหล่งเดียวสำหรับนักเรียน ไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดสื่อและหลักสูตร

ผู้ให้นิยามและความหมาย	นิยามและความหมาย
	ไม่สามารถสะท้อนความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนได้โดยตรง ผู้เรียนทุกคนได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันเหมือนมีพื้นฐานเท่ากัน
Staker and Horn (Staker & Horn, 2012)	การเรียนรู้ในห้องเรียนแบบดั้งเดิม (Traditional classroom learning) เป็นการเรียนรู้แบบดั้งเดิมทางกายภาพด้วยการเข้าร่วมชั้นเรียน การใช้หนังสือเรียน และการสอบแบบใช้กระดาษ มีลักษณะเป็นการสอนตามหลักสูตร การสอนแบบบรรยาย โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของความรูู้
IOWA State University (IOWA State University, 2020)	การสอนแบบดั้งเดิม (ตัวต่อตัว) (Traditional : Face-to-Face teaching) เป็นการดำเนินการสอนพร้อมกันในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางกายภาพ เป็นการสอนแบบดั้งเดิมที่นักเรียนจะอยู่ในที่เดียวกันพร้อมกัน ห้องเรียนแบบดั้งเดิมมีข้อได้เปรียบที่สำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์แบบเห็นหน้ากันระหว่างนักเรียนกับผู้สอนและตัวนักเรียนเอง นักเรียนได้รับแรงกระตุ้นจากครูและนักเรียนคนอื่น ๆ

จากตาราง 4 นิยามและความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม คำว่า การจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม มีลักษณะเป็นการจัดการเรียนรู้ทางกายภาพ มีการเข้าร่วมชั้นเรียนแบบเห็นหน้ากัน แบบตัวต่อตัว (ทิตินา แคมมณี, 2548; Mao & Chen, 1987; Carini et al., 2006; Staker & Horn, 2012; IOWA State University, 2020) มีครูเป็นศูนย์กลางทำหน้าที่การสอน ครูเป็นสื่อหลักของห้องเรียน เน้นการบรรยาย (ทิตินา แคมมณี, 2547; Mao & Chen, 1987; Carini et al., 2006; Dalsgaard & Godsk, 2007; Liu, 2010; Staker & Horn, 2012) มีการวัดผลประเมินผลตามวัตถุประสงค์ การวัดผลเน้นการสอบ (ทิตินา แคมมณี, 2547; Mao & Chen, 1987; Staker & Horn, 2012) และมีต้นทุนค่าใช้จ่ายต่ำ (Carini et al., 2006)

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิมจึงหมายถึง การจัดการเรียนการสอนทางกายภาพ มีลักษณะเข้าร่วมชั้นเรียนแบบตัวต่อตัว ครูทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของห้องเรียน ทำหน้าที่สอน เน้นการสอนแบบบรรยาย การวัดผลเน้นการสอบ และมีต้นทุนในการจัดการเรียนการสอนไม่สูงนัก

2) นิยามและความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์

การเรียนรู้แบบออนไลน์มีรากฐานมาจากการศึกษาทางไกล (Distance Education) สถาบันการศึกษาเริ่มใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1950 เป็นต้นมา จนกระทั่งเกิดหนังสือเรียนเวอร์ชันอิเล็กทรอนิกส์และเกิดการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน การจัดชั้นเรียนออนไลน์จึงเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วงต้นปี ค.ศ. 2000 สถาบันและองค์กรต่าง ๆ เริ่มเปิดหลักสูตรออนไลน์มากขึ้น (Woldeab et al., 2020) การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์จึงแพร่หลายมากขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายและลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ไว้ดังตาราง 5

ตาราง 5 นิยามและความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์

ผู้ให้นิยามและความหมาย	นิยามและความหมาย
Doherty, A. (Doherty, 1998)	การเรียนการสอนออนไลน์เป็นการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่ประยุกต์ใช้ศักยภาพของเทคโนโลยีและความสามารถในการสื่อสารข้อมูลมาช่วยสนับสนุนการเรียนการสอน ซึ่งต้องคำนึงถึงข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้น เช่น รูปแบบของสื่อ การเข้าถึงสื่อ และรูปแบบการเรียนรู้ของบุคคล
Benson (Benson, 2002)	การเรียนรู้ออนไลน์เป็นการเข้าถึงประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการใช้เทคโนโลยีบางอย่าง เป็นการพัฒนามาจากการเรียนรู้ทางไกล เป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการเข้าถึงการศึกษาสำหรับผู้เรียน
Carline, S. (Carliner, 2004)	การเรียนรู้ออนไลน์ หมายถึง การเรียนรู้และการสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ผ่านทางคอมพิวเตอร์ ในบทเรียนออนไลน์ คอมพิวเตอร์จะแสดงเนื้อหาตามคำขอของผู้เรียน และนำเสนอสื่อที่เหมาะสมโดยยึดตามข้อมูลของผู้เรียน บทเรียนออนไลน์มาจากหลักสูตรในห้องเรียนและมีแบบทดสอบแนบมาพร้อมกับโปรแกรมในคอมพิวเตอร์ มีการแนะนำสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม เนื้อหาอาจนำเสนอเป็นข้อความ กราฟิก เสียง วิดีโอ

ผู้ให้นิยามและความหมาย	นิยามและความหมาย
Harasim (Harasim, 2006)	การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ 3 ลักษณะ คือ 1) การเรียนรู้แบบออนไลน์ในระดับอุดมศึกษา จะใช้รูปแบบการสื่อสารแบบอะซิงโครนัส ซิงโครนัส หรือทั้งสองรูปแบบรวมกัน ผู้สอนทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน 2) ในระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษา (K-12) เป็นการเรียนออนไลน์โดยให้นักเรียนเข้าถึงเนื้อหาของหลักสูตรและส่งงานที่ได้รับมอบหมายโดยผ่านทางเทคโนโลยีที่กำหนดไว้ เช่น ส่งอีเมล เป็นต้น ครูทำหน้าที่ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน มอบหมายและตรวจงาน 3) การเรียนรู้แบบออนไลน์ในระดับองค์กร หน่วยงาน และบุคคลทั่วไป เป็นการเรียนรู้รายบุคคลปกติแล้วจะไม่มีการทำงานหรือสื่อสารร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เป็นบทเรียนออนไลน์หรือโมดูลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเรียนรู้ตามจังหวะของตนเอง
Horton (Horton & by Design, 2006)	การเรียนรู้ออนไลน์ (Online Learning) คือ การที่ผู้เรียนสามารถควบคุมจังหวะของหลักสูตรการเรียนการสอนและระดับ (pace) ของผู้เรียนเองได้ ผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในหลักสูตรออนไลน์กับกลุ่มนักเรียน หลักสูตรออนไลน์ดังกล่าวอาจเป็นหลักสูตรตามตารางเรียนแบบการเรียนรู้แบบดั้งเดิมซึ่งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ได้เรียนพร้อมกัน ผู้เรียนต้องเรียนให้เรียนจบหลักสูตรตามแนวทางที่กำหนดไว้ของผู้สอน ผู้สอนจะกำหนดเวลาสิ้นสุดล่วงหน้า เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจัดการการเรียนออนไลน์ตามจังหวะของตนเอง
Cavanaugh, Cathy Barbour, Michael Brown, Regina Diamond, Daryl Lowes, Susan Powell, Allison	สมาคมการเรียนรู้ออนไลน์ระดับ K-12 นานาชาติ (International Association of K-12 Online Learning : iNACOL) อธิบายการเรียนรู้แบบออนไลน์ว่า เป็นการออกแบบการเรียนการสอนออนไลน์ที่อาจใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเองหรือจากที่อื่นก็ได้ ใช้เทคโนโลยีในการนำส่งข้อมูล ใช้วิธีการสอนแบบซิงโครนัส อะซิงโครนัส หรือทั้งสองรูปแบบก็ได้

ผู้ให้นิยามและความหมาย	นิยามและความหมาย
Rose, Ray Scheick, Amy Scribner, Donna Van der Molen, Julia (Cavanaugh et al., 2009)	บทบาทของผู้สอนขึ้นอยู่กับว่าผู้สอนใช้วิธีการสอนแบบใด ผู้สอนทำหน้าที่นำการเรียนการสอน นำการอภิปราย ประเมิน และวัดผล การสื่อสารระหว่างครูและนักเรียนใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การส่งอีเมล กระดานสนทนา การส่งข้อความ นอกจากนี้ครูควรต้องผ่านการอบรมการสอนออนไลน์ หรือมีประสบการณ์การสอนออนไลน์
Moore, J. L., Dickson-Deane, C., & Galyen, K. (Moore et al., 2011)	บทบาทของผู้สอนในการเรียนการสอนแบบออนไลน์แบบเรียนด้วยตนเอง ผู้สอนมักจะไม่มียบทบาทในการอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน แต่ผู้สอนในการเรียนออนไลน์แบบหลักสูตรในระดับปริญญาตรี ผู้สอนมีหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดรวมถึงการบรรยายด้วย

จากตาราง 5 นิยามและความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ คำว่า การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ มีลักษณะการเรียนการสอนที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นสื่อสำคัญในการเรียน (Doherty, 1998; Benson, 2002; Carline, 2004; Harasim, 2006; Cavanaugh et al., 2009) โดยบทเรียนออนไลน์หรือหลักสูตรที่ใช้จะพัฒนาขึ้นเองหรือมาจากหลักสูตรในห้องเรียนแบบดั้งเดิม (Carline, 2004; Horton, 2006; Cavanaugh et al., 2009) ผู้เรียนจะเป็นผู้กำหนดจังหวะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Carline, 2004; Harasim, 2006; Horton, 2006) ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ผู้สอนทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนทั้งหมด ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน กำหนดเวลาเรียน บรรยาย มอบหมายงาน วัดและประเมินผล อำนวยความสะดวกในการเรียน (Harasim, 2006; Horton, 2006; Cavanaugh et al., 2009; Moore et al., 2011) มีการใช้สื่อที่หลากหลายในติดต่อสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เช่น การส่งอีเมล การพูดคุยผ่านกระดานสนทนา เป็นต้น (Harasim, 2006; Cavanaugh et al., 2009) ส่วนการเรียนออนไลน์ในระดับองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลทั่วไป มักจะไม่มีสื่อสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนจะเรียนด้วยตนเอง (Harasim, 2006; Moore et al., 2011)

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ จึงหมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นสื่อสำคัญในการเรียน สำหรับการเรียนรู้ในระบบมีผู้สอนทำหน้าที่จัดการเรียนการสอน ออกแบบกิจกรรม กำหนดระยะเวลาเรียน บรรยาย มอบหมายงาน วัด

และประเมินผล อำนวยความสะดวก ใช้สื่อที่หลากหลายในติดต่อสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยผู้เรียนเป็นผู้กำหนดจังหวะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

จากการสรุปนิยามและความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ และการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด การจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 รูปแบบมีลักษณะที่แตกต่างกัน ดังตาราง 6

ตาราง 6 ความแตกต่างของการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ และการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

ประเด็น/รูปแบบการจัดการเรียนรู้	การจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม	การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์	การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด
ลักษณะการจัดการเรียนการสอน	- การจัดการเรียนการสอนทางกายภาพ - เข้าร่วมชั้นเรียนแบบตัวต่อตัว	- การจัดการเรียนการสอนที่นำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นสื่อสำคัญในการเรียน เป็นการเรียนผ่านสื่อออนไลน์	- การจัดการเรียนการสอนแบบผสมวิธีการเรียนการสอนแบบตัวต่อตัวและแบบออนไลน์เข้าด้วยกันในช่วงเวลาเดียวกัน
ผู้สอน	- ครูทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของห้องเรียน ทำหน้าที่สอน - เน้นการสอนแบบบรรยาย	- ผู้สอนทำหน้าที่จัดการเรียนการสอน ออกแบบกิจกรรม กำหนดระยะเวลาเรียน บรรยาย มอบหมายงาน วัดและประเมินผล อำนวยความสะดวก	- ครูทำหน้าที่สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอน
ผู้เรียน	- ผู้เรียนเข้าเรียนตามผู้สอนกำหนด	- ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดจังหวะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง	- ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกเรียน
วิธีการวัดและประเมินผล	- การวัดผลเน้นการสอบ	- การวัดผลกำหนดโดยผู้สอน	- การวัดผลมีความยืดหยุ่น
อื่นๆ	- ต้นทุนในการจัดการเรียนการสอนไม่สูงนัก	- ใช้สื่อที่หลากหลายในติดต่อสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน	- ใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน

จากตาราง 6 จะเห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ และการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด มีลักษณะที่แตกต่างกันในแง่ของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ลักษณะการเข้าร่วมชั้นเรียน การทำหน้าที่ของครู วิธีการสอน วิธีการวัดและประเมินผล และการใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน รายละเอียด ดังนี้

ลักษณะการจัดการเรียนการสอน พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม จะจัดการเรียนการสอนทางกายภาพ (ตัวต่อตัว) การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์จะเรียนออนไลน์ผ่านเทคโนโลยี ส่วนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดจะผสมผสานวิธีการเรียน 2 วิธีเข้าด้วยกันในเวลาเดียวกัน

ผู้สอน พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม ผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลาง เป็นสื่อหลัก ทำหน้าที่สอน เน้นการบรรยาย ส่วนการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ ผู้สอนจะออกแบบกิจกรรมเข้าระบบออนไลน์ มอบหมายให้ผู้เรียน ส่วนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ผู้สอนจะทำหน้าที่สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

ผู้เรียน พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม ผู้เรียนเข้าเรียนตามผู้สอนกำหนด การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดจังหวะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่วนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกเรียน

วิธีการวัดประเมินผล พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม ผู้สอนจะใช้วิธีการสอบ การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ ผู้สอนเป็นผู้กำหนดวิธีการ ส่วนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดผู้สอนจะวัดผลด้วยความยืดหยุ่น

จากความแตกต่างของการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ และการเรียนรู้แบบไฮบริดข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความแตกต่างที่ชัดเจนยิ่งขึ้นของการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 รูปแบบ จึงต้องทำความเข้าใจและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบไฮบริดต่อไป

1.2.6 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

จากการทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด สามารถรวบรวมได้ดังตาราง 7

ตาราง 7 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

ผู้อธิบายองค์ประกอบ	องค์ประกอบ
จินตวิทย์ คล้ายสังข์ และ ประกอบ กรณีกิจ (จินตวิทย์ คล้ายสังข์ & ประกอบ กรณีกิจ, 2552)	องค์ประกอบของการจัดการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด (Hybrid Learning) มี 4 ส่วน ได้แก่ 1) บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (Courseware) เป็นเนื้อหาสาระที่นำเสนอส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นสื่อประสม เน้นการออกแบบที่ใช้วิธีการกลยุทธ์ และให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนทันที กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด และผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ตามความต้องการ 2) ระบบจัดการการเรียนรู้ (Learning Management System) เป็นระบบศูนย์กลางในการจัดการและสนับสนุนการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตมาจัดการ ควบคุม สำรองข้อมูล สนับสนุนข้อมูล บันทึกสถิติ การประเมินผล ตรวจคะแนนผู้เรียน 3) การติดต่อสื่อสาร (Communication) เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร ปรีक्षा แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นเรียน อาจเป็นการสื่อสารแบบ ประสานเวลาและไม่ประสานเวลา 4) การประเมินผลการเรียน (Evaluation) บางรายวิชาอาจ ต้องมีการทำทดสอบก่อนเรียนเพื่อให้จัดการเรียนการสอน ได้เหมาะสมกับผู้เรียน นอกจากนี้ยังต้องประเมินด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น จำนวนครั้งในการเข้าเรียน เวลาใช้ในการเรียน การแสดงความคิดเห็น งานที่มอบหมาย เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้ออกแบบการสอนจะต้องคำนึงถึงความพร้อมทาง อินเทอร์เน็ต ตลอดจนศาสตร์ด้านการศึกษา แล้วนำ คุณสมบัติและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการเพื่อการ จัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม

ผู้อธิบายองค์ประกอบ	องค์ประกอบ
Carman, J. M. (Carman, 2005)	องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด (Blended/Hybrid Learning) อย่างมีประสิทธิภาพมี 5 ส่วน 1) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน 2) หลักฐานที่มีการวางแผนอย่างดีและชัดเจน คำนึงถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของรูปแบบทั้งแบบออนไลน์และแบบตัวต่อตัว 3) โอกาสในการทำงานร่วมกันและการมีปฏิสัมพันธ์ 4) วิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การอภิปราย โครงงาน และการทำงานกลุ่ม ต้องทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีแรงจูงใจ 5) การวัดผลและประเมินผล การมีระบบประเมินและประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นส่วนสำคัญในการยืนยันว่าประสบการณ์การเรียนรู้แบบผสมผสานนั้นมีประสิทธิภาพ
Zhao, and Yang (Zhao & Yang, 2011)	องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด (Blended/Hybrid Learning) ตามกิจกรรมหลักสูตรฝึกอบรมของสถาบันผลิตครูที่มหาวิทยาลัย Huazhong normal university มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) วิธีการสอน ผสมผสานการใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย 2) กิจกรรมการสอน ผสมผสานกิจกรรมการสอนที่หลากหลายทั้งแบบมีโครงสร้างที่กำหนดไว้ตายตัวและกิจกรรมที่ไม่กำหนดโครงสร้างผ่านกิจกรรมออนไลน์ 3) เทคโนโลยีการศึกษาแบบใหม่ ผสมผสานการใช้เทคโนโลยีการศึกษาที่หลากหลาย 4) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน-เรียน บทบาทของครูเปลี่ยนจากการสอนนำเป็นการใช้กิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลายมากขึ้น ปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อผู้เรียนเปลี่ยนไปเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และเสริมการเรียนรู้ในบางประเด็นที่พบว่าเป็น

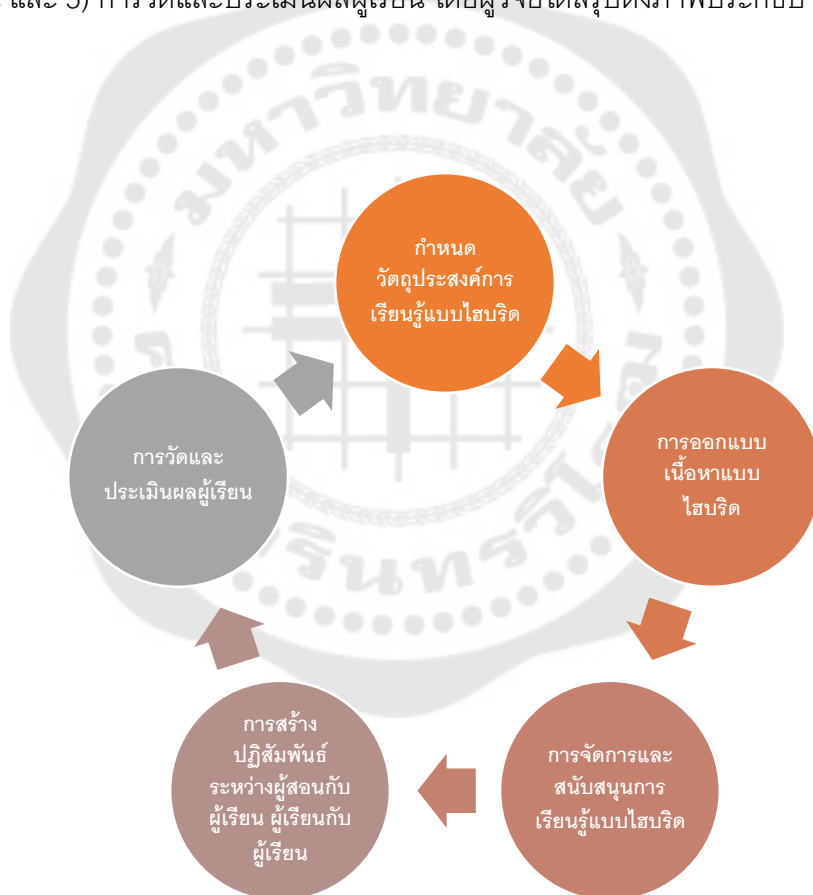
ผู้อธิบายองค์ประกอบ	องค์ประกอบ
	ประเด็นที่ต้องแก้ไขปรับปรุง ซึ่งพบว่าส่งผลทางบวกกับผล การสอนที่เกิดขึ้น
Bower, M. , Kennedy, G. E. , Dalgarno, B. , Lee, M. J. W. และ Kenney, J. (Bower et al., 2014)	องค์ประกอบของการเรียนการสอนแบบผสมผสานแบบ ซิงโครนัส (Blended synchronous learning) ได้แก่ 1) เนื้อหาหลักสูตรออนไลน์ สื่อออนไลน์ที่สนับสนุนการเรียนรู้ รวมถึงทรัพยากรมัลติมีเดียและกิจกรรมโต้ตอบปฏิสัมพันธ์ 2) ปฏิสัมพันธ์แบบเรียลไทม์การโต้ตอบแบบเรียลไทม์กับ ผู้สอนและเพื่อนผ่านการสนทนาออนไลน์และรูปแบบอื่นๆ ของการสื่อสาร 3) ความยืดหยุ่น ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาและเข้าร่วมเซส ชันออนไลน์จากทุกที่ ทุกเวลา 4) การมีส่วนร่วมของผู้เรียน เป็นกลยุทธ์ในการส่งเสริมการมี ส่วนร่วมและแรงจูงใจของนักเรียน เช่น การให้ข้อเสนอแนะ อย่างสม่ำเสมอและโอกาสในการทำงานร่วมกัน 5) การสนับสนุนผู้สอน เป็นการพัฒนาผู้สอนให้มีความรู้และ ประสบการณ์เกี่ยวกับการสอนแบบผสมผสาน
Beatty, B.J. (Beatty, 2019)	องค์ประกอบของการออกแบบหลักสูตรแบบไฮฟลักซ์ (Hybrid- flexible course design) มี ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร (Course objectives) กำหนด ผลการเรียนรู้และเป้าหมายของหลักสูตรให้ชัดเจน 2) เนื้อหาหลักสูตร (Course content) กำหนดเนื้อหาที่ ครอบคลุมในหลักสูตร รวมถึงแหล่งข้อมูลออนไลน์หรือสื่อ มัลติมีเดีย 3) กิจกรรมการเรียนรู้ (Learning activities) ออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมและมีความหมาย ใช้กลยุทธ์ การสอนที่หลากหลาย รวมถึงกิจกรรมออนไลน์และกิจกรรม แบบตัวต่อตัว

ผู้อธิบายองค์ประกอบ	องค์ประกอบ
	4) การประเมินและการให้ข้อเสนอแนะย้อนกลับ (Assessment and feedback) พัฒนาระบบการประเมินและข้อเสนอแนะที่สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนและให้โอกาสในการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 5) การสนับสนุนผู้เรียน (Student support) สนับสนุนทรัพยากรเครื่องมือ ทรัพยากรออนไลน์ รวมถึงการให้โอกาสในการโต้ตอบกับผู้สอนและเพื่อน 6) ความยืดหยุ่น (Flexibility) เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกระหว่างกิจกรรมออนไลน์และกิจกรรมแบบเห็นหน้า หรือผสมผสานทั้งสองอย่างตามสไตล์การเรียนรู้และความชอบของแต่ละคน

จากตาราง 7 จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดแบบต่าง ๆ องค์ประกอบร่วมกันของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดประกอบด้วยเนื้อหาของหลักสูตร บทเรียนของหลักสูตรไฮบริด (จินตวิทย์ คล้ายสังข์ และประกอบ กรณีกิจ, 2552; Carman, 2005; Bower et al., 2014; Beatty, 2019) จุดประสงค์หรือวัตถุประสงค์ (Carman, 2005; Beatty, 2019) การจัดการเรียนรู้ ระบบการจัดการเรียนรู้ วิธีการสอน เทคนิคการสอน กิจกรรมการสอนต่าง ๆ (จินตวิทย์ คล้ายสังข์ และประกอบ กรณีกิจ, 2552; Carman, 2005; Zhao & Yang, 2011; Beatty, 2019) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน (จินตวิทย์ คล้ายสังข์ และประกอบ กรณีกิจ, 2552; Carman, 2005; Zhao & Yang, 2011; Bower et al., 2014; Beatty, 2019) และการวัดประเมินผลและให้ข้อเสนอแนะย้อนกลับผู้เรียน (จินตวิทย์ คล้ายสังข์ และประกอบ กรณีกิจ, 2552; Carman, 2005; Bower et al., 2014; Beatty, 2019)

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบการจัดการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบร่วมกันของการจัดการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ประกอบด้วย เนื้อหาและบทเรียนของหลักสูตรไฮบริด ระบบการจัดการเรียนรู้ วิธีการสอน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน การวัดประเมินผลและให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งมีสอดคล้องกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ของกุลิสรา จิตรขญาวนิช (2562) ที่ประกอบด้วย 1) หลักสูตร 2) จุดประสงค์ 3) การจัดการเรียนรู้ 4) สื่อการเรียนรู้ 5) การวัดผลและประเมินผล 6) ผู้สอน และ 7) ผู้เรียน

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด (จินตวีร์ คล้ายสังข์ และประกอบ กรณีกิจ, 2552; Carman, 2005; Zhao & Yang, 2011; Bower et al., 2014; Beatty, 2019) ที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ของกุลิสรา จิตรขญาวณิช (2562) ที่ประกอบด้วย 1) หลักสูตร 2) จุดประสงค์ 3) การจัดการเรียนรู้ 4) สื่อการเรียนรู้ 5) การวัดผลและประเมินผล 6) ผู้สอน และ 7) ผู้เรียน การศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาใน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด 2) การออกแบบเนื้อหาการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด 3) การจัดการและสนับสนุนการเรียนรู้แบบไฮบริด 4) การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน และ 5) การวัดและประเมินผลผู้เรียน โดยผู้วิจัยได้สรุปดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

จากภาพประกอบ 2 จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ และองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดนำไปสู่การสรุปองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด มี 5 องค์ประกอบ มีรายละเอียด ดังนี้

1) การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้แบบไฮบริด ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้อย่างชัดเจน กำหนดผลการเรียนรู้ และเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากหลักสูตร (Carman, 2005 ; Beatty, 2019) เพื่อทำให้ทราบว่าจากการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดผู้เรียนจะเกิดพฤติกรรมใดบ้าง รวมถึงผู้สอนสามารถวางแผนเตรียมเนื้อหาวิธีการจัดการและสนับสนุนการเรียนรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ และการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (กุลิสรา จิตรขญาวนิช, 2562)

2) การออกแบบเนื้อหาแบบไฮบริด ต้องกำหนดเนื้อหาที่ตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาของหลักสูตรรวมไปถึงแหล่งข้อมูลออนไลน์ สื่อออนไลน์ สื่อมัลติมีเดีย เป็นต้น (จินตวิทย์ คล้ายสังข์ และประกอบ กรณีกิจ., 2552; Bower et al., 2014; Beatty, B.J., 2019) ต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูล ออกแบบหลักสูตรและประเมินหลักสูตรการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่สร้างขึ้นเพื่อให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ (Ustun & Tracey, 2020)

3) การจัดการและสนับสนุนการเรียนรู้แบบไฮบริด ผู้สอนต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดโดยใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ จัดการผสมผสานการเรียนการสอนแบบตัวต่อตัว และแบบออนไลน์เข้าด้วยกันในช่วงเวลาเดียวกัน ใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ ที่หลากหลายทั้งแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง (จินตวิทย์ คล้ายสังข์ และประกอบ กรณีกิจ., 2552; Carman, 2005; Zhao & Yang, 2011; Bower et al., 2014; Beatty, 2019) และในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดจะต้องคำนึงถึงความยืดหยุ่นของผู้เรียน ผสมผสานความยืดหยุ่นในการเรียนการสอนทั้งแบบออนไลน์และแบบตัวต่อตัว (Boelens et al., 2017) (Beatty, 2019)

4) การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้เรียน การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดมีความยืดหยุ่นสูง ผู้สอนปรับเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้มากขึ้น เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน กระตุ้นและเสริมสร้างโอกาสให้เกิดการโต้ตอบปฏิสัมพันธ์กันทั้งระหว่างผู้เรียนออนไลน์และผู้เรียนแบบตัวต่อตัว สร้างการมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างแรงจูงใจในการเรียน (Carman, J. M., 2005; Bower et al., 2014; Zhao, & Yang, 2011; Hilli et al., 2019) โดยบทบาทของผู้สอนและนักเรียนต้องมีความเท่าเทียมกันในการเรียนรู้ในพื้นที่ที่การเรียนรู้แบบ

ไฮบริด สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน (O'Byrne & Pytash, 2015; Singh et al., 2022) เช่น ผู้สอนให้ผู้เรียนมีบทบาทมากขึ้น ช่วยในการตอบแชต ช่วยในการแก้ปัญหาด้านเทคโนโลยี เป็นต้น (Zydney et al., 2019)

5) การวัดและประเมินผลผู้เรียน สำหรับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดต้องมีการพัฒนาการวัดประเมินที่ยืดหยุ่น สามารถประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนและให้ข้อเสนอแนะย้อนกลับสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนและให้โอกาสผู้เรียนในการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยมีการนำการประเมินตามสภาพจริงมาใช้ (Beatty, 2019) ในบางบทเรียนอาจมีการประเมินผลก่อนเรียนเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน และประเมินผลด้านอื่น ๆ เช่น จำนวนครั้งที่เข้าเรียน รวมจำนวนเวลาที่เข้าเรียน การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การมีปฏิสัมพันธ์ งานที่มอบหมาย เป็นต้น (จินตวีร์ คล้ายสังข์ & ประกอบ กรณีกิจ, 2552) เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้แบบไฮบริด 2) การออกแบบเนื้อหาแบบไฮบริด 3) การจัดการและสนับสนุนการเรียนรู้แบบไฮบริด 4) การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน และ 5) การวัดและประเมินผลผู้เรียน

1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับอุดมศึกษา ส่วนใหญ่ศึกษาในประเด็นผลลัพธ์ของผู้เรียน การจัดการ การออกแบบการเรียนการสอน ปฏิสัมพันธ์ การเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรศาสตร์ เทคโนโลยี การพัฒนาวิชาชีพ (Drysedale et al., 2013) ทั้งนี้การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในครั้งนี้ ศึกษาในงานที่ใช้ทั้งคำว่า “blended learning” และ “hybrid learning” เนื่องจากมีงานวิจัยจำนวนมากที่ใช้ทั้ง 2 คำในบริบทเดียวกัน โดยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในช่วงปี ค.ศ. 2013 – 2023 รายละเอียดดังตาราง 8

ตาราง 8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

ชื่อเรื่อง	ผู้วิจัย/ปีที่ตีพิมพ์	ตัวอย่างการวิจัย	ระเบียบวิธี	ผลการวิจัย
Blended learning in higher education: Three different design approaches การเรียนรู้แบบผสมผสานในระดับอุดมศึกษา: แนวทางการออกแบบที่แตกต่างกัน 3 แนวทาง	Alammary, A., Sheard, J., & Carbone, A. (Alammary et al., 2014)	งานวิจัยในช่วง 10 ปีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด	การสังเคราะห์งานวิจัย	ศึกษาการออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้แบบผสมผสาน พบว่าสามารถระบุแนวทางการออกแบบที่แตกต่างกันได้ 3 แนวทาง 1) การผสมผสานที่มีผลกระทบต่ำ: การเพิ่มกิจกรรมพิเศษให้กับหลักสูตรที่มีอยู่ 2) การผสมผสานที่มีผลกระทบปานกลาง: แทนที่กิจกรรมในหลักสูตรที่มีอยู่ 3) การผสมผสานที่มีผลกระทบสูง: การสร้างหลักสูตรแบบผสมผสานตั้งแต่เริ่มต้น
Hybrid and blended learning: Modifying pedagogy across path, pace, time, and place การเรียนรู้แบบ Hybrid และ blended: ปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนตามเส้นทาง จังหวะ เวลา และสถานที่	O'Byrne & Pytash (O'Byrne & Pytash, 2015)	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด	การศึกษาเอกสาร	การออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ รูปแบบการสอนและบทบาทของครู ครูและนักเรียนต้องสอนและเรียนรู้ในพื้นที่ผสมผสานเหล่านี้ และการได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียน ที่สำคัญคือครูและนักเรียนต้องมีความรับผิดชอบอย่างเท่าเทียมกันในการเรียนรู้และทดลองร่วมกันในพื้นที่ที่การเรียนรู้แบบผสมผสานนี้
An assessment of teachers' abilities to support blended learning implementation in Tanzanian secondary schools การประเมินความสามารถของครูในการสนับสนุนการเรียนรู้แบบผสมผสานในโรงเรียนมัธยมแทนซาเนีย	Kihoza, P. D., Zlotnikova, I., Bada, J. K., & Kalegele, K. (Kihoza et al., 2016)	ครูและผู้บริหารโรงเรียน	วิธีการแบบผสมผสานในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบสอบถาม และการสังเกต	ศึกษาความสามารถของครูในการสนับสนุนการเรียนรู้แบบผสมผสาน ผลการวิจัย พบว่าความสามารถของครูในการสนับสนุนการดำเนินการเรียนรู้แบบผสมผสานได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายประการ เช่น ทักษะด้าน ICT การเข้าถึงแหล่งข้อมูลดิจิทัล และแรงจูงใจในการรวมเทคโนโลยีเข้ากับการสอน การสนับสนุนและการลงทุนของผู้บริหารโรงเรียนในโครงสร้างพื้นฐานด้านไอซีที และการฝึกอบรมครูมีความสำคัญอย่างยิ่ง

ชื่อเรื่อง	ผู้วิจัย/ปีที่ตีพิมพ์	ตัวอย่างการวิจัย	ระเบียบวิธี	ผลการวิจัย
				ในการทำให้การนำการเรียนรู้แบบผสมผสานประสบความสำเร็จ
Four key challenges to the design of blended learning ความท้าทายสำคัญ 4 ประการในการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน	Ruth Boelens, Bram De Wever, Michiel Voet (Boelens et al., 2017)	งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน blended learning	การสังเคราะห์งานวิจัย	สังเคราะห์ความท้าทายของการออกแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบผสมผสาน พบว่า มีความท้าทาย 4 ประการ ได้แก่ 1) ผลผสมผสานความยืดหยุ่น 2) กระตุ้นปฏิสัมพันธ์ 3) อำนวยความสะดวกในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 4) ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ตามอารมณ์
Here or there instruction: Lessons learned in implementing innovative approaches to blended synchronous learning คำแนะนำ: บทเรียนที่ได้รับในการปรับใช้แนวทางใหม่เพื่อการเรียนรู้แบบผสมผสานแบบซิงโครนัส	Zydney, J. M., McKimm, P., Lindberg, R., & Schmidt, M. (Zydney et al., 2019)	นักศึกษาและครูที่ใช้การเรียนรู้แบบผสมผสานแบบซิงโครนัส สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา และการออกแบบการสอน	การวิจัยแบบกรณีศึกษา	ศึกษาเกี่ยวกับการปรับใช้แนวทางเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด พบว่า หลักการออกแบบผสมผสานที่ดี เช่น การกำหนดขนาดชั้นเรียนที่เหมาะสม เทคโนโลยีที่สนับสนุน และทักษะของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ โดยผู้สอนควรให้ผู้เรียนมีบทบาทมากขึ้น เช่น ช่วยในการตอบแชต ช่วยในการแก้ปัญหาด้านเทคโนโลยี แนวทางเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยลดความกดดันของผู้สอนในการจัดการทุกอย่างของห้องเรียน แต่ยังช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น และช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกเป็นเจ้าของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้มากขึ้น
Designing Hybrid Learning Spaces in Higher Education การออกแบบพื้นที่การเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับอุดมศึกษา	Hilli, Charlotta & Nørgård, Rikke & Aaen, Janus. (Hilli et al., 2019)	อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัย Aarhus ประเทศเดนมาร์ก และมหาวิทยาลัย Åbo Akademi ประเทศฟินแลนด์	การวิจัยเชิงสำรวจผสมผสานกับการวิจัยเชิงคุณภาพ	หลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด 5 ประการ คือ 1) ผู้สอนสร้างจุดเชื่อมต่อของสถานที่และรูปแบบความรู้ ทำให้พื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันมีชีวิตชีวา มีความสมดุล 2) การผสมผสานการเรียนรู้แบบพร้อมกันทั้งออนไลน์และออฟไลน์ เน้นสร้างปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์การเรียนรู้ 3) การสร้างพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะในสิ่งแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ เชื่อมต่อกันด้วยวิธีใด

ชื่อเรื่อง	ผู้วิจัย/ปีที่ตีพิมพ์	ตัวอย่าง การวิจัย	ระเบียบวิธี	ผลการวิจัย
				วิธีหนึ่ง เพื่อสร้างพื้นที่การเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่ยั่งยืน 4) คำนึงถึงความกว้างและลึกของกลุ่มผู้เรียน พื้นที่การเรียนรู้แบบผสมผสานถูกสร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนใช้ชีวิต และเรียนรู้ไปด้วยกัน พื้นที่ดังกล่าวจึงเป็นพื้นที่ที่มีความลึกและกว้าง เน้นการมีส่วนร่วมร่วมกันของทุกกลุ่มคน ลด ความ เหลื่อมล้ำ 5) ตระหนักถึงคุณค่าของการเรียนรู้ร่วมกัน มีจริยธรรมในการสอนและการเรียนรู้ เปิดกว้าง กล้าเสี่ยง ทดลอง ร่วมมือกัน สนทนา เห็นอกเห็นใจ มีความคิดสร้างสรรค์ที่สำคัญ ดูแลซึ่งกันและกัน
Hybrid Learning Development to Improve Teacher Learning Management การพัฒนาการเรียนรู้แบบไฮบริดเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของครู	Hediansah, Disa & Surjono, Herman. (Hediansah & Surjono, 2020)	นักเรียนและครูในโรงเรียนมัธยมปลายในประเทศอินโดนีเซีย	การวิจัยและพัฒนา (Research and Development : RnD)	ศึกษาพบว่าทักษะการบริหารจัดการเรียนรู้ของครูเป็นส่วนสำคัญในการบรรลุกระบวนการและผลลัพธ์ในการจัดการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด
A systematic literature review on synchronous Hybrid learning: gaps identified การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบไฮบริดแบบซิงโครนัส: ช่องว่างของการศึกษา	Raes, A., Detienne, L., Windey, I., & Depaepe, F. (Raes et al., 2020)	งานวิจัย 47 เรื่อง เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด	การสังเคราะห์อภิปรายงานวิจัย (Meta-Analyses)	สังเคราะห์แนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้แบบผสมผสาน พบว่า แนวทางในการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดเกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมผู้สอนและการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีที่เพียงพอ โดยมีเจ้าหน้าที่ด้านเทคโนโลยีช่วยในการออกแบบ ให้คำปรึกษากับผู้สอน และอยู่ช่วยระหว่างการจัดการเรียนการสอน
Experts speaking: Crucial teacher attributes for implementing blended learning in higher education ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ: คุณสมบัตินสำคัญของครู	Bruggeman, Bram & Tondeur, Jo & Struyven, Katrien & Pynoo, Bram & Garone, Anja & Vanslambrouck, Silke (Bruggeman et al.,	ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการนำการเรียนรู้แบบผสมผสานไปใช้ใน ระดับอุดมศึกษา	การวิจัยเชิงคุณภาพ	คุณลักษณะที่สำคัญของผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานในระดับอุดมศึกษา ได้แก่ 1) การจัดการเรียนการสอนแบบศูนย์กลาง 2) มีความเชื่อว่าผู้เรียนเป็นหัวใจของการเรียนการสอน 3) การตระหนักถึงความ

ชื่อเรื่อง	ผู้วิจัย/ปีที่ตีพิมพ์	ตัวอย่างการวิจัย	ระเบียบวิธี	ผลการวิจัย
สำหรับการนำการเรียนรู้แบบผสมผสานไปใช้ในระดับอุดมศึกษา	2021)			จำเป็นในการสอนเพื่อการเปลี่ยนแปลง 3) กล้าที่จะทดลองและกล้าที่จะล้มเหลว 4) กล้าที่จะพูด แลกเปลี่ยน แบ่งปันความต้องการและความกังวล 5) สามารถคิดวิพากษ์และสะท้อนข้อคิดเห็นได้ และ 6) การเชื่อมโยงเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์
Blended learning: a 21st century learning model at college การเรียนรู้แบบผสมผสาน: รูปแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในวิทยาลัย	Dakhi, O., JAMA, J., & IRFAN, D. (Dakhi et al., 2020)	เอกสารแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน	การศึกษาเอกสาร	ศึกษาการเรียนรู้แบบผสมผสาน : รูปแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า ครูที่สอนนักเรียนในทุกระดับการศึกษาต้องเปลี่ยนพฤติกรรมและความคิดเพื่อบรรลุเป้าหมายการสอน ด้วยการผสมผสานเทคโนโลยีและการศึกษาผ่านรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน ซึ่งเป็นรูปแบบที่ผสมผสานการสอนออนไลน์และการเรียนการสอนในห้องเรียนแบบปกติ เป็นการช่วยเพิ่มปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา เป็นการปรับปรุงทักษะดิจิทัลสำหรับนักเรียนและอาจารย์ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้พลวัต
An effective way of designing blended learning: A three phase design-based research approach วิธีที่มีประสิทธิภาพในการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน: แนวทางการวิจัยที่เน้นการออกแบบ 3 ขั้นตอน	Ustun, A. B., & Tracey, M. W. (Ustun & Tracey, 2020)	อาจารย์และนักศึกษาปริญญาตรี สาขาจิตวิทยา	การวิจัยเชิงการออกแบบ (Design – Based Research : DBR)	ศึกษาวิธีการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานที่มีประสิทธิภาพ พบว่า ผู้สอนต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูล ออกแบบ ประเมินหลักสูตร การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่สร้างขึ้น ผู้สอนเปลี่ยนจากวิธีการสอนแบบพาสซีฟเป็นแนวทางการสอนแบบแอคทีฟ ทำให้นักเรียนกลายเป็นผู้เรียนแบบแอคทีฟและมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน
Blended learning in higher education: professional development in a Hong	Evans, J. C., Yip, H., Chan, K., Armatas, C., & Tse, A. (Evans et al.,	อาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัย	การวิจัยเชิงคุณภาพ	ศึกษาการพัฒนาวิชาชีพครูในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน พบว่า การเรียนการ

ชื่อเรื่อง	ผู้วิจัย/ปีตีพิมพ์	ตัวอย่างการวิจัย	ระเบียบวิธี	ผลการวิจัย
Kong university การเรียนรู้แบบผสมผสานในระดับอุดมศึกษา: การพัฒนาวิชาชีพในมหาวิทยาลัย ฮ่องกง	2020)			ส อ น แ บ บ ผ ส ม ผ ส า น มีประสิทธิภาพมากในการอำนวยความสะดวกในการใช้งานขั้นสูงของระบบการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัย ครูมีส่วนร่วมอย่างมากกับการเรียนรู้แบบผสมผสาน มีการใช้พีเจอาร์เครื่องมือต่าง ๆ ในระบบแบล็คบอร์ด (Blackboard) ได้หลากหลายมากขึ้นหลังจากเข้าร่วมหลักสูตรการพัฒนาวิชาชีพ นอกจากนี้ยังพบว่าการพัฒนาทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดช่วยให้ครูเข้าใจมุมมองของนักเรียนมากขึ้น
Online, Hybrid, and Face-to-Face Learning Through the Eyes of Faculty, Students, Administrators, and Instructional Designers: Lessons Learned and Directions for the Post-Vaccine and Post-Pandemic/COVID-19 World การเรียนรู้แบบออนไลน์ แบบไฮบริด และแบบตัวต่อตัวผ่านมุมมองของคณาจารย์ นักศึกษา ผู้บริหาร และนักออกแบบการเรียนการสอน: บทเรียนที่ได้รับและทิศทางสำหรับโลกหลังวัคซีนและหลังการระบาดใหญ่/COVID-19	Singh, J., Evans, E., Reed, A., Karch, L., Qualey, K., Singh, L., & Wiersma, H. (Singh et al., 2022)	คณะคณาจารย์ ผู้บริหาร นักศึกษา และนักออกแบบการเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัยที่มีประสบการณ์การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด	การวิจัยเชิงสำรวจ	ศึกษาการเรียนรู้แบบไฮบริด และแบบตัวต่อตัว พบว่า วิธีที่จะทำให้การเรียนรู้แบบออนไลน์ แบบไฮบริด และแบบตัวต่อตัวประสบความสำเร็จ ได้แก่ 1) การบูรณาการเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกและปรับปรุงการศึกษา 2) การสนับสนุนด้านโครงสร้างและทรัพยากรที่จำเป็นในการสร้างกระบวนการที่ดีเพื่อการศึกษาออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ 3) คณาจารย์อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ 4) ความเป็นเจ้าของร่วมกันและความรับผิดชอบในการเรียนรู้ ครู นักเรียน ผู้ออกแบบการเรียนการสอน ผู้บริหาร ทุกคนต้องมีส่วนร่วม
การออกแบบการเรียนรู้แบบไฮบริดในชุดวิชาสถิติและการวิจัยในการจัดการสุขภาพสำหรับนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19	Kaladee, A., & Chankong, W. (Kaladee & Chankong, 2022)	นักศึกษาและผู้สอนในระดับบัณฑิตวิทยาลัย	การวิจัยเชิงปฏิบัติการ	ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในมุมมองของผู้สอน ประกอบด้วย 1) การออกแบบกิจกรรมที่เปิดให้นักศึกษามีส่วนร่วมหรือมีข้อตกลงร่วมกันที่ชัดเจนระหว่างผู้สอนกับนักศึกษา 2) การเตรียมตัวทั้งของผู้เรียนและผู้สอนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ชื่อเรื่อง	ผู้วิจัย/ปีที่ตีพิมพ์	ตัวอย่างการวิจัย	ระเบียบวิธี	ผลการวิจัย
				ยิ่งการใช้โปรแกรมที่ใช้สอนออนไลน์ และ 3) การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่และการติดต่อที่สะดวกรวดเร็ว ส่วนปัจจัยความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ในมุมมองของนักศึกษา ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมของนักศึกษาในการใช้โปรแกรมที่ใช้สอนออนไลน์ 2) การติดต่อประสานงานกับผู้สอนที่สะดวก 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการทำกิจกรรม และ 4) การสามารถทบทวนความรู้โดยศึกษาจากระบบออนไลน์ย้อนหลังได้

จากตาราง 8 จากตัวอย่างงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด มีการใช้ระเบียบวิธีวิจัยหลากหลาย ได้แก่ การสังเคราะห์ภูมิปัญญางานวิจัย การสังเคราะห์งานวิจัย และการศึกษาเอกสาร (Alammary et al., 2014; O'Byrne & Pytash, 2015; Raes et al., 2020; Ruth et al., 2017) การวิจัยเชิงสำรวจ และการวิจัยเชิงสำรวจผสมผสานกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Hilli et al., 2019; Kihoza et al., 2016; Singh et al., 2022) การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยแบบกรณีศึกษา และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Bruggeman et al., 2020; Evans et al., 2020; Kaladee & Chankong, 2022; Zydne et al., 2019) การวิจัยและพัฒนา (Hediansah & Surjono, 2020) และการวิจัยเชิงการออกแบบ (Design-Based Research: DBR) (Ustun & Tracey, 2020) ผลการวิจัยที่สำคัญพบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด คือ

1) การออกแบบการจัดการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด สามารถออกแบบได้หลายแนวทาง เช่น รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่มีผลกระทบสูง ปานกลาง และต่ำ (Alammary et al., 2014)

2) ความสามารถและทักษะของผู้สอน ผู้สอนต้องออกแบบการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกัน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม พร้อมใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Dakhi et al., 2020; Hediansah & Surjono, 2020; Hilli et al., 2019; Kaladee & Chankong, 2022; Kihoza et al.,

2016; O'Byrne & Pytash, 2015; Raes et al., 2020; Ruth et al., 2017; Singh et al., 2022; Zydney et al., 2019)

3) การสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา ทั้งในด้านทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรกายภาพ มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดให้มีประสิทธิภาพ (Kaladee & Chankong, 2022; Kihoza et al., 2016; Raes et al., 2020; Singh et al., 2022)

จากตัวอย่างงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด สรุปได้ว่าการวิจัยที่ผ่านมามีการใช้ระเบียบวิธีวิจัยต่าง ๆ หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการสังเคราะห์ภูมิทัศน์ การวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยผสมผสาน การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยแบบกรณีศึกษา การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การวิจัยและพัฒนา รวมไปถึงการวิจัยเชิงการออกแบบ ผลการวิจัยที่สำคัญพบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด คือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ความสามารถและทักษะของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด และการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา

2. การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้

2.1 ความหมายของระบบ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบ สามารถรวบรวมได้ดังตาราง 9

ตาราง 9 นิยามและความหมายของระบบ

ผู้ให้นิยามและความหมาย	นิยามและความหมาย
Searles, J. E. (Searles J E, 1967)	ระบบเป็นวิธีการจัดสิ่งต่าง ๆ ให้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นขั้นเป็นตอน
Banathy, B.H. (Banathy, 1968)	ระบบเป็นการรวมสิ่งต่าง ๆ ที่ที่มีความสัมพันธ์กัน เพื่อดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้
Gagné, R. M., & Briggs, L. J. (Gagne & Briggs, 1974)	ระบบเป็นวิธีการที่ได้จัดไว้อย่างเป็นระเบียบเพื่อเป็นหลักให้สามารถทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้บรรลุเป้าหมาย
Dick, W., Carey, L., & Carey, J. O.	ระบบคือชุดของส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน ทั้งหมดทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนต่างๆ ของระบบ

ผู้ให้นิยามและความหมาย	นิยามและความหมาย
(Dick et al., 2001)	ขึ้นอยู่กับปัจจัยนำเข้า (Input) และผลลัพธ์ (Output) และผลตอบรับของแต่ละส่วน
สัจด์ อุทรานันท์ (สัจด์ อุทรานันท์, 2529)	ระบบหมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ร่วมกัน ทำหน้าที่ของตนอย่างมีระเบียบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
ทิตินา แชมมณี (ทิตินา แชมมณี, 2564)	ระบบประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญของระบบ ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบ และเป้าหมายหรือจุดหมายของระบบนั้น ๆ

จากตาราง 9 นิยามและความหมายของระบบ สรุปได้ว่า “ระบบ” เป็นชุดของสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน (Searles, 1967; Banathy, 1968; Dick et al., 2001; สัจด์ อุทรานันท์, 2529) โดยสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันนี้มีการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ (Gagné & Briggs, 1974, สัจด์ อุทรานันท์, 2529) เพื่อให้สิ่งต่าง ๆ ในระบบทำงานได้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (Banathy, 1968; Gagné & Briggs, 1974; Dick et al., 2001; สัจด์ อุทรานันท์, 2529; ทิตินา แชมมณี, 2564)

จึงสรุปได้ว่า ระบบ หมายถึง ชุดของสิ่งต่าง ๆ ที่จัดไว้อย่างเป็นระเบียบ ทำงานเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.2 การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด พบว่าการจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้ ไม่ใช่เพียงการรวมรูปแบบการเรียนแบบพบหน้าและออนไลน์เข้าไว้ด้วยกันเท่านั้น หากแต่เป็นกระบวนการที่ต้องออกแบบอย่างมีระบบ ตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ การออกแบบการเรียนการสอน การใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ ในการจัดการผสมผสานการเรียนการสอนแบบตัวต่อตัวและแบบออนไลน์เข้าด้วยกันในช่วงเวลาเดียวกัน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอนทั้งสองรูปแบบ ใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลผู้เรียน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีลักษณะเป็นกระบวนการ มีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย

จากลักษณะดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดเรื่อง “การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด” มีโครงสร้างและขั้นตอนที่สอดคล้องกับแนวคิดเชิงระบบ (System Approach) ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของศาสตร์ด้านการออกแบบการเรียนการสอน (Instructional Design) ในวงการศึกษามาอย่างยาวนาน ในทางวิชาการมีการใช้คำเรียกที่หลากหลายในการอธิบายกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้นี้ในลักษณะนี้ เช่น การออกแบบระบบการเรียนการสอน (Instructional System Design: ISD), การออกแบบการเรียนการสอน (Instructional Design: ID) หรือ การออกแบบและพัฒนาการสอน (Instructional Design and Development) เป็นต้น แม้ชื่อเรียกจะแตกต่างกัน แต่ล้วนมีจุดร่วมที่สำคัญคือการยึดแนวทาง “การพัฒนาแบบมีระบบ” (Systematic Development) ซึ่งเน้นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์เป็นขั้นตอน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด “การพัฒนาระบบการเรียนการสอน” เพื่อทำความเข้าใจโครงสร้าง องค์ประกอบ และกระบวนการที่สามารถประยุกต์ใช้กับการพัฒนา “ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน” ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในบริบทของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ซึ่งมีหลายแนวคิดที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง เช่น

2.2.1 โมเดลการออกแบบระบบการเรียนการสอนของดิกและเคอรี

เป็นโมเดลที่รู้จักกันในชื่อ Systems Approach Model หรือโมเดลดิกและเคอรี (Dick and Carey Model) โดย Dick, W., Carey, L., & Carey, J. O. (Dick et al., 2001) ขั้นตอนสำคัญของการออกแบบระบบ ได้แก่ การวิเคราะห์ (analysis) การออกแบบ (design) การพัฒนา (development) การนำไปปฏิบัติ (implementation) และการประเมินผล (evaluation) ซึ่งมีส่วนประกอบ ดังนี้

- 1) ประเมินความจำเป็นในการระบุเป้าหมาย (Assess Needs to Identify Goal (s)) ขั้นตอนแรกเป็นการพิจารณาว่าต้องการให้ผู้เรียนทำอะไรได้บ้างเมื่อเรียนจบการสอนแล้ว เป้าหมายการสอนอาจได้มาจากรายการเป้าหมาย การประเมินความต้องการจำเป็น จากประสบการณ์เชิงปฏิบัติกับปัญหาการเรียนรู้นักเรียน จากการวิเคราะห์บุคคลที่กำลังทำงาน หรือจากข้อกำหนดอื่นสำหรับการสอน

- 2) ดำเนินการวิเคราะห์การเรียนการสอน (Conduct Instructional Analysis) หลังจากระบุเป้าหมายการสอนแล้ว จะต้องตัดสินใจว่าเมื่อบรรลุเป้าหมายนั้นแล้วจะมีลักษณะเป็นอย่างไร เป็นการกำหนดทักษะ ความรู้ และทัศนคติที่เรียกว่าพฤติกรรมที่จำเป็นของผู้เรียน

3) วิเคราะห์ผู้เรียนและบริบท (Analyze Learners and Contexts) เป็นการวิเคราะห์ผู้เรียนแบบคู่ขนาน บริบทที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้และใช้ทักษะ ทักษะ ความชอบ และทัศนคติของผู้เรียนในปัจจุบัน ลักษณะของสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมที่จะใช้ทักษะนั้น ข้อมูลที่สำคัญนี้เกี่ยวข้องกับการนำไปกลยุทธ์การสอน

4) เขียนวัตถุประสงค์การปฏิบัติงาน (Write Performance Objectives) เป็นการเขียนข้อความที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนจะสามารถทำได้เมื่อเรียนจบการสอน ข้อความเหล่านี้ได้มาจากทักษะที่ระบุในการวิเคราะห์การเรียนการสอน ระบุทักษะที่จะเรียนรู้เงื่อนไขที่ต้องปฏิบัติตามทักษะ และเกณฑ์สำหรับการปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จ

5) พัฒนาเครื่องมือประเมิน (Develop Assessment Instruments) เป็นการพัฒนาการประเมินที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และวัดความสามารถของผู้เรียนในการปฏิบัติตามสิ่งที่อธิบายไว้ในวัตถุประสงค์

6) พัฒนากลยุทธ์การสอน (Develop Instructional Strategy) ระบุกลยุทธ์ที่จะใช้ในการสอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ กลยุทธ์รวมถึงส่วนต่าง ๆ เกี่ยวกับกิจกรรมก่อนการสอน การนำเสนอข้อมูล การฝึกปฏิบัติ การให้ข้อมูลย้อนกลับ การทดสอบ และการติดตามผล ทั้งนี้การพัฒนาการสอนขึ้นอยู่กับทฤษฎี ผลการวิจัย ลักษณะของสื่อที่จะใช้ในการสอน เนื้อหา และลักษณะของผู้เรียน

7) พัฒนาและเลือกสื่อการเรียนการสอน (Develop and Select Instructional Materials) โดยทั่วไปจะประกอบด้วยคู่มือผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน และแบบทดสอบ การตัดสินใจพัฒนาสื่อจะขึ้นอยู่กับประเภทของการเรียนรู้ที่จะสอน (ออนไลน์ ไฮบริด) ความพร้อมของสื่อการสอนที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่ และทรัพยากรในการพัฒนาที่มีให้

8) ออกแบบและดำเนินการประเมินการเรียนการสอนระหว่างเรียน (Design and Conduct Formative Evaluation of Instruction) เป็นการออกแบบการประเมินเพื่อรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการระบุวิธีปรับปรุงการสอน โดยใช้การประเมินระหว่างเรียน (Formative Evaluation) ได้แก่ การประเมินแบบตัวต่อตัว (one-to-one evaluation) การประเมินกลุ่มย่อย (small-group evaluation) และการประเมินภาคสนาม (field evaluation) การประเมินแต่ละประเภทจะทำให้ได้ข้อมูลประเภทต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงการสอนได้

9) แก้ไขปรับปรุง (Revise Instruction) เป็นการนำข้อมูลจากการประเมินข้อมูลจากการประเมินระหว่างเรียนมาสรุปและตีความเพื่อระบุปัญหาที่ผู้เรียนประสบในการบรรลุวัตถุประสงค์ รวมถึงนำข้อมูลมาใช้ในการตรวจสอบความถูกต้องของการวิเคราะห์การเรียนการสอน

สอน พฤติกรรมและคุณลักษณะของผู้เรียน วัตถุประสงค์ด้านการปฏิบัติงาน นำไปสู่การทบทวน กลยุทธ์การสอนเพื่อให้เป็นเครื่องมือในการสอนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

10) ออกแบบและดำเนินการประเมินผลสรุป (Design and Conduct Summative Evaluation) ขั้นตอนสำคัญของ Systems Approach Model คือขั้นตอนที่ 1-9 ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้ออกแบบการเรียนการสอน เกี่ยวข้องกับปัจจัยนำเข้า ผลลัพธ์ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบแต่ละส่วน แต่ขั้นตอนที่ 10 นี้เป็นส่วนที่รับผิดชอบโดยผู้ประเมินอิสระ เพื่อดำเนินการประเมินระบบที่ออกแบบไว้ให้มีประสิทธิผลและประสิทธิผลมากที่สุด

2.2.2 กระบวนการพัฒนาระบบการเรียนการสอน ADDIE

โมเดล ADDIE ได้รับการพัฒนาโดย The Centre for Educational Technology at Florida State University เพื่ออธิบายกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาระบบการเรียนการสอน (Instructional System design) เป็นโมเดลที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และหลักสูตรการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ โดยสามารถนำไปใช้กับกิจกรรมการพัฒนาหลักสูตรอื่น ๆ ได้อีกด้วย (Branson et al., 1975) ขั้นตอนของโมเดล ADDIE มี 5 ขั้นตอน ได้แก่

1) การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นการระบุความต้องการและวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ต้องดำเนินการวิเคราะห์ผู้เรียนอย่างละเอียด รวมถึงบริบทการเรียนรู้ และเป้าหมายของการสอน ทำความเข้าใจว่าต้องสอนอะไรและผู้เรียนคือใคร

2) การออกแบบ (Design) เป็นการสร้างแผนโดยละเอียดสำหรับสื่อการสอน และประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงการระบุวิธีการสอน โครงสร้างเนื้อหา กลยุทธ์การประเมิน และการออกแบบสื่อการเรียนรู้โดยรวม

3) การพัฒนา (Development) เป็นการพัฒนาสื่อการสอนจริง โดยจะสร้างขึ้นตามข้อกำหนดการออกแบบ ขั้นตอนนี้อาจเกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการสอน การเขียนเนื้อหา การออกแบบสื่อมัลติมีเดีย และการพัฒนาการประเมินผล

4) การนำไปปฏิบัติ (Implementation) เป็นการนำสื่อที่พัฒนาขึ้นไปใช้จริง ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการสอนในห้องเรียน ผ่านแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ หรือในรูปแบบอื่น ๆ การนำไปปฏิบัติคือการที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมเกี่ยวกับเนื้อหาและการสอน

5) การประเมิน (Evaluation) เป็นการประเมินสื่อที่พัฒนาขึ้น ระบุปัญหาและวิธีแก้ไข และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และมีการประเมินขั้นสุดท้ายเพื่อประเมินประสิทธิผลโดยรวม

2.2.3 การออกแบบระบบการเรียนการสอนของ Kemp

Kemp, J. E. (Kemp, 1971) ได้กำหนดการออกแบบระบบการเรียนการสอนไว้ 9 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) กำหนดหัวข้อที่จะสอนและเขียนวัตถุประสงค์ทั่วไป
- 2) ศึกษาคุณลักษณะของผู้เรียน
- 3) ระบุจุดมุ่งหมายของการสอนในเชิงพฤติกรรม
- 4) กำหนดเนื้อหาวิชาที่สนับสนุนวัตถุประสงค์ในแต่ละข้อ
- 5) ทดสอบเพื่อวัดความรู้ความสามารถก่อนที่จะทำการสอน
- 6) เลือกกิจกรรมและแหล่งวิชาการสำหรับการเรียนการสอน เพื่อจะนำเนื้อหาวิชาไปสู่จุดหมายปลายทางที่วางไว้
- 7) ประสานงานในเรื่องต่าง ๆ เช่น การเงิน บุคลากร อาคาร สถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ และดำเนินการไปตามแผนการที่กำหนดไว้
- 8) ประเมินผลการเรียนของผู้เรียนว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใด และอย่างไร
- 9) พิจารณาว่าควรจะได้มีการแก้ไขปรับปรุงแผนการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ สรุปได้ว่าการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ มีลักษณะสำคัญ คือ ต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิเคราะห์ออกแบบ พัฒนาสื่อ กลยุทธ์ วิธีการเรียนการสอนและการประเมินผล นำสิ่งที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ และประเมินผลอีกครั้ง (Dick et al., 2001, Branson et al, 1975, Kemp, 1971) ทำให้เห็นว่ากระบวนการเชิงระบบในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ นั้นสามารถนำไปมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตได้ เนื่องจากช่วยในวงรอบการทำงานเชิงระบบที่ชัดเจนมากขึ้น

3. โมเดล I-E-O ของ Astin (Astin's I-E-O Model)

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ทำให้เห็นว่ากระบวนการเชิงระบบนั้นเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้และสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดได้ สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็น

การศึกษาวิจัยเกี่ยวข้องกับระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของผู้สอนในระดับอุดมศึกษาจึงนำโมเดล I-E-O ของ Astin (Astin, 2012) มาวางเป็นกรอบในการพัฒนาระบบ มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ความหมายของโมเดล I-E-O ของ Astin

Astin, A. W. (Astin, 2012) ได้เสนอแนวคิดรูปแบบการประเมิน I-E-O Model ทางการศึกษาเพื่อใช้ในการวิเคราะห์และเข้าใจกระบวนการการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทฤษฎีที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนานักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหารในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

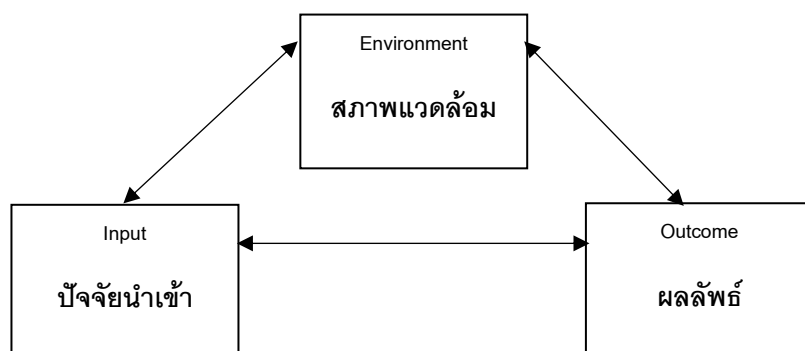
โมเดลนี้จะแยกองค์ประกอบประสิทธิภาพการเรียนรู้เป็น 3 ส่วนหลัก คือ ปัจจัยนำเข้า (Input :I) สภาพแวดล้อม (Environment: E) และผลลัพธ์ (Outcome: O) ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจและปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โมเดล I-E-O Model ของ Astin นั้นเรียบง่ายแต่ให้กรอบการทำงานที่มีประสิทธิภาพสำหรับการออกแบบกิจกรรมการประเมิน และสำหรับการจัดการกับปัญหาที่ซับซ้อนในการประเมินผล

3.2 ความสำคัญของโมเดล I-E-O ของ Astin

ความเป็นเลิศทางการศึกษาขึ้นอยู่กับความสามารถของสถาบันการศึกษาในการส่งผลกระทบต่อผู้สอนและบุคลากรในทางที่ดี เพื่อพัฒนาสติปัญญาและความเป็นวิชาการ และสร้างความแตกต่างเชิงบวกในชีวิตของบุคลากร รวมไปถึงการพัฒนาความรู้ ทักษะ ทศนคติ และคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้เรียน สิ่งเหล่านี้คือหลักการพื้นฐานของการประเมินของ Astin (Astin's I-E-O Model) ดังนั้นโมเดลนี้จึงเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศ (Bitzer, 2003) ในการศึกษาของ Pascarella (Pascarella, 2001) พบว่า โมเดล I-E-O ของ Astin นั้นมีศักยภาพเนื่องจากมีการให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ (Outcome: O) ด้วย ดังนั้นโมเดล I-E-O ของ Astin จึงมีการนำมาใช้ในด้านการศึกษามากขึ้น

3.3 องค์ประกอบของโมเดล I-E-O ของ Astin

โมเดล I-E-O ของ Astin ประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก คือ ปัจจัยนำเข้า (Input :I) สภาพแวดล้อม (Environment: E) และผลลัพธ์ (Outcome: O) รายละเอียดดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 The I-E-O Model

ที่มา: Astin, A. W. (Astin, 2012). Assessment for excellence

จากภาพประกอบ 3 โมเดล I-E-O พัฒนาโดย Astin เป็นกรอบแนวความคิดที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) สภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษา (Environment) และผลการเรียนรู้ของนักศึกษา (Outcomes) และปฏิสัมพันธ์ระหว่างทั้ง 3 ส่วน

ปัจจัยนำเข้า (Input) หมายถึง คุณลักษณะ คุณภาพของนักศึกษา คณาจารย์ และทรัพยากรในช่วงเริ่มต้นของการศึกษา รวมถึงปัจจัยต่างๆ เช่น ความรู้ ทักษะ ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม แรงจูงใจ และลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักเรียน เช่น เพศ อายุ ฯลฯ ทรัพยากรของสถาบัน สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ปัจจัยนำเข้าจะเป็นตัวกำหนดขั้นตอนสำหรับการศึกษารียนรู้ และสามารถมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมและประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษา

สภาพแวดล้อม (Environment) หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในระหว่างการศึกษา ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา เพื่อน และคณาจารย์ ประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งในและนอกชั้นเรียน รวมถึงสภาพแวดล้อมในห้องเรียน วิธีการสอนที่ใช้ การออกแบบหลักสูตร วัฒนธรรมของสถาบันการศึกษา เป็นต้น สภาพแวดล้อมมีบทบาทสำคัญในการกำหนดวิธีการแปลงปัจจัยนำเข้าให้เป็นผลลัพธ์ สภาพแวดล้อมที่เป็นบวกและสนับสนุนสามารถปรับปรุงการเรียนรู้และนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีกว่า

ผลการเรียนรู้ (Outcomes) หมายถึง ผลลัพธ์และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอันเป็นผลมาจากการเข้ารับการศึกษ และได้ประสบการณ์ต่าง ๆ อาจเป็นได้ทั้งผลลัพธ์ระยะสั้นและระยะยาว ผลลัพธ์ระยะสั้นอาจเป็นความรู้ที่เพิ่มขึ้น ทักษะที่ดีขึ้น และทัศนคติที่เปลี่ยนไป ผลลัพธ์ระยะยาวอาจเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในอาชีพการงานของผู้สำเร็จการศึกษา การมีส่วนร่วมช่วยเหลือสังคม

และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนี้เป็นผลมาจากปัจจัยนำเข้าและการได้รับสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในระหว่างการศึกษาของแต่ละคน

โมเดล I-E-O เน้นถึงปฏิสัมพันธ์ที่มีลักษณะเป็นพลวัตรขององค์ประกอบทั้ง 3 นี้ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า สิ่งแวดล้อม และผลการเรียนรู้ ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงสามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอน คุณภาพของสถาบัน และความเป็นเลิศโดยรวม

สำหรับการประยุกต์ใช้โมเดล I-E-O ของ Astin ในการวิจัยครั้งนี้ สรุปนิยามและความหมายว่า โมเดล I-E-O ของ Astin หมายถึง กรอบในการพัฒนาเชิงระบบที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) สภาพแวดล้อม (Environment) และผลลัพธ์ (Outcomes) และปฏิสัมพันธ์ระหว่างทั้ง 3 ส่วน ได้แก่

1) ปัจจัยนำเข้า (Input) หมายถึง คุณลักษณะในช่วงเริ่มต้นของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ความรู้และทักษะของผู้เรียน ความรู้และทักษะของผู้สอน ทรัพยากรของมหาวิทยาลัย สื่อการเรียนการสอน สภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

2) สภาพแวดล้อม (Environment) หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน ผู้สอนกับผู้สอน การออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Brian J. Beatty (2019) การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ เทคนิควิธีการสอน

3) ผลลัพธ์ (Outcomes) หมายถึง ผลลัพธ์และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอันเป็นผลมาจากปัจจัยนำเข้า (Input) และสภาพแวดล้อม (Environment) ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ความรู้ที่เพิ่มขึ้น ทักษะที่ดีขึ้น และทัศนคติที่เปลี่ยนไป การพัฒนาตนเองของผู้เรียน การพัฒนาความสามารถของผู้สอน ความคุ้มค่าที่เกิดขึ้น

3.4 โมเดล I-E-O ของ Astin (Astins I-E-O Model) กับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินของ Astin (Astins I-E-O Model) กับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด แม้จะยังไม่มีการศึกษาในบริบทตัวแปรตามเดียวกันอย่างชัดเจน แต่ก็พบว่าในการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาได้มีการนำโมเดล I-E-O ของ Astin มาใช้เป็นกรอบการศึกษาใน 3 ลักษณะ ได้แก่

1) การนำโมเดล I-E-O ของ Astin มาใช้เป็นกรอบในการทบทวนวรรณกรรม ดังเช่น Patterson, B. J., Krouse, A. M., & Roy, L. (Patterson et al., 2012) ศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ที่เรียนผ่านการศึกษาทางไกล (Distance Learning) ใช้โมเดล I-E-O

ของ Astin เป็นกรอบในการศึกษาทบทวนเชิงบูรณาการ (Integrative Review) ทำให้มีกรอบในการศึกษาผลลัพธ์ด้านความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ของนักเรียนได้ชัดเจนขึ้น โดยผลลัพธ์ด้านการรับรู้ ได้แก่ การเรียนรู้ของนักเรียน กระบวนการเรียนรู้ และความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี ผลลัพธ์ด้านอารมณ์ ได้แก่ การเติบโตส่วนบุคคลและทางอาชีพ ความพึงพอใจ เป็นต้น

2) การนำโมเดล I-E-O ของ Astin มาใช้เป็นกรอบในดำเนินการวิจัยหลัก ดังเช่น การศึกษาของ Wang, F., & Chen, H. (Wang & Chen, 2023) ศึกษาการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการเรียนรู้แบบผสมผสานและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้แบบผสมผสานตามรูปแบบทางทฤษฎีของการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยใช้โมเดล I-E-O ของ Astin ในการวางกรอบแนวคิดในการศึกษาการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีแนวคิดหลักในการประเมิน “ผลลัพธ์” ด้วย “สภาพแวดล้อม” และ “ปัจจัยนำเข้า” ซึ่งการประเมินคุณภาพการเรียนรู้จำเป็นต้องพิจารณาอย่างครอบคลุมใน 3 ด้าน ได้แก่ ข้อมูลของนักเรียน สภาพแวดล้อมทางการศึกษา และผลงานของนักเรียน ด้าน Kuhn, M. L. M. (Kuhn, 2017) ศึกษาทำความเข้าใจความสำเร็จของนักเรียนออนไลน์ผ่านการใช้โมเดล I-E-O ของ Astin มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยสำรวจนักศึกษาปริญญาตรีที่ศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาที่เรียนระบบออนไลน์เท่านั้น การสำรวจได้ศึกษาปัจจัยนำเข้าของนักศึกษา เช่น ข้อมูลประวัติของนักศึกษา เพศ อายุ ส่วนปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมเป็นหลักสูตรออนไลน์ของนักศึกษา และยังได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อมและปัจจัยนำเข้าที่นำไปสู่ผลการเรียนรู้นั้นก็คือการไม่ประสบความสำเร็จในการศึกษา การศึกษาครั้งนี้ให้ข้อมูลที่หลากหลายเกี่ยวกับข้อมูลประชากร ความชอบ และแนวทางปฏิบัติของนักเรียนออนไลน์

3) การนำการนำโมเดล I-E-O ของ Astin มาใช้เป็นกรอบในการศึกษาร่วมกับแนวคิดทฤษฎีอื่น ๆ ดังเช่น การศึกษาของ Jiaming, N. (Jiaming, 2023) ศึกษาสถานะการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนักศึกษามหาวิทยาลัยในสภาพแวดล้อมห้องเรียนอัจฉริยะ : กรณีศึกษาห้องเรียนอัจฉริยะที่มหาวิทยาลัยไปเซ่อ โดยกรอบในการศึกษามีพื้นฐานมาจากแบบจำลอง I-E-O ของ Astin ร่วมกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของ Kuh และทฤษฎีการตัดสินใจปฏิสัมพันธ์ของ Bandura และอ้างอิงถึงแผนภาพเส้นทางและแบบจำลองแนวคิดของปัจจัยการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานที่ผสมผสานการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อทำความเข้าใจการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียนและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสภาพแวดล้อมห้องเรียนอัจฉริยะ

แม้ในบริบทการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดจะไม่พบอย่างชัดเจน แต่ในบริบทใกล้เคียงอย่างการเรียนรู้แบบออนไลน์ การเรียนรู้แบบทางไกล การจัดสภาพแวดล้อมแบบห้องเรียนอัจฉริยะ (Patterson et al., 2012; Wang & Chen, 2023; Kuhn, 2017; Jiaming, 2023) ทำให้เห็นว่าโมเดล I-E-O ของ Astin สามารถนำมาใช้กับการศึกษาพัฒนาระบบการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับอุดมศึกษาได้ เนื่องจากโมเดลดังกล่าวเป็นกรอบการทำงานที่ครอบคลุมสำหรับการทำความเข้าใจและวิเคราะห์พลวัตที่ซับซ้อนภายในสภาพแวดล้อมทางการศึกษา

4. หลักสูตร Hybrid-Flexible (HyFlex)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะพัฒนาระบบจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนโดยใช้โมเดล I-E-O ของ Astin เป็นกรอบในการพัฒนาระบบ โดยใช้หลักออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Beatty มาเป็นกระบวนการในการออกแบบระบบ การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักสูตร Hybrid-Flexible (HyFlex) ของ Brian J. Beatty (Beatty, 2019) มีรายละเอียดดังนี้

4.1 ความหมายของหลักสูตร Hybrid-Flexible

หลักสูตร Hybrid-Flexible หรือหลักสูตร HyFlex ของ Brian J. Beatty (2019) เป็นหลักสูตรการเรียนรู้แบบไฮบริดที่ได้รับการออกแบบหลักสูตรที่ใช้เวลากว่าทศวรรษโดยออกแบบร่วมกับคณาจารย์และนักศึกษาในมหาวิทยาลัย San Francisco State University และสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั่วโลก

นโยบายวุฒิสภาทางวิชาการ (The SFSU Academic Senate Policy) (Academic Policies Committee, 2019) ให้ความหมายของหลักสูตร Hybrid-Flexible หรือหลักสูตร HyFlex ว่า หมายถึง ระบบการจัดการเรียนรู้ที่อนุญาตให้นักเรียนเลือกที่จะเข้าร่วมชั้นเรียนแบบเห็นหน้ากันหรือออนไลน์ พร้อมกันในเวลาเดียวกัน (Synchronous) หรือสถานที่เดียวกันแต่ต่างเวลากัน (Asynchronous) ก็ได้”

จากความหมายดังกล่าว หลักสูตร Hybrid-Flexible หรือหลักสูตร HyFlex ของ Brian J. Beatty (2019) จึงมีความสอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในการวิจัยครั้งนี้ที่กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด (hybrid learning) เป็นการเรียนรู้แบบผสมผสานวิธีการเรียนการสอนแบบตัวต่อตัวและแบบออนไลน์เข้าด้วยกันในช่วงเวลาเดียวกัน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอนทั้งสองรูปแบบ ใช้

เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นจึงสอดคล้องกับหลักสูตร HyFlex ที่ระบุว่าเป็นระบบการจัดการเรียนรู้ที่อนุญาตให้ผู้เรียนเลือกเข้าชั้นเรียนแบบเห็นหน้ากันหรือออนไลน์แบบพร้อมกันในเวลาเดียวกัน

4.2 ความสำคัญของหลักสูตร Hybrid-Flexible

การออกแบบหลักสูตร Hybrid-Flexible (HyFlex) ของ Brian J. Beatty (2019) ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นหลักในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ซึ่งรูปแบบหลักสูตรอื่น ๆ ส่วนใหญ่ไม่สามารถทำได้เนื่องจากแนวทางการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่ไม่ยืดหยุ่น ปัจจัยส่งผลให้การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดเหนือกว่าการสอนแบบออนไลน์และแบบตัวต่อตัวคือเวลาการเรียนรู้เพิ่มเติมและองค์ประกอบการสอนเพิ่มเติม (ทรัพยากรและกิจกรรมต่าง ๆ) และที่สำคัญคือนักเรียนได้มีอิสระในการเลือกวิธีเข้าร่วมในการเรียนการสอนว่าจะเลือกแบบตัวต่อตัวแบบดั้งเดิมหรือแบบออนไลน์ ช่วยลดปัญหาด้านการควบคุมเวลา การเดินทาง การเข้าถึงแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ และความสนใจในการเรียน ซึ่งทำให้ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนดีขึ้น (Crede, Roch & Kieszczynka, 2010 as cited in Brian J. Beatty, 2019) โดยได้รับการชื่นชมอย่างสูงจากผู้เรียนว่าหลักสูตร HyFlex นี้ช่วยให้พวกเขามีความยืดหยุ่นในด้านเวลาและสถานที่ (Gobeil-Proulx, 2019) ด้าน Naffi, N. (Naffi, 2020) ระบุว่าประสบการณ์การเรียนรู้ที่ออกแบบตามหลักสูตร Hyflex ยังช่วยสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ทำงานร่วมกันและสนับสนุนซึ่งกันและกันตลอดหลักสูตร ลดความรู้สึกโดดเดี่ยวที่คาดหวังไว้สำหรับการเรียนรู้ออนไลน์ นอกจากนี้ Brian J. Beatty (2019) ได้อธิบายว่าหลักสูตร Hyflex ยังช่วยพัฒนาทักษะและประสบการณ์ในการสอนออนไลน์โดยไม่ละทิ้งการสอนในชั้นเรียน เป็นทางเลือกเมื่อมีข้อจำกัดในการสอนแบบดั้งเดิม (ตัวต่อตัวแบบ 100%) รวมถึงยังสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อประโยชน์ต่อผู้เรียน ผู้สอน และสถาบันการศึกษาได้อีกด้วย ทั้งนี้หลักสูตร Hyflex ยังส่งผลดีต่อสถาบันอุดมศึกษาในแง่ของการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เพิ่มโอกาสและตัวเลือกให้กับผู้เรียน รวมไปถึงอาจลดระยะเวลาในการสำเร็จการศึกษาของผู้เรียนได้ เป็นการสนับสนุนแนวทางสอนที่เป็นนวัตกรรมใหม่สร้างโอกาสทางการตลาดให้กับสถาบันอุดมศึกษาได้

4.3 ค่านิยมและหลักการพื้นฐานของการออกแบบหลักสูตร Hybrid-Flexible

การทำความเข้าใจค่านิยมและหลักการพื้นฐานของการออกแบบหลักสูตร Hybrid-Flexible ช่วยให้ผู้สอนและนักออกแบบการสอนสร้างจากรากฐานที่มั่นคงในการจัดการเรียนรู้แบบ

ไฮบริด ช่วยใหพัฒนาเป้าหมายการเรียนรู้และการสอน ให้ทิศทางเชิงกลยุทธ์ในการเลือกกลยุทธ์ การสอนและกิจกรรมเฉพาะเพื่อนำกลยุทธ์ไปใช้ ในการพิจารณาว่าจะนำหลักสูตร Hybrid-Flexible ไปใช้ Brian J. Beatty (Beatty, 2019) อธิบายว่าควรจะต้องคำนึงและทำความเข้าใจถึง ค่านิยมและหลักการพื้นฐาน 4 ประการ (เสาหลัก 4 ประการ) ได้แก่

1) ทางเลือกของผู้เรียน (Learner Choice) จัดให้มีรูปแบบการมีส่วนร่วมทางเลือกที่มีคุณค่าและมีความหมาย และช่วยให้ผู้เรียนสามารถเลือกระหว่างรูปแบบการมีส่วนร่วมรายวัน รายสัปดาห์ หรือตามหัวข้อได้

2) ความเท่าเทียมกัน (Equivalence) จัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกรูปแบบการมีส่วนร่วม (แบบดั้งเดิมแบบเห็นหน้าและแบบออนไลน์) ซึ่งนำไปสู่ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เท่าเทียมกัน

3) การนำกลับมาใช้ใหม่ (Reusability) ใช้สิ่งประดิษฐ์จากกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละรูปแบบการมีส่วนร่วม (แบบดั้งเดิมแบบเห็นหน้าและแบบออนไลน์) เป็น “วัตถุแห่งการเรียนรู้” สำหรับผู้เรียนทุกคน

4) การเข้าถึง (Accessibility) จัดเตรียมผู้เรียนให้มีทักษะด้านเทคโนโลยีและการเข้าถึงรูปแบบหรือโหมดการมีส่วนร่วมทั้งหมด (แบบดั้งเดิมแบบเห็นหน้าและแบบออนไลน์) อย่างเท่าเทียมกัน

4.4 หลักการออกแบบหลักสูตร Hybrid-Flexible

การออกแบบหลักสูตร Hybrid-Flexible (HyFlex) ของ Brian J. Beatty (Beatty, 2019) เน้นการมีส่วนร่วมอย่างยืดหยุ่นของผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนสามารถเลือกเข้าร่วมชั้นเรียนแบบดั้งเดิม (แบบเห็นหน้าตัวต่อตัว) หรือเข้าร่วมชั้นเรียนแบบออนไลน์ในหลักสูตร HyFlex นี้ผู้สอนจะจัดเตรียมโครงสร้างการสอน เนื้อหา และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนที่เข้าร่วมทั้งแบบดั้งเดิมและทางออนไลน์ (ไฮบริด) กิจกรรมที่สามารถพร้อมกันในเวลาเดียวกันได้ โดยมีการนำทรัพยากรการเรียนรู้ กิจกรรม และการประเมินมาใช้สำหรับผู้เรียนทุกคน กิจกรรมในแต่ละโหมดจะนำไปสู่ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เท่าเทียมกัน ดังนั้นหลักการออกแบบหลักสูตร Hybrid-Flexible จึงมี 3 ประการ ดังนี้

1) นำเสนอเนื้อหาอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมืออาชีพ (Present content effectively and professionally)

2) ดึงดูดผู้เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Engage learners with generative learning activities)

3) ใช้การประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) เพื่อประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน (Use authentic assessment to evaluate student learning)

4.5 ขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร Hybrid-Flexible (HyFlex)

Brian J. Beatty (Beatty, 2019) ระบุว่า การตัดสินใจนำการออกแบบหลักสูตร HyFlex มาใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ต้องวางแผนให้เสร็จสิ้นในกระบวนการออกแบบหลักสูตร (ก่อนพัฒนาหลักสูตร) ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนนำสภาพแวดล้อมการสอนมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนแบบไฮบริด (ทุกคนที่เรียนรู้ทั้งแบบดั้งเดิมและแบบออนไลน์) และผู้สอนต้องปฏิบัติตามแนวทางการออกแบบการเรียนการสอนที่ดีและกระบวนการที่เป็นระบบอย่างละเอียดควรยังคงต้องปฏิบัติตามขั้นตอนของการออกแบบหลักสูตร HyFlex ได้แก่ 1) การประเมินโอกาส (ผลประโยชน์) และความท้าทาย (ต้นทุน) (Assess the opportunities (benefits) and challenges (costs)) 2) การวิเคราะห์ ยืนยันหรือแก้ไขผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่คาดหวัง (Analyze and confirm or modify expected student learning outcomes) 3) การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน (เนื้อหาและการมีปฏิสัมพันธ์) (Plan student learning activities (content and interaction)) 4) การเตรียมการประเมินผลการเรียนรู้ (Prepare to assess learning outcomes) 5) การประเมินผลความคาดหวังที่ตอบกลับ (Evaluate the return on expectations) รายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1) การประเมินโอกาส (ผลประโยชน์) และความท้าทาย (ต้นทุน) เป็นการทำความเข้าใจถึงเหตุผลของการนำหลักสูตร HyFlex ไปใช้ โดยพิจารณาเชื่อมโยงกับแง่มุมต่าง ๆ อธิบายแนวทางให้กับคณาจารย์และนักศึกษา รวบรวมการสนับสนุนจากผู้ดูแลระบบ การกำหนดความคาดหวังขั้นพื้นฐานเพื่อให้เห็นประสิทธิภาพหลังการใช้หลักสูตร HyFlex พิจารณาถึงโอกาสหรือผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น ความคาดหวังของผู้สนับสนุน (ผู้บริหาร คณบดี ประธานหลักสูตร) ต้นทุนของการนำหลักสูตร HyFlex ไปใช้

ตัวอย่างการตั้งคำถามในการประเมินขั้นตอนนี้ เช่น นักศึกษาจะเข้าร่วมชั้นเรียนไฮบริดอย่างไร ทำไมผู้สอนจำเป็นต้องสอนไฮบริดในเมื่อสอนชั้นเรียนปกติได้ เหตุใดต้องเสนอทางเลือกให้กับนักศึกษาในการเลือกเรียนออนไลน์หรือออนไลน์ในเมื่อเลือกให้นักศึกษาเข้าเรียนแบบใดแบบหนึ่งได้ เหตุใดจึงควรสนับสนุนให้อาจารย์พัฒนาสูตรไฮบริด การเรียนรู้แบบไฮบริดจะช่วยพัฒนาขีดความสามารถของผู้สอนได้อย่างไร ภาระงานของผู้สอนที่เหมาะสม ความต้องการ

ลงทะเบียนของนักศึกษาเป็นอย่างไร ต้นทุนของการนำหลักสูตรไปใช้กระทบกับใครบ้าง (ผู้สอน ทีมเทคโนโลยี ฝ่ายทะเบียนนักศึกษา) คุณค่าใหม่ที่มหาวิทยาลัยจะได้รับคืออะไร เป็นต้น

2) การวิเคราะห์ ยืนยันหรือแก้ไขผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่คาดหวัง เป็นขั้นตอนในการระบุถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นของผู้เรียน การติดตามตรวจสอบและตัดสินใจว่าผู้เรียนตอบสนองได้ดีเพียงใดทั้งผู้เข้าเรียนแบบออนไลน์ แบบดั้งเดิม และแบบไฮบริด และการตอบสนองที่เกิดขึ้นนั้นจำเป็นต้องมีการแก้ไขผลลัพธ์หรือไม่ หากต้องแก้ไขควรดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดกิจกรรมให้มีการอภิปรายกลุ่มย่อยแบบเห็นหน้ากัน ผู้เรียนแบบดั้งเดิม (เห็นหน้ากัน) กับผู้เรียนแบบออนไลน์อาจไม่สามารถมีส่วนร่วมได้เท่ากัน (ขึ้นอยู่กับปัจจัยบริบทต่างๆ อย่างมาก) ดังนั้นจำเป็นต้องแก้ไขเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่มย่อย ตัวอย่างการวิเคราะห์ ยืนยันหรือแก้ไขผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่คาดหวัง ดังภาพประกอบ 4

ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน	การตรวจสอบความถูกต้อง/การแก้ไข/การชี้แจง สำหรับการเข้าร่วมทางออนไลน์		
รายการผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนในปัจจุบัน (หรือสร้างผลลัพธ์ใหม่) สำหรับการเรียนรู้แบบดั้งเดิม	พิจารณาว่าผู้เรียนแบบออนไลน์สามารถตอบสนอง ผลลัพธ์เหล่านี้ได้มากกว่าแบบดั้งเดิมหรือไม่		
	ใช่	ไม่ใช่	จำเป็นต้องมีการแก้ไข/คำชี้แจง:
	ใช่	ไม่ใช่	จำเป็นต้องมีการแก้ไข/คำชี้แจง:
	ใช่	ไม่ใช่	จำเป็นต้องมีการแก้ไข/คำชี้แจง:
	ใช่	ไม่ใช่	จำเป็นต้องมีการแก้ไข/คำชี้แจง:
ข้อเสนอแนะ:			

ภาพประกอบ 4 แบบฟอร์มการวิเคราะห์ ยืนยันหรือแก้ไขผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่คาดหวังตาม
หลักสูตร Hyflex

ที่มา: Beatty, B.J. (Beatty, 2019). Hybrid-flexible course design. 1st ed. EdTech Books.

<https://edtechbooks.org/hyflex>.

3) วางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน (เนื้อหาและการมีปฏิสัมพันธ์) เป็นขั้นตอนเพื่อวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน การเลือกเนื้อหา และการพัฒนาเส้นทางของปฏิสัมพันธ์ สิ่งสำคัญคือต้องเริ่มต้นด้วยวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ได้ผ่านการตรวจสอบแล้ว โดยการพัฒนาวัตถุประสงค์การเรียนรู้จะพิจารณาเป้าหมายระดับสูงที่ต้องการ จากนั้นจะระบุข้อกำหนดของเนื้อหา พัฒนาแผนและทรัพยากรสำหรับกิจกรรมและการโต้ตอบเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน

วัตถุประสงค์คือคำอธิบายของสิ่งที่ผู้สอนต้องการให้ผลของการปฏิบัติของผู้เรียนเกิดขึ้น วัตถุประสงค์อธิบายถึงผลลัพธ์ที่ตั้งใจไว้ของการสอนมากกว่ากระบวนการของการสอน สิ่งสำคัญคือต้องชี้แจงและระบุวัตถุประสงค์ในการสอนของผู้สอน เพื่อให้การตัดสินใจในการสอนได้รับการชี้นำโดยการวางแผนอย่างละเอียด วัตถุประสงค์จะช่วยให้ผู้สอนประเมินขอบเขตที่ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งใจไว้ วัตถุประสงค์ช่วยให้สร้างกลยุทธ์การประเมินที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนจะแจ้งวัตถุประสงค์เหล่านี้กับผู้เรียน ผู้เรียนก็จะสามารถวัดความก้าวหน้าของตนเองไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้ได้ดีขึ้น วัตถุประสงค์ที่เขียนไว้อย่างชัดเจนอย่างชัดเจนถึงสิ่งที่ผู้เรียนคาดว่าจะสามารถทำได้ คุณภาพระดับใด และการดำเนินการ (หรือความรู้) จะดำเนินการภายใต้สถานการณ์ใด

ในหลักสูตร HyFlex วัตถุประสงค์การเรียนรู้ควรเหมือนกันสำหรับผู้เรียนทุกคน และวัตถุประสงค์การสอนอาจแตกต่างกันไปตามรูปแบบการมีส่วนร่วม ตัวอย่าง วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่สำคัญ เช่น รายละเอียดเฉพาะ (เนื้อหา) เกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนต้องรู้มีอะไรบ้าง? ผู้เรียนควรทำอะไร (งานและทักษะ) ได้อย่างไรบ้าง?

นอกจากนี้ในขั้นตอนนี้ควรระบุแหล่งข้อมูลเนื้อหาสำหรับแต่ละหัวข้อและสำหรับผู้เรียน แหล่งข้อมูลเดียวกันจะใช้ได้กับผู้เรียนทั้งสองกลุ่ม (ในชั้นเรียนและออนไลน์) ในบางกรณีต้องใช้เนื้อหาเพิ่มเติมหรือวิธีการจัดส่งเนื้อหาอื่น ๆ สำหรับผู้เรียนออนไลน์ ดังนั้นแต่ละเป้าหมายการเรียนรู้และวัตถุประสงค์การสอนจึงควรมีการระบุกิจกรรมและแหล่งข้อมูลล่วงหน้า เช่น แต่ละโหนดต้องมีกิจกรรมอะไรบ้าง? ต้องใช้ทรัพยากรเพิ่มเติมอะไรบ้างในแต่ละโหนด? กิจกรรมและทรัพยากรจะได้รับการอำนวยความสะดวกและ/หรือมอบให้กับผู้เรียนในแต่ละรูปแบบอย่างไร

เป้าหมายการเรียนรู้และวัตถุประสงค์การสอน ถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนสำคัญของงานของผู้สอนคือการเลือก (หรือสร้าง) กิจกรรมการสอนเฉพาะเจาะจงที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ในการสอนและบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ ที่สำคัญคือจะต้องคำนึงถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน

4) การเตรียมการประเมินผลการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญของการออกแบบการเรียนการสอนที่สมบูรณ์ ผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนในแบบออนไลน์และแบบดั้งเดิม จะคุ้นเคยกับเทคนิคและเครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย และมีแนวโน้มที่จะใช้เทคนิคและเครื่องมือการประเมินเหล่านี้อย่างมีประสิทธิภาพในการประเมินการเรียนรู้ในการเรียนการสอนหลักของตน

ความท้าทายที่สำคัญสำหรับการประเมินการเรียนรู้ในหลักสูตร HyFlex คือ 1) การพัฒนาทักษะการประเมินโดยใช้เทคนิคและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในแบบ alternative modes (โดยทั่วไปเป็นแบบซิงโครนัสและแบบอะซิงโครนัส) และ 2) ประสานแนวทางปฏิบัติในการประเมินเพื่อหลีกเลี่ยงความท้าทายที่เกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ เวลา สถานที่ และอาจมีวิธีการที่แตกต่างกันสำหรับผู้เรียนที่เข้าร่วมในรูปแบบที่แตกต่างกัน

เทคนิคการประเมินทั่วไปหลายอย่าง เช่น การทดสอบและแบบทดสอบที่เน้นความรู้ สามารถใช้ในทุกรูปแบบการสอน แต่ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดต้องคำนึงถึงความแตกต่างในแง่ของการมีส่วนร่วม การลดโอกาสที่ผู้เรียนจะกระทำผิดด้วยกลโกงต่าง ๆ วิธีการที่ปรับใช้ เช่น การใช้คำถามแบบสุ่มจากคลังคำถามขนาดใหญ่ การใช้คำถามทดสอบที่ต้องการคำตอบเฉพาะจากผู้เรียน (การเขียนคำตอบแบบอัตนัยที่ต้องการการไตร่ตรองรายบุคคล เพื่อตรวจสอบความเชื่อมโยงกับประสบการณ์ส่วนตัว หรือการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะเฉพาะอื่นๆ) การประเมินการเรียนรู้ผ่านรายงานโครงงาน การนำเสนอรายบุคคลหรือกลุ่ม แนวทางเหล่านี้เป็นการประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) ซึ่งมีความเหมาะสมโดยมีความแปรปรวนเพียงเล็กน้อย

ตัวอย่างการตั้งคำถามเพื่อเตรียมการประเมินผลการเรียนรู้ เช่น อะไรคือสิ่งที่จะถูกประเมิน? ผู้เรียนในแต่ละรูปแบบ (ดั้งเดิมและออนไลน์) ควรมีประเมินอย่างไร? มีปัญหาเพิ่มเติมใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเข้าเรียน (เวลา การแบ่งปัน ฯลฯ) ที่ควรต้องแก้ไขหรืออย่างน้อยก็พิจารณาสำหรับบริบทนี้? เป็นต้น

5) การประเมินผลความคาดหวังที่ตอบกลับ (Return on Expectations : ROE) ในระดับอุดมศึกษามักไม่ค่อยพบว่าการดำเนินการประเมินผลอย่างเป็นทางการ การประเมินหลักสูตรส่วนใหญ่อาศัยข้อมูลเล็กน้อยซึ่งอาจจะอธิบายได้ไม่สมบูรณ์นัก และให้ข้อมูลป้อนกลับที่จำกัด

การออกแบบหลักสูตร HyFlex มีลักษณะที่เฉพาะเจาะจง มีเป้าหมายเฉพาะ จึงสมเหตุสมผลที่องค์กรต้องมีการวิเคราะห์ผลความคาดหวังที่ตอบกลับ (Return on Expectations : ROE) โดยการเปรียบเทียบประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรกับความคาดหวังในประเด็น

ต่าง ๆ เพื่อตัดสินใจว่าหลักสูตร Hyflex ที่พัฒนาขึ้นมานั้นคืนคุณค่าที่คาดหวังไว้หรือไม่ จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงหรือไม่ หรือหากล้มเหลวควรหยุดลงหรือไม่

หากได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่ 1 ของกระบวนการออกแบบ HyFlex โดยละเอียด แล้ว ผู้สอนควรมีชุดของข้อมูลเกี่ยวกับผลตอบแทนที่คาดหวัง (set of expected returns (value)) ซึ่งจำเป็นต้องวางแผนการวัดผล วิเคราะห์ และกำหนดเกณฑ์การประเมินในขั้นตอนนี้ ก่อนที่จะเริ่มการพัฒนาเนื้อหาหลักสูตร และต้องพิจารณาว่าประเด็นของผลตอบแทนที่คาดหวัง นั้นเหมาะสมหรือไม่ อาจเน้นไปที่ผลลัพธ์ที่วัดผลได้ เช่น การสำรวจความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของผู้เรียน นอกเหนือจากการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน การสำรวจความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้อง วิธีการประเมินผลความคาดหวังที่ตอบกลับ (Return on Expectations : ROE) ที่ดีที่สุด คือ ต้องระบุความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง แล้วจึงพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดเกณฑ์การประเมิน และทำการวัดและประเมินผลให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

เมื่อทำการวิเคราะห์ผลตอบแทนที่คาดหวัง (set of expected returns (value)) จากการใช้หลักสูตร HyFlex แล้ว ควรนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับความสำเร็จของหลักสูตร นำข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไข หรือยุติหากล้มเหลว

จากการทบทวนเอกสารที่ สรุปได้ว่า หลักสูตร Hybrid-Flexible (HyFlex) ของ Brian J. Beatty หมายถึง ระบบการจัดการเรียนรู้ที่อนุญาตให้ผู้เรียนเลือกที่จะเข้าร่วมชั้นเรียนแบบเห็นหน้ากัน หรือออนไลน์ พร้อมกันในเวลาเดียวกัน หลักสูตรออกแบบหลักสูตรมี 3 ประการ คือ 1) นำเสนอเนื้อหาอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมืออาชีพ 2) ดึงดูดผู้เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ 3) ใช้การประเมินตามสภาพจริง ขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Brian J. Beatty (2019) มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การประเมินโอกาส (ผลประโยชน์) และความท้าทาย (ต้นทุน) 2) การวิเคราะห์ ยืนยันหรือแก้ไขผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่คาดหวัง 3) การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน (เนื้อหาและการมีปฏิสัมพันธ์) 4) การเตรียมการประเมินผลการเรียนรู้ และ 5) การประเมินผลความคาดหวังที่ตอบกลับ

5. การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนด้วยการใช้โมเดล I-E-O ของ Astin มาเป็นกรอบในการพัฒนาระบบฯ โดยใช้ขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Beatty เป็นกระบวนการในการพัฒนาระบบฯ

จากการทบทวนวรรณกรรมทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนสามารถประยุกต์ใช้กระบวนการเชิงระบบในการออกแบบและพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตได้ โดยโมเดลหนึ่งที่สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์และทำความเข้าใจกระบวนการการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาก็คือ โมเดล I-E-O ของ Astin (2012) เนื่องจากให้กรอบในการทำงานเชิงระบบที่มีประสิทธิภาพและช่วยให้มีกรอบการทำงานเชิงระบบที่ชัดเจนมากขึ้น

โมเดล I-E-O ของ Astin (2012) เป็นกรอบแนวความคิดที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) ปัจจัยสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษา (Environment) และปัจจัยผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษา (Outcomes) และปฏิสัมพันธ์ระหว่างทั้ง 3 ส่วน จากการศึกษาวิจัยบางส่วนเกี่ยวกับโมเดล I-E-O ของ Astin กับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด พบว่า มีการนำโมเดล I-E-O ของ Astin มาใช้ในการดำเนินการวิจัยใน 3 ลักษณะ ได้แก่ ใช้เป็นกรอบในการทบทวนวรรณกรรม (Patterson et al., 2012) ใช้เป็นกรอบในการดำเนินการวิจัย (Kuhn, 2017, Wang & Chen, 2023) และนำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาร่วมกับแนวคิดทฤษฎีอื่น ๆ (Jiaming, 2023)

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนำโมเดล I-E-O ของ Astin (2012) มาเป็นกรอบในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน เนื่องจากโมเดลดังกล่าวช่วยให้ผู้วิจัยเห็นภาพรวมของการพัฒนาระบบฯ ที่ประกอบไปด้วยปัจจัยนำเข้า (Input) ปัจจัยสภาพแวดล้อม (Environment) และปัจจัยผลลัพธ์ (Outcomes)

เมื่อได้กรอบในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนแล้ว ผู้วิจัยนำขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร Hybrid-Flexible (HyFlex) ของ Brian J. Beatty (Beatty, 2019) 5 ขั้นตอน มาเป็นกระบวนการในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน ซึ่งขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Beatty 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การประเมินโอกาส (ผลประโยชน์) และความท้าทาย (ต้นทุน) 2) การวิเคราะห์ ยืนยันหรือแก้ไขผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่คาดหวัง 3) การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน (เนื้อหาและการมีปฏิสัมพันธ์) 4) การเตรียมการประเมินผลการเรียนรู้ 5) การประเมินผลความคาดหวังที่ตอบกลับ

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดล I-E-O ของ Astin ซึ่งเป็นกรอบในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน กับขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Beaty ซึ่งเป็นกระบวนการในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน รายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินโอกาส (ผลประโยชน์) และความท้าทาย (ต้นทุน) เป็นขั้นตอนที่อยู่ภายใต้ปัจจัยนำเข้า (Input) เนื่องจากการดำเนินการที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ถึงโอกาส อุปสรรค ปัญหา และต้นทุนของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ซึ่งเป็นช่วงเริ่มต้นหรือก่อนที่จะมีการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

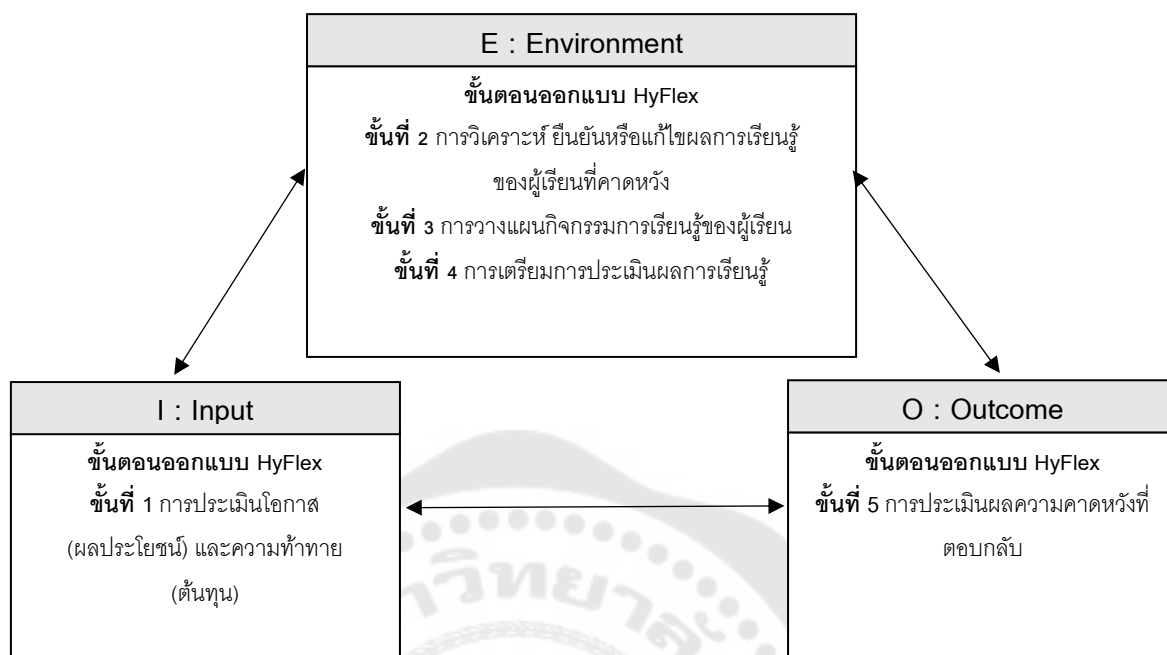
ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ยืนยันหรือแก้ไขผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่คาดหวัง เป็นขั้นตอนที่อยู่ภายใต้ปัจจัยสภาพแวดล้อม (Environment) เนื่องจากการดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผนกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของผู้เรียน เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน (เนื้อหาและการมีปฏิสัมพันธ์) เป็นขั้นตอนที่อยู่ภายใต้ปัจจัยสภาพแวดล้อม (Environment) เนื่องจากการวางแผนออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

ขั้นตอนที่ 4 การเตรียมการประเมินผลการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่อยู่ภายใต้ปัจจัยสภาพแวดล้อม (Environment) เนื่องจากการกำหนดและเตรียมการประเมินผล การกำหนดวิธีการวัดและประเมินในกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลความคาดหวังที่ตอบกลับ (Return on Expectations : ROE) เป็นขั้นตอนที่อยู่ภายใต้ปัจจัยผลลัพธ์ (Outcomes) เนื่องจากการดำเนินการวางแผนประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตร Hyflex และเมื่อได้ผลการประเมิน ก็จะได้ข้อมูลนำเข้ามาเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอีกครั้ง

จากการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดล I-E-O ของ Astin กับขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Beaty ผู้วิจัยได้สรุปดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนด้วยการใช้โมเดล I-E-O ของ Astin มาเป็นกรอบในการพัฒนาระบบฯ โดยใช้ขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Beatty เป็นกระบวนการในการพัฒนาระบบฯ

จากภาพประกอบ 5 แสดงให้เห็นกรอบในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน ด้วยการนำโมเดล I-E-O ของ Astin มาเป็นกรอบในการพัฒนาระบบฯ โดยใช้ขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Beatty เป็นกระบวนการในการพัฒนาระบบฯ โดยผู้วิจัยสามารถแบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (HyFlex ขั้นที่ 1) สภาพแวดล้อม (HyFlex ขั้นที่ 2, 3 และ 4) และผลลัพธ์ (HyFlex ขั้นที่ 5)

6. โมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Model)

การวิจัยครั้งนี้เมื่อมีการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นจากการประยุกต์ใช้การออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Beatty ที่ประยุกต์ใช้โมเดล I-E-O ของ Astin ในการประเมินผลคุณภาพของระบบที่พัฒนาขึ้นจึงจำเป็นต้องใช้กรอบในการประเมินผลที่สอดคล้องและครอบคลุมกับการประเมินผลลัพธ์ตามโมเดล I-E-O ของ Astin ดังนั้นจึงนำโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริกมาเป็นกรอบในการประเมินผลระบบการจัดการเรียนรู้แบบ

ไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้น ในส่วนนี้จึงเป็นการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับนำโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Model) รายละเอียด ดังนี้

6.1 ความหมายของโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก

โมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Model) พัฒนาโดย Donald L. Kirkpatrick ในปี 1950 ซึ่งเป็นศาสตราจารย์กิตติคุณที่มหาวิทยาลัยวิสคอนซินในสหรัฐอเมริกา และเป็นอดีตประธานของ American Society for Training and Development (ASTD) และเป็นประธานกิตติมศักดิ์ของ Kirkpatrick Partners

โมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Model) หมายถึง กรอบในการทำงานประเมินเพื่อประเมินประสิทธิภาพและผลกระทบของหลักสูตรการฝึกอบรมและการพัฒนาในองค์กร โดยโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริกมี 4 ระดับ แต่ละระดับแสดงถึงแง่มุมต่าง ๆ ของการประเมิน ตั้งแต่ปฏิบัติการพื้นฐานไปจนถึงผลกระทบขั้นสูงสุด การประเมินทั้ง 4 ระดับนี้มักเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “Kirkpatrick's Four Levels Model” (Kirkpatrick, 2015)

6.2 ความสำคัญของโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก

การประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญของการจัดการเรียนรู้ และเป็นขั้นตอนที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรด้านการศึกษา ซึ่งปัจจุบันมีการประเมินการศึกษาหลากหลายรูปแบบ Morrison (Morrison, 2003) อธิบายว่านอกจากรูปแบบการประเมินที่ใช้การอย่างแพร่หลายเพื่อประเมินด้านการศึกษาแล้ว ก็ยังมีการนำโมเดลการประเมินสาขาอื่น ๆ มาปรับใช้กับการประเมินด้านการศึกษาด้วยเช่นกัน เช่น การประเมินทางธุรกิจ การประเมินบริษัท เป็นต้น ใน การศึกษาระดับอุดมศึกษา โมเดลหนึ่งที่ได้รับความนิยมในการนำมาใช้ในการประเมินด้านการศึกษาคือ โมเดลของ Donald Kirkpatrick เนื่องจากเป็นวิธีการที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ คำนี้ส่งผลพัทธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรมและระบบองค์กร และยังให้หลักฐานที่ชัดเจนว่าจะช่วยสร้างความคุ้มค่าหรือไม่ (Yardley & Dornan, 2012) จากการศึกษาเกี่ยวกับโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก พบว่า จุดแข็งสำคัญของโมเดล คือ การเป็นระบบที่เรียบง่ายในการประเมิน และสามารถจัดการกับผลลัพธ์ที่แตกต่างกันได้ ในส่วนของวิธีการประเมินก็ให้ข้อมูลที่จำเป็นซึ่งช่วยให้องค์กรได้ผลลัพธ์ในมุมมองตามที่ตั้งเป้าไว้ และมีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนในการประเมินผล (Bates, 2004) โมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Model) จึงเป็นที่รู้จักและถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในด้านการศึกษา ในระดับอุดมศึกษาเองก็นำมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบใน

การประเมิน เช่น การนำไปใช้ในการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา (Praslova, 2010) การนำมาใช้ประเมินรูปแบบการเรียนการสอนที่มีการปรับจากแบบดั้งเดิมไปเป็นแบบออนไลน์ (Quintas et al., 2017) เป็นต้น

6.3 ระดับของการประเมินตามโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก

Kirkpatrick, J. (Kirkpatrick, 2015) อธิบายว่า โมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Model) เป็นกรอบการประเมินผลการฝึกอบรมและการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย 4 ระดับ (Levels) อย่างมีลำดับขั้น ซึ่งหมายถึง ลำดับขั้นของการประเมินที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน เริ่มจากระดับพื้นฐานไปสู่ระดับที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น ที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน รายละเอียดการประเมินทั้ง 4 ระดับ มีดังนี้

1. ระดับ 1 ปฏิกริยา (Reaction : Engagement Relevance Customer Satisfaction) ระดับนี้เน้นไปที่ปฏิกริยาโต้ตอบทันทีของผู้เข้าร่วมกิจกรรมและความรู้สึกเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกอบรม จะประเมินว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั้นรู้สึกว่าการฝึกอบรมสนุกสนาน ตรงประเด็น และได้มีส่วนร่วมหรือไม่ วิธีการทั่วไปในการรวบรวมข้อมูลในระดับนี้ ได้แก่ แบบสำรวจ หลังการฝึกอบรมและแบบสอบถาม คำติชม เป้าหมายคือการเข้าใจว่าผู้เรียนได้รับการฝึกอบรมได้ดีเพียงใด

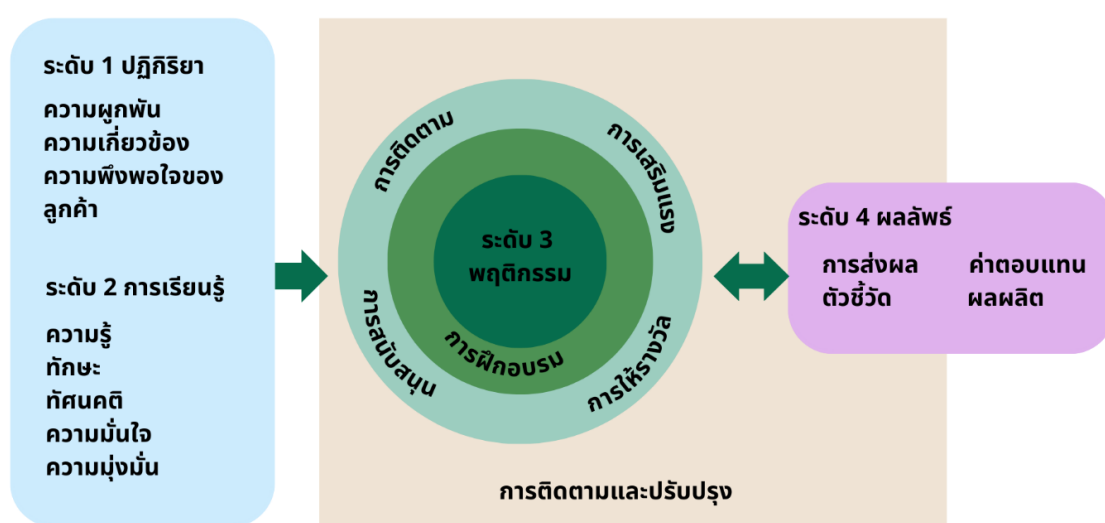
2. ระดับ 2 การเรียนรู้ (Learning: Knowledge Skills Attitude Confidence Commitment) ในระดับนี้ การประเมินจะประเมินขอบเขตเกี่ยวกับการได้รับความรู้ ทักษะ หรือ ความสามารถใหม่ ๆ อันเป็นผลมาจากการฝึกอบรม วิธีการประเมินใช้แบบทดสอบ การทดสอบ การสาธิตทักษะ หรือการสังเกต เป้าหมายคือการวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้จริงและดูว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้หรือทักษะที่ตั้งใจไว้หรือไม่

3. ระดับ 3 พฤติกรรม (Behavior: On-the-Job Learning Monitor Reinforce Reward Encourage) ระดับนี้จะพิจารณาถึงการประยุกต์ใช้สิ่งที่เรียนรู้จากการฝึกอบรมในการทำงาน โดยจะประเมินว่าผู้เข้าร่วมใช้ความรู้และทักษะใหม่ ๆ ในการทำงานในแต่ละวันหรือไม่ วิธีการประเมินมักเกี่ยวข้องกับการสังเกต การสำรวจผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน หรือการประเมินประสิทธิภาพ เป้าหมายคือการพิจารณาว่าการฝึกอบรมมีผลกระทบเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานหรือไม่

4. ระดับ 4 ผลลัพธ์ (Result: Leading Indicators Desired Outcomes) ระดับสูงสุดของโมเดล เน้นที่ผลกระทบของการฝึกอบรมต่อเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรที่กว้างขึ้น

โดยจะประเมินว่าการฝึกอบรมส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ที่จับต้องได้ เช่น ผลผลิตที่เพิ่มขึ้น คุณภาพที่ดีขึ้น ต้นทุนที่ลดลงหรือไม่ หรือตัวชี้วัดประสิทธิภาพหลักอื่น ๆ ข้อมูลในระดับนี้อาจมาจากตัวชี้วัดขององค์กร รายงานทางการเงิน หรือแหล่งที่มาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป้าหมายคือการเชื่อมโยงผลลัพธ์ของหลักสูตรการฝึกอบรมกับความสำเร็จโดยรวมขององค์กร

รายละเอียด ดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 โมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Model)

ที่มา: Kirkpatrick, J. (Kirkpatrick, 2015). An introduction to the new world
Kirkpatrick model.

ในการนำโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Model) มาใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะนำมาใช้เป็นกรอบในการประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด โดยตามโมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริกแบ่งการประเมินออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับปฏิกริยา ระดับการเรียนรู้ ระดับพฤติกรรม และระดับผลลัพธ์

6.4 โมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Model) กับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Model) กับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด พบว่า ยังมีการศึกษาโดยนำโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริกมาใช้ประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดโดยตรงไม่มากนัก แต่มีการนำโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริกมาใช้ในการประเมินภาพรวมของการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ และแบบผสมผสาน (Blended Learning) จึงทบทวนวรรณกรรมในบริบทการนำโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริกมาใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดหรือการเรียนรู้แบบออนไลน์ หรือแบบผสมผสาน รายละเอียด ดังตาราง 10

ตาราง 10 การประเมินเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Model) กับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

ผู้ศึกษาวิจัย	ผลการศึกษา
Maina, M., Guardia, L., Cabrera, N., Fernández-Ferrer, M., Malerba, M. L., & García, C. (Maina et al., 2022)	นำโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริกระดับที่ 1 และ 2 มาประเมินการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในแง่ของการประเมินความพึงพอใจและผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอนในมหาวิทยาลัย พบว่า โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริกที่ใช้เป็นเครื่องมือที่สามารถพิจารณาประสิทธิภาพของหลักสูตรและสามารถทำให้เห็นถึงจุดแข็งและข้อควรปรับปรุงต่อไปได้
Liang, F., Shen, W., Shi, H., & Zheng, B. (Liang et al., 2022)	พัฒนาระบบการประเมินผลการสอนแบบผสมผสานโดยใช้โมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก และได้ทดลองการใช้โมเดลการประเมินที่พัฒนาขึ้นเปรียบเทียบกับเครื่องมือของ AHP ผลการทดลองพบว่า ระบบการประเมินผลการสอนแบบผสมผสานที่ใช้แบบจำลองการประเมิน Kirkpatrick ให้ผลการประเมินที่แม่นยำ และมีความน่าเชื่อถือสูงในด้านผลการสอน และมีความชัดเจนเรียบง่ายกว่า แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์และจุดเน้นของตัวบ่งชี้ได้อย่างชัดเจน

ผู้ศึกษาวิจัย	ผลการศึกษา
Wei, H. C., Lin, Y. H., & Chang, L. H. (Wei et al., 2023)	ศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรการออกแบบชีวิตเป็นฐานโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ใช้กับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยได้ประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินเคิร์กแพทริกในการประเมินระหว่างเรียน (Formative Assessment) เพื่อวิเคราะห์การเรียนรู้เกี่ยวกับปฏิกิริยา การเรียนรู้ และระดับพฤติกรรม ซึ่งโมเดลก็สามารถแสดงให้เห็นถึงผลการเปลี่ยนแปลงในการประเมินผู้เรียนได้เป็นอย่างดี
Ismaili, J., & Ibrahim, E. H. O. (Ismaili & Ibrahim, 2021)	ศึกษาผลของการใช้ D-Learning ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานในมหาวิทยาลัย โดยใช้โมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก 2 ระดับ (ปฏิกิริยาและการเรียนรู้) เพื่อประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยพิจารณา 4 ด้าน คือ การเข้าถึง ความเป็นอิสระ ความคงทน และผลกระทบทางจิตวิทยา ผลการศึกษาสรุปได้ว่าตัวเลขที่ได้จากการประเมินสามารถสร้างความมั่นใจได้มากขึ้นเกี่ยวกับประสบการณ์ D-learning ของผู้เรียน
Sun, L. (Sun, 2014)	ศึกษาประสิทธิผลของการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้ Moodle ในนักศึกษากลุ่มทดลองได้รับแบบจำลองการเรียนรู้แบบผสมผสาน การประเมินเชิงปริมาณใช้แบบจำลองการประเมินของ Kirkpatrick 4 ระดับ และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อยืนยันผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ พบว่า เมื่อเทียบกับรูปแบบการเรียนรู้แบบเห็นหน้ากันในห้องเรียนแบบดั้งเดิม การเรียนรู้แบบผสมผสานที่ใช้ Moodle สามารถปรับปรุงความกระตือรือร้นและความริเริ่มของผู้เรียนได้อย่างมาก ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และเสริมสร้างการเรียนรู้แบบร่วมมือและจิตวิญญาณของทีม

จากตาราง 10 การประเมินเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Model) กับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด พบว่า มีการนำโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริกไปใช้เป็นกรอบในการประเมิน

การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยมีการนำไปประยุกต์ใช้ทั้งแบบ 4 ระดับ (ปฏิกิริยา การเรียนรู้ พฤติกรรม และผลลัพธ์) (Liang et al., 2022; Wei et al., 2023; Sun, 2014) และใช้เฉพาะระดับที่ 1 และ 2 (ระดับปฏิกิริยาและการเรียนรู้) (Maina et al, 2022; Ismaili & Ibrahim, 2021) ซึ่งในภาพรวมโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริกให้วิธีการประเมินที่ชัดเจน เป็นระบบ นำไปใช้ได้ง่าย และให้ผลที่ชัดเจน

ในการวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่า โมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Model) หมายถึง กรอบในการประเมินซึ่งนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน แบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับปฏิกิริยา (Reaction) ประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด 2) ระดับการเรียนรู้ (Learning) ประเมินความสามารถของผู้สอน 3) ระดับพฤติกรรม (Behavior) ประเมินพฤติกรรมการสอน 4) ระดับผลลัพธ์ (Results) ประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับ (Return on Expectations : ROE) ของผู้บริหาร ประเมินความคุ้มค่า (Return on Investment: ROI)

6.5 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดตามโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Model)

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Model) เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้น จากการประเมิน 4 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับปฏิกิริยา (Reaction) ประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด 2) ระดับการเรียนรู้ (Learning) ประเมินความสามารถของผู้สอน 3) ระดับพฤติกรรม (Behavior) ประเมินพฤติกรรมการสอน 4) ระดับผลลัพธ์ (Results) ประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับ (Return on Expectations : ROE) ของผู้บริหาร ประเมินความคุ้มค่า (Return on Investment: ROI) จึงได้มีการทบทวนแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการประเมินทั้ง 4 ระดับ ดังนี้

6.5.1 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดจำเป็นต้องมีการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของผู้เรียน ผู้สอน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการศึกษาเกี่ยวกับปฏิกิริยาของบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด เพื่อนำผลของการศึกษาความพึงพอใจมาปรับปรุงระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดให้ดียิ่งขึ้น ความพึงพอใจ

เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเป้าหมายที่วางไว้ โดยความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ (Good & Merkel, 1973) เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีความสุข เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนอง (Wolman, 1975) (Feather & Sturges, 2003) เป็นสิ่งที่ทำให้ลดความเครียดของบุคคลลงได้ (Morse, 1995)

ทั้งนี้ในการประเมินระดับการเรียนรู้ตามโมเดลเคิร์กแพทริกในระดับนี้จะประเมินว่าผู้เข้าร่วมนั้นรู้สึกอย่างไรกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด สนุกสนาน ตรงประเด็น ได้มีส่วนร่วมหรือไม่ โดยวิธีการในการรวบรวมข้อมูลสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การใช้แบบสำรวจ แบบสอบถาม การสังเกต เป็นต้น (Kirkpatrick, 2015)

ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นความรู้สึกที่มีต่อกระบวนการดำเนินงาน วิธีการจัดการเรียนการสอน ความยืดหยุ่นของการเรียนการสอน การอำนวยความสะดวก และเทคโนโลยีที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้

6.5.2 แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถของผู้สอน

ความสามารถเป็นลักษณะที่บุคคลมีความรู้ ทักษะในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2555) (Hornby, 2015) (กฤษณ์สิทธิ์ บริรักษ์สันติกุล) ส่วนความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้มีผู้ศึกษาวิจัยและให้ความหมายว่าเป็นลักษณะที่ผู้สอนใช้ความรู้ และทักษะในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (ศิริยุบล หมั่นศรี, 2020) (วนิดา อุ่นเรือน, 2563) (อรทัย แสงลุน, 2564) ส่วนนิยามการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ในงานวิจัยนี้หมายถึง การเรียนรู้แบบผสมผสานวิธีการเรียนการสอนแบบตัวต่อตัวและแบบออนไลน์เข้าด้วยกัน ในช่วงเวลาเดียวกัน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอนทั้งสองรูปแบบ ใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน

ทั้งนี้ในการประเมินระดับการเรียนรู้ตามโมเดลเคิร์กแพทริก เป็นการประเมินเกี่ยวกับการได้รับความรู้ ทักษะ หรือความสามารถที่เกิดขึ้น ซึ่งวิธีการประเมินสามารถใช้แบบทดสอบ การทดสอบ การสาธิตทักษะ หรือการสังเกต เพื่อวัดผลลัพธ์การเรียนรู้จริงและดูว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้หรือทักษะที่ตั้งใจไว้หรือไม่

สรุปได้ว่า ความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด หมายถึง ทักษะในการนำความรู้ของผู้สอนไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ตั้งแต่การกำหนด วัตถุประสงค์ การออกแบบการเรียนการสอน การใช้เทคนิควิธีในการจัดการผสมผสานการเรียน การสอนแบบตัวต่อตัวและแบบออนไลน์เข้าด้วยกันในช่วงเวลาเดียวกัน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอนทั้งสองรูปแบบ ใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการ เรียนรู้ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน

6.5.3 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม

พฤติกรรมเป็นสิ่งที่บุคคลกระทำ แสดงออก ตอบสนองหรือโต้ตอบสิ่งใดสิ่ง หนึ่งในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง เป็นกิริยา อาการต่าง ๆ สามารถสังเกตได้ วัดได้ด้วย เครื่องมือที่เป็นวัตถุวิสัย (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2550) (กันยา สุวรรณแสง, 2544) (ราชบัณฑิต สถาน, 2554) โดยพฤติกรรมสามารถแบ่งได้เป็นพฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) เป็น พฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้ด้วยตา และพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) เป็น พฤติกรรมที่ไม่สามารถเห็นได้ด้วยตา เช่น ความรู้สึก การรับรู้ การจำ และการคิด (อารี พันธุ์ณี, 2546)

จากโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก การประเมินในระดับของพฤติกรรมจะ เป็นการพิจารณาการประยุกต์ใช้สิ่งที่เรียนรู้จากการฝึกอบรม การนำความรู้และทักษะใหม่ ๆ ไปใช้ ในการทำงานจริง วิธีการประเมินสามารถใช้การสังเกต การสำรวจจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อน ร่วมงาน ฯลฯ เพื่อพิจารณาว่าการฝึกอบรมมีผลเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานหรือไม่ (Kirkpatrick, 2015) ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้จะเน้นไปที่การประเมินพฤติกรรมการสอนของผู้สอน ซึ่งเป็นการประเมิน พฤติกรรมหลังจากที่ได้มีการทดลองใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดไปแล้วว่าผู้สอนมี พฤติกรรมการสอนอย่างไร

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการสอน หมายถึง การกระทำของผู้สอนที่นำความรู้ที่ได้จาก การใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยเน้น พิจารณาถึงพัฒนาการความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

6.5.4 แนวคิดเกี่ยวกับผลลัพธ์การเรียนรู้

Bloom, B. S., Engelhart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H., & Krathwohl, D. R. (Bloom et al., 1956) ได้อธิบายเกี่ยวกับผลลัพธ์การเรียนรู้ โดยใช้หลักการจัดจำแนกอันดับ (Taxonomy) ทั้งนี้ได้จัดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้เป็น 3 ด้าน ได้แก่

1) ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เริ่มจากความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Comprehension) การนำไปใช้ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) การประเมิน (Evaluation) ต่อมาได้มีการปรับปรุงใหม่ตามแนวคิด Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (Anderson & Krathwohl, 2001) เป็นการจำ (Remembering) การเข้าใจ (Understanding) การประยุกต์ใช้ (Applying) การวิเคราะห์ (Analyzing) การประเมินผล (Evaluating) และการสร้างสรรค์ (Creating)

2) ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นการจัดลำดับความรู้สึกเป็นขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้ (Receiving) การตอบสนอง (Responding) การรู้คุณค่า (Valuing) การจัดระบบคุณค่า (Organization) และการสร้างลักษณะนิสัย (Characterization)

3) ด้านทักษะพิสัย (Psycho-motor Domain) เป็นผลลัพธ์การเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย การประสานงานของอวัยวะต่าง ๆ จำแนกเป็น ทักษะการเคลื่อนไหวของร่างกาย ทักษะการเคลื่อนไหวอวัยวะสองส่วนหรือมากกว่าพร้อม ๆ กัน ทักษะการสื่อสารโดยใช้ท่าทาง และทักษะการแสดงพฤติกรรมทางการพูด

การประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนในการศึกษาครั้งนี้ จะศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนตามแนวคิดที่ปรับปรุงใหม่ของ Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001) โดยพิจารณาจากการนำความรู้ความเข้าใจจากการเรียนรู้ในรายวิชาไปใช้ในการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ตัดสินใจ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ เนื่องจากในการวิจัยระยะที่ 3 จะนำระบบฯ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้สอนและผู้เรียนในรายวิชาคุณค่าของความสุข หมวดศึกษาทั่วไป ที่เป็นรายวิชาเกี่ยวกับศาสตร์แห่งความสุข ต้นทุนแห่งความสุข การจัดการทางอารมณ์ เทคนิคการสร้างความสุข เทคนิคการสร้างสัมพันธภาพอย่างยั่งยืน ศิลปะการใช้ชีวิตด้วยตนเอง ศิลปะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น สุนทรียภาพและการใช้ชีวิตเพื่อความสุข และการคิดอย่างมีความสุขในยุคดิจิทัล (WBSC-LMS, 2566) ซึ่งรายวิชาดังกล่าวมีผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา 3 ประการ ได้แก่ 1) สามารถอธิบายแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับศาสตร์แห่งความสุขและศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง 2) สามารถคิดเชิงวิพากษ์ คิดวิเคราะห์ และคิดแบบสร้างสรรค์ เพื่อนำไปใช้ในออกแบบความสุขและสร้างแผนที่ความสุขได้อย่างเหมาะสม และ 3) สามารถใช้ความรู้ความเข้าใจในแนวคิดทฤษฎี

เกี่ยวกับศาสตร์แห่งความสุขและศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการวิเคราะห์วิพากษ์ กรณีศึกษา/สถานการณ์ตัวอย่างได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน หมายถึง ผลที่ได้รับจากกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด โดยพิจารณาจากการนำความรู้ความเข้าใจจากการเรียนรู้ในรายวิชาไปใช้ในการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ตัดสินใจ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่

6.5.5 แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง

Vroom, V.H. (Vroom, 1982) ได้อธิบายทฤษฎีความคาดหวังว่ามีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ ความพึงพอใจของบุคคลที่มีต่อผลลัพธ์ (Valence) เครื่องมืออุปกรณ์และวิธีการที่จะนำไปสู่ความพึงพอใจ (Instrumentality) และ ความคาดหวัง (Expectation) บุคคลมีความต้องการที่จะได้ผลตอบแทนนั้น ๆ ดังนั้นจึงพยายามกระทำด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งเพื่อตอบสนองต่อสิ่งที่คาดหวังไว้ เมื่อได้รับการตอบสนองแล้วก็จะได้รับความพึงพอใจ ความคาดหวังจึงเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ซึ่งการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด Beatty, BJ. (Beatty, 2019) ได้ระบุขั้นตอนสำคัญประการหนึ่งคือ การประเมินผลความคาดหวังที่ตอบกลับ (Return on Expectations : ROE) ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรกับความคาดหวังในประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินไปใช้ตัดสินใจว่าระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นมานั้นให้คุณค่าตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงหรือไม่ หรือหากล้มเหลวควรหยุดลงหรือไม่ ประเด็นในการประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับ (Return on Expectations : ROE) อาจเน้นไปที่ผลลัพธ์ที่วัดผลได้ เช่น การสำรวจความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของผู้เรียน การสำรวจความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้อง วิธีการประเมินผลความคาดหวังที่ตอบกลับ (Return on Expectations : ROE) คือ ต้องระบุความต้องการของผู้เกี่ยวข้องล่วงหน้า แล้วจึงเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดเกณฑ์การประเมิน และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงต่อไป

ในการศึกษาคครั้งนี้ การประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับ (Return on Expectations : ROE) จึงหมายถึง การประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ในประเด็นเกี่ยวกับความต้องการและสิ่งที่คาดหวังจากการพัฒนาที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามที่คาดหวังมากน้อยเพียงใด

6.5.6 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความคุ้มค่า

การประเมินความคุ้มค่าในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดจำเป็นจะต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทน สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2540) ระบุว่าต้นทุนในการจัดหลักสูตรต่าง ๆ อาจแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ค่าใช้จ่ายในห้องเรียน (Classroom expense) หมายถึง ค่าใช้จ่ายทุกอย่างที่เกิดขึ้นจากการเรียนแต่ละครั้ง รวมถึง เงินเดือน ค่าจ้าง วัสดุครุภัณฑ์ สื่อทัศนูปกรณ์ อาหารและเครื่องดื่ม สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ 2) ค่าใช้จ่ายในการบริหาร (Administration expense) เป็นค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนการบริหารโครงการ ค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน ค่าพัฒนาหลักสูตร ค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสาร เป็นต้น และ 3) ค่าใช้จ่ายองค์กรทั่วไป (General organization expense) เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญแต่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการต่อไปด้วยความราบรื่น เช่น ค่าดูแลรักษาความปลอดภัย ค่าเวลาของผู้บริหารที่เข้ามาดูแลเฉพาะกิจ เป็นต้น ส่วนผลตอบแทนเป็นประโยชน์ของการลงทุนว่าคุ้มค่าหรือไม่ แบ่งได้เป็น 1) ผลตอบแทนทางตรง (Direct benefit) เป็นผลตอบแทนที่เป็นไปตามเป้าหมายเบื้องต้นของโครงการนั้น ๆ เช่น อัตราค่าลงทะเบียน ความรู้ ความพึงพอใจและทักษะ เป็นต้น 2) ผลตอบแทนทางอ้อม (Indirect benefit) เป็นผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจากภายนอกโครงการ เช่น ผู้เรียนมีประสิทธิภาพในการเรียนสูงขึ้น การสอนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น เป็นต้น

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2562 (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2562, 2562) ระบุว่า การประเมินความคุ้มค่า หมายถึง การประเมินการดำเนินการกิจของภาครัฐเพื่อให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ และมีผลประโยชน์ที่สมดุลกับทรัพยากรที่ใช้ การประเมินให้ความสำคัญกับการทำงานใน 3 มิติ ได้แก่

1. มิติประสิทธิภาพ เป็นการประเมินต้นทุนต่อหน่วย สัดส่วนผลผลิตต่อทรัพยากร สัดส่วนค่าใช้จ่ายจริงต่อค่าใช้จ่ายตามแผน สัดส่วนเวลาที่ใช้จริงกับเวลาที่กำหนด คุณภาพมาตรฐาน ปริมาณผลผลิตที่ทำได้จริงเปรียบเทียบกับแผน และความพึงพอใจของผู้รับบริการ

2. มิติประสิทธิผล เป็นการประเมิน 1) Benefit-Cost Ratio พิจารณาว่าผลการปฏิบัติสามารถคิดเป็นมูลค่าทางการเงินได้เท่าไรเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่าย 2) Cost-Effectiveness พิจารณาว่าผลการปฏิบัติคิดเป็นผลประโยชน์เชิงสังคมได้อย่างไรเมื่อเปรียบเทียบ

กับค่าใช้จ่าย 3) ระดับความสำเร็จในการบรรลุวัตถุประสงค์ 4) ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ

3. มิติผลกระทบ เป็นการประเมินผลที่สืบเนื่องมาจากการปฏิบัติทั้งที่ตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ เป็นผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ ทั้งในรูปตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน ได้แก่ ผลกระทบต่อประชาชน ผลกระทบต่อสังคม ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม และผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

ในการประเมินความคุ้มค่าซึ่งเป็นระดับสูงสุดของโมเดลเคิร์กแพทริกในการวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นการประเมินความคุ้มค่าในการดำเนินการใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยเน้นไปที่การประเมินในมิติประสิทธิภาพ ด้วยการประเมินความคุ้มค่า (Return on Investment: ROI) โดยใช้สูตรการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนตามแนวคิดของ Phillips (Phillips, 2003) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ผลการประเมินการฝึกอบรมและโครงการกิจกรรมใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นขององค์กร เพื่อนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพ และให้ข้อมูลเชิงลึกว่าองค์กรต่างๆ สามารถวัดประสิทธิผลของการฝึกอบรมได้อย่างไร ซึ่งสูตรการคำนวณเบื้องต้นจะนำผลรวมของผลตอบแทนลบด้วยค่าใช้จ่ายและหารด้วยค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรม ดังนี้

$$ROI = \frac{\text{ผลตอบแทน} - \text{ค่าใช้จ่าย}}{\text{ค่าใช้จ่าย}} \times 100$$

ผลตอบแทน = รายรับจากการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ได้แก่ ค่าบำรุงการศึกษาจากการลงทะเบียนเรียนของนักศึกษา

ค่าใช้จ่าย = เงินต้นทุนจากการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ได้แก่ ค่าเช่าห้อง ค่าผู้สอน ค่าบุคลากร ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าระบบ

สรุปได้ว่า การประเมินความคุ้มค่า หมายถึง การประเมินความคุ้มค่าในการดำเนินการใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ด้วยการประเมินความคุ้มค่า (Return on Investment: ROI) ใช้สูตรการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุน ของ Phillips (Phillips, 2003)

สรุปได้ว่า การประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนโดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Model) หมายถึง การนำกรอบแนวคิดการประเมินของเคิร์กแพทริก 4 ระดับ มาใช้ในการประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบ

ไฮบริดในระดับชั้นเรียน โดยแต่ละระดับมีลำดับชั้นเชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ 1) ระดับปฏิกิริยา (Reaction) เป็นการประเมินความรู้สึกของผู้เรียน ผู้สอน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด โดยพิจารณาจากความพึงพอใจที่เกิดขึ้นในหลังการเรียนรู้ทันที 2) ระดับการเรียนรู้ (Learning) เป็นการประเมินความสามารถของผู้สอนที่ได้นำความรู้ไปใช้ภายหลังจากเรียนรู้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด 3) ระดับพฤติกรรม (Behavior) เป็นการประเมินพฤติกรรมของผู้สอนว่ามีการนำความรู้หรือทักษะที่ได้รับไปประยุกต์ใช้จริงในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดมากน้อยเพียงใด และ 4) ระดับผลลัพธ์ (Results) เป็นการประเมินผลกระทบของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่สะท้อนผ่านผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ความคาดหวังของผู้บริหาร (Return on Expectations: ROE) และความคุ้มค่าในการพัฒนาระบบ (Return on Investment: ROI)

7. การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาระดับการศึกษา “มหาวิทยาลัยสวนดุสิต” ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่มีนโยบายในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอย่างเป็นรูปธรรม ในส่วนนี้จึงเป็นการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับบริบทของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด รายละเอียด ดังนี้

7.1 ทิศทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต (SDU Directions)

มหาวิทยาลัยสวนดุสิตได้ดำเนินการตามทิศทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต: จี๋วแต่แจ๋ว (SDU Directions: Small But Smart) ซึ่งเป็นทิศทางในการกำหนดกรอบการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยและได้ผ่านการอนุมัติจากสภามหาวิทยาลัย ครั้งที่ 5(40)/2566 วันที่ 26 พฤษภาคม 2566 (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2566b) มหาวิทยาลัยสวนดุสิตใช้ทิศทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต: จี๋วแต่แจ๋ว (SDU Directions: Small But Smart) นี้เพื่อผลักดันนโยบายต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่มุ่งหวัง มหาวิทยาลัยใช้หลักการและขั้นตอนของวงจรบริหารงานคุณภาพ (Plan-Do-Check-Act: PDCA) เป็นแนวทางการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการขับเคลื่อนทิศทางของมหาวิทยาลัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) Plan การจัดทำทิศทางของมหาวิทยาลัย: จี๋วแต่แจ๋ว โดยมีระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัย (Suan Dusit University Quality Assurance: SDU QA) เป็นเครื่องมือวัดผลการดำเนินงาน

2) Do หน่วยงานทุกภาคส่วนของมหาวิทยาลัยมีการดำเนินงาน/จัดทำโครงการ ให้มีความสอดคล้องกับรายละเอียดที่ได้กำหนดไว้ใน SDU QA การติดตาม ตรวจสอบ และ ประเมินผลการดำเนินงาน

3) Check โครงการ ให้เป็นไปตามเป้าหมายของตัวชี้วัดของ SDU QA ที่ สอดคล้องกับมาตรฐานการอุดมศึกษาและทิศทางของมหาวิทยาลัย

4) Act กลไกการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนากระบวนการดำเนินงานให้สอดคล้อง และมีความเหมาะสม เพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม

จากการสรุปผลการดำเนินงานตามทิศทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต: จีว แต่ แจ้ว (พ.ศ. 2563-2566) ผลการดำเนินงานตามทิศทางของมหาวิทยาลัยในภาพรวมที่มีจุดมุ่งเน้น เชิงกลยุทธ์ทั้ง 4 มิติ ได้แก่ ความหลากหลายทางการศึกษา การบริการสิ่งอำนวยความสะดวก พื้นฐานองค์กรที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และจุดเน้นตามอัตลักษณ์ (SP ซีรีส์) พ.ศ. 2563-2566 พบว่า มีการขับเคลื่อนและได้ผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้นทิศทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต: จีว แต่ แจ้ว (2566-2567) จึงมีการ ดำเนินการปรับปรุงใหม่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การนำ ความรู้ ความเข้าใจในงานที่ปฏิบัติ รวมถึงความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัย มาเติมเต็มรากฐานให้ สมบูรณ์ และต่อยอดการพัฒนามหาวิทยาลัยให้เจริญงอกงาม มุ่งมั่นสู่การพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และสังคมให้เกิดความยั่งยืน โดยมีมิติของการขับเคลื่อนเชิงกลยุทธ์ ดังนี้

1) จุดเน้นอัตลักษณ์ (SP ซีรีส์) ด้านการศึกษาปฐมนิเทศแบบพหุวิทยาการ ด้าน อาหารบนรากฐานแห่งความเชี่ยวชาญ ด้วยการปฏิบัติอย่างประณีต ด้านการพยาบาลและสุขภาพ สำหรับเด็ก และผู้สูงอายุ ด้านอุตสาหกรรมบริการด้วยมาตรฐานระดับสากล

2) ผลักดันจุดเน้นอัตลักษณ์มหาวิทยาลัยสู่สาธารณชน กำหนดนโยบายเพื่อ ผลักดันอัตลักษณ์ ของมหาวิทยาลัยให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล ปรับ เปลี่ยน หรือพัฒนา นโยบายที่จำเป็นเพื่อยกระดับคุณภาพความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นอัตลักษณ์ที่โดดเด่น ทั้ง 4 ด้าน (SP ซีรีส์)

3) ยกย่องและขยายความร่วมมือกับพันธมิตรทุกมิติ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ จัดการศึกษาตามแนวทางสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณา การกับการทำงาน (Cooperative and Work Integrated Education: CWIE) ยกย่องผลสัมฤทธิ์ ของการแบ่งปัน ทรัพยากร และบูรณาการความร่วมมือ เป็นคู่ความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาระดับชาติและนานาชาติ

4) เพิ่มผลสัมฤทธิ์คุณภาพการศึกษา นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา การปฏิบัติงาน และการบริการทุกระดับ ผลักดันรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นตามความต้องการของแต่ละบุคคล สร้างโอกาสแห่งการเรียนรู้ ผ่านพื้นที่สร้างสรรค์ และสิ่งอำนวยความสะดวกด้วยแนวคิด Library to University

5) เพิ่มความเชื่อมั่นทางวิชาการ ส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานวิจัยและการอ้างอิงจากบทความวิจัยที่ตีพิมพ์ ผลักดันให้หน่วยงาน หรือบุคลากรเป็นที่ปรึกษา หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะขับเคลื่อนธุรกิจวิชาการ เพื่อสร้างผลลัพธ์เชิงคุณค่าและมูลค่าสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และสังคม ให้เกิดความยั่งยืน

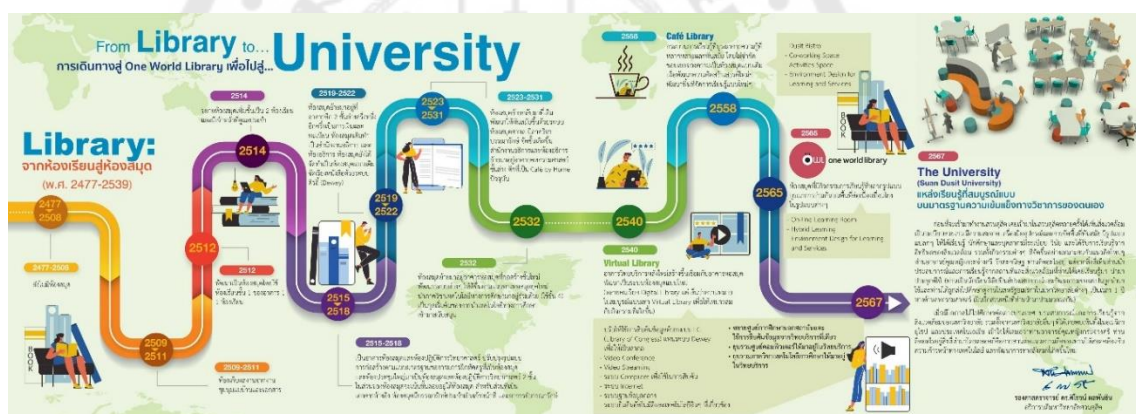
6) ขยายโอกาสเพื่อผลลัพธ์ที่ยั่งยืน ปรับวิธีคิด กระบวนทัศน์ เพื่อมองหาโอกาสจากสิ่งท้าทาย แสดงความเป็นตัวตนให้เป็นที่รับรู้ต่อสาธารณชนและสะท้อนศักยภาพ เพื่อขยายผลความสำเร็จ สร้างเสถียรภาพขององค์กรทั้งในมิติของความอยู่รอดและการพัฒนาที่ยั่งยืน สร้างพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs)

สรุปได้ว่ามหาวิทยาลัยสวนดุสิตได้มีการกำหนดแนวดำเนินงานของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามทิศทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต: จี๋วแต่แจ๋ว (SDU Directions: Small But Smart) โดยมีมิติของการขับเคลื่อนเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ การกำหนดจุดเน้นอัตลักษณ์ (SP ซีรีส์) ผลักดันจุดเน้นอัตลักษณ์มหาวิทยาลัยสู่สาธารณชน ยกระดับและขยายความร่วมมือกับพันธมิตรทุกมิติ เพิ่มผลสัมฤทธิ์คุณภาพการศึกษา เพิ่มความเชื่อมั่นทางวิชาการ ขยายโอกาสเพื่อผลลัพธ์ที่ยั่งยืน ซึ่งในมิติการเพิ่มผลสัมฤทธิ์คุณภาพการศึกษา ได้กล่าวถึงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา การปฏิบัติงาน และการบริการทุกระดับภายใต้แนวคิด Library to University ซึ่งต่อมาก็คือ นโยบาย OWL : One World Library นั่นเอง

7.2 นโยบาย OWL : One World Library

นโยบาย OWL : One World Library เกิดขึ้นจากการที่มหาวิทยาลัยสวนดุสิตดำเนินงานภายใต้ความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น จึงต้องปรับตัวและวางนโยบายใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนยุคใหม่ เป็นไปตามมิติการเพิ่มผลสัมฤทธิ์คุณภาพการศึกษาภายใต้ทิศทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต: จี๋วแต่แจ๋ว (SDU Directions: Small But Smart) ที่กำหนดแนวทางการดำเนินงานด้วยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา การปฏิบัติงาน และการบริการทุกระดับภายใต้แนวคิด Library to University (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2566)

นโยบาย OWL : One World Library มีจุดเน้นด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ทุกที่ไม่เฉพาะเพียงแค่พื้นที่ห้องสมุด หรือห้องเรียนเท่านั้น โดยมีสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิตเป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบดำเนินงานตามนโยบาย ในปี พ.ศ.2565 สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้ปรับปรุงอาคารห้องสมุดเดิมเป็นอาคาร OWL : One World Library เพื่อดำเนินงานตามนโยบายที่ต้องการให้มหาวิทยาลัยเป็นพื้นที่ที่มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบบูรณาการร่วมกันบนพื้นที่ต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน โดยมีจุดเน้นด้านการบริการห้องกิจกรรมเรียนรู้ออนไลน์ (On-line Learning Room) การจัดการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด (Hybrid Learning) การออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้และการบริการ (Environment Design for Learning and Service) เพื่อต่อยอดไปเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบบนมาตรฐานความเข้มแข็งทางวิชาการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต รายละเอียดดังภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 นโยบาย OWL ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ที่มา : สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2566)

7.3 การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับมหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ทิศทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต: จี๋วแต่แจ๋ว (SDU Directions: Small But Smart) สู่นโยบาย OWL : One World Library มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน เพื่อเป้าหมายหลักคือการพัฒนาทุกพื้นที่ของมหาวิทยาลัยให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบโดยการนำเทคโนโลยี

ดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ มีการพัฒนาการเรียนรู้แบบไฮบริด (Hybrid Learning) ขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามทิศทางและนโยบายของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยเป็นไปตามการขับเคลื่อนเชิงกลยุทธ์เพิ่มผลสัมฤทธิ์คุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะในประเด็นการผลักดันรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นตามความต้องการของแต่ละบุคคล

ในภาพใหญ่ของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับมหาวิทยาลัย มีการกำหนดนโยบายให้มีการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด โดยมีการเตรียมความพร้อมใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านกฎระเบียบและข้อบังคับ และด้านบุคลากร รายละเอียด ดังนี้

1. ด้านกายภาพ มหาวิทยาลัยสวนดุสิตได้มีการเตรียมความพร้อมทางด้านกายภาพเพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับมหาวิทยาลัย โดยสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ได้แก่ ห้องเรียน Hybrid Learning ห้องเรียน Online Learning ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ และ Café Libraly รวมถึงการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งสนับสนุนทางการศึกษา ได้แก่ ฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ทั้งออฟไลน์และออนไลน์ ระบบการบริหารจัดการเรียนรู้ (ระบบ WBSC-LMS) ระบบบริหารการศึกษา ระบบการสนทนาออนไลน์ผ่าน Ms Team และ Zoom Meeting รวมไปถึงการสนับสนุนด้านทรัพยากรบุคคลด้านเทคโนโลยีในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด (Hybrid Learning) (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ, 2566) จากการวางแผนนโยบายและลงทุนทรัพยากรที่สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้มหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับมหาวิทยาลัยมากขึ้น

2. ด้านระเบียบและข้อบังคับ มหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีการประกาศใช้แนวทางในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดตั้งแต่ช่วงสถานการณ์โควิด-19 แพร่ระบาดเป็นต้นมา มหาวิทยาลัยสวนดุสิตได้มีการประกาศแนวทางการจัดการเรียนการสอนและการสอบในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ โดยกำหนดให้ทุกหน่วยงานในมหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย ศูนย์วิทยาศาสตร์ถนอมสินธิ์ วิทยาเขตสุพรรณบุรี และศูนย์การศึกษานอกสถานที่ตั้งทุกแห่ง ทุกชั้นปี ทุกระดับชั้นให้สามารถใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับรายวิชาโดยสามารถใช้บริการด้านทรัพยากรต่าง ๆ ตามที่มหาวิทยาลัยจัดไว้ให้ได้ โดยอาจารย์ผู้สอนสามารถปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยการจัดการเรียนรู้ อย่างหลากหลายเหมาะสมกับสถานการณ์โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ ปรับวิธีการประเมินผลให้ยืดหยุ่นโดยยังให้ความสำคัญกับสาระการเรียนรู้และการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2565) ประกาศดังกล่าวทำให้แต่

ละรายวิชาสามารถจัดการเรียนรู้ได้ยืดหยุ่นมากขึ้น ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ได้หลากหลาย และผู้เรียนมีอิสระในการเลือกเข้าเรียนได้ตามความต้องการของผู้เรียน

3. ด้านบุคลากร มหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้สอนให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดด้วยการอบรม เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ หัวข้อ “วิถีชีวิตใหม่ กับสื่อการสอนแบบ Hybrid Learning”, กิจกรรมคุยสบายๆ สไตล์สวนดุสิต เรื่อง Hybrid OK (กองประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2566a) อบรมหัวข้อ Hybrid Teaching เพื่อพัฒนาอาจารย์และบุคลากร เพื่อรองรับการศึกษาศตวรรษที่ 21 เป็นต้น (กองประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2566a)

สรุปได้ว่ามหาวิทยาลัยสวนดุสิตได้มีระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับมหาวิทยาลัย ด้วยการวางนโยบายใหญ่เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ และได้มีการเตรียมระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับมหาวิทยาลัยรองรับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด โดยมีการเตรียมความพร้อมใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านระเบียบและข้อบังคับ และด้านบุคลากร

7.4 การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

7.4.1 การนำจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดไปใช้ในระดับชั้นเรียน

จากนโยบาย OWL : One World Library ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่เน้นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ทุกที่ไม่เฉพาะเพียงแค่พื้นที่ห้องสมุด หรือห้องเรียนเท่านั้น โดยมีการจัดการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด (Hybrid Learning) เป็นจุดเน้นด้านหนึ่งร่วมกับด้านอื่น ๆ เพื่อต่อยอดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบบนมาตรฐานความเข้มแข็งทางวิชาการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2566)

เพื่อรองรับนโยบายดังกล่าว มหาวิทยาลัยสวนดุสิตจึงมีการวางระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับมหาวิทยาลัยด้วยการเตรียมความพร้อมใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านระเบียบและข้อบังคับ และด้านบุคลากร ซึ่งนำไปสู่การนำการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดไปใช้ในระดับชั้นเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดโควิด-19 เนื่องจากมีประกาศแนวทางจัดการเรียนและการสอบในสถานการณ์ที่ไม่ปกติของมหาวิทยาลัย (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2565) ทำให้ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในรายวิชาต่าง ๆ มากขึ้น ทั้งนี้ รายวิชาที่สามารถนำแนวทางการเรียนรู้แบบไฮบริดไปใช้ได้เหมาะสมในบริบทมหาวิทยาลัย มักเป็นรายวิชาพื้นฐาน ไม่เน้นการฝึกปฏิบัติ และอยู่ใน

หมวดการศึกษาทั่วไปหรือวิชาเลือกเสรี ซึ่งลักษณะเนื้อหาที่เน้นความเข้าใจเชิงแนวคิดและการประยุกต์ใช้ สามารถออกแบบให้เหมาะสมกับสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลและกิจกรรมแบบออนไลน์ได้ดี

7.4.2 การนำจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดไปใช้ในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษารายวิชา คุณค่าของความสุข หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป

หนึ่งในรายวิชาในหมวดการศึกษาทั่วไปที่ได้มีการนำการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดมาใช้ คือ รายวิชาคุณค่าของความสุข (Values of Happiness) หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป ซึ่งเป็นรายวิชาที่พัฒนาใหม่เปิดใช้ตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2564 (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2564) รายวิชานี้มีลักษณะของเนื้อหาที่มุ่งเน้นการเรียนรู้เชิงแนวคิด ผสมผสานกับการสะท้อนตนเองและพัฒนาทักษะชีวิต ซึ่งเพื่อให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ทั้งแบบพบหน้าและแบบออนไลน์ให้เสริมพลังกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื้อหาของรายวิชาเกี่ยวกับศาสตร์แห่งความสุข ต้นทุนแห่งความสุข การจัดการทางอารมณ์ เทคนิคการสร้างความสุข เทคนิคการสร้างสัมพันธภาพอย่างยั่งยืน ศิลปะการใช้ชีวิตด้วยตนเอง ศิลปะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น สนุกทริยภาพและการใช้ชีวิตเพื่อความสุข และการคิดอย่างมีความสุขในยุคดิจิทัล (WBSC-LMS, 2566) นอกจากนี้ รายวิชาคุณค่าของความสุขยังมีความสำคัญในเชิงการพัฒนาทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต เพราะช่วยสร้างรากฐานด้านอารมณ์ สังคม และความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับเป้าหมายของนโยบาย OWL ที่มุ่งสร้างระบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เป็นองค์รวม และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

รายวิชาคุณค่าของความสุข (Values of Happiness) หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป (WBSC-LMS, 2566) มีจุดมุ่งหมายของรายวิชา ได้แก่

1. สามารถอธิบายแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับศาสตร์แห่งความสุขและศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง
2. สามารถคิดเชิงวิพากษ์ คิดวิเคราะห์ และคิดแบบสร้างสรรค์ เพื่อนำไปใช้ในออกแบบความสุขและสร้างแผนที่ความสุขได้อย่างเหมาะสม
3. สามารถใช้ความรู้ความเข้าใจในแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับศาสตร์แห่งความสุขและศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการวิเคราะห์ วิพากษ์ กรณีศึกษา/สถานการณ์ตัวอย่างได้อย่างเหมาะสม

ผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนแล้ว นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในรายวิชา (CLOs) จะสามารถ

1. CLO 1 สามารถอธิบายแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับศาสตร์แห่งความสุขและศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง

2. CLO 2 สามารถคิดเชิงวิพากษ์ คิดวิเคราะห์ และคิดแบบสร้างสรรค์ เพื่อนำไปใช้ในออกแบบความสุขและสร้างแผนที่ความสุขได้อย่างเหมาะสม

3. CLO 3 สามารถใช้ความรู้ความเข้าใจในแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับศาสตร์แห่งความสุขและศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการวิเคราะห์ วิพากษ์ กรณีศึกษา/ สถานการณ์ ตัวอย่างได้อย่างเหมาะสม

ด้านการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในรายวิชาคุณค่าของความสุข พบว่า รายวิชาคุณค่าของความสุขมีการจัดอบรมและพัฒนาผู้สอนเป็นประจำทุกภาคการศึกษา รวมถึงมีการมอบหมายในการบริหารจัดการรายวิชาจากประธานพัฒนารายวิชา ซึ่งมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ รายวิชา ผลลัพธ์การเรียนรู้ การประเมินผลรายวิชา แผนการสอน การวัดและประเมินผล และการจัดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถเลือกจัดได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบออนไซต์ ออนไลน์ และไฮบริด โดยมีผู้จัดการรายวิชาเป็นผู้บริหารจัดการวิชาในภาพรวม ทำให้ผู้สอนเข้าใจและดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน (กองประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต , 2566b)

สรุปแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด รายวิชาคุณค่าของความสุข ในภาคการศึกษา 2566 ได้แก่

1. ผู้สอนสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนล่วงหน้าว่าต้องการเข้าเรียนแบบใด (ออนไซต์หรือออนไลน์)
2. ผู้ประสานงานรายวิชาจองระบบห้องเรียนไฮบริดผ่านเว็บไซต์ roombooking.dusit.ac.th
3. ผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามหน่วยการเรียนรู้โดยคำนึงถึงลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่มีทั้งผู้เรียนที่เรียนในห้องเรียนและเรียนออนไลน์
4. ผู้สอนออกแบบการวัดและประเมินที่ยืดหยุ่นเหมาะกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด
5. ผู้สอนสำรวจหรือสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดเมื่อจบการเรียนรู้แต่ละครั้ง

เมื่อเสร็จสิ้นภาคการศึกษาจะมีการประชุมผู้สอนประจำรายวิชาคุณค่าของความสุขอีกครั้ง เพื่อทวนสอบ สรุปปัญหา อุปสรรคที่พบ และแนวทางการแก้ไขปัญหามาเมื่อ

พิจารณาเฉพาะปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด พบว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้ค่อนข้างซับซ้อน ยากต่อการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ 100 % สะดวกกว่าระบบอินเตอร์เน็ตมีปัญหา ระบบเสียงของห้องเรียนไฮบริดมีปัญหา ผู้เรียนออนไลน์และออนไลน์รู้สึกมีส่วนร่วมไม่เท่ากัน เป็นต้น (กองประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2565b)

การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของรายวิชาคุณค่าของความสุข หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป มีการดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนตามแนวทางปฏิบัติในเบื้องต้น และยังพบปัญหาในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้สอนเลือกที่จะจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นที่สะดวกกว่า สอดคล้องกับข้อมูลจากการจัดกิจกรรมกิจกรรมสบายๆ สไตส์สวนดุสิต เรื่อง Hybrid OK เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2566 พบว่า ปัญหาในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดคือ บุคลากรผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบไฮบริดยังใช้งานทรัพยากรต่าง ๆ ได้ไม่เต็มศักยภาพของการลงทุนทรัพยากร ผู้สอนยังมีประสบการณ์ในกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดไม่มากนัก ผู้สอนยังไม่มีระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่จะสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ (กองประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2566a) ทั้งนี้การศึกษาวเคราะห์และสังเคราะห์สภาพปัญหาปัจจุบันอย่างเป็นรูปธรรมก็ยังมีไม่ชัดเจน จึงทำให้ยังไม่มีแนวทางการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่มีลักษณะเฉพาะสอดคล้องตามบริบทของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิจัยและประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต” เป็นการวิจัยและพัฒนาควบคู่กับการวิจัยเชิงประเมิน การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายการวิจัย 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต 2) เพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต และ 3) เพื่อประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก

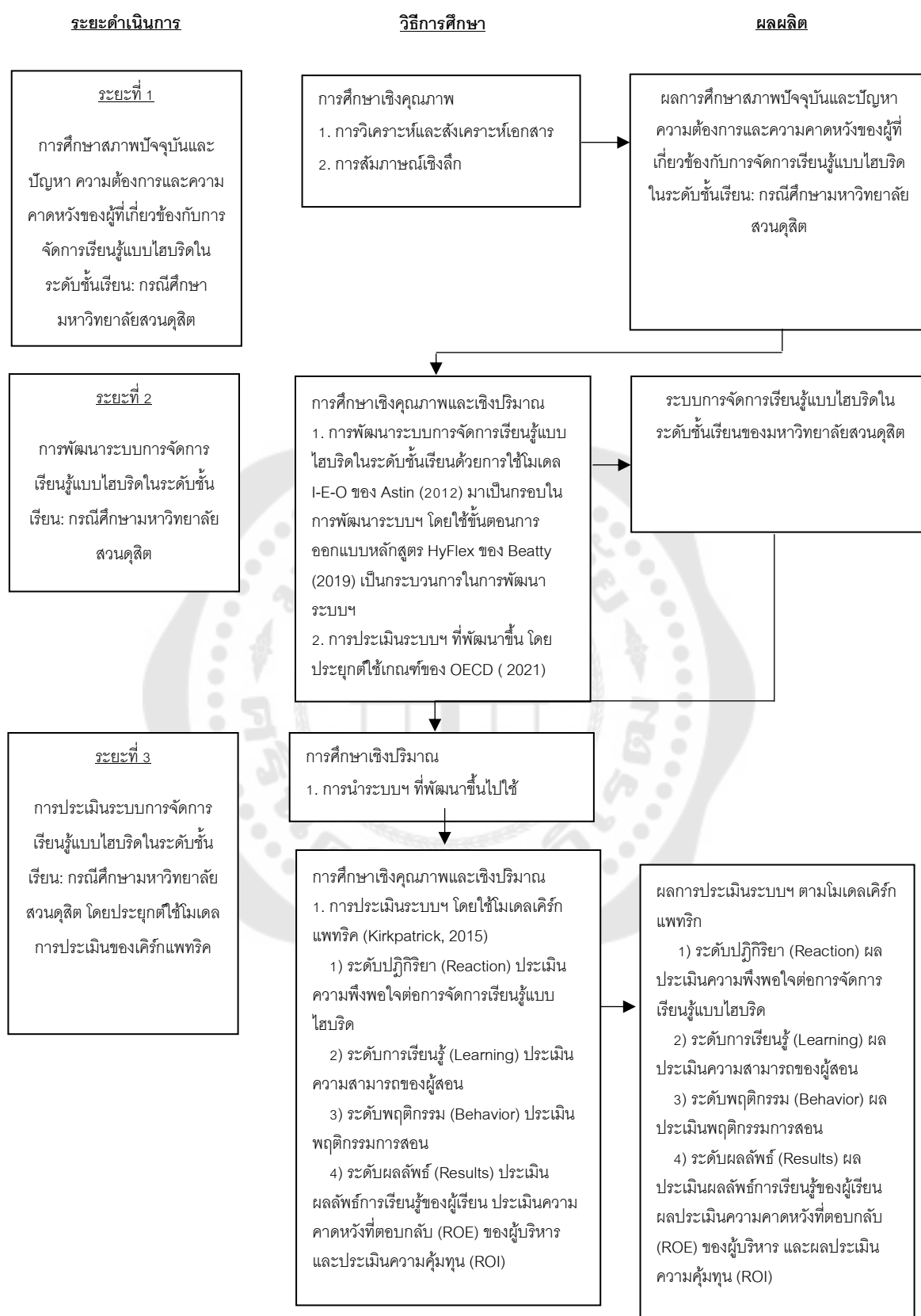
การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ระยะที่ 2 การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ระยะที่ 3 การประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก

รายละเอียดการดำเนินการวิจัยทั้ง 3 ระยะ แสดงดังภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 ระยะดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต

การศึกษาระยะที่ 1 มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาและสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต
2. สัมภาษณ์ผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต
3. รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษาในระยะที่ 1 ได้แก่

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต
2. สภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต
3. ความต้องการและความคาดหวังต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้จากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์การคัดเลือกที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จำนวน 18 คน ได้แก่

1. ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำนวน 3 คน

2. ผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด จำนวน 5 คน
3. ผู้เรียนที่มีประสบการณ์ในการเรียนแบบไฮบริด จำนวน 5 คน
4. เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานด้านวิชาการ จำนวน 2 คน
5. เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานด้านเทคโนโลยี จำนวน 3 คน

โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

1. ผู้บริหาร เป็นผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด
2. ผู้สอน เป็นผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอย่างน้อย 2 ภาคการศึกษา
3. ผู้เรียน เป็นนักศึกษาหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปที่มีประสบการณ์ในการเรียนแบบไฮบริดอย่างน้อย 1 รายวิชา
4. เจ้าหน้าที่ด้านงานวิชาการ เป็นเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่มีประสบการณ์ในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอย่างน้อย 1 รายวิชา
5. เจ้าหน้าที่ด้านเทคโนโลยี เป็นเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานด้านงานเทคโนโลยีของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่มีประสบการณ์ในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอย่างน้อย 1 รายวิชา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบเติมตอบ เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ เช่น ตำแหน่ง หน้าที่รับผิดชอบ เป็นต้น

ตอนที่ 2 เป็นประเด็นคำถามสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นปลายเปิด เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับ

1) สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เช่น

- สถานการณ์ของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตเป็นอย่างไร

- กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนเป็นอย่างไร
- ความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของผู้สอนเป็นอย่างไร
- ความรู้และทักษะของผู้เรียนในการเรียนรู้แบบไฮบริดเป็นอย่างไร
- มหาวิทยาลัยมีการจัดการทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอย่างไร

แบบไฮบริดอย่างไร

2) สภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เช่น

- ในภาพรวมการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดพบปัญหาใดบ้าง
- กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดพบปัญหาอะไรบ้างในแต่ละชั้นตอน
- ความท้าทายของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดคือเรื่องใดบ้าง

3) ความต้องการและความคาดหวังต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เช่น

- การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่เหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตควรเป็นอย่างไร

- โอกาสหรือประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนคืออะไร

- คุณค่าที่คาดหวังจากการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนคืออะไร

- ควรพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนไปในทิศทางใด

4) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์สภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้เป็นการสัมภาษณ์เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน โปรดตรวจสอบข้อความเห็นของท่านหลังจากสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล.....ตำแหน่ง.....
2. หน้าที่รับผิดชอบ.....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

คำถามนำ: ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในเรื่องใดบ้าง คิดอย่างไรกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ท่านคิดว่าระบบไฮบริดของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตเป็นอย่างไร

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์: ท่านคิดว่าสถานการณ์ของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตเป็นอย่างไร กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนเป็นอย่างไร ความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของผู้สอนเป็นอย่างไร โอกาสหรือประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนคืออะไร ฯลฯ

ท่านมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ หรือไม่ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ก็มีโครงสร้างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการสัมภาษณ์
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด
3. กำหนดประเด็นที่จะศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ความต้องการและความคาดหวังต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต
4. เสนอร่างแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท และปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไข ไปตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารอุดมศึกษา จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและวัดผล จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างด้านความครบถ้วนของเนื้อหา ความเหมาะสมของสำนวนและภาษา

6. นำข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่า ค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ทั้งนี้ ค่า IOC ที่ได้มีค่ามากกว่า 0.50 ทุกข้อ ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสม แปลว่าแบบประเมินมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้

7. ปรับแก้ไขแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และจัดทำแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม 2567 โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ดำเนินการติดต่อผู้ให้ข้อมูลผ่านการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นัดหมายล่วงหน้า สัมภาษณ์แบบพบหน้า พร้อมขออนุญาตบันทึกเสียงและจดบันทึกเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) ของ Miles, M B. & Huberman, A M. & Saldana, J. (Miles et al., 2014) โดยเริ่มจากการถอดเทป จำแนกประเด็นสำคัญ จัดกลุ่มข้อมูลตามธีมที่สัมพันธ์กับคำถามวิจัย นำเสนอในรูปแบบบรรยาย และตีความข้อมูลเพื่อสังเคราะห์ข้อค้นพบ

การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ

การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แนวทางเพื่อประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Credibility) โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากการวิเคราะห์กับแหล่งข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการตรวจสอบความครบถ้วนและความเข้าใจที่ตรงกันกับผู้ให้ข้อมูล (Member Checks) เพื่อให้แน่ใจว่าการสรุปผลสะท้อนความคิดเห็นและเจตนารมณ์ของผู้ให้ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง

ระยะที่ 2 การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

การศึกษาระยะที่ 2 มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาโมเดล I-E-O ของ Astin (2012) เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาระบบฯ และศึกษาหลักการและขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Brian J. Beatty (2019) 5 ขั้นตอนเพื่อใช้เป็นกระบวนการในการพัฒนาระบบฯ
2. นำกรอบในการพัฒนาระบบฯ ในข้อ 1 ไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล เพื่อสรุปเป็นร่างของระบบฯ
3. นำผลจากสัมภาษณ์ตามกรอบในการพัฒนาระบบฯ และผลจากการศึกษาใน ระยะที่ 1 มาสังเคราะห์และสรุปเป็นร่างระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต
4. นำร่างระบบฯ ที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบคุณภาพในเบื้องต้นด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
5. นำร่างระบบฯ ที่ปรับแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประเมินระบบฯ ที่พัฒนาขึ้น โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประเมินของขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD, 2021)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษาในระยะที่ 2 ได้แก่

1. ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน
2. ความเหมาะสมของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน

ผู้ให้ข้อมูล

1) การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้จากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์การคัดเลือกที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จำนวน 11 คน ได้แก่

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด จำนวน 1 คน
2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและวัดผล จำนวน 1 คน
3. ผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด จำนวน 4 คน
4. ผู้เรียนที่มีประสบการณ์ในการเรียนแบบไฮบริด จำนวน 5 คน

โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน และมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอย่างน้อย 2 ปี
2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและวัดผล เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการวิจัย การประเมินผล การวิจัย และมีประสบการณ์ในการทำงานด้านการวิจัย การประเมินผล และการวิจัยอย่างน้อย 2 ปี
3. ผู้สอนแบบไฮบริด เป็นผู้สอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอย่างน้อย 1 รายวิชา
4. ผู้เรียนแบบไฮบริด เป็นนักศึกษาหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปที่มีประสบการณ์ในการเรียนแบบไฮบริดอย่างน้อย 1 รายวิชา

2) การประเมินความเหมาะสมของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน ที่พัฒนาขึ้น ผู้ให้ข้อมูลได้จากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์การคัดเลือกที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จำนวน 5 คน ได้แก่

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารอุดมศึกษา จำนวน 1 คน
2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด จำนวน 1 คน
3. ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและวัดผล จำนวน 1 คน
4. ผู้สอนแบบไฮบริด จำนวน 2 คน

โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารอุดมศึกษา เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาอย่างน้อย 5 ปี

2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด เป็นผู้มีประสบการณ์ในการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน และมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอย่างน้อย 2 ปี
3. ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและวัดผล เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการวิจัย การประเมินผล การวิจัย และมีประสบการณ์ในการทำงานด้านการวิจัย การประเมินผล และการวิจัยอย่างน้อย 2 ปี
4. ผู้สอนแบบไฮบริด เป็นผู้สอนหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอย่างน้อย 1 รายวิชา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบเติมตอบ เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ เช่น ตำแหน่ง หน้าที่รับผิดชอบ เป็นต้น

ตอนที่ 2 เป็นประเด็นคำถามสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นปลายเปิด เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ตัวอย่างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เช่น

- ท่านคิดอย่างไรหากมีการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

- ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในเรื่องใดบ้าง

- ท่านเคยได้ยินหรือเคยใช้ขั้นตอน Hybrid-Flexible (HyFlex) ของ Brian J. Beatty บ้างหรือไม่ อย่างไร

- ท่านคิดว่าระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตควรมีขั้นตอนอย่างไร ตามประเด็นต่อไปนี้ 1) การประเมินโอกาส (ผลประโยชน์) และความท้าทาย (ต้นทุน) 2) การวิเคราะห์ยืนยันหรือแก้ไขผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่คาดหวัง 3) การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน (เนื้อหาและการมีปฏิสัมพันธ์) 4) การเตรียมการประเมินผล การเรียนรู้ และ 5) การประเมินผลความคาดหวังที่ตอบกลับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะเป็นปลายเปิด ตัวอย่างคำถาม เช่น

- ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตอะไรบ้าง

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้เป็นการสัมภาษณ์เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต โปรดตรวจสอบข้อความเห็นของท่านหลังจากสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล.....ตำแหน่ง.....
2. หน้าที่รับผิดชอบ.....

ส่วนที่ 2 การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

คำถามนำ: ท่านคิดอย่างไรหากมีการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในเรื่องใดบ้าง ท่านเคยได้ยินหรือเคยใช้ขั้นตอน Hybrid-Flexible (HyFlex) ของ Brian J. Beatty บ้างหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์: ท่านคิดว่าระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตควรมีขั้นตอนอย่างไร ตามประเด็นต่อไปนี้ 1) การประเมินโอกาส (ผลประโยชน์) และความท้าทาย (ต้นทุน) 2) การวิเคราะห์ ยืนยันหรือแก้ไขผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่คาดหวัง 3) การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน (เนื้อหาและการมีปฏิสัมพันธ์) 4) การเตรียมการประเมินผลการเรียนรู้ และ 5) การประเมินผลความคาดหวังที่ตอบกลับ

ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตอะไรบ้าง

2. แบบประเมินความเหมาะสมของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่พัฒนาขึ้น แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบเติมตอบ เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ เช่น ตำแหน่ง หน้าที่รับผิดชอบ เป็นต้น

ตอนที่ 2 เป็นประเด็นคำถามมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่เห็นด้วยน้อยที่สุดจนถึงเห็นด้วยมากที่สุด คะแนนมีค่าตั้งแต่ 1 ถึง 5 โดยประยุกต์ข้อคำถามจากเกณฑ์การประเมินขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น

1) ความเกี่ยวข้อง (Relevance)

- ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นเป็นระบบที่เป็นไปตามทิศทางการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย
- ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนเป็นไปตามเป้าหมายในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัย

2) ความสอดคล้อง (Coherence)

- ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมกับมหาวิทยาลัย
- ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นมีความเข้ากันได้กับนโยบายของมหาวิทยาลัย

3) ประสิทธิภาพ (Effectiveness)

- ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
- ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นก่อให้เกิดผลสำเร็จในการจัดการเรียนรู้

4) ประสิทธิภาพ (Efficiency)

- ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นมีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดภายใต้งบประมาณที่วางไว้
- ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นมีความคุ้มค่า คุ่มทุน

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนฯ มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง
2. กำหนดกรอบเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต และรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Beatty
3. เสนอร่างแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท และปรับปรุงแก้ไข
4. นำแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไข ไปตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารอุดมศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและวัดผล เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างด้านความครบถ้วนของเนื้อหา ความเหมาะสมของจำนวนและภาษา
5. ปรับแก้ไขแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และจัดทำแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริง

แบบประเมินความเหมาะสมของระบบระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการสร้างแบบประเมินระบบฯ
2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเกณฑ์การประเมินขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ที่นำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินระบบฯ ที่พัฒนาขึ้น
3. เขียนข้อคำถามแบบประเมิน ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิด และเป็นแบบสอบถามมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่เห็นเห็นด้วยมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุด คะแนนมีค่าตั้งแต่ 1 ถึง 5 เนื้อหาตามเกณฑ์การประเมินขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD)
4. เสนอร่างแบบประเมินต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

5. นำแบบประเมินที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขไปตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและวัดผล จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมิน และความเหมาะสมด้านภาษา

6. นำข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่า ค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ทั้งนี้ ค่า IOC ที่ได้มีค่ามากกว่า 0.50 ทุกข้อ ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสม แปลว่าแบบประเมินมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้

7. จัดทำแบบประเมินฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพระหว่างเดือนพฤษภาคมและเดือนกรกฎาคม 2567 โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ดำเนินการติดต่อผู้ให้ข้อมูลผ่านการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นัดหมายล่วงหน้า สัมภาษณ์แบบพบหน้า พร้อมขออนุญาตบันทึกเสียงและจดบันทึกเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติที่เหมาะสมกับแต่ละประเด็น เช่น จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนกรณีแบบประเมินมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คะแนนมีค่าตั้งแต่ 1 ถึง 5 ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการตรวจให้คะแนนดังนี้

อยู่ในระดับมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
อยู่ในระดับมาก	ให้ 4 คะแนน
อยู่ในระดับปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
อยู่ในระดับน้อย	ให้ 2 คะแนน
อยู่ในระดับน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมาย โดยนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) ของ Miles, M B. & Huberman, A M. & Saldana, J. (Miles et al., 2014) โดยเริ่มจากการถอดเทป จำแนกประเด็นสำคัญ จัดกลุ่มข้อมูลตามธีมที่สัมพันธ์กับคำถามวิจัย นำเสนอในรูปแบบบรรยาย และตีความข้อมูลเพื่อสังเคราะห์ข้อค้นพบ

การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ

การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แนวทางเพื่อประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Credibility) โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากการวิเคราะห์กับแหล่งข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการตรวจสอบความครบถ้วนและความเข้าใจที่ตรงกันกับผู้ให้ข้อมูล (Member Checks) เพื่อให้แน่ใจว่าการสรุปผลสะท้อนความคิดเห็นและเจตนารมณ์ของผู้ให้ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง

ระยะที่ 3 การประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก

การศึกษาระยะที่ 3 มีความมุ่งหมายเพื่อประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก

วิธีดำเนินการวิจัย

ในระยะที่ 3 ผู้วิจัยจะประเมินระบบฯ ที่พัฒนาขึ้นโดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก (Kirkpatrick, 2015) การดำเนินการวิจัย มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน

1. เลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะนำระบบฯ ไปใช้ โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ เป็นรายวิชาในหมวดการศึกษาทั่วไปที่มีการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอย่างน้อย 2 ภาคการศึกษา ได้รายวิชาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างคือ รายวิชาคุณค่าของความสุข

2. ประชุมอบรมผู้สอนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจ ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำเสนอรายละเอียดของระบบฯ ที่พัฒนาขึ้น รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3. นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงระบบฯ ก่อนนำไปใช้จริง

ขั้นตอนที่ 2 การนำระบบฯ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้

1. นำระบบฯ ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้ จำนวน 1 ตอนเรียน เป็นเวลา 8 สัปดาห์ มีเนื้อหา 8 หน่วยการเรียนรู้

2. ดำเนินการทดลองใช้ระบบฯ สังเกตการดำเนินการจัดการเรียนรู้ โดยกลุ่มตัวอย่างดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามระบบฯ เป็นเวลา 8 สัปดาห์

3. ผู้วิจัยสังเกตและรวบรวมข้อมูลผลการใช้ระบบฯ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลการใช้ระบบฯ ที่พัฒนาขึ้น

การประเมินระบบฯ จะประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก โดยมีประเมิน ดังนี้ โดยแบ่งเป็นการประเมินเป็น 4 ระดับ ได้แก่

1. ระดับปฏิกิริยา (Reaction) ประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

2. ระดับการเรียนรู้ (Learning) ประเมินความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

3. ระดับพฤติกรรม (Behavior) ประเมินพฤติกรรมการสอน

4. ระดับผลลัพธ์ (Results) ประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับ (Return on Expectations : ROE) ของผู้บริหาร ประเมินความคุ้มค่า (Return on Investment: ROI)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษาในระยะที่ 3 ได้แก่

1. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด
2. ความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด
3. พฤติกรรมการสอน
4. ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน
5. ความคาดหวังที่ตอบกลับ

6. ความคุ้มค่า

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลและตัวอย่างในการวิจัยระยะที่ 3 มีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

ตัวอย่างได้มาจากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์การคัดเลือกที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ได้แก่

1.1 ผู้เรียน เป็นผู้เรียนในห้องเรียนที่นำระบบฯ ไปใช้ จำนวน 1 ตอนเรียน จำนวน 38 คน

1.2 ผู้สอน เป็นผู้สอนในห้องเรียนที่นำระบบฯ ไปใช้ 1 ทีม จำนวน 3 คน

1.3 เจ้าหน้าที่เจ้าหน้าที่ด้านงานวิชาการ เป็นเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานด้านวิชาการที่ดูแลห้องเรียนที่นำระบบฯ ไปใช้ จำนวน 1 คน

1.4 เจ้าหน้าที่ด้านเทคโนโลยี เป็นเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานด้านงานเทคโนโลยีที่ปฏิบัติงานดูแลห้องเรียนระบบไฮบริดที่นำระบบฯ ไปใช้ จำนวน 1 คน

2. การประเมินความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดและการสังเกตการสอน

ผู้ให้ข้อมูลได้มาจากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์การคัดเลือกที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คือ เป็นผู้สอนในห้องเรียนที่นำระบบฯ ไปใช้ 1 ทีม จำนวน 3 คน

3. การประเมินพฤติกรรมการสอนและการสังเกตพฤติกรรมการสอน

ผู้ให้ข้อมูลได้มาจากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์การคัดเลือกที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คือ เป็นผู้สอนในห้องเรียนที่นำระบบฯ ไปใช้ 1 ทีม จำนวน 3 คน , ผู้สอนที่ทำหน้าที่สังเกตการสอน จำนวน 2 คน

4. การประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

ผู้ให้ข้อมูลได้มาจากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์การคัดเลือกที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คือ เป็นผู้เรียนในห้องเรียนที่นำระบบฯ ไปใช้ จำนวน 1 ตอนเรียน จำนวน 38 คน

5. การประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับ

ผู้ให้ข้อมูลได้มาจากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์การคัดเลือกที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จำนวน 3 คน คือ ผู้บริหาร เป็นผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดและเป็นผู้บริหารที่ให้ข้อมูลในการศึกษาวิจัยในระยะที่ 1

6. การประเมินความคุ้มค่า

แหล่งข้อมูลได้มาจากการคัดเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับรายรับและค่าใช้จ่ายในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ประกอบด้วย ค่าบำรุงการศึกษาจากการลงทะเบียนเรียนของนักศึกษา ค่าเช่าห้อง ค่าผู้สอน ค่าเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าระบบอินเทอร์เน็ต

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยระยะที่ 3 มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด 9 ฉบับ ดังนี้

1. แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด แบบสอบถามมี 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด เป็นแบบสอบถามมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่พึงพอใจมากที่สุดจนถึงพึงพอใจน้อยที่สุด คะแนนมีค่าตั้งแต่ 1 ถึง 5

ตอนที่ 3 ปัญหาที่พบและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นลักษณะปลายเปิด

ตัวอย่างแบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน
หากมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติม กรุณาเขียนลงในช่องข้อเสนอแนะ

ข้อ	ข้อความ	ความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		พึงพอใจมากที่สุด	พึงพอใจมาก	พึงพอใจปานกลาง	พึงพอใจน้อย	พึงพอใจน้อยที่สุด	
ด้านกระบวนการในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน							
0.	การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดเป็นระบบ						
	มีขั้นตอน กระบวนการชัดเจน						
0.	การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดผสมผสาน						
	การเรียนการสอนแบบออนไซต์และ						
	ออนไลน์เข้าด้วยกันในระยะเวลาเดียวกันได้						
	เป็นอย่างดี						
0.	การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดมี						
	กระบวนการทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การ						
	เรียนรู้ได้						

2. แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด แบ่งเป็น 3 ตอน
ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบเติมตอบ เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ เช่น ตำแหน่ง หน้าที่รับผิดชอบ เป็นต้น

ตอนที่ 2 เป็นประเด็นคำถามสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นปลายเปิด เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะเป็นปลายเปิด

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้เป็นการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต โปรดตรวจสอบข้อความเห็นของท่านหลังจากสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล.....ตำแหน่ง.....
2. หน้าที่รับผิดชอบ.....

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

คำถามนำ: ท่านคิดอย่างไรกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ท่านมีประสบการณ์อะไรอยากแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดหรือไม่

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์: ท่านมีความคิดเห็นและพึงพอใจต่อประเด็นต่อไปนี้หรือไม่ 1) กระบวนการในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด 2) ความคิดเห็นต่อเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด 3) ความคิดเห็นต่อการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด 4) ความคิดเห็นต่อความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด 5) ความคิดเห็นต่อเทคโนโลยีที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของมหาวิทยาลัย

ในภาพรวมท่านพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นหรือไม่ อย่างไร

3. แบบประเมินความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด แบบสอบถามมี 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 ความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด เป็นแบบสอบถามมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คะแนนมีค่าตั้งแต่ 1 ถึง 5 ตั้งแต่สามารถปฏิบัติได้น้อยที่สุดจนถึงสามารถปฏิบัติได้มากที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาที่พบและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นลักษณะปลายเปิด

ตัวอย่างประเมินความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน หาก
มีข้อคิดเห็นเพิ่มเติม กรุณาเขียนลงในช่องข้อเสนอแนะ

ข้อ	ข้อความ	ความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		สามารถปฏิบัติได้มากที่สุด	สามารถปฏิบัติได้มาก	สามารถปฏิบัติได้ปานกลาง	สามารถปฏิบัติได้น้อย	สามารถปฏิบัติได้น้อยที่สุด	
ความสามารถในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้							
0.	กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ และเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นอย่างชัดเจน						
0.	ชี้แจงและสร้างความเข้าใจให้ผู้เรียนได้รู้ ว่าผลจากการจัดการเรียนรู้จะเกิดผลลัพธ์ใด						
0.	วางแผนเตรียมเนื้อหาการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้						

4. แบบสังเกตการสอน แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สอน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และ
แบบเติมตอบ

ตอนที่ 2 เป็นประเด็นการสังเกตการสอน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ
(Check List) และมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คะแนนมีค่าตั้งแต่ 1 ถึง 5 ตั้งแต่ดีเยี่ยม ดีมาก
ดี พอใช้ และควรปรับปรุง และข้อสังเกตแบบปลายเปิด เพื่อประเมินเกี่ยวกับความสามารถของ
ผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

ตอนที่ 3 ประเด็นอื่น ๆ ที่สังเกตพบ มีลักษณะเป็นปลายเปิด

ตัวอย่างแบบสังเกตการสอน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน
หากมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติม กรุณาเขียนลงในช่องข้อเสนอแนะ

ข้อ	ข้อความ	การปฏิบัติ		ดีเยี่ยม	ดีมาก	ระดับคุณภาพ		ควรปรับปรุง	ข้อสังเกต
		ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ			ดี	พอใช้		
0. ความสามารถในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้									
0. มีการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ และเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นอย่างชัดเจน (การเตรียมการสอน มีแผนการจัดการเรียนรู้)									
0. ชี้แจงและสร้างความเข้าใจให้ผู้เรียนได้รู้ว่าจะเกิดผลลัพธ์ใดจากการเรียนรู้อย่างไร (การนำชั้นเรียนเข้าสู่บทเรียน)									
0. วางแผนเตรียมเนื้อหาการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (แผนการจัดการเรียนรู้)									

5. แบบประเมินพฤติกรรมการสอน แบบสอบถามมี 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการสอนของผู้สอนที่ใช้น้ำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้วยตนเอง เป็นแบบสอบถามมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คะแนนมีค่าตั้งแต่ 1 ถึง 5 ตั้งแต่ไม่นำความรู้ไปใช้น้อยที่สุดจนถึงนำความรู้ไปใช้มากที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นลักษณะปลายเปิด

ตัวอย่างประเมินพฤติกรรมการสอน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน หากมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติม กรุณาเขียนลงในช่องข้อเสนอแนะ

ข้อ	ข้อความ	ความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		นำความรู้ ไปใช้มาก ที่สุด	นำความรู้ ไปใช้มาก	นำความรู้ ไปใช้ปาน กลาง	นำความรู้ ไปใช้น้อย	นำความรู้ ไปใช้น้อย ที่สุด	
การออกแบบเนื้อหา							
0. กำหนดเนื้อหาได้ตรงตามวัตถุประสงค์							
การเรียนรู้							
0. เลือกใช้เนื้อหาที่มาจากหลากหลาย							
แหล่ง							
0. วิเคราะห์ผู้เรียน นำผลมาออกแบบ							
เนื้อหาในการเรียนการสอน							

6. แบบประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน แบบสอบถามมี 3 ตอน ได้แก่
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เพื่อ
สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นแบบบันทึกคะแนนการส่งชิ้นงาน โดย
ผู้สอนเป็นผู้บันทึกคะแนนจากชิ้นงานของผู้เรียนที่ได้จากการนำความรู้ความเข้าใจจากการเรียนรู้
ในรายวิชาไปใช้ในการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ตัดสินใจ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ คะแนนมีค่าตั้งแต่ 1
ถึง 5 และพิจารณาตามเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบรีค (Scoring Rubric) ดังตาราง 11

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นลักษณะปลายเปิด

ตาราง 11 เกณฑ์การให้คะแนนชิ้นงาน (Scoring Rubric) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

เกณฑ์การประเมินชิ้นงาน	5 (ดีเยี่ยม)	4 (ดีมาก)	3 (ดี)	2 (พอใช้)	1 (ควรปรับปรุง)
1. การนำความรู้จากรายวิชาไปใช้	ใช้เนื้อหาวิชาได้อย่างเหมาะสม ลึกซึ้ง มีการเชื่อมโยงแนวคิดหลายมิติ พร้อมตัวอย่างประกอบที่ชัดเจน	ใช้ความรู้จากหลากหลายบทเรียนได้ เหมาะสม มีความเข้าใจถูกต้อง สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา	ใช้ความรู้จากบทเรียนได้ บางส่วน เห็นการเชื่อมโยงในระดับพื้นฐาน	ใช้ความรู้ได้เพียงบางส่วน ไม่มีตัวอย่าง หรือแสดงความเข้าใจคลาดเคลื่อน	ขาดการเชื่อมโยงกับรายวิชา หรือสรุปโดยไม่มีสาระชัดเจน
2. การสร้างสรรค์สิ่งใหม่	ผลงานมีแนวคิดใหม่โดดเด่น ชัดเจน สะท้อนความคิดเฉพาะตน และไม่ซ้ำใคร	มีแนวคิดใหม่หรือการต่อยอดอย่างสร้างสรรค์ แสดงความคิดลุ่มลึก	มีความคิดใหม่ บ้าง แต่ยังไม่ต่อยอดหรือยังคล้ายแบบเดิม	พยายามสร้างสิ่งใหม่แต่ยังไม่เด่นชัด ขาดเอกลักษณ์	ผลงานลอกเลียนหรือตามแนวคิดเดิม ไม่มีการพัฒนาต่อยอด

ตัวอย่างแบบประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

คำชี้แจง โปรดให้คะแนนลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน หากมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติม กรุณาเขียนลงในช่องข้อเสนอแนะ

ชื่อ-นามสกุล	ชื่อชิ้นงาน	คะแนนที่ได้		คะแนนที่ได้		ข้อเสนอแนะ
		เกณฑ์ 1	เกณฑ์ 2	เกณฑ์ 1	เกณฑ์ 2	
0. นาย.....						
0. นาย.....						
0. นาย.....						
0. นางสาว.....						
0. นางสาว.....						
0. นางสาว.....						

7. แบบประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับของผู้บริหาร แบบสอบถามมี 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 ความคาดหวังที่ตอบกลับ เป็นแบบสอบถามมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คะแนนมีค่าตั้งแต่ 1 ถึง 5

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นลักษณะปลายเปิด

ตัวอย่างประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน หากมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติม กรุณาเขียนลงในช่องข้อเสนอแนะ

ข้อ	ข้อความ	ความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		ตรงกับ	ตรงกับ	ตรงกับ	ตรงกับ	ตรงกับ	
		ความ	ความ	ความ	ความ	ความ	
		คาดหวัง	คาดหวัง	คาดหวัง	คาดหวัง	คาดหวัง	
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
0.	ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปปรับใช้ได้หลากหลาย ตรงกับความต้องการของผู้เรียน						
0.	ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นมีความยืดหยุ่น สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ได้						
0.	ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นช่วยพัฒนาความสามารถของผู้สอนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด						

8. แบบประเมินความคุ้มค่า (Return on Investment: ROI) เป็นแบบบันทึกรายการเพื่อบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับรายรับและค่าใช้จ่ายในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ลักษณะเป็นแบบเติมตอบ

ตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลเพื่อนำไปประเมินความคุ้มค่า

คำชี้แจง โปรดบันทึกข้อมูลตัวเลขลงในช่องแต่ละข้อคำถาม

- 0. จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนต่อ 1 ห้องเรียน จำนวน.....คน
- 0. ค่าบำรุงการศึกษาของนักศึกษา 1 คน จำนวน.....บาท จำนวน.....หน่วยกิต
- 0. จำนวนหน่วยกิตของวิชาที่สอนด้วยระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด จำนวน.....หน่วยกิต
- 0. จำนวนผู้สอนที่สอนด้วยระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดต่อ 1 ห้องเรียน จำนวน.....คน
- 0. ค่าตอบแทนผู้สอนต่อเดือน จำนวน.....บาท

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 ทั้งหมด 8 ฉบับ มีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแต่ละฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

- 1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมิน
- 2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ
- 3. เขียนข้อคำถามของแบบประเมินให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด
- 4. เสนอร่างแบบประเมินให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท หลังจากนั้นก็ปรับปรุงและแก้ไข
- 5. นำแบบประเมินที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและ

วัดผล จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมิน และความเหมาะสมด้านภาษา

6. นำข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ
วัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่า ค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง
0.67 ถึง 1.00 ทั้งนี้ ค่า IOC ที่ได้มีค่ามากกว่า 0.50 ทุกข้อ ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสม แปลว่า
แบบประเมินมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้

7. หลังจากปรับปรุงแบบประเมินแล้ว ได้นำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะ
ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นภายในของแบบประเมินทั้งฉบับด้วยค่า
สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) พบว่ามีค่าเท่ากับ .734 ซึ่งอยู่ในระดับที่
ยอมรับได้

8. จัดทำแบบประเมินฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริง

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการสัมภาษณ์
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ
3. เขียนข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อ
การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

4. เสนอร่างแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท และปรับปรุงแก้ไข
5. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไข ไปตรวจสอบคุณภาพด้านความ
เที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารอุดมศึกษา
จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย
และวัดผล จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ด้านความ
ครบถ้วนของเนื้อหา ความเหมาะสมของสำนวนและภาษา

6. ปรับแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และจัดทำแบบ
สัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริง

ฉบับที่ 3 แบบประเมินความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมิน
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความสามารถของผู้สอน

3. เขียนข้อคำถามของแบบประเมินให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของผู้สอน

4. เสนอร่างแบบประเมินให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท หลังจากนั้นก็ปรับปรุงและแก้ไข

5. นำแบบประเมินที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและวัดผล จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมิน และความเหมาะสมด้านภาษา

6. นำข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่า ค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ทั้งนี้ ค่า IOC ที่ได้มีค่ามากกว่า 0.50 ทุกข้อ ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสม แปลว่าแบบประเมินมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้

7. จัดทำแบบประเมินฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริง

ฉบับที่ 4 แบบสังเกตการสอน

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมิน
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความสามารถของผู้สอนด้วยวิธีการสังเกต

3. เขียนข้อคำถามของแบบสังเกตการสอนให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของผู้สอน

4. เสนอร่างแบบสังเกตให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท หลังจากนั้นก็ปรับปรุงและแก้ไข

5. นำแบบสังเกตที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและวัดผล จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมิน และความเหมาะสมด้านภาษา

6. นำข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ
วัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่า ค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง
0.67 ถึง 1.00 ทั้งนี้ ค่า IOC ที่ได้มีค่ามากกว่า 0.50 ทุกข้อ ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสม แปลว่า
แบบสังเกตมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้

7. ปรับแก้ไขแบบสังเกตการสอนตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และจัดทำแบบ
สังเกตฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริง

ฉบับที่ 5 แบบประเมินพฤติกรรมการสอน

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมิน
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินพฤติกรรม
3. เขียนข้อคำถามของแบบประเมินพฤติกรรมให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรม
การสอน
4. เสนอร่างแบบประเมินให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท หลังจากนั้นก็ปรับปรุง
และแก้ไข
5. นำแบบประเมินที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปตรวจสอบคุณภาพด้านความ
เที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร 1 คน
ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและ
วัดผล จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมิน และความเหมาะสม
ด้านภาษา

6. นำข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ
วัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่า ค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง
0.67 ถึง 1.00 ทั้งนี้ ค่า IOC ที่ได้มีค่ามากกว่า 0.50 ทุกข้อ ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสม แปลว่า
แบบประเมินมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้

7. ปรับแก้ไขแบบสังเกตการสอนตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และจัดทำแบบ
ประเมินฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริง

ฉบับที่ 6 แบบประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมิน
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้

3. ออกแบบเกณฑ์การให้คะแนนให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของหน่วยการเรียนรู้ จัดทำแบบบันทึกการให้คะแนน

4. เสนอร่างแบบประเมินให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท หลังจากนั้นจึงปรับปรุงและแก้ไข

5. นำแบบประเมินที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและวัดผล จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมิน และความเหมาะสมด้านภาษา

6. นำข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่า ค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ทั้งนี้ ค่า IOC ที่ได้มีค่ามากกว่า 0.50 ทุกข้อ ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสม แปลว่าแบบประเมินมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้

7. จัดทำแบบประเมินฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริง

ฉบับที่ 7 แบบประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับของผู้บริหาร

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมิน
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับ (Return on Expectations: ROE)

3. เขียนข้อคำถามของแบบประเมินให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับความคาดหวังต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

4. เสนอร่างแบบประเมินให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท หลังจากนั้นจึงปรับปรุงและแก้ไข

5. นำแบบประเมินที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและวัดผล จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมิน และความเหมาะสมด้านภาษา

6. นำข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ วัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่า ค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ทั้งนี้ ค่า IOC ที่ได้มีค่ามากกว่า 0.50 ทุกข้อ ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสม แปลว่า แบบประเมินมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้

7. จัดทำแบบประเมินฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริง

ฉบับที่ 8 แบบประเมินความคุ้มค่า (Return on Investment: ROI)

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมิน
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความคุ้มค่า (Return on Investment: ROI)

3. เขียนข้อคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหา โดยมีลักษณะเป็นแบบบันทึกรายการเพื่อ บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับรายรับและค่าใช้จ่ายในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด โดยใช้สูตรการวิเคราะห์ ผลตอบแทนจากการลงทุนในการทดลองใช้ระบบฯ ของ Phillips (Phillips, 2003) ดังนี้

$$ROI = \frac{\text{ผลตอบแทน} - \text{ค่าใช้จ่าย}}{\text{ค่าใช้จ่าย}} \times 100$$

ผลตอบแทน = รายรับจากการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ได้แก่ ค่าบำรุง การศึกษาจากการลงทะเบียนเรียนของนักศึกษา

ค่าใช้จ่าย = เงินต้นทุนจากการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ได้แก่ ค่าเช่าห้อง ค่าผู้สอน ค่าบุคลากร ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าระบบ

4. เสนอร่างแบบบันทึกรายการให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทฯ หลังจากนั้นก็ ปรับปรุงและแก้ไข

5. นำแบบบันทึกรายการที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปตรวจสอบคุณภาพด้าน ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์ จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและวัดผล จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมิน และความเหมาะสมด้านภาษา

6. นำข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ วัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่า ค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ทั้งนี้ ค่า IOC ที่ได้มีค่ามากกว่า 0.50 ทุกข้อ ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสม แปลว่า แบบบันทึกรายการมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้

7. ปรับแก้ไขแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และจัดทำแบบประเมินฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบประเมินจำนวน 9 ฉบับ ในช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 2567 โดยขอความร่วมมือจากผู้ให้ข้อมูลกลุ่มต่าง ๆ ตามประเภทของแบบประเมิน ได้แก่ ผู้เรียน ผู้สอน เจ้าหน้าที่วิชาการ เจ้าหน้าที่เทคโนโลยี และผู้บริหาร ซึ่งเก็บข้อมูลผ่านการตอบแบบประเมิน การสัมภาษณ์ และการสังเกตในชั้นเรียน นอกจากนี้ ยังมีการบันทึกค่าใช้จ่ายเพื่อประเมินความคุ้มค่า (ROI) ของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 2567 โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ดำเนินการติดต่อผู้ให้ข้อมูลผ่านการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นัดหมายล่วงหน้า สัมภาษณ์แบบพบหน้า พร้อมขออนุญาตบันทึกเสียงและจดบันทึกเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติที่เหมาะสมกับแต่ละประเด็น เช่น จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนกรณีแบบประเมินมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คะแนนมีค่าตั้งแต่ 1 ถึง 5 ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการตรวจให้คะแนนดังนี้

อยู่ในระดับมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
อยู่ในระดับมาก	ให้ 4 คะแนน
อยู่ในระดับปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
อยู่ในระดับน้อย	ให้ 2 คะแนน
อยู่ในระดับน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมาย โดยนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) ของ Miles, M B. & Huberman, A M. & Saldana, J. (Miles et al., 2014) โดยเริ่มจากการถอดเทป จำแนกประเด็นสำคัญ จัดกลุ่มข้อมูลตามธีมที่สัมพันธ์กับคำถามวิจัย นำเสนอในรูปแบบบรรยาย และตีความข้อมูลเพื่อสังเคราะห์ข้อค้นพบ

การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ

การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แนวทางเพื่อประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Credibility) โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากการวิเคราะห์กับแหล่งข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการตรวจสอบความครบถ้วนและความเข้าใจที่ตรงกันกับผู้ให้ข้อมูล (Member Checks) เพื่อให้แน่ใจว่าการสรุปผลสะท้อนความคิดเห็นและเจตนารมณ์ของผู้ให้ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง

จากรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัยทั้ง 3 ระยะ สามารถสรุปกรอบการดำเนินการวิจัยจำแนกตามระยะของการวิจัย ผู้ให้ข้อมูล/แหล่งข้อมูล เครื่องมือการวิจัย การหาคุณภาพของเครื่องมือ วิธีการ ระยะเวลาการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียด ดังตาราง 12

ตาราง 12 สรุปกรอบดำเนินการวิจัย 3 ระยะ

ระยะการวิจัย	ตัวแปรที่ศึกษา	ผู้ให้ข้อมูล/ แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การหาคุณภาพ ของเครื่องมือ	วิธีการ	ระยะเวลาการ เก็บข้อมูล	การวิเคราะห์ ข้อมูล
ระยะที่ 1 การศึกษา สภาพปัจจุบันและ ปัญหา ความต้องการ และความคาดหวังของ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ จัดการเรียนรู้แบบ ไฮบริดในระดับชั้น เรียน: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	1. สภาพปัจจุบันของการ จัดการเรียนรู้แบบไฮบริดใน ระดับชั้นเรียนของ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต 2. สภาพปัญหาของการ จัดการเรียนรู้แบบไฮบริดใน ระดับชั้นเรียนของ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต 3. ความต้องการและความ คาดหวังต่อการจัดการ เรียนรู้แบบไฮบริดใน ระดับชั้นเรียนของ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 18 คน ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้สอน ผู้เรียน เจ้าหน้าที่ วิชาการ และเจ้าหน้าที่ด้าน เทคโนโลยี	แบบสัมภาษณ์กึ่งมี โครงสร้าง	ตรวจสอบความ เที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและ ความเป็นปรนัย	การสัมภาษณ์เชิงลึก	มี.ค. 2567	การวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ระยะการวิจัย	ตัวแปรที่ศึกษา	ผู้ให้ข้อมูล/ แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การหาคุณภาพ ของเครื่องมือ	วิธีการ	ระยะเวลาการ เก็บข้อมูล	การวิเคราะห์ ข้อมูล
ระยะที่ 2 การพัฒนา ระบบการจัดการเรียนรู้ แบบไฮบริดในระดับชั้น เรียน: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	1. ระบบการจัดการเรียนรู้ แบบไฮบริดในระดับชั้น เรียน 2. ความเหมาะสมของ ระบบการจัดการเรียนรู้แบบ ไฮบริดในระดับชั้นเรียน	ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 11 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการ จัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและ วัดผล ผู้สอนแบบไฮบริด และผู้เรียนแบบไฮบริด	แบบสัมภาษณ์กึ่งมี โครงสร้าง	ตรวจสอบความ เที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและ ความเป็นปรนัย	การสัมภาษณ์เชิงลึก	พ.ศ. 2567	การวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพ
ระยะที่ 3 การประเมิน ระบบการจัดการเรียนรู้ แบบไฮบริดในระดับชั้น เรียน: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	1. ความพึงพอใจต่อการ จัดการเรียนรู้แบบไฮบริด 2. ประสิทธิภาพของ ระบบไฮบริด	ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ 1. ผู้เรียน จำนวน 1 ตอน เรียน จำนวน 38 คน 2. ผู้สอน จำนวน 1 ทีม จำนวน 3 คน 3. เจ้าหน้าที่เจ้าหน้าที่ด้าน งานวิชาการ จำนวน 1 คน 4. เจ้าหน้าที่ด้านเทคโนโลยี จำนวน 1 คน	แบบประเมิน พึงพอใจ	ตรวจสอบความ เที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและ ความเป็นปรนัย 2. หาความเชื่อมั่นทั้ง ฉบับด้วยการหาค่า สัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบราห์ ได้ค่า เท่ากับ .734	ผู้ตอบแบบ ประเมินด้วยตนเอง	มิ.ย. - ก.ค. 2567	การวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

ระยะการวิจัย	ตัวแปรที่ศึกษา	ผู้ให้ข้อมูล/ แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การหาคุณภาพ ของเครื่องมือ	วิธีการ	ระยะเวลาการ เก็บข้อมูล	การวิเคราะห์ ข้อมูล
			2. แบบสัมภาษณ์ ความพึงพอใจ	ตรวจสอบความ เที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและ ความเป็นปรนัย	การสัมภาษณ์เชิงลึก	พ.ย.2567	การวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพ
	2. ความสามารถของผู้สอน ในการจัดการเรียนรู้แบบ ไฮบริด	ผู้สอนที่นำระบบฯ ไปใช้ 1 ทีม จำนวน 3 คน	1. แบบประเมิน ความสามารถของผู้สอน	ตรวจสอบความ เที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและ ความเป็นปรนัย	ผู้ตอบแบบ ประเมินด้วยตนเอง	พ.ย.2567	การวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงปริมาณ
		ผู้สังเกตการสอน จำนวน 2 คน	2. แบบสังเกตการสอน	ตรวจสอบความ เที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและ ความเป็นปรนัย	ผู้สังเกตการสอน บันทึกการสังเกต	พ.ย.2567	การวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพ
	3. พฤติกรรมการสอน	ผู้สอนที่นำระบบฯ ไปใช้ 1 ทีม จำนวน 3 คน	1. แบบประเมิน พฤติกรรมการสอน	ตรวจสอบความ เที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและ ความเป็นปรนัย	ผู้ตอบแบบ ประเมินด้วยตนเอง	พ.ย.2567	การวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงปริมาณ
			2. แบบสังเกต พฤติกรรมการสอน	ตรวจสอบความ เที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและ ความเป็นปรนัย	การสังเกต พฤติกรรม	พ.ย.2567	การวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพ
	4. ผลลัพธ์การเรียนรู้ของ ผู้เรียน	ผู้เรียนจำนวน 1 ตอนเรียน จำนวน 38 คน	แบบประเมินผลลัพธ์ การเรียนรู้	ตรวจสอบความ เที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและ ความเป็นปรนัย	ผู้สอนประเมิน ผู้เรียนตามเกณฑ์ให้ คะแนนแบบrubric	พ.ย.2567	การวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงปริมาณ

ระยะการวิจัย	ตัวแปรที่ศึกษา	ผู้ให้ข้อมูล/ แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	การหาคุณภาพ ของเครื่องมือ	วิธีการ	ระยะเวลาการ เก็บข้อมูล	การวิเคราะห์ ข้อมูล
	5. ความคาดหวังที่ตอบ กลับของผู้บริหาร	ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหาร จำนวน 2 คน	แบบประเมินความ คาดหวัง	ตรวจสอบความ เที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและ ความเป็นปรนัย	1. ผู้ตอบแบบ ประเมินด้วยตนเอง 2. การสัมภาษณ์เชิง ลึก	ธ.ค.2567	การวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ
	6. ความคุ้มค่า	1. ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ การจัดเตรียมรูปแบบไฮบริด 2. ข้อมูลเกี่ยวกับรายรับและ ค่าใช้จ่ายในการจัดการ เรียนรูปแบบไฮบริด	แบบบันทึกการ ประเมินความ คุ้มค่า	ตรวจสอบความ เที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและ ความเป็นปรนัย	ผู้จัดอบรมและ บันทึกข้อมูล	ธ.ค.2567	การวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงปริมาณ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิจัยและประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต” การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายการวิจัย 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต 2) เพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต และ 3) เพื่อประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอน ตามระยะการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ตอนที่ 3 ผลการประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ผลการศึกษานี้จะนำเสนอจำแนกตามประเด็นการศึกษาเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย สภาพโดยทั่วไปซึ่งเป็นสภาพปัจจุบัน ปัญหาที่พบ และความต้องการและความคาดหวัง ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

1.1 นโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

จากการศึกษาข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และศึกษาเอกสารข้อมูลต่าง ๆ พบว่ามหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดโดยเฉพาะ จะเห็นได้จากการกำหนดไว้ในทิศทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต: จีวแต่แจ้ว ฉบับทบทวน (SDU Directions: SMALL but SMART (Revised version) 2023-2024) โดยในมติการเพิ่มผลสัมฤทธิ์คุณภาพการศึกษา ได้กล่าวถึงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา การปฏิบัติงาน และการบริการทุกระดับ การผลักดันรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นตามความต้องการของแต่ละบุคคล และสร้างโอกาสแห่งการเรียนรู้ ผ่านพื้นที่สร้างสรรค์และสิ่งอำนวยความสะดวกด้วยแนวคิด One World Library (Library to University) (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2566b)

การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต จึงได้จัดรูปแบบการเรียนรู้รูปแบบใหม่ที่น่ากระบวนกรเรียนรู้เชื่อมโยงกับเทคโนโลยีดิจิทัลให้กับนักศึกษา โดยการจัดการเรียนรู้เป็นแบบไฮบริด (Hybrid Learning) ผสมผสานการเรียนรู้แบบออนไลน์และออนไซต์เข้าด้วยกันในเวลาเดียวกัน (Synchronus Learning) (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2566a)

จุดแรกเริ่มของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด เกิดจากแนวคิดของผู้บริหาร คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริจรรย์ ผลพันธ์ อินธิกรบดีมหาวิทยาลัยสวนดุสิต (ในขณะนั้น) ที่วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 แล้วพบว่า การเรียนการสอนออนไลน์เพียงอย่างเดียว อาจไม่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จึงได้ศึกษาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดสำหรับมหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยมีการลงทุนเพื่อพัฒนาอุปกรณ์เครื่องมือห้องเรียน และสถานที่ให้พร้อมรับกับการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่หลังยุคโควิด-19 ดังตอนหนึ่งของบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“...มหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีการเรียนไฮบริดเพราะมีการสอนออนไลน์มาก่อน แล้วก็มาเปลี่ยนเป็นไฮบริดในช่วงโควิด การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดจะให้แบบออนไลน์หรือออนไซต์แบบเดียวไม่ได้ ทุกวันนี้ผู้สอนยังไม่เข้าใจ หรืออาจเข้าใจว่าเป็นออนไลน์เท่านั้น การสอนไฮบริดของสวนดุสิตต้องมี 2 กลุ่ม คือกลุ่มออนไลน์และกลุ่มออนไซต์ ทั้งสองกลุ่มต้องมีปฏิสัมพันธ์กันแบบไม่เจาะจง...”

(ผู้บริหาร A, สัมภาษณ์ 7 มีนาคม 2567)

“...สวนดุสิตก็สนับสนุนให้มีการจัดการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอยู่ จริง ๆ ไฮบริดเกิดจากการสอนออนไลน์ตอนโควิด เราได้พัฒนาห้องเรียนแบบออนไลน์แบบวันเวย์ สื่อสารทางเดียว เราลงทุนไป 20 กว่าล้านบาท พอโควิดเริ่มจางลง เด็กก็บอกว่าอยากออนไลน์แต่บางคนก็อยากออนไลน์ เราก็เลยศึกษาเรื่องห้องเรียนไฮบริด เลยสร้างห้องเรียนไฮบริดเพิ่มขึ้นมาทั้งกรุงเทพฯ และศูนย์การศึกษา เพื่อรองรับความต้องการของผู้เรียน ครั้งแรกก็มีการเตรียมเครื่องมือ และคน ซึ่งก็นับว่าดีที่สุดในช่วงนั้น ต่อมามหาวิทยาลัยก็ออกนโยบายไฮบริดให้อาจารย์ออกไปใช้ อธิการบดีก็บอกว่าต้องเป็นไฮบริดนี้แหละ...”

(ผู้บริหาร B, สัมภาษณ์ 5 มีนาคม 2567)

“...ไฮบริดมีนโยบายส่งเสริมมาตั้งแต่ปี 2565 ที่มีประกาศให้มีการจัดการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในช่วงสถานการณ์โควิด-19 สวนดุสิตก็มีความพร้อมด้านเทคโนโลยี และมีนโยบาย OWL ด้วย สิ่งที่ใช้เชื่อมโยงการเรียนรู้คือเทคโนโลยี และเชื่อมโยงกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดสวนดุสิตมีการออกแบบการเรียนรู้แบบไฮบริดว่าจะจะเป็นแบบไหนที่เหมาะสมกับสวนดุสิต...”

(ผู้บริหาร C, สัมภาษณ์ 14 มีนาคม 2567)

1.2 ทรัพยากรกายภาพเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

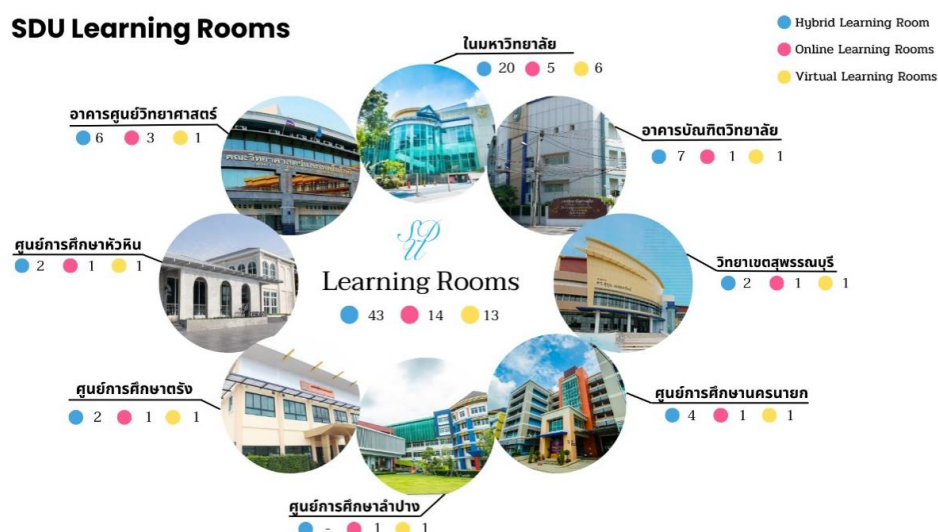
สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในด้านทรัพยากรทางกายภาพพบว่า มหาวิทยาลัยมีการลงทุนเพื่อพัฒนาทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อใช้ในการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ได้แก่ ห้องเรียนและอุปกรณ์เครื่องมือในห้องเรียน และระบบการจัดการเรียนรู้ WBSC-LMS รายละเอียด ดังนี้

1.2.1 ห้องเรียน SDU Learning Room เป็นห้องที่ให้บริการสำหรับการจัดการเรียนการสอน มีให้บริการทั้งในมหาวิทยาลัย วิทยาเขต และศูนย์การศึกษา (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2566a) ดังภาพประกอบ 9 ลักษณะของห้องแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) ห้อง Online Learning Room จำนวน 14 ห้อง ใช้สำหรับการเรียนการสอนและการประชุมออนไลน์ ภายในห้องมีคอมพิวเตอร์ กล้องหมุน จำนวน 2 – 3 ตัว จอทีวี 2 หน้าจอ ไมโครโฟนไร้สาย เครื่อง Think Smart Hub 500 โต๊ะประชุม เก้าอี้ รางปลั๊กไฟ และเจ้าหน้าที่ประจำห้อง (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2566a) ดังภาพประกอบ 10

2) ห้อง Virtual Learning Room จำนวน 13 ห้อง ใช้สำหรับบันทึกเทป ตัดต่อ และเป็นสตูดิโอ ภายในห้องมีคอมพิวเตอร์หน้าจอยาว (Ultra wide) ฉากเขียวแบบ 360 องศา ชุดโคมไฟสตูดิโอ กล้องถ่ายทำ ไมโครโฟนไร้สาย โต๊ะประชุม เก้าอี้ รางปลั๊กไฟ และเจ้าหน้าที่ประจำห้อง (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2566a) ดังภาพประกอบ 11

3) ห้อง Hybrid Learning Room จำนวน 43 ห้อง ใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบผสมผสาน ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนแบบออนไลน์หรือออนไลน์ไฮบริด โดยผู้สอนจะใช้เครื่องมือเทคโนโลยีในการสื่อสารและทำกิจกรรมร่วมกับผู้เรียนผ่านแพลตฟอร์มที่จัดเตรียมไว้ ภายในห้องมีคอมพิวเตอร์ จอโปรเจคเตอร์ ไมโครโฟนมีสาย กล้องสำหรับห้องเรียนไฮบริด โต๊ะ เก้าอี้ และเจ้าหน้าที่ไฮบริด ดังภาพประกอบ 12

ภาพประกอบ 9 ห้องเรียน SDU Learning Room ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ภาพประกอบ 10 ห้อง Online Learning

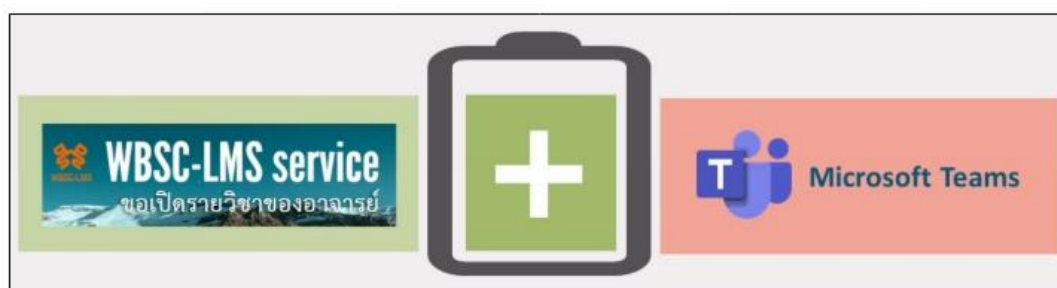

ภาพประกอบ 11 ห้อง Virtual Learning

ภาพประกอบ 12 ห้อง Hybrid Learning

1.2.2 ระบบการจัดการเรียนรู้ WBSC-LMS เป็นระบบการจัดการเรียนรู้ที่มหาวิทยาลัยสวนดุสิตได้จัดเตรียมเพื่อช่วยในการจัดการเรียนรู้ทั้งแบบออนไลน์และแบบไฮบริด โดยจะใช้ระบบ WBSC-LMS (Work-Based Blended Learning & Technological Scaffolding-Learning Management System) ในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอน และแบบทดสอบออนไลน์ และใช้ระบบ MS Teams ในการสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดยผู้สอนและผู้เรียนสามารถศึกษาคู่มือการใช้งานได้ที่เว็บไซต์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังภาพประกอบ 13

ภาพประกอบ 13 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ระบบ WBSC-LMS ร่วมกับ Ms Teams

1.3 ทรัพยากรบุคคลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีทรัพยากรบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ดิจิทัล (เจ้าหน้าที่ไฮบริด) และเจ้าหน้าที่สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน (เจ้าหน้าที่ทะเบียน) โดยแต่ละกลุ่มมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ดังนี้

1) ผู้สอน เป็นบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนที่ทำหน้าที่สอนในรายวิชาต่าง ๆ ที่นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดไปใช้ในการเรียนการสอน ผู้สอนที่เลือกรูปแบบการสอนแบบไฮบริดมักจะมีทักษะและความพร้อมในการสอนแบบไฮบริด เนื่องจากเคยเข้ารับการอบรมในช่วงสถานการณ์โควิด-19 และเริ่มมีนโยบายส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ทำให้ผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในเบื้องต้นเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่ต้องผสมผสานการเรียนแบบออนไลน์และออนไซต์เข้าพร้อมกันในเวลาเดียวกัน

2) ผู้เรียน เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่มีความพร้อมในด้านทักษะทางดิจิทัล เนื่องจากต้องเรียนออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 เมื่อมหาวิทยาลัยให้เลือกเรียนแบบไฮบริดได้ ก็ได้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนแบบไฮบริด นักศึกษาจะได้รับคู่มือเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการเรียนรู้ เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ระบบการจัดการเรียนรู้ การบริการดิจิทัล และนโยบาย One World Library

3) เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ดิจิทัล (เจ้าหน้าที่ไฮบริด) เป็นตำแหน่งใหม่ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตตามประกาศมาตรฐานกำหนดตำแหน่งพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุนประเภทวิชาชีพเฉพาะหรือเชี่ยวชาญเฉพาะ พ.ศ.2566 (กองบริหารงานบุคคล, 2566) โดยกำหนดให้มีตำแหน่งเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ดิจิทัล มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ดิจิทัล การบูรณาการ การเลือกใช้ การพัฒนาทักษะดิจิทัล สนับสนุนแหล่งทรัพยากรดิจิทัลและความเป็นพลเมืองดิจิทัล การพัฒนาโครงการ สนับสนุน ส่งเสริมการเรียนรู้ และประเมินผลในระบบดิจิทัล โดยจะต้องมีความรู้ความสามารถทักษะและสมรรถนะสำหรับตำแหน่ง คือ มีความรู้เรื่องกฎหมายและข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศที่ใช้ในการปฏิบัติงาน มีทักษะการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลในการควบคุมจัดทำสื่อ การสื่อสาร การสนับสนุนการเรียนออนไลน์ การเรียนออนไซต์ และการเรียนไฮบริดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกดิจิทัลจะทำหน้าที่ดูแลห้องเรียนไฮบริด คอยอำนวยความสะดวกผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่าง

การจัดการเรียนการสอน รวมไปถึงคอยสังเกตการณ์ และมีส่วนร่วมในการช่วยออกแบบและเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน สอดคล้องไปตามบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“...ช่วงแรกที่เป็นออนไลน์ อาจารย์ที่ไม่เกิดในยุคดิจิทัล อาจารย์ก็จะใช้เครื่องมือยาก ไม่กล้าจับเครื่องมือเลย ก็เลยสร้างคนขึ้นมาช่วย สร้างตำแหน่งใหม่ขึ้นมา ก็คือเจ้าหน้าที่โฮบริด หรือเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกดิจิทัล ให้มาดูแลทั้งการเรียนการสอนออนไลน์และโฮบริด...”

(ผู้บริหาร B, สัมภาษณ์ 5 มีนาคม 2567)

“...สวนดุสิตมีการออกแบบการเรียนรู้แบบโฮบริด มีการออกแบบกระบวนการ การใช้เทคโนโลยี การพัฒนาผู้สอนและผู้เรียน และผู้ช่วยหรือผู้อำนวยการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ มีเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกดิจิทัล หรือเจ้าหน้าที่โฮบริดเกิดขึ้นมาโดยเฉพาะ เพื่อมาช่วยตรงนี้...”

(ผู้บริหาร C, สัมภาษณ์ 14 มีนาคม 2567)

4) เจ้าหน้าที่สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน (เจ้าหน้าที่ทะเบียน) เป็นเจ้าหน้าที่ดูแลภาพรวมการจัดการเรียนการสอน การจัดจำนวนผู้เรียน การจัดจำนวนตอนเรียน การจัดทำตารางสอน การจองห้องเรียนโฮบริด ประสานงานผู้สอนและผู้เรียน อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนตลอดทั้งภาคการศึกษา โดยแต่ละรายละวิชาจะมีเจ้าหน้าที่สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนอย่างน้อย 1 คนในการดูแลรายวิชา ในการจัดการเรียนรู้แบบโฮบริด เจ้าหน้าที่สำนักส่งเสริมฯ จะทำหน้าที่สร้างกลุ่มในแพลตฟอร์มที่จะใช้สอนออนไลน์ เช่น Ms Teams หรือ Zoom และจัดเตรียมข้อมูลในระบบ WBSC-LMS เพื่อใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอน ระหว่างที่มีการเรียนการสอนก็จะทำหน้าที่ดูแลภาพรวมการเรียนการสอน และติดตามการวัดและประเมินผล การนำเสนอเกรด การทวนสอบ การส่งสรุปการจัดการเรียนการสอนของเทอมนั้น ๆ

1.4 การจัดการเรียนรู้แบบโฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

จากนโยบายของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้แบบโฮบริด รวมถึงมีการลงทุนทรัพยากรทางกายภาพ และทรัพยากรบุคคล เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของระบบการจัดการเรียนรู้แบบโฮบริดในภาพรวมของมหาวิทยาลัย เมื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้แบบโฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปการจัดการเรียนรู้แบบโฮบริดในระดับชั้นเรียนได้ 5 ประเด็น ดังนี้

1) การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้แบบไฮบริด การกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้แบบไฮบริดจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ล่วงหน้า อาจารย์ต้องเตรียมกระบวนการเรียนการสอนที่เป็นไฮบริด โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละหน่วย ดังบทสัมภาษณ์ผู้สอน ดังนี้

“...การเรียนแบบออนไลน์กับไฮบริดต่างกัน วัตถุประสงค์ต้องชัดว่าจะทำอะไร เนื้อหาต้องการอะไร ต้องเอาวัตถุประสงค์มาดูแลแล้วออกแบบต่อ...”

(ผู้สอน A, สัมภาษณ์ 5 มีนาคม 2567)

“...ถ้าต้องสอนไฮบริด ก็จะต้องบอกวัตถุประสงค์การเรียนรู้ล่วงหน้า มีการกำหนดให้สอดคล้องตาม SDU OBE เลย...”

(ผู้สอน B, สัมภาษณ์ 6 มีนาคม 2567)

“...กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดต้องให้ความสำคัญกับทุกส่วน เพราะเป็นเนื้อเดียวกัน ตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายการเรียนรู้ ... มีการบอกเด็กล่วงหน้าว่าต้องการอะไรในวันนี้ แล้วมาออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ได้บรรลุเป้าหมาย...”

(ผู้สอน C, สัมภาษณ์ 4 มีนาคม 2567)

2) การออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ต้องออกแบบให้แตกต่างจากการเรียนการสอนแบบออนไลน์และแบบออนไลน์ มีการวางแผนล่วงหน้าให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเนื้อหาวิชา ออกแบบกิจกรรมที่จะใช้ เทคนิควิธีการสอนที่จะดึงดูดให้ผู้เรียนทั้งออนไลน์และออนไลน์มีความสนใจไปพร้อม ๆ กัน มีการเลือกใช้สื่อและแพลตฟอร์มต่าง ๆ อย่างเหมาะสมเป็นไปตามบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“...การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน...ออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ได้บรรลุเป้าหมาย แล้วมาออกแบบการวัดประเมินให้วัดผู้เรียนได้ เช่นอย่างวิชาตัวเอง หัวข้อการพูด ต้นทอมก็ต้องบอกว่าต้องการเป้าหมายอะไร ตลอดทอมก็พัฒนาการพูด แล้วปลายทอมมาสะท้อนตัวเองว่าพัฒนาไปอย่างไร และอาจารย์เสนอแนะตลอดทอมและตลอดทาง...”

(ผู้สอน B, สัมภาษณ์ 4 มีนาคม 2567)

“...ผู้สอนมีการแจ้งผู้เรียนก่อนถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ว่าเรียนแล้วต้องการอะไร จะจัดการเรียนการสอนอย่างไรบ้าง ไฮบริดจะค่อนข้างยืดหยุ่น การออกแบบกิจกรรมในห้องเรียนไฮบริดต้องยืดหยุ่น เช่น วันที่มีออนไลน์จะมีการให้ทำกิจกรรมกลุ่ม ฝึกปฏิบัติจริง จะเน้นให้แลกเปลี่ยนความเห็นกัน ก็ออกแบบผสมผสานกันไป ดูให้เหมาะ...”

(ผู้สอน D, สัมภาษณ์ 4 มีนาคม 2567)

“...ต้องดีไซน์กิจกรรมที่ซัพพอร์ตรูปแบบไฮบริด คือชาววัตถุประสงค์การเรียนรู้ประจำหน่วยว่าต้องการอะไร แล้วออกแบบให้สอดคล้องกัน จัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน...”

(ผู้สอน E, สัมภาษณ์ 7 มีนาคม 2567)

3) การจัดการและสนับสนุนการเรียนรู้แบบไฮบริด มหาวิทยาลัยอำนวยความสะดวกในการสนับสนุนเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดและมีเจ้าหน้าที่มาสนับสนุนการเรียนการสอนด้วย โดยช่วยดูแลอุปกรณ์และซอฟต์แวร์ที่สามารถช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอนได้ ส่วนผู้สอนก็เลือกใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนการสอนตามที่เหมาะสมเป็นไปตามบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“...ใช้อุปกรณ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนดให้ มหาวิทยาลัยสนับสนุนให้ใช้ MS Teams ในการเรียน การสอบก็ใช้ MS Form หรือใช้ padlet ในการรวบรวมความเห็นเพื่อนในห้อง...”

(ผู้สอน B, สัมภาษณ์ 6 มีนาคม 2567)

“...มีเจ้าหน้าที่ไฮบริดดูแลห้อง เป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักวิทยบริการ เจ้าหน้าที่จะเปิดระบบให้ออนไลน์ไว้ให้ จัดเตรียมมูมกล่อง ระหว่างเรียนถ้าร้องขอ เจ้าหน้าที่จะเข้ามาช่วย แก่ระบบเสียง ดูแลห้องเรียน...พอออกแบบการเรียนการสอนแล้วก็ต้องใช้เทคโนโลยีมาช่วย เพราะมันต้องดึงดูดเด็ก เช่น คิวิซ เกมออนไลน์ เกมเบส padlet กระดานสนทนาออนไลน์ วีอาร์ เออาร์ อย่างการเปิดคลิป จะส่ง link ให้เด็กด้วย ส่งล่วงหน้า พร้อมกับแชร์สกรีนไปด้วย...”

(ผู้สอน A, สัมภาษณ์ 5 มีนาคม 2567)

4) การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้สอนต้องออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการสร้างปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนไฮบริด อาจารย์ต้องออกแบบกิจกรรมที่ผู้เรียนทั้งสองกลุ่มสามารถมีส่วนร่วมได้ เป็นไปตามบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“...ถ้าเป็นเรื่องปฏิสัมพันธ์ของเด็กในห้อง...เด็กรุ่นหลัง ๆ เขาจะกล้าแสดงความคิดเห็น จะกล้าพูดถาม ตอบได้ ก่อนหน้านี้ ช่วงเรียนออนไลน์/ไฮบริดแรก ๆ ต้องย่ำเรียก ต้องขออาสาสมัคร สังเกตเด็กแล้วก็เรียกถามตอบ ให้เขาได้คุยกัน...”

(ผู้สอน A, สัมภาษณ์ 5 มีนาคม 2567)

“...ออกแบบกิจกรรมให้เขาได้คุยกัน มีส่วนร่วม แต่บางทีก็มีปัญหา ถ้าเป็นเด็กต่างศูนย์กัน จะไม่รู้จักกัน เขาก็จะไม่กล้าคุยกันเท่าไร ก็ต้องช่วยกระตุ้น...”

(ผู้สอน B, สัมภาษณ์ 6 มีนาคม 2567)

“...อย่างการสื่อสารระหว่างผู้เรียนด้วยกัน สังเกตดูว่าถ้าเขาเรียนสาขาเดียวกัน จะกล้าพูดคุยกัน กิจกรรมที่จัดไฮบริดก็จะง่ายขึ้น ให้เขาแลกเปลี่ยนกันได้...”

(ผู้สอน E, สัมภาษณ์ 7 มีนาคม 2567)

5) การวัดและประเมินผลผู้เรียน การวัดและประเมินผลผู้เรียนในรูปแบบไฮบริดต้องใช้เครื่องมือที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับผู้เรียนทั้งออนไลน์และออนไซต์ ต้องแตกต่างไปจากการเรียนการสอนรูปแบบปกติ ให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในวัดและประเมิน และใช้แพลตฟอร์มต่าง ๆ มาช่วย ดังบทสัมภาษณ์บางส่วน ดังนี้

“...ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบเงื่อนไขการวัดประเมินด้วย สัดส่วนการให้คะแนนเป็นไปตาม OBE ก่อน แล้วให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความเห็นว่าเป็นไปตามความต้องการหรือไม่ มีความยืดหยุ่น อาจารย์จะรับความเห็นไปออกแบบการวัดประเมินอีกครั้ง...”

(ผู้สอน C, สัมภาษณ์ 4 มีนาคม 2567)

“...การวัดและประเมินผลผู้เรียน ก็เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ตั้งแต่วันปฐมนิเทศ มีการกำหนดชิ้นงานล่วงหน้า มีเกณฑ์การให้คะแนนชัดเจน แล้วดูผู้เรียนใน ms team ว่ามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด แล้วติดตามให้พี่ดแบคเขาว่าต้องทำเพิ่มแค่ไหนยัง...”

(ผู้สอน E, สัมภาษณ์ 7 มีนาคม 2567)

“...ถ้าสอนไฮบริดต้องประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคล ใช้ระบบ AI ของ ms team ดู insight การเข้าร่วมกิจกรรมได้ ว่าเขาเข้าร่วมแค่ไหน ยังไงแล้วก็วัดประเมินจากกิจกรรมการเรียน จะมี synchronous interactive ก็จะดูปฏิสัมพันธ์ระหว่างสอน เช่น ตอบคิวิช การมีส่วนร่วมต่าง ๆ จะเปิด insight ms team ให้เด็กดูเลย ว่าเขามีส่วนร่วมแค่ไหน ถ้าทำคิวิช จะเปิดคะแนนให้ดูเลยว่าได้คะแนนเท่าไร แล้วก็แนะนำว่าต้องทำยังไงเพิ่ม...”

(ผู้สอน A, สัมภาษณ์ 5 มีนาคม 2567)

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ ว่าสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต มีความพร้อมใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ 1) **ด้านนโยบาย** มหาวิทยาลัยมีทิศทางสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอย่างชัดเจน โดยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นผ่านแนวคิด OWL ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา 2) **ด้านทรัพยากรภาพ** มีการจัดเตรียมห้องเรียนออนไลน์ SDU Learning Room ระบบจัดการเรียนรู้ WBSC-LMS และอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด 3) **ด้านทรัพยากรบุคคล** บุคลากรได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมทั้งด้านเทคนิคและบทบาทในการจัดการเรียนรู้ โดยมีระบบสนับสนุนและการอบรมอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีเจ้าหน้าที่ดูแลงานด้านการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดโดยเฉพาะ 4) **ด้านการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน** มีการกำหนดวัตถุประสงค์ ออกแบบกิจกรรม สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม รวมถึงการประเมินผลที่ยืดหยุ่นและส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยภาพรวม มหาวิทยาลัยมีความพร้อมในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนอย่างเป็นรูปธรรม สรุปได้ดัง ภาพประกอบ

ภาพประกอบ 14 สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

2. สภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล สามารถสรุปปัญหาของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตได้ ดังนี้

2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของผู้สอน ผู้เรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นปัญหาเกี่ยวกับการเข้าใจที่ไม่ชัดเจนหรือไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบไฮบริด ตามนโยบายของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตเป็นการเรียนรู้แบบไฮบริดที่จัดการเรียนรู้แบบออนไซต์และออนไลน์พร้อมกันในเวลาเดียวกัน ผู้สอน ผู้เรียน และเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องหากยังไม่เข้าใจก็จะนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ หรือบางครั้งผู้สอนสอนแบบไฮบริด แต่เน้นบรรยายเพียงอย่างเดียว ไม่ได้ให้ผู้เรียนหรือเจ้าหน้าที่เข้าไปมีส่วนร่วม ก็จะไม่เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน ดังบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“...ทุกวันนี้ผู้สอนยังไม่เข้าใจ หรืออาจเข้าใจว่าเป็นออนไลน์เท่านั้น การสอนไฮบริดของสวนดุสิตต้องมี 2 กลุ่ม คือกลุ่มออนไลน์และกลุ่มออนไซต์ ทั้งสองกลุ่มต้องมีปฏิสัมพันธ์กันแบบไม่เจาะจง บางครั้งอาจารย์ก็ไม่เข้าใจ ลืมไปว่าไฮบริดเป็นระบบที่ผสมผสานกันอยู่ ทำให้ขาดกระบวนการเตรียมการ ปัญหาของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดจริง ๆ ไม่มี ระบบไม่ได้ขัดข้อง ปัญหาไม่ได้อยู่ที่ระบบ แต่ปัญหาอยู่ที่ผู้สอน อาจารย์ไม่ได้เตรียมการสอนแบบไฮบริดที่แท้จริง ทำให้เจ้าหน้าที่ไฮบริดก็เข้าไปช่วยไม่ได้...”

(ผู้บริหาร A, สัมภาษณ์ 7 มีนาคม 2567)

“...ถ้ามองปัญหารวม ๆ ก็คือ ปัญหาเรื่องคนทั้งผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอน คือ ไม่เข้าใจวิธีการสอนแบบไฮบริดจริง ๆ เพราะยังยึดติดกับระบบออนไซต์ และจัดกิจกรรมแบบออนไซต์ทั้ง ๆ ที่สอนไฮบริดอยู่ ทำให้การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดจริง ๆ ไม่เกิดขึ้น ไม่ได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดจริง ๆ ส่วนผู้เรียน ปัญหา คือ การควบคุมตนเอง มองว่าไฮบริดสะดวกสบาย ก็จะไม่เข้มงวดกับการเรียน ไม่มีการควบคุมตนเองในการเรียน ต้องมีวินัยในการเรียนรู้มากขึ้น จะล้มเหลวแม้แต่การเข้าชั้นเรียน การส่งงานล่าช้าเยอะมากขึ้นมาก...”

(ผู้สอน A, สัมภาษณ์ 5 มีนาคม 2567)

2.2 ทักษะของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด เป็นปัญหาของผู้สอนในการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่ยังออกแบบได้ไม่ตอบโจทย์รูปแบบไฮบริดที่จัดขึ้น ถึงแม้ผู้สอนจะผ่านการอบรมหรือฝึกทักษะมาบ้างแล้ว แต่เมื่อนำไปใช้จริงก็พบว่ายังต้องมีการพัฒนา ปรับปรุง และออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างจากรายวิชาที่เรียนออนไซต์เพียงอย่างเดียว ปัญหาด้านทักษะของผู้สอน สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) เทคนิควิธีการสอน หลายครั้งผู้สอนออกแบบห้องเรียนไฮบริดเป็นห้องเรียนบรรยายทั่วไป ไม่ได้ใช้เทคนิควิธีที่จะทำให้ผู้เรียนทั้งในห้องออนไซต์และออนไลน์สนใจกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้อย่างเต็มที่ หรือไม่ได้นำเทคนิคการเล่าเรื่องที่ดี (Story Telling) มาใช้ ขาดการสรุปความร่วมกัน

2) การสร้างปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนไฮบริด เป็นความท้าทายและยากสำหรับผู้สอนในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอน การเรียกผู้เรียนตอบคำถาม หรือให้ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องวางแผนล่วงหน้าอย่างดี

3) การออกแบบการวัดและประเมินผลผู้เรียน มักพบว่าผู้สอนใช้วิธีการวัดประเมินแบบออนไซต์มาใช้กับไฮบริด ก็จะทำให้ผู้สอนไม่ได้ข้อมูลที่จะนำไปพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มที่

4) การใช้เทคโนโลยียังไม่คล่องมากนักและการเลือกใช้เทคโนโลยี ผู้สอนหลายคนไม่แน่ใจว่าควรเลือกใช้เทคโนโลยีใดมาช่วยการเรียนการสอน หรือพบปัญหาเล็กน้อยระหว่างการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ระหว่างการเรียนการสอน

ปัญหาข้างต้นเป็นไปตามบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“...กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดมีความซับซ้อน ต้องทำงานเพิ่ม การเสริมสร้างทักษะจริง ๆ ไม่ได้ยาก ถ้าใช้ไปนาน ๆ ฝึกไปนาน ๆ ก็คุ้น ถ้าเรามีวัตถุประสงค์แบบนี้ จะทำอย่างไร แต่ถ้ามีคนช่วยก็ยินดีมาก จะออกแบบอย่างไร ถ้ามีคนมาช่วย มีทีมมาช่วยกัน ก็จะลดปัญหาการออกแบบไม่ตรงกับกิจกรรมได้ บางทีออกแบบกิจกรรมไม่ไฮบริด อันนี้ยาก...”

(ผู้สอน B, สัมภาษณ์ 6 มีนาคม 2567)

“...การมีส่วนร่วมของนักศึกษา อันนี้ยากที่สุด เป็นปัญหาแต่ต้องวางแผนแก้ไขด้วยการออกแบบการเรียนที่ทำให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม เพราะไฮบริดเน้นปฏิสัมพันธ์ร่วมกันของคนเรียนที่อยู่ที่บ้านกับในห้องเรียน ต้องดูเนื้อหาแล้วมาออกแบบว่าจะทำยังไง จะให้คะแนนยังไง เขามีส่วนร่วมแค่ไหน ยังไง ใช้สื่อแบบไหน ใช้แพลตฟอร์มอะไร ต้องคิดหมด...”

(ผู้สอน E, สัมภาษณ์ 7 มีนาคม 2567)

“...ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ถ้าอาจารย์ออกแบบการเรียนรู้อยู่เป็นแบบไฮบริดจริงมัย การวัดประเมินบางที่เรียนไฮบริดแต่ให้ผู้เรียนมาส่งงานที่ออนไลน์อย่างเดียว บางจุดก็เลยไม่ไฮบริด จริง ๆ อาจารย์รู้ concept การวัดประเมินระหว่างทาง ปลายทาง แต่ไม่รู้วิธีการประยุกต์ใช้กับระบบไฮบริด...”

(ผู้สอน C, สัมภาษณ์ 4 มีนาคม 2567)

“...ผู้สอนเอาการสอนแบบออนไลน์มาสอนกับไฮบริด มันเลยตกความเป็นไฮบริดไป ไม่พร้อมกัน ไม่ Synchronous กันจริง มันเป็นไปวัตถุประสงค์การเรียนรู้แต่กิจกรรมมันไม่ได้ ไม่ได้เอาเทคโนโลยีมาช่วยในกิจกรรม แต่ใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตแค่สอนออนไลน์ ผู้สอนออกแบบการเรียนการสอนไว้แบบเดียว แล้วเอาที่ออกแบบไว้มายัดลงไฮบริด แล้วพอจะวัดประเมินก็จะวัดแบบออนไลน์ มันเลยไม่ตอบไฮบริด...”

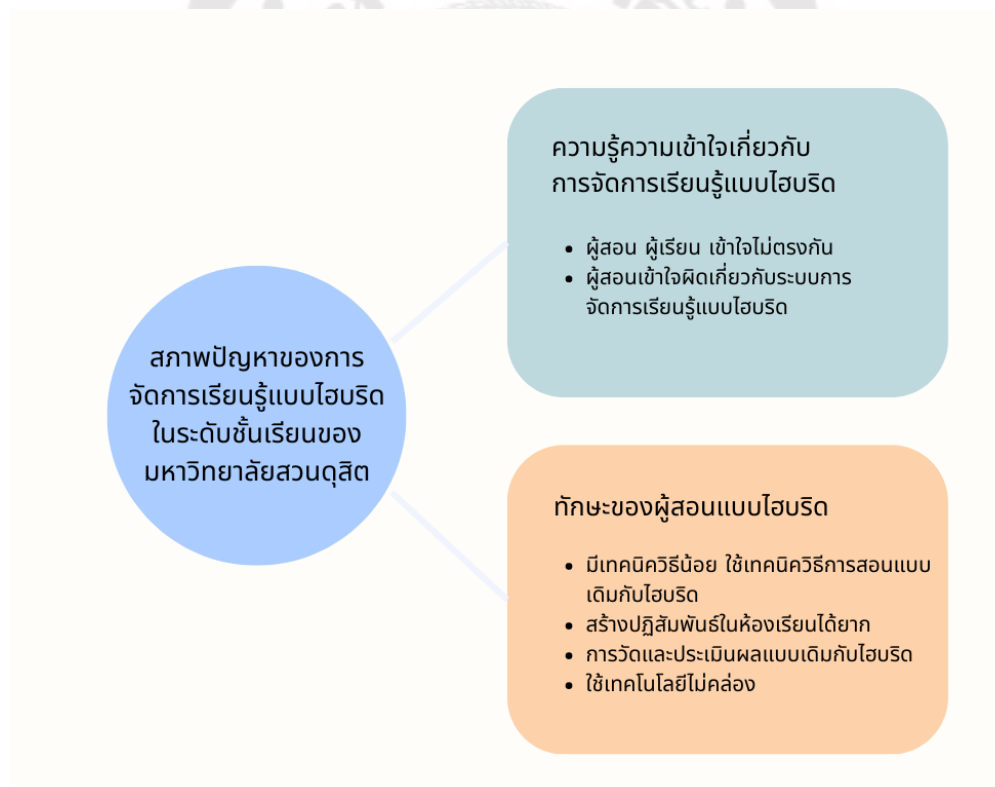
(ผู้สอน A, สัมภาษณ์ 5 มีนาคม 2567)

“...ส่วนอุปกรณ์บางครั้งมีความขัดข้องบ้าง แต่เล็กน้อย เรื่องเสียง แต่มีเจ้าหน้าที่ไฮบริดคอยซัพพอร์ท ก็ผ่านไปได้...”

(ผู้สอน E, สัมภาษณ์ 7 มีนาคม 2567)

จากข้อมูลสภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) **ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด** ผู้สอนและผู้เรียนยังมีความเข้าใจไม่ตรงกันเกี่ยวกับแนวคิดและรูปแบบของการเรียนรู้แบบไฮบริด ส่งผลให้เกิดความสับสนในขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 2) **ทักษะของผู้สอนแบบไฮบริด** ผู้สอนบางส่วนยังขาดความรู้และทักษะที่จำเป็น เช่น การใช้เทคนิคและวิธีการสอน การจัดกิจกรรมที่สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนไฮบริด การประเมินผลที่เหมาะสมกับไฮบริด และการใช้เทคโนโลยีการเรียนการสอน

โดยรวม ผลการศึกษาส่วนนี้แสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดทั้งในเชิงความเข้าใจและทักษะของผู้สอน ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอย่างมีประสิทธิภาพในระดับชั้นเรียนสามารถสรุปได้ดังภาพประกอบ 15

ภาพประกอบ 15 สภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

3. ความต้องการและความคาดหวังต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล สามารถสรุปความต้องการและความคาดหวังต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตได้ ดังนี้

3.1 ผู้สอนเป็นผู้จัดการรายวิชาที่สมบูรณ์ ผู้สอนจะเป็นผู้มีความรู้และทักษะที่มากกว่าตำรา สามารถบริหารจัดการรายวิชาได้ ไม่ได้เตรียมเฉพาะเนื้อหาที่เรียน ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอน เน้นการคิดและลงมือปฏิบัติจริง เปลี่ยนจากการบรรยายเป็นการเล่าเรื่อง (Story Telling)

3.2 ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดได้ดีขึ้น สามารถออกแบบการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมกับรายวิชา สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชา จัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน เกิดประสบการณ์ร่วมที่ดีสำหรับการเรียนแบบไฮบริด สามารถวัดและประเมินผลผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม และสามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น

3.3 มหาวิทยาลัยมีระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง จะเกิดระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่แท้จริงที่สามารถนำไปใช้ได้จริงสำหรับรายวิชาต่าง ๆ เหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัย เกิดนวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ และในอนาคตอาจเกิดหลักสูตรปริญญาตรีที่มีการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดเฉพาะ

จากสรุปความต้องการและความคาดหวังดังกล่าวเป็นไปดังบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“...ผู้สอนเป็นผู้จัดการรายวิชาที่สมบูรณ์ มีความรู้ที่มากกว่าไม่ใช่องค์ความรู้ แต่เป็นทักษะ ต้องรู้ทุกเรื่อง ไม่ใช่เตรียมเฉพาะเนื้อหาที่เรียน ทุกวันนี้อาจารย์มีความรู้เท่ากับในหนังสือ ผมไม่ได้ต้องเปลี่ยนกระบวนการ ต้องการเปลี่ยนคน ให้คนคิดใหม่ อาจารย์ต้องเป็นผู้จัดการรายวิชา เชิญคนมาเป็นวิทยากร เป็นคนบริหารจัดการรายวิชา...”

(ผู้บริหาร A, สัมภาษณ์ 7 มีนาคม 2567)

“...อยากเห็นห้องเรียนไฮบริดของสวนดุสิตลักษณะที่เป็นกิจกรรมที่สร้างปฏิสัมพันธ์กันทั้งหมด สื่อสารกันได้ทั้งหมด ได้เรียนรู้ซึ่งกัน ทั้งเด็กที่บ้าน เด็กที่ห้อง ทำกิจกรรมร่วมกันได้ สื่อสารกันได้ อาจารย์จัดกิจกรรมได้”

(ผู้บริหาร B, สัมภาษณ์ 7 มีนาคม 2567)

“...ระบบการเรียนรู้แบบไฮบริดต้องมี learning analytics เพื่อเอามาวัดประเมินและส่งเสริมผู้เรียนได้จริง ได้เห็นรูปแบบการออกแบบการพัฒนาหลักสูตรใหม่ ๆ ที่ตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียน เทคนิคการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ ผู้สอนจะได้ใช้เทคโนโลยี ได้ปรับตัว มาใช้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เทคโนโลยีจะช่วยพัฒนาตัวผู้เรียนให้ค้นพบตัวตนของตัวเองได้จริง...”

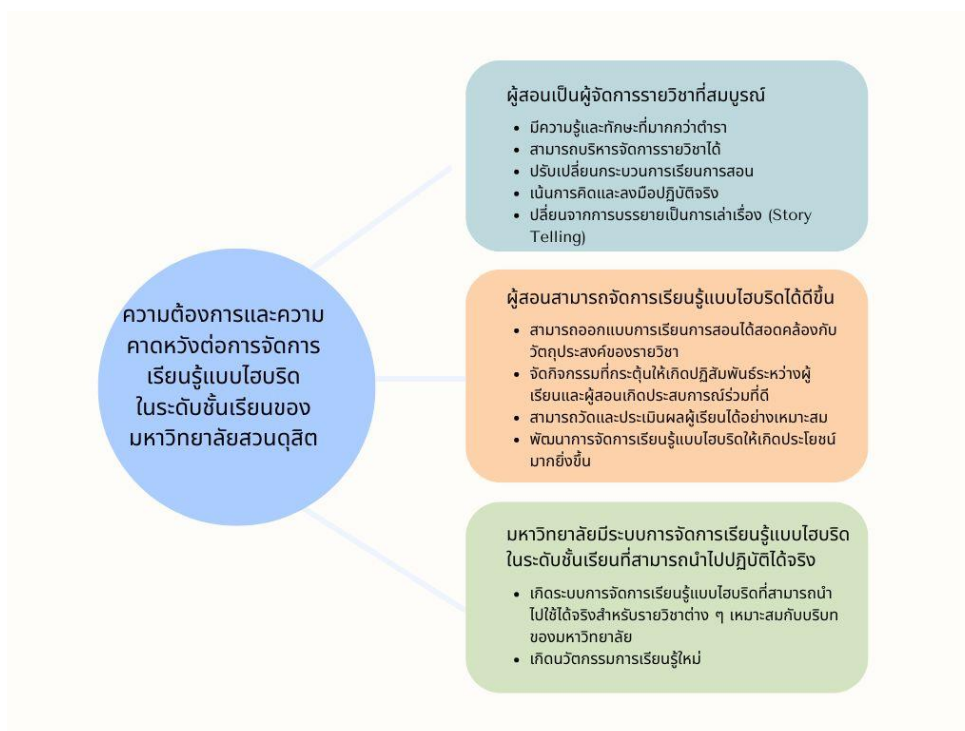
(ผู้บริหาร C, สัมภาษณ์ 14 มีนาคม 2567)

“...ผู้สอนต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดได้ มีระบบทีมเข้ามาช่วย ออกแบบต่างกัน กำหนดกิจกรรมต่างกัน มีเทคนิควิธีการ มีการประเมินที่ต่างกัน มีแพลตฟอร์ม มีสื่อที่สอดคล้องกับรูปแบบ ไม่ได้จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ผู้สอนสามารถใช้เครื่องมือด้วยตัวเองได้ ใช้แพลตฟอร์มหลากหลายมากขึ้น ความสะดวกของเด็กในการใช้ด้วย...อยากเห็นการออกแบบระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดออกมาใช้จริง อาจเป็นการอบรมเชิงวิชาการ ทำเป็นเชิงรูปธรรม”

(ผู้สอน A, สัมภาษณ์ 5 มีนาคม 2567)

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการและความคาดหวังต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต สามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) **ผู้สอน** มีความคาดหวังให้ผู้สอนเป็นผู้จัดการรายวิชา โดยต้องมีความรู้และทักษะที่เหมาะสมกับรายวิชา สามารถออกแบบและบริหารจัดการการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงได้ คิดและลงมือปฏิบัติจริง ถ่ายทอดความรู้ด้วยการเล่าเรื่อง (Storytelling) อย่างมีประสิทธิภาพ 2) **ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดได้ดีขึ้น** ผู้สอนสามารถออกแบบการเรียนรู้แบบไฮบริดที่เชื่อมโยงทั้งเนื้อหาวิชาและชีวิตจริงของผู้เรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ ออกแบบกิจกรรมที่หลากหลาย สร้างปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนไฮบริด พัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น 3) **ในระดับมหาวิทยาลัย** มีความคาดหวังให้เกิดระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับบริบทการเรียนรู้ยุคดิจิทัลและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ

สรุปได้ดังภาพประกอบ 16

ภาพประกอบ 16 ความต้องการและความคาดหวังต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

สรุปผลการศึกษาค้นคว้าตอนที่ 1

ผลการศึกษาในส่วนนี้ พบผลที่สำคัญ คือ สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต มีความพร้อมในด้านนโยบาย ทรัพยากร ภาพ ทรัพยากรบุคคล และกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะการขับเคลื่อนแนวคิด OWL ที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นและเปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้าถึงเนื้อหาได้ทุกที่ทุกเวลา มหาวิทยาลัยมีการจัดเตรียมห้องเรียนออนไลน์ ระบบจัดการเรียนรู้ และอุปกรณ์สนับสนุนอย่างครบถ้วน บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับบทบาทใหม่ และในระดับชั้นเรียนมีการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน รวมถึงการประเมินผลที่ยืดหยุ่น

ปัญหาที่พบแบ่งเป็น 2 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่ยังไม่ตรงกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และข้อจำกัดด้านทักษะของผู้สอนที่ยังไม่สามารถออกแบบกิจกรรมหรือใช้เทคโนโลยีได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่นและทั่วถึง

ในส่วนของการต้องการและความคาดหวัง พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องการให้ผู้สอนมีทักษะในการจัดการรายวิชาได้อย่างเป็นระบบ ถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงชีวิตจริงของผู้เรียน พร้อมทั้งคาดหวังให้มหาวิทยาลัยมีระบบสนับสนุนที่นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง และส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง

เมื่อพิจารณาข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีจุดร่วมในด้านมุมมองและทัศนคติที่ดีต่อแนวคิดในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ว่าเป็นแนวทางที่ตอบโจทย์ยุคดิจิทัล แต่ในทางปฏิบัติยังมีความเหลื่อมล้ำด้านความเข้าใจและความพร้อม โดยเฉพาะในหมู่ผู้สอนซึ่งบางกลุ่มยังขาดความมั่นใจในการออกแบบกิจกรรมหรือใช้เทคโนโลยี ด้านผู้เรียนนั้นก็มีทัศนคติที่ดีและชื่นชมต่อการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น แต่อาจยังมีความไม่เข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด รวมถึงบางกลุ่มยังมีความพร้อมไม่มากนักในการเข้าถึงเทคโนโลยีที่ต้องลงทุนด้วยตนเอง จึงเป็นช่องว่างที่ต้องเติมเต็มในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด โดยเฉพาะการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง การพัฒนาองค์ความรู้ และการสร้างความเข้าใจร่วมระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนเกิดผลอย่างแท้จริงสำหรับบริบทของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ผลการศึกษาส่วนนี้จะนำเสนอจำแนกตามประเด็นการศึกษาเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) ผลการศึกษาโมเดล I-E-O ของ Astin และผลการศึกษาหลักการและขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Brian J. Beatty เพื่อใช้ในการพัฒนาระบบฯ 2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน และ 3) ผลการประเมินความเหมาะสมของระบบฯ ที่พัฒนาขึ้น โดยประยุกต์จากเกณฑ์การประเมินขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา OECD รายละเอียดดังนี้

1. ผลการศึกษาโมเดล I-E-O ของ Astin (2012) เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต และผลการศึกษาหลักการและขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Brian J. Beatty (2019) 5 ขั้นตอนเพื่อใช้เป็นกระบวนการในการพัฒนาระบบฯ

1.1 ผลการศึกษาโมเดล I-E-O ของ Astin (2012) เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต

จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโมเดล I-E-O ของ Astin (2012) เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ โดยโมเดลนี้แบ่งองค์ประกอบหลักออกเป็น 3 ส่วน เมื่อวิเคราะห์แล้วพบส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ได้แก่

1) ปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นการพิจารณาถึงความรู้พื้นฐานและประสบการณ์ของนักศึกษาและอาจารย์ เช่น ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่จัดการเรียนรู้ ประสบการณ์การเรียน ประสบการณ์การสอนไฮบริดของผู้สอน ทรัพยากรของห้องเรียนไฮบริด สื่อการเรียนการสอนไฮบริด สภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดจากการศึกษาระยะที่ 1 ที่พบว่าผู้สอนและผู้เรียนมีความเข้าใจที่ยังไม่ตรงกันเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

2) สภาพแวดล้อม (Environment) เป็นการพิจารณาถึงการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่ผสมผสานระหว่างออนไซต์และออนไลน์ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน ผู้สอนกับผู้สอน รวมไปถึงการวางแผนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เทคนิควิธีการสอน

3) ผลลัพธ์ (Outcome) เป็นการพิจารณาถึงผลลัพธ์และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอันเป็นผลมาจากปัจจัยนำเข้า (Input) และสภาพแวดล้อม (Environment) ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ซึ่งในการศึกษาระยะนี้ จะเน้นไปที่ผลลัพธ์จากการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอน เช่น นักศึกษามีผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ผู้สอนมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดและนำไปปรับใช้ได้

1.2 ผลการศึกษาหลักการและขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Brian J. Beatty (2019) 5 ขั้นตอน เพื่อใช้เป็นกระบวนการในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต

จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักการและขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร Hybrid-Flexible (HyFlex) ของ Brian J. Beatty (Beatty, 2019) พบว่าหลักการออกแบบหลักสูตร Hybrid-Flexible มี 3 ประการ ดังนี้

- 1) นำเสนอเนื้อหาอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมืออาชีพ (Present content effectively and professionally)
- 2) ดึงดูดผู้เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Engage learners with generative learning activities)
- 3) ใช้การประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) เพื่อประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน (Use authentic assessment to evaluate student learning)

ขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Beatty 5 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) การประเมินโอกาส (ผลประโยชน์) และความท้าทาย (ต้นทุน)
- 2) การวิเคราะห์ ยืนยันหรือแก้ไขผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่คาดหวัง
- 3) การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน (เนื้อหาและการมีปฏิสัมพันธ์)
- 4) การเตรียมการประเมินผลการเรียนรู้
- 5) การประเมินผลความคาดหวังที่ตอบกลับ

เมื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดล I-E-O ของ Astin ซึ่งเป็นกรอบในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน พบว่า แต่ละขั้นตอนของ HyFlex สามารถสรุปเป็นกระบวนการในการพัฒนาระบบฯ โดยแบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ดำเนินการออกแบบตาม HyFlex ขั้นที่ 1 การประเมินโอกาส (ผลประโยชน์) และความท้าทาย (ต้นทุน)
- 2) สภาพแวดล้อม (Environment) ดำเนินการออกแบบตาม HyFlex ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ ยืนยันหรือแก้ไขผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่คาดหวัง ขั้นที่ 3 การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน (เนื้อหาและการมีปฏิสัมพันธ์) และขั้นที่ 4 การเตรียมการประเมินผลการเรียนรู้
- 3) ผลลัพธ์ (Outcome) ดำเนินการออกแบบตาม HyFlex ขั้นที่ 5 การประเมินผลความคาดหวังที่ตอบกลับ

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า โมเดล I-E-O สามารถใช้เป็นกรอบแนวคิดหลักในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ในขณะที่ HyFlex ให้กระบวนการเชิงปฏิบัติในการออกแบบและดำเนินการ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาร่างระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของ

มหาวิทยาลัยสวนดุสิตได้ โดยมีแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต ดังนี้

1) **ด้านโครงสร้าง** กำหนดโครงสร้างของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนตาม โมเดล I-E-O ของ Astin (2012) ประกอบด้วย 1) พิจารณาปัจจัยนำเข้า (Input) เช่น ข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนและผู้สอน ทรัพยากรที่ใช้ 2) พิจารณาสภาพแวดล้อม (Environment) ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด 3) กำหนดผลลัพธ์ (Outcome) ที่ต้องการให้เกิดขึ้น

2) **ด้านกระบวนการ** ใช้กระบวนการของ HyFlex 5 ขั้นตอน ในการออกแบบและพัฒนาาร่างระบบฯ รายละเอียดดังภาพประกอบ 17

ภาพประกอบ 17 โครงสร้างและกระบวนการในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต ด้วยการนำ I-E-O Model ของ Astin (2012) ควบคู่

กับกระบวนการ HyFlex ของ Beatty (2019)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบประเด็นสำคัญที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนสรุปประเด็นสำคัญตามโมเดล I-E-O ของ Astin ดังนี้

1) ปัจจัยนำเข้า (Input)

1.1 ทศนคติต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ผู้ให้ข้อมูลให้ความเห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดนั้นมีประโยชน์ในแง่ความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ผู้สอนได้จัดการเรียนรู้ที่แตกต่างออกไป และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อิสระเลือกเรียนด้วย

“เวลาสอนไฮบริด ใช้ระบบไฮบริดมันช่วยมากนะ ช่วยในเรื่องความยืดหยุ่นมาก ทั้งคนสอนและคนเรียน ยืดหยุ่นได้ดีมาก ยืดหยุ่นคืออะไร คือทุกคนเลือกได้ นักศึกษาที่ไม่สะดวกเข้าเรียนก็เลือกได้ ตามเก็บที่หลังก็ได้ ทุกคนได้เข้าถึงการเรียนได้มากขึ้น มีโอกาสเพิ่มขึ้น ”

(ผู้ให้ข้อมูล A, สัมภาษณ์ 2 พฤษภาคม 2567)

“อาจารย์ที่สอนไฮบริด เวลาจะสอนไฮบริดก็ต้องเลือกใช้สื่อหลายแบบมากขึ้น ต้องมาคิดว่าอันไหนเหมาะ อันไหนไม่เหมาะบ้าง ก็ดีนะ ทำให้เราได้เลือกใช้สื่อการสอนที่หลากหลายตอบสนองต่อสไตล์การเรียนรู้ของนักศึกษาที่ต่างกัน”

(ผู้ให้ข้อมูล B, สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2567)

“ไฮบริดช่วยให้หนูกลับมาดูย้อนหลังได้ มีเอกสารดาวน์โหลดได้ ถ้าอาจารย์แชนไว้ นะ หรือบางทีเขาก็ส่งเข้ากลุ่มไลน์หรือในกระดานแพดเล็ต ทบทวนก็ได้ถ้าจะทำ ถ้าเรียนออนไลน์อย่างเดียว ก็จะขาดเรียนไปเลย แต่ไฮบริดหนูเลือกได้ว่าถ้าไม่ได้เข้าเรียนหรือติดธุระก็มาเก็บที่หลัง”

(ผู้ให้ข้อมูล G, สัมภาษณ์ 6 พฤษภาคม 2567)

1.2 ความท้าทายของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด การเรียนแบบไฮบริดมีข้อท้าทายสำคัญ คือ คุณภาพของการเรียนที่ส่งไปถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ ถ้าเป็นวิชาหลักหรือเนื้อหาสาระเชิงลึกก็อาจจะไม่เหมาะกับการเรียนแบบไฮบริด

“อุปสรรคหลักของการเรียนแบบไฮบริดคือเรื่องคุณภาพการเรียน ผลลัพธ์ตรงกับวัตถุประสงค์มั้ย อันนี้สำคัญคือการรักษาคุณภาพของการเรียน ผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นไปตาม CLO ใหม่ ปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนเป็นอย่างไร ของผู้สอนด้วย”

(ผู้ให้ข้อมูล D, สัมภาษณ์ 8 พฤษภาคม 2567)

“การเรียนออนไลน์ที่คุณภาพไม่ดีพอ หรือมันไม่น่าสนใจ ก็น่าจะทำให้นักศึกษาบางคนเขาไม่มีแรงจูงใจในการเข้าเรียน ไม่มีพลังพอที่จะทำให้เราได้เรียนรู้อย่างเต็มที่เหมือนออนไลน์ ไม่มีส่วนร่วมในการเรียนเหมือนในห้องเรียนปกติ”

(ผู้ให้ข้อมูล E, สัมภาษณ์ 10 พฤษภาคม 2567)

1.3 ต้นทุนของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ในแง่ของต้นทุนของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดคือเทคโนโลยี แต่มหาวิทยาลัยสวนดุสิตนั้นผู้บริหารได้วางนโยบายและลงทุนไว้ให้แล้ว ผู้สอนสามารถใช้ห้องเรียนแบบไฮบริดได้ผ่านระบบ Room Booking ส่วนนักศึกษาก็ต้องลงทุนค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์ต่าง ๆ ต้นทุนที่สำคัญอีกประการคือ ต้นทุนทรัพยากรคน ซึ่งในห้องเรียนไฮบริดจำเป็นจะต้องมีเจ้าหน้าที่ไฮบริดคอยดูแลอำนวยความสะดวกในห้องเรียน

“ไฮบริดต้องใช้ทรัพยากรด้านเทคโนโลยีมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอินเทอร์เน็ต แพลตฟอร์มเรียนออนไลน์ซึ่งมหาวิทยาลัยก็มีไลเซนส์ให้ทั้ง ms teams และ zoom ที่สามารถบันทึกวิดีโอการเรียนการสอนไว้ดูย้อนหลังได้ มหาวิทยาลัยก็ลงทุนให้ สนับสนุนทุกอย่าง”

(ผู้ให้ข้อมูล F, สัมภาษณ์ 12 พฤษภาคม 2567)

“เรียนออนไลน์ก็ดี ประหยัดค่าเดินทาง แต่ก็ต้องจ่ายค่าอินเทอร์เน็ตที่บ้าน ค่าอุปกรณ์ต่าง ๆ แต่ก็ได้คุ้ม เพราะลงทุนครั้งเดียว หมายถึงจ่ายค่าไอแพด ค่าแอร์พอด หรือปากกา มีโปรสำหรับนักศึกษาด้วย”

(ผู้ให้ข้อมูล G, สัมภาษณ์ 6 พฤษภาคม 2567)

2) สภาพแวดล้อม (Environment)

2.1 การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้แบบไฮบริด จากการสัมภาษณ์ พบว่า การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้มีความสำคัญอย่างมาก ห้องเรียนไฮบริดมีลักษณะเฉพาะ ไม่เหมือนการเรียนการสอนออนไลน์และการเรียนการสอนแบบออนไลน์ 100% แต่มีลักษณะที่ยืดหยุ่น ห้องเรียนทั้งออนไลน์และออนไซต์มีปฏิสัมพันธ์กัน จึงต้องวางแผนให้สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ ไม่ทั้งห้องเรียนใดห้องเรียนหนึ่ง มีแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ช่วยเชื่อมต่อระหว่างออนไซต์และออนไลน์

“การออกแบบวางแผนการจัดการเรียนการสอน จะต้องเริ่มจากวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ครูผู้เรียน ครูสอนในทีมด้วย พิจารณาวานักศึกษามาจากสาขาไหน ชั้นปีไหน หลากหลาย

สาขาหรือไม่ เขาชอบไม่ชอบอะไร อาจมีสอบถามก่อน สํารวจก่อนจากกลุ่มไลน์ที่เรามี แล้วค่อยมาเขียนแผนการสอน กำหนดเนื้อหาสาระ วิธีการ เกม กิจกรรม งานที่มอบหมายเพื่อวัดประเมินเขา เพื่อให้ผลลัพธ์ที่ได้สอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้”

(ผู้ให้ข้อมูล H, สัมภาษณ์ 16 พฤษภาคม 2567)

“เนื้อหาต้องสามารถปรับ เลือกให้เหมาะกับทั้งออนไซต์และออนไลน์ อาจใช้เทคนิคแตกต่างกัน อาจแบ่งกลุ่มเป็นทีมออนไซต์และทีมออนไลน์ ใช้เกมจำลองสถานการณ์ ให้สองทีมได้พูดคุยแข่งกัน ก็จะช่วยเพิ่มปฏิสัมพันธ์”

(ผู้ให้ข้อมูล A, สัมภาษณ์ 2 พฤษภาคม 2567)

“ถ้ามีห้องอย่างดิสคอร์ด ไว้คุยกัน หรือคุยกันทาง teams ก็ทำให้ได้คุยกันดี หรือมีไลน์กลุ่มแยกออกไป ก็คุยกันง่ายขึ้น” (ผู้ให้ข้อมูล C, สัมภาษณ์ 6 พฤษภาคม 2567)

“เทคโนโลยีที่ใช้ เช่น ระบบ WBSC-LMS หรือ Zoom หรือ Microsoft Teams ก็เป็นเครื่องมือที่ดีที่ช่วยอำนวยความสะดวก ช่วยให้นักศึกษาและอาจารย์ได้โต้ตอบแบบเรียลไทม์”

(ผู้ให้ข้อมูล F, สัมภาษณ์ 12 พฤษภาคม 2567)

“อย่างวิธีของ HyFlex ดูขั้นตอนเยอะนะ แต่ก็น่าจะเอามาใช้ได้ เป็นแนวทางที่เหมาะสม มีขั้นตอนละเอียด วิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ผู้เรียน เทคนิควิธีการ แหล่งทรัพยากรการสอนที่ต้องใช้ วิธีวัดประเมิน ผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบจัดการเรียนการสอนไฮบริดได้”

(ผู้ให้ข้อมูล A, สัมภาษณ์ 2 พฤษภาคม 2567)

2.3 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรเน้นไปที่การวัดประเมินที่ยืดหยุ่น ไม่เน้นการวัดการทำผ่านการทดสอบ แต่เน้นดูสภาพความเป็นจริงของห้องเรียน ผู้เรียนได้เรียนรู้ วัดและประเมินตนเอง และสามารถถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความเห็นกับเพื่อนได้

“ถ้าไม่สอบปลายภาค แต่ทำโปรเจกต์แทนการสอบก็ดีกว่า เพราะวิชามันไม่ได้จำเป็นต้องเหมือน ๆ กัน ช่วยให้เรามีโอกาสแสดงความคิด ความเห็น ความสร้างสรรค์ต่าง ๆ ได้มากขึ้น”

(ผู้ให้ข้อมูล G, สัมภาษณ์ 14 พฤษภาคม 2567)

“การเรียนรู้ไฮบริดมีจุดที่แตกต่างกับเรียนออนไลน์อย่างเดียว ควรมีเกณฑ์การประเมินที่เหมาะสมกับทั้งผู้เรียนออนไลน์และออนไลน์ เช่น ใช้ peer review หรือ self-assessment ควบคู่กับการประเมินของอาจารย์ จะเห็นผลที่ชัดเจนกว่า”

(ผู้ให้ข้อมูล D, สัมภาษณ์ 8 พฤษภาคม 2567)

3. ผลลัพธ์ (Outcome)

3.1 ผลลัพธ์และการเปลี่ยนแปลงที่ควรเกิดขึ้น เมื่อจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นควรบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยผู้เรียนมีผลลัพธ์การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้รายวิชา ผู้สอนมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดและนำไปปรับใช้ได้ โดยการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ผลลัพธ์เหล่านี้ควรมาจากการออกแบบวางแผนที่ชัดเจน เช่น การนำหลักการออกแบบของ Hyflex มาใช้ เป็นต้น

“หากพบว่านักศึกษาไม่สามารถบรรลุผลลัพธ์ที่ตั้งไว้ ผู้สอนแบบไฮบริดควรใช้ข้อมูลจากการทำกิจกรรมย่อย ๆ หรือกิจกรรมสะท้อนคิดในห้องเรียน นำไปปรับแนวทางการสอนแบบเรียลไทม์ หรือคอยเฝ้าดูปฏิสัมพันธ์และบรรยากาศของห้องเรียนตลอดเวลา หากไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ ผู้สอนก็ต้องคอยปรับ”

(ผู้ให้ข้อมูล H, สัมภาษณ์ 16 พฤษภาคม 2567)

“การสอนไฮบริด ถ้านำ HyFlex มาใช้ ก็น่าจะทำให้ผลลัพธ์ที่ชัดเจน เพราะมีขั้นตอนบอกความต้องการไว้บ้าง น่าจะเอาไปใช้ได้ก็เป็นแนวทางที่ได้นะ มีขั้นตอนละเอียด วิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ผู้เรียน เทคนิควิธีการ แหล่งทรัพยากรการสอนที่ต้องใช้ วิธีวัดประเมิน ผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบจัดการเรียนการสอนไฮบริดได้”

(ผู้ให้ข้อมูล A, สัมภาษณ์ 2 พฤษภาคม 2567)

จากข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต สามารถสรุปข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยใช้โมเดล I-E-O ของ Astin (2012) ดังนี้

1) ปัจจัยนำเข้า (Input) พบว่า ผู้สอนและผู้เรียนมีทัศนคติเชิงบวกต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด เห็นประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด โดยมองว่าความท้าทาย คือ

คุณภาพของการเรียนที่ส่งไปถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ ส่วนต้นทุนของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด คือ เทคโนโลยีที่มหาวิทยาลัยลงทุนให้ แต่ส่วนของผู้เรียนก็ต้องลงทุนในส่วนของอุปกรณ์การเรียน

2) สภาพแวดล้อม (Environment) พบว่า สิ่งที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบฯ คือ การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้แบบไฮบริด ซึ่งผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญที่จะต้องวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เทคนิควิธีการสอน การวัดและประเมินต้องยืดหยุ่น ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสามารถนำหลักการและขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Brian J. Beatty (2019) มาปรับใช้ได้

3) ผลลัพธ์ (Outcome) พบว่า การพัฒนาระบบฯ ควรคำนึงถึงผลลัพธ์และการเปลี่ยนแปลงที่ควรเกิดขึ้น ควรบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งผลลัพธ์ของผู้เรียนและผลลัพธ์ของผู้สอน และควรมาจากการออกแบบที่กำหนดไว้ตามปัจจัยนำเข้า และปัจจัยสภาพแวดล้อม ผ่านการนำหลักการออกแบบของ Hyflex มาใช้ เป็นต้น

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: ภาควิชาศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยใช้โมเดล I-E-O ของ Astin ดังภาพประกอบ 18

ภาพประกอบ 18 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: ภาควิชาศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยใช้โมเดล I-E-O ของ Astin (2012)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยใช้โมเดล I-E-O ของ Astin (2012) สามารถสรุปความเชื่อมโยงของโมเดล IEO กับขั้นตอน Hyflex ได้ดังตาราง 13

ตาราง 13 ความเชื่อมโยงของโมเดล IEO กับขั้นตอน HyFlex เพื่อใช้พัฒนาระบบฯ

องค์ประกอบของ I-E-O	ขั้นตอน HyFlex ที่สอดคล้อง	คำอธิบาย
ปัจจัยนำเข้า (Input)	ขั้นตอนที่ 1	วิเคราะห์บริบทของผู้เรียน ผู้สอน และทรัพยากรในมหาวิทยาลัยสวนดุสิต
สภาพแวดล้อม (Environment)	ขั้นตอนที่ 2 – 4	ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์ และการประเมินผลที่ยืดหยุ่น
ผลลัพธ์ (Outcome)	ขั้นตอนที่ 5	ใช้ข้อมูลสะท้อนผลเพื่อพัฒนาทั้งผู้สอนและผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

จากตารางที่ 13 แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างโมเดล I-E-O ของ Astin กับขั้นตอนการออกแบบการเรียนรู้ตามแนวคิด HyFlex เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน การเชื่อมโยงดังกล่าวช่วยให้การพัฒนาระบบฯ มีรากฐานทางทฤษฎีที่ทำให้เห็นภาพใหญ่เชิงโครงสร้างได้ชัดเจนและนำไปสู่การมีกระบวนการขั้นตอนในการออกแบบ และสามารถประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมกับบริบทของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว นำไปสู่การพัฒนาคู่มือระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต รายละเอียดโดยย่อของคู่มือระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต มีดังนี้

1. บทนำ

คู่มือฉบับนี้พัฒนาจากโมเดล I-E-O ของ Astin (2012) และแนวคิด HyFlex ของ Beatty (2019) โดยมี 3 หลักการสำคัญ ได้แก่ 1) การนำเสนอเนื้อหาอย่างมีอรรถาธิบาย 2) การดึงดูดผู้เรียนผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ 3) การประเมินผลที่สะท้อนความรู้และเข้าใจที่แท้จริง กระบวนการ HyFlex ครอบคลุม 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การประเมินโอกาสและความท้าทาย 2) การวิเคราะห์และ

ยืนยันผลการเรียนรู้ 3) การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ 4) การเตรียมการประเมินผล 5) การประเมินผลความคาดหวัง

2. วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบและจัดกระบวนการเรียนรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

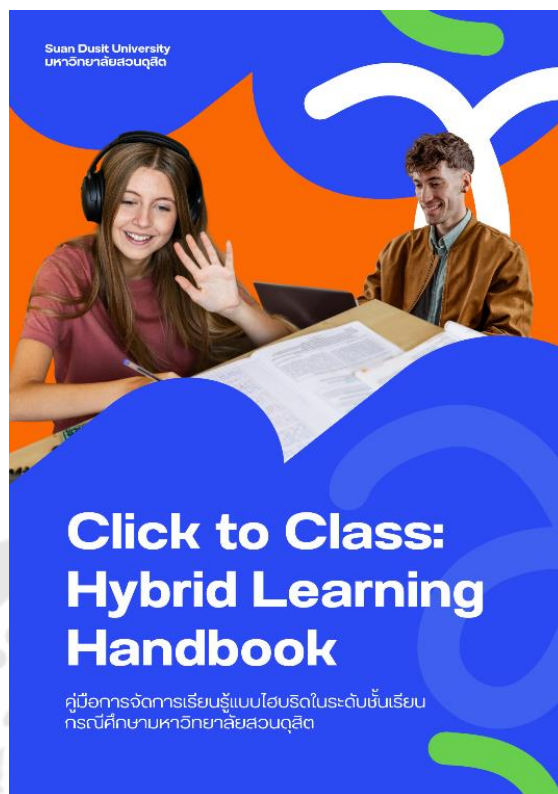
3. นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในคู่มือ ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด 2) การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน และ 3) ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน

4. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน ตามแนวทาง HyFlex ของ Beatty (2019) มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การประเมินโอกาสและความท้าทาย ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์เกี่ยวกับประโยชน์และข้อจำกัดของการเรียนรู้แบบไฮบริด 2) การวิเคราะห์และยืนยันผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อออกแบบการเรียนการสอน และตรวจสอบผลการเรียนรู้และความเข้าใจของผู้เรียน 3) การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การอภิปราย การทำงานกลุ่ม และการใช้เกมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ 4) การเตรียมการประเมินผลการเรียนรู้ วางเกณฑ์การประเมิน เช่น การใช้รูบริกและการประเมินโดยเพื่อนร่วมชั้น (peer assessment) 5) การประเมินผลความคาดหวัง ประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอน รวมถึงการประเมินความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์หลังการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ในอนาคต

ภาพปกของคู่มือระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต ดังภาพประกอบ 19 โดยรายละเอียดของคู่มือฯ ฉบับเต็มดังภาคผนวก

ภาพประกอบ 19 ภาพปกคู่มือระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต (คู่มือฯ ฉบับเต็มดังภาคผนวก)

โดยสรุปแล้วจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบว่า สามารถพัฒนาระบบฯ ได้ด้วยการใช้โมเดล I-E-O เป็นกรอบแนวคิดหลักในการพัฒนาระบบฯ ในขณะที่ HyFlex ให้กระบวนการเชิงปฏิบัติในการออกแบบและดำเนินการ โดยมีแนวทางในการพัฒนาระบบฯ ดังนี้ 1) **ด้านโครงสร้าง** กำหนดโครงสร้างของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนตาม โมเดล I-E-O ของ Astin ประกอบด้วย พิจารณาปัจจัยนำเข้า (Input) พิจารณาสภาพแวดล้อม (Environment) และกำหนดผลลัพธ์ (Outcome) ที่ต้องการให้เกิดขึ้น 2) **ด้านกระบวนการ** ใช้กระบวนการของ HyFlex 5 ขั้นตอน ในการออกแบบและพัฒนาร่างระบบฯ

นอกจากนี้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยยังพบว่า แม้ผู้ให้ข้อมูลจะมีมุมมองที่หลากหลาย แต่มีจุดร่วมสำคัญ คือ การเห็นร่วมกันว่าระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นนั้น จำเป็นจะต้องมีคุณลักษณะเด่นของไฮบริด คือ มีความยืดหยุ่นและตอบโจทย์ผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกวิธีการเรียนรู้ตามความถนัด อย่างไรก็ตาม

มีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องการใช้เทคโนโลยี เช่น ผู้สอนและผู้เรียนบางท่านมองว่าเป็นภาระเพิ่มเติม ขณะที่บางท่านเห็นว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เข้าถึงการเรียนรู้ได้สะดวกขึ้น ข้อมูลข้อค้นพบที่สำคัญเหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความจำเป็นในการออกแบบระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่ต้องมีความสามารถในการปรับใช้ตามบริบทได้อย่างสมดุล ซึ่งก็เป็นไปตามแนวทางที่โมเดล I-E-O ให้พิจารณาและเป็นไปตามกระบวนการขั้นตอนของ Hyflex ที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้ระบบฯ ที่พัฒนาขึ้นสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

3. ผลการประเมินความเหมาะสมของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่พัฒนาขึ้น โดยประยุกต์จากเกณฑ์การประเมิน (Evaluation Criteria) ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD)

จากการประเมินความเหมาะสมของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่พัฒนาขึ้น โดยประยุกต์จากเกณฑ์การประเมินขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) พบผล ดังตาราง 14

ตาราง 14 ผลประเมินความเหมาะสมของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยประยุกต์จากเกณฑ์การประเมิน (Evaluation Criteria) ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD)

เกณฑ์ประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลค่า
1) ความเกี่ยวข้อง (Relevance)	4.24	0.62	มาก
2) ความสอดคล้อง (Coherence)	4.76	0.44	มากที่สุด
3) ประสิทธิภาพ (Effectiveness)	4.86	0.36	มากที่สุด
4) ประสิทธิภาพ (Efficiency)	4.95	0.22	มากที่สุด
5) ผลกระทบ (Impact)	5.00	0.00	มากที่สุด
6) ความยั่งยืน (Sustainability)	4.76	0.33	มากที่สุด
ภาพรวม	4.76	0.33	มากที่สุด

จากตาราง 14 ผลประเมินความเหมาะสมของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยประยุกต์จากเกณฑ์การประเมิน (Evaluation Criteria) ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) พบว่า ภาพรวมระบบฯ ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.76 S.D. = 0.33) เมื่อพิจารณาจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านผลกระทบ (Impact) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5.00 (S.D. = 0.00) ด้านประสิทธิภาพ (Efficiency) ค่าเฉลี่ย 4.95 (S.D. = 0.22) รองลงมาคือด้านประสิทธิผล (Effectiveness) ค่าเฉลี่ย 4.86 (S.D. = 0.36) ด้านความยั่งยืน (Sustainability) ค่าเฉลี่ย 4.76 (S.D. = 0.33) ด้านความสอดคล้อง (Coherence) ค่าเฉลี่ย 4.76 (S.D. = 0.44) และด้านความเกี่ยวข้อง (Relevance) ค่าเฉลี่ย 4.24 (S.D. = 0.62)

ส่วนข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พบว่า ในประเด็นความยั่งยืน เพื่อส่งเสริมให้เกิดองค์ความรู้ในระยะยาวและคืบค้ำยั้งขึ้น ควรมีระบบสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยการจัดให้มีการบันทึกวิดีโอการเรียนการสอนในแต่ละครั้งไม่เฉพาะการ record ใน Ms team เพื่อให้นักศึกษาและอาจารย์สามารถดูย้อนหลังได้ โดยเฉพาะในกรณีที่ไม่สามารถเข้าร่วมแบบเรียลไทม์ ซึ่งจะส่งเสริมความเข้าใจในบทเรียนและเป็นประโยชน์ต่อการทบทวนเนื้อหาอย่างต่อเนื่องอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีผู้เชี่ยวชาญเสนอว่าในประเด็นความสอดคล้อง นวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นคือระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน ไม่ได้ระบุวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจนว่าต้องการให้เกิดความสอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยในเชิงปฏิบัติจริงอย่างไรและเพื่อประโยชน์ใด จึงควรเพิ่มเติมและระบุให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

สรุปผลการศึกษาดอนที่ 2

ผลการศึกษาในส่วนนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลที่มีบทบาทหลากหลาย สามารถพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนได้โดยใช้โมเดล I-E-O ของ Astin (2012) เป็นกรอบแนวคิดหลักในการกำหนดโครงสร้างของระบบฯ ประกอบด้วย การพิจารณาปัจจัยนำเข้า สภาพแวดล้อม และผลลัพธ์ที่คาดหวัง ขณะเดียวกันแนวคิด HyFlex ของ Beatty (2019) ทำหน้าที่เป็นกระบวนการเชิงปฏิบัติในการออกแบบและดำเนินการพัฒนาระบบ โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นตอนของ HyFlex เป็นหลักในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่น ตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน และสามารถปรับใช้ได้ตามบริบทจริง

จากข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำให้ผู้วิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มองเห็นคุณค่าและสนับสนุนแนวทางการเรียนรู้แบบไฮบริด โดยเฉพาะการให้ความสำคัญด้านความยืดหยุ่น และการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง แต่ก็ยังมีมุมมองที่แตกต่างกันในประเด็นการใช้เทคโนโลยี บ้างก็มองว่าเป็นภาระเพิ่มเติม ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งเห็นว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยขยายโอกาสการเรียนรู้ ความเห็นที่คล้ายคลึงกันในประเด็นหลักและความแตกต่างในรายละเอียด ทำให้ผู้วิจัยต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบฯ ที่ต้องสามารถปรับใช้ได้อย่างสมดุลและครอบคลุมบริบทที่หลากหลายของผู้ใช้

ด้านผลการประเมินความเหมาะสมของระบบฯ โดยใช้เกณฑ์ของ OECD พบว่าระบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านผลกระทบที่ได้รับการประเมินในระดับสูงสุด ทั้งนี้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญเน้นให้มีระบบสนับสนุนการเรียนรู้ในระยะยาว เช่น การจัดทำคลังวิดีโอบทเรียนเพื่อการทบทวน และควรระบุความเชื่อมโยงของวัตถุประสงค์ของระบบฯ ที่พัฒนาขึ้นกับการนำไปปฏิบัติจริงตามนโยบายมหาวิทยาลัยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ตอนที่ 3 ผลการประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก

จากการนำระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต ไปทดลองใช้จริงกับรายวิชาในหมวดการศึกษาทั่วไปที่มีการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด คือ รายวิชาคุณค่าของความสุข โดยได้มีการประชุมอบรมผู้สอนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจ ชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของระบบฯ ที่พัฒนาขึ้น โดยนำระบบฯ ไปใช้จริงจำนวน 1 ตอนเรียน (ภาคเรียนที่ 1/2567 ตอนเรียน L1 จำนวนนักศึกษา 38 คน จำนวนผู้สอน 3 คน) เป็นเวลา 8 สัปดาห์ จากนั้นประเมินผลการใช้ระบบฯ ที่พัฒนาขึ้น โดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก แบ่งเป็นการประเมินเป็น 4 ระดับ สรุปผลการประเมินได้ ดังนี้

1. ผลการประเมินในระดับปฏิกิริยา (Reaction) เป็นการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน ประเมินความพึงพอใจของผู้สอนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

1.1 ผลประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของนักศึกษา พบว่า มีนักศึกษาตอบแบบสอบถาม จำนวน 31 คน (จาก 38 คน) รายละเอียด ดังตาราง 15

ตาราง 15 ผลประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของนักศึกษา

ความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลค่า
1. ด้านกระบวนการในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน	4.22	0.95	มาก
2. ด้านเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน	4.34	0.84	มาก
3. ด้านการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน	3.82	1.04	มาก
4. ด้านความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน	4.15	0.99	มาก
5. ด้านเทคโนโลยีที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน	4.00	1.09	มาก
ภาพรวม	4.10	0.98	มาก

จากตาราง 15 ผลประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของนักศึกษา ภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.10 (S.D. = 0.98) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักศึกษาพึงพอใจด้านเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.34 (S.D. = 0.84) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนสูงสุด ค่าเฉลี่ย 4.22 (S.D. = 0.95) ด้านความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน ค่าเฉลี่ย 4.15 (S.D. = 0.99) ด้านเทคโนโลยีที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน ค่าเฉลี่ย 4.00 (S.D. = 1.09) และด้านการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน ค่าเฉลี่ย 3.82 (S.D. = 1.04)

1.2 ผลประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของผู้สอน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จากการสัมภาษณ์กับผู้สอน จำนวน 3 คน และเจ้าหน้าที่วิชาการ 1 คน และเจ้าหน้าที่ไฮบริด 1 คน สรุปได้ 5 ประเด็นหลัก ดังนี้

1) กระบวนการในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน พบว่า ผู้สอนพอใจและเห็นว่ากระบวนการในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดนั้นชัดเจน เป็นขั้นตอน สามารถทำตามได้ และสามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ได้

“ระบบที่ให้มาก็มีขั้นตอนที่ชัดเจน ทำให้รู้ว่าต้องจัดการเรียนการสอนแต่ละ Unit อย่างไร ต้องเริ่มด้วยการดูข้อมูลนักศึกษา แล้วดูเนื้อหา แล้วออกแบบว่าจะใช้กิจกรรมออนไลน์และออนไลน์แบบไหนให้เข้ากับเนื้อหา เข้ากับนักศึกษา แล้วจะวัดเขาประเมินเขายังไง อันนี้ดี”

(ผู้ให้ข้อมูล A, สัมภาษณ์ 25 พฤศจิกายน 2567)

“ตัวคู่มือ ระบบฯ ที่ใช้ ตอนอบรม ก็เห็นภาพคร่าว ๆ นะ แต่พอเอามาใช้จริง ก็เห็นชัดขึ้นว่า ถ้าเราทำแบบเดิมมันก็ได้ แต่พอทำตามขั้นตอนในคู่มือนี้ มันชัดขึ้นว่าเราต้องวางแผนการสอนแต่ละยูนิตยังไง พอสำรวจความเห็นของนักศึกษา ก่อน แล้วมาเลือกเนื้อหา มาวางแผนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ยังไง ออนไลน์ยังไง มันชัดเจนขึ้น มีทิศทางช่วยในการสอนมากเลย”

(ผู้ให้ข้อมูล B, สัมภาษณ์ 26 พฤศจิกายน 2567)

“ระบบมันเป็นระบบ... คือทำให้รู้ว่าจะเริ่มต้นจากจุดไหน ต้องดูนักศึกษาก่อนว่ามีพื้นฐานหรือเขาอยากได้อะไร อยากเรียนแบบไหน แล้วเราก็อ่ยมาคิดเนื้อหาที่จะสอน แล้วค่อยวางแผนว่าจะใช้กิจกรรมไหน อันเก่าใช้ได้ไหมหรือต้องคิดใหม่ ก็เข้ากลุ่มทีมผู้สอน แล้วไปหาไอเดียในนั้น เราต้องเลือกให้เหมาะกับทั้งผู้เรียนและสิ่งที่จะสอน ตอนวัดประเมินผลก็มีแนวทางชัดขึ้น”

(ผู้ให้ข้อมูล C, สัมภาษณ์ 27 พฤศจิกายน 2567)

2) เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน พบว่า เมื่อได้รู้เกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการที่ใช้ในการสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนไฮบริด ทำให้การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดดีขึ้น โดยเฉพาะการใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อโต้ตอบ และการใช้กิจกรรมแบบเกม เช่น การใช้แอปพลิเคชัน Quizzes เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักศึกษา หรือการเล่นแบบเกมแบบทีมโดยแบ่งระหว่างทีมออนไลน์และทีมออนไลน์ ก็ช่วยให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนมากขึ้น

“พอเราเล่นเกมหรือทำกิจกรรมที่ให้ทั้งในห้องออนไลน์และออนไลน์ได้ทำไปพร้อมกัน มันสนุกมากเลยนะ เหมือนเขาได้เล่น ได้แข่งกันจริง ๆ บางทีก็มีแกล้งกันขำ ๆ บรรยายภาคความคึกคักขึ้นเยอะ คนสอนเองก็สนุกไปด้วย นักศึกษาก็ตั้งใจเรียนขึ้น สนใจทั้งเนื้อหา ทั้งเพื่อน ๆ รอบตัว เข้าใจเนื้อหาที่จะสื่อได้ดีขึ้น”

(ผู้ให้ข้อมูล A, สัมภาษณ์ 25 พฤศจิกายน 2567)

“เราได้ว่า เวลาใช้เกม หรือเราจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนออนไลน์และผู้เรียนออนไลน์ได้มีส่วนร่วม ให้เขาได้ทำพร้อมกัน หรือให้เขาได้แข่งกัน ได้เรียนรู้ด้วยกัน มันทำให้บทเรียนสนุกขึ้น นักศึกษาสนใจเนื้อหา สนใจเพื่อนในห้องและในจอมากขึ้น เฝ้ารอดูเพื่อน แกล้งกันสนุกสนาน บรรยากาศห้องเรียนสนุก และทำให้เขาเข้าใจเนื้อหามากขึ้น”

(ผู้ให้ข้อมูล B, สัมภาษณ์ 26 พฤศจิกายน 2567)

“คือมองว่าการมีกิจกรรมที่ทุกคนได้เล่นพร้อมกัน ไม่ว่าจะอยู่ออนไลน์หรือในห้อง มันช่วยให้คลาสไม่เจียบอะ เด็ก ๆ เขาสนุกกันเอง บางคนก็คอยกวนเพื่อนในคลาส แล้วไม่ใช่แค่ในห้อง ออนไลน์ ออนไลน์ก็แกล้งกัน ลุ้นว่าเพื่อนจะตอบอะไร มันเลยทำให้เขาสนใจเรียนมากขึ้น นักศึกษาเขาได้มีส่วนร่วมจริง ๆ”

(ผู้ให้ข้อมูล C, สัมภาษณ์ 27 พฤศจิกายน 2567)

3) การอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้แบบ

ไฮบริดในระดับชั้นเรียน ทางมหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่ดี โดยมีบริการด้านอุปกรณ์ในห้องเรียน และบริการเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่วิชาการ และเจ้าหน้าที่ด้านเทคโนโลยี คอนอำนวยความสะดวก โดยเจ้าหน้าที่ด้านวิชาการช่วยประสานงานเรื่องเอกสารและตารางเรียน ในขณะที่เจ้าหน้าที่เทคโนโลยีดูแลระบบเครือข่ายและแก้ไขปัญหาทางเทคนิคอย่างรวดเร็ว

“เวลาสอนแล้วเจอปัญหา อย่างเสียงไม่ออก หรือเน็ตหลุด อะไรแบบนี้ เจอบ่อยมากเลย แต่โชคดีที่มีคู่มือให้เราดูว่าแก้งงเบื่งตัน แล้วถ้าแก้ไม่ได้จริง ๆ ก็โทรหาเจ้าหน้าที่ได้เลย เขาก็มาช่วยไว้มากนะ คลาสอาจจะสะดุดบ้างนิดหน่อย แต่พอเจ้าหน้าที่มาเราก็สั่งเบรกคลาสก่อน แล้วก็กลับมาต่อได้”

(ผู้ให้ข้อมูล B, สัมภาษณ์ 26 พฤศจิกายน 2567)

“เวลามีปัญหาในห้องเรียน เช่น ปัญหาเสียง ซึ่งพบบ่อยมาก ปัญหาการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ก็จะมีคู่มือให้อาจารย์ในการแก้ไขปัญหาเบื่งตัน หรือสามารถโทรเรียกเจ้าหน้าที่ ก็จะเข้ามาช่วยแก้ไขอย่างรวดเร็ว การเรียนก็สะดุดบ้าง แต่ทุกคนก็เข้าใจ”

(ผู้ให้ข้อมูล C, สัมภาษณ์ 27 พฤศจิกายน 2567)

“ปกติเราจะอยู่คอยช่วย คอยอำนวยความสะดวกให้อาจารย์อยู่แล้วที่หน้าห้องเรียน แต่ถ้าวันไหนมีห้องเรียนไฮบริดหลายห้อง อาจารย์เขาก็จะมีเบอร์โทร สามารถโทรติดต่อเจ้าหน้าที่ให้มาช่วยได้ตลอดเวลา”

(ผู้ให้ข้อมูล D, สัมภาษณ์ 27 พฤศจิกายน 2567)

“ตอนจะเริ่มเปิดเทอม เราก็จะถามประสานผู้สอนเขาว่าจะสอนแบบไหน ถ้าออนไลน์อย่างเดียว ก็จะแนะนำห้องออนไลน์ให้ แต่ถ้าไฮบริด ก็จะแนะนำให้ผู้สอนเขาจองห้องไฮบริด ต้องจองผ่านระบบ แล้วก็ช่วยดูเรื่องจำนวนนักศึกษา คอยอัปเดตให้ มีนักศึกษาแบบไหน คณะไหน สาขาไหนบ้าง เวลาสอนไปแล้ว ระหว่างเทอมเราก็ยังอัปเดต คอยประสานถ้ามีปัญหา ก็บอกได้ตลอด”

(ผู้ให้ข้อมูล E, สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2567)

4) ความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน
การเรียนรู้แบบไฮบริดมีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ได้ นักศึกษาสามารถเลือกเรียนในรูปแบบที่ตนเองสะดวก

“ช่วงที่มหาวิทยาลัยมีจัดกิจกรรม หรือมีประกาศเรื่องฝุ่น นักศึกษาเดินทางไม่ได้ เขาก็เลือกได้ว่าจะเรียนออนไลน์หรือออนไซต์ เราจะมีสอบถามนักศึกษาก่อนเสมอ ว่าใครสะดวกเข้าห้องแบบไหน อยากทำกิจกรรมอะไร บางคนก็กลับมาดูย้อนหลังใน ms teams ทำงานส่งที่หลังได้ ค่อนข้างเป็นทางเลือกที่ดี มีความยืดหยุ่น”

(ผู้ให้ข้อมูล A, สัมภาษณ์ 25 พฤศจิกายน 2567)

“ในช่วงที่มีข้อจำกัด เช่นตอนโควิด หรือมีปัญหาต่าง ๆ หรือปัญหาการเดินทาง ก็เลือกเรียนออนไลน์ หรือดูย้อนหลังได้ ทำงานที่มอบหมายที่หลังได้ แล้วก็ไม่กระทบกับการเรียนการสอนที่เตรียมไว้ ก็เรียกว่ายืดหยุ่นมาก”

(ผู้ให้ข้อมูล C, สัมภาษณ์ 27 พฤศจิกายน 2567)

“ผมว่ามหาวิทยาลัยคิดดีนะ มีห้องเรียนไฮบริดให้ พวกผมก็จะคอยอยู่ชัฟฟอว์ท คอยช่วย วันไหนมีแจ้งเข้ามาในระบบว่ามีจัดห้องเรียนไฮบริด เราก็จะมาเตรียมห้องให้อาจารย์เขา เรามองดูเวลาอาจารย์เขาจัดกิจกรรม มันดูสนุก แล้วง่าย ๆ สบาย ๆ ดูยืดหยุ่นดีมาก ใครอยู่ออนไลน์ก็เข้า

มา ใครออนไลน์ก็เข้าระบบไป ถ้าติดขัดอะไร เราไปช่วยดู ก็ช่วยเก็บนักศึกษาให้ นักศึกษาเขาได้ เลือกว่าจะเรียนแบบไหนด้วย”

(ผู้ให้ข้อมูล D, สัมภาษณ์ 27 พฤศจิกายน 2567)

5) เทคโนโลยีที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน มหาวิทยาลัยสนับสนุนเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยเฉพาะการมีห้องเรียนไฮบริดและห้องเรียนออนไลน์ให้ใช้โดยเฉพาะ และการสนับสนุนแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อการเรียนการสอน เช่น Ms Teams , Zoom เป็นต้น

“มหาวิทยาลัยมี Teams และ Zoom ให้ใช้ฟรี และยังมี AI Stations ให้ นักศึกษาและอาจารย์ใช้งานได้ด้วย ห้องเรียนออนไลน์และไฮบริดก็จองได้ผ่านระบบ ถ้าไม่ถนัดก็ สอนผ่านคอมพิวเตอร์ก็ได้ เป็นจุดที่ดีมาก ๆ ของมหาวิทยาลัยที่ซัพพอร์ตให้ทุกอย่าง”

(ผู้ให้ข้อมูล B, สัมภาษณ์ 26 พฤศจิกายน 2567)

“มหาวิทยาลัยจัดให้ทั้ง Teams ทั้ง Zoom อาจารย์ไปขอรหัสใช้ได้ แต่ที่จัดไฮบริด ก็ใช้ Teams อยู่แล้ว นักศึกษาเขามีเมลล์ มันลิงก์กันเลย แล้วส่งงานง่าย เวลาสอนจะออนไลน์หรือ ไฮบริด เลือกจองได้หมด มีห้องเยอะมาก สอนดูดีลงทุนไปเยอะมากและทุกคนได้ใช้มันก็สะดวก ได้ประโยชน์”

(ผู้ให้ข้อมูล C, สัมภาษณ์ 27 พฤศจิกายน 2567)

“เพื่อนทำงานที่อื่นยังชมว่าที่สอนดูดีดีมากนะ เขาซัพพอร์ตดีจริง ๆ มี เครื่องมือพร้อมหมดเลย ทั้งอุปกรณ์ในห้อง จะบอกว่า เพื่อนทำงานห้องสตูดิโอ เห็นอุปกรณ์เรายัง ตกใจเลย ทำไมพร้อมขนาดนี้ ตัวแพลตฟอร์ม เราก็มีทั้ง Zoom แล้วก็ Teams อย่าง AI Stations ผมก็ต้องไปเรียนรู้นะ ไว้ช่วยอาจารย์ด้วย แต่ที่ผ่านมาถ้าห้องเรียนไฮบริด ส่วนใหญ่ใช้ Teams บางทีไม่อัปเดตบ้าง เอ้อ ๆ บ้าง แต่หลัง ๆ มา ไม่ค่อยมีปัญหา”

(ผู้ให้ข้อมูล D, สัมภาษณ์ 27 พฤศจิกายน 2567)

2. ผลการประเมินระดับการเรียนรู้ (Learning)

2.1 ผลการประเมินความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด หลังจากผู้สอนได้เรียนรู้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน

กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต และได้นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ผู้สอน จำนวน 3 คน ประเมินตนเองตามแบบประเมิน ผลประเมินรายละเอียด ดังตาราง 16

ตาราง 16 ผลประเมินความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

ความสามารถของผู้สอน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลค่า
1. ความสามารถในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.56	0.38	มากที่สุด
2. ความสามารถในการออกแบบเนื้อหา	4.67	0.38	มากที่สุด
3. ความสามารถในการจัดการและสนับสนุนการเรียนรู้แบบไฮบริด	4.50	0.43	มากที่สุด
4. ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์	3.67	0.58	มาก
5. ความสามารถในการวัดและประเมินผล	3.67	0.58	มาก
ภาพรวม	4.21	0.47	มาก

จากตาราง 16 ผลประเมินความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด พบว่า ความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.21 (S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความสามารถในการออกแบบเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.67 (S.D. = 0.38) รองลงมาคือด้านความสามารถในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ค่าเฉลี่ย 4.56 (S.D. = 0.38) ด้านความสามารถในการจัดการและสนับสนุนการเรียนรู้แบบไฮบริด ค่าเฉลี่ย 4.50 (S.D. = 0.43) ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ และความสามารถในการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 3.67 (S.D. = 0.58)

2.2 ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบว่า ผู้สอนเห็นว่า ควรมีการจัดอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี เช่น ไฮบริด หรือ AI ในการจัดการเรียนการสอน รวมไปถึงเทคนิควิธีการวัดผลสำหรับชั้นเรียนแบบไฮบริด เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้ในห้องเรียนได้จริง นอกจากนี้ในรายวิชาคุณค่าของความสุขจะมีการประชุมผู้สอนทั้งก่อนเปิดภาคการศึกษาและหลังจบภาคการศึกษาก็ทำให้ผู้สอนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ได้แบ่งปันเทคนิค วิธีการ และปัญหาที่พบในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด พร้อมทั้ง

ร่วมกันออกแบบแนวทางแก้ไขร่วมกัน

3. ผลการประเมินระดับพฤติกรรม (Behavior) เป็นการสังเกตพฤติกรรม การสอน และการประเมินพฤติกรรมการสอน

3.1 ผลการสังเกตพฤติกรรมการสอน จากการใช้แบบสังเกตเพื่อ
ประเมินพฤติกรรมการสอนของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยมีผู้สอน จำนวน 2 คน เป็นผู้สังเกต

ตาราง 17 ผลการสังเกตพฤติกรรมการสอนของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

ความสามารถของผู้สอน	การปฏิบัติ	ระดับคุณภาพ	S.D.	แปลค่า
1. ความสามารถในการกำหนด วัตถุประสงค์การเรียนรู้	ครบทุกข้อ	4.33	0.47	มาก
2. ความสามารถในการออกแบบเนื้อหา	ครบทุกข้อ	4.17	0.24	มาก
3. ความสามารถในการจัดการและ สนับสนุนการเรียนรู้แบบไฮบริด	ครบทุกข้อ	4.88	0.18	มากที่สุด
4. ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์	ครบทุกข้อ	4.63	0.18	มากที่สุด
5. ความสามารถในการวัดและ ประเมินผล	ครบทุกข้อ	4.75	0.50	มากที่สุด
ภาพรวม	ครบทุกข้อ	4.55	0.28	มากที่สุด

จากตาราง 17 ผลการสังเกตพฤติกรรมการสอนของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้
แบบไฮบริดพบว่า ผู้สอน 3 คนในห้องเรียนที่สอนแบบไฮบริดได้มีการ “ปฏิบัติ” ครบทุกข้อในแบบ
สังเกต ครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบเนื้อหา การ
จัดการและสนับสนุนการเรียนรู้แบบไฮบริด การสร้างปฏิสัมพันธ์ และการวัดและประเมินผลการ
เรียนรู้

เมื่อพิจารณาผลการสังเกตในระดับคุณภาพ ผู้สังเกตให้คะแนนภาพรวมคุณภาพ
ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.58 (S.D. = .27) โดยด้านที่มีคุณภาพสูงสุด คือ ด้านความสามารถ
ในการจัดการและสนับสนุนการเรียนรู้แบบไฮบริด ค่าเฉลี่ย 4.88 (S.D. = 0.18) รองลงมา คือ

ความสามารถในการวัดและประเมินผล ค่าเฉลี่ย 4.75 (S.D. = 0.50) ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย 4.63 (S.D. = 0.18) ความสามารถในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ค่าเฉลี่ย 4.33 (S.D. = 0.47) ความสามารถในการออกแบบเนื้อหา ค่าเฉลี่ย 4.17 (S.D. = 0.24)

จากข้อมูลการสังเกต พบว่า ผู้สอนมีความพร้อมและสามารถจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ทั้งในด้านการวางแผน การใช้เทคโนโลยี การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยการดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่จัดขึ้นอยู่ในระดับคุณภาพที่น่าพึงพอใจ และสามารถพัฒนาได้ต่อไป

ข้อสังเกตเพิ่มเติมจากผู้สังเกต มีดังนี้ 1) ด้านความสามารถในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ผู้สอนแต่ละคนมีการเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ ที่แจ่มเป้าหมายของบทเรียนได้อย่างชัดเจนก่อนเริ่มกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ด้านความสามารถในการออกแบบเนื้อหา ผู้สอนมีการเลือกใช้เนื้อหาที่ทันสมัย ทันกับเหตุการณ์ เชื่อมโยงเนื้อหา กับสถานการณ์จริงได้ดี ทำให้ผู้เรียนสนใจและเข้าใจร่วมกันได้ง่ายขึ้น 3) ด้านความสามารถในการจัดการและสนับสนุนการเรียนรู้แบบไฮบริด ผู้สอนใช้สื่อต่าง ๆ ได้สอดคล้องกับเนื้อหา จัดเวลา สลับกิจกรรมออนไซต์และออนไลน์ได้ราบรื่น 4) ด้านความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมตลอดเวลา ทั้งออนไซต์และออนไลน์ เปิดโอกาสให้เกิดการพูดคุย ร่วมกัน ตั้งคำถาม ทำกิจกรรมกลุ่ม บรรยายภาคสนุกรสนาน เป็นกันเอง 5) ด้านความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผู้สอนใช้วิธีการวัดประเมินที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ มีการให้ข้อเสนอแนะผู้เรียนแต่อาจจะยังไม่ทั่วถึง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินกันเองเป็นแนวทางที่ดี แต่อาจได้ข้อเสนอแนะที่ไม่ชัดเจนนัก ผู้สอนควรช่วยผู้เรียนให้ข้อเสนอแนะร่วมกันเพื่อปรับปรุงได้อย่างต่อเนื่อง

3.2 ผลการประเมินพฤติกรรมการสอน จากการใช้แบบประเมินเพื่อประเมินพฤติกรรมการสอนของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยมีผู้สอน จำนวน 3 คน เป็นผู้ตอบแบบประเมิน รายละเอียด ดังตาราง

ตาราง 18 ผลประเมินพฤติกรรมการสอนของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

ความสามารถของผู้สอน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลค่า
1. ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.56	0.47	มากที่สุด
2. ด้านการออกแบบเนื้อหา	4.78	4.78	มากที่สุด
3. ด้านการจัดการและสนับสนุนการเรียนรู้แบบไฮบริด	4.33	0.47	มาก
4. ด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์	4.42	0.59	มาก
5. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.08	0.68	มาก
ภาพรวม	4.41	0.52	มาก

จากตาราง 18 ผลประเมินพฤติกรรมการสอนของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด พบว่า ผู้สอนนำความรู้ที่ได้จากการใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.41 (S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการออกแบบเนื้อหา ค่าเฉลี่ย 4.78 (S.D. = 0.47) รองลงมาคือด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ค่าเฉลี่ย 4.56 (S.D. = 0.47) ด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย 4.42 (S.D. = 0.59) ด้านการจัดการและสนับสนุนการเรียนรู้แบบไฮบริด ค่าเฉลี่ย 4.33 (S.D. = 0.47) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ย 4.08 (S.D. = 0.68)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้สอนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการสอนแบบไฮบริด คือ ควรเน้นการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้ความรู้จากการอบรมต่าง ๆ ไปใช้ในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนจริง จะนำการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดไปใช้กับรายวิชาอื่น ๆ ของตนเอง การใช้การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ต้องมีผู้สอนร่วมกันหรือมีทีมผู้สอนจึงจะทำให้สามารถให้ข้อเสนอแนะได้หลากหลาย และควรเปิดโอกาสให้มีช่วงเวลาให้นักศึกษาได้สะท้อนความคิดเห็นต่อวิธีสอนของผู้สอนเพิ่มเติมจากการประเมินแบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้สอนสามารถนำผลการประเมินไปปรับใช้ในการสอนต่อไปได้

4. ผลการประเมินระดับผลลัพธ์ (Results) เป็นการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับ (Return on Expectations : ROE) ของผู้บริหาร ประเมินความคุ้มค่า (Return on Investment: ROI)

4.1 ผลการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน จากการใช้แบบประเมินชิ้นงานของผู้เรียนที่ได้จากการนำความรู้ความเข้าใจจากการเรียนรู้ในรายวิชา คุณค่าของความสุขไปใช้ในการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ตัดสินใจ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ และพิจารณาตามเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก (Scoring Rubric) รายละเอียด ดังตาราง 19

ตาราง 19 คะแนนผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนจำแนกตามเกณฑ์การให้คะแนนและการส่งงาน

เกณฑ์การให้คะแนน	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
1. การนำความรู้จากรายวิชาไปใช้	20.92	24.08
2. การสร้างสรรค์สิ่งใหม่	11.31	16.97
คะแนนรวม (เต็ม 50 คะแนน)	32.23	41.05

จากตาราง 19 คะแนนผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนจำแนกเกณฑ์การให้คะแนนและการส่งงาน พบว่า นักศึกษาจากตอนเรียน L1 จำนวน 38 คน (จำนวนผู้สอน 3 คน) ส่งชิ้นงานที่มอบหมายคือ “แผนที่ความสุข” ทุกคน คะแนนเต็ม 50 คะแนน โดยการส่งงานครั้งที่ 1 เป็นการส่งงานตามปกติ และการส่งงานครั้งที่ 2 ส่งหลังจากการใช้กระบวนการประเมินโดยเพื่อน (peer assessment) และผู้เรียนนำไปปรับปรุงชิ้นงานก่อนส่ง เมื่อพิจารณาจำแนกตามเกณฑ์การให้คะแนนทั้ง 2 ด้าน พบว่า การนำความรู้จากรายวิชาไปใช้ ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 1 อยู่ที่ 20.92 คะแนน และเพิ่มขึ้นเป็น 24.08 คะแนน ในการส่งงานครั้งที่ 2 ด้านการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 1 อยู่ที่ 11.31 คะแนน และเพิ่มขึ้นเป็น 16.97 คะแนนในการส่งงานครั้งที่ 2 หลังการประเมินโดยเพื่อนและการปรับปรุงงาน

ข้อเสนอแนะที่ผู้เรียนประเมินให้แก่นัก เช่น ควรมีความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมกับเป้าหมายของความสุขให้ชัดเจน มีตัวอย่างหรือประสบการณ์ส่วนตัว นำเสนอแนวทางสร้างแรงบันดาลใจ สรุปภาพรวมให้ชัด ใช้สื่อหรือภาพประกอบให้หลากหลายและเหมาะสม ใช้ภาพ วิดีโอ หรือสไลด์ที่น่าสนใจ จะช่วยให้เข้าใจประเด็นเรื่องความสุขได้ง่ายขึ้น และช่วยดึงดูดความสนใจ ควรเชื่อมโยงกิจกรรมกับชีวิตประจำวันให้มากขึ้น มีการยกสถานการณ์ใกล้ตัว เช่น การเรียน การทำงาน หรือการอยู่กับครอบครัว ก็จะทำให้เข้าใจมากขึ้น มีส่วนของการสะท้อน

ความรู้สึกหรือข้อคิดจากการทำแผนที่ความสุข เช่น แบ่งปันว่ารู้สึกอย่างไร ได้เรียนรู้อะไร จะนำไปใช้อีกบ้าง เป็นต้น

4.2 ผลการประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับ (Return on Expectations : ROE) ของผู้บริหาร จากการใช้แบบประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับต่อระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้น มีผู้บริหารตอบแบบประเมิน จำนวน 3 คน รายละเอียดดังตาราง 20

ตาราง 20 ผลการประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับต่อระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นของผู้บริหาร

ความคาดหวัง	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลค่า
1. ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นเหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต	4.33	0.58	มาก
2. ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นสร้างโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้มากขึ้น	3.67	1.15	มาก
3. ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นมีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของมหาวิทยาลัย	4.00	1.00	มาก
4. ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นสร้างคุณค่าใหม่	4.67	0.58	มาก
5. ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นตรงกับทิศทางการพัฒนาของมหาวิทยาลัย	4.33	0.58	มาก
6. ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นมีความคุ้มค่าคุ้มทุน	4.00	0.00	มาก
7. ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นมีความยั่งยืน	4.33	1.15	มาก
8. ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปปรับใช้ได้หลากหลาย ตรงกับความต้องการของผู้เรียน	4.00	1.00	มาก

ความคาดหวัง	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลค่า
9. ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นมีความยืดหยุ่น สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ได้	4.33	1.15	มาก
10. ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นช่วยพัฒนาความสามารถของผู้สอนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด	4.33	1.15	มาก
ภาพรวม	4.20	0.84	มาก

จากตาราง 20 ผลการประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับต่อระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นของผู้บริหาร พบว่า ภาพรวมระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นตรงกับความต้องการในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.20 (S.D. = 0.83) เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ระบบสร้างคุณค่าใหม่ให้กับมหาวิทยาลัย ค่าเฉลี่ย 4.66 (S.D. = 0.57) ข้อที่ได้คะแนนต่ำสุด คือ ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นสร้างโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้มากขึ้น ค่าเฉลี่ย 3.66 (S.D.= 1.15)

ข้อเสนอแนะ คือ ผู้เรียนบางกลุ่มอาจไม่ได้เข้าถึงระบบไฮบริดอย่างเต็มที่ เช่น นักศึกษาที่อุปกรณ์ไม่พร้อม หรือบางวิชาที่ไม่ได้มีการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด จึงยังไม่สามารถสร้างโอกาสการเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง การนำระบบฯ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้เพียง 1 ตอนเรียน ยังไม่สะท้อนผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม การเรียนแบบไฮบริดช่วยพัฒนาผู้สอนได้มากขึ้น แต่อาจไม่พัฒนาผู้เรียนในด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ได้เท่าที่ควร

4.3 ผลการประเมินความคุ้มค่า (Return on Investment: ROI) จากการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน (ROI: Return on Investment) ของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่นำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด คือ รายวิชาคุณค่าของความสุข จำนวน 1 ตอนเรียน (ภาคเรียนที่ 1/2567 ตอนเรียน L1 จำนวนนักศึกษา 38 คน จำนวนผู้สอน 3 คน) มีรายละเอียดต้นทุน ดังนี้

ตาราง 21 รายการต้นทุนของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่นำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด คือ รายวิชาคุณค่าของความสุข จำนวน 1 ตอนเรียน

ที่	รายการ	จำนวน	หน่วย
1	จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนต่อ 1 ห้องเรียน	38	คน
2	ค่าบำรุงการศึกษาของนักศึกษา 1 คน / 3 หน่วยกิต	1,500	บาท
3	จำนวนหน่วยกิตของวิชาที่สอนด้วยระบบไฮบริด	3	หน่วยกิต
4	จำนวนผู้สอนที่สอนต่อ 1 ห้องเรียน	3	คน
5	ค่าตอบแทนผู้สอนต่อเดือน	30,000	บาท
6	รายวิชาที่ผู้สอนสอนต่อ 1 ภาคการศึกษา	4	รายวิชา
7	หน่วยกิตที่ผู้สอนสอนต่อ 1 ภาคการศึกษา	12	หน่วยกิต
8	จำนวนเจ้าหน้าที่ด้านวิชาการที่ดูแลห้องเรียนต่อ 1 ห้อง	0.5	คน
9	ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่วิชาการต่อเดือน	28,000	บาท
10	รายวิชาที่เจ้าหน้าที่วิชาการรับผิดชอบต่อภาคการศึกษา	8	รายวิชา
11	หน่วยกิตที่เจ้าหน้าที่วิชาการรับผิดชอบต่อภาคการศึกษา	24	หน่วยกิต
12	จำนวนเจ้าหน้าที่ด้านเทคโนโลยีที่ดูแลห้องเรียนต่อ 1 ห้อง	0.5	คน
13	ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่เทคโนโลยีต่อเดือน	25,000	บาท
14	รายวิชาที่เจ้าหน้าที่เทคโนโลยีรับผิดชอบต่อภาคการศึกษา	10	รายวิชา
15	หน่วยกิตที่เจ้าหน้าที่เทคโนโลยีรับผิดชอบต่อภาคการศึกษา	30	หน่วยกิต
16	ค่าไฟฟ้า 1 ห้องเรียน (3 ชั่วโมง)	1,200	บาท
17	ค่าน้ำ 1 ห้องเรียน (ห้องน้ำบริเวณหน้าห้องเรียน)	250	บาท
18	ค่าอินเทอร์เน็ต 1 ห้องเรียน (3 ชั่วโมง)	500	บาท
19	ค่าลิขสิทธิ์แพลตฟอร์มออนไลน์ 1 ห้องเรียน	2,000	บาท
20	อื่น ๆ เช่น ค่าซ่อมบำรุงอุปกรณ์ประจำปี (เฉลี่ยต่อห้อง)	300	บาท

จากตาราง 21 รายการต้นทุนของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่นำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด คือ รายวิชาคุณค่าของความสุข จำนวน 1 ตอนเรียน พบว่า มีนักศึกษาลงทะเบียนจำนวน 38 คน มหาวิทยาลัยได้รับค่าบำรุงการศึกษาเฉลี่ยคนละ 1,500 บาท (สำหรับ 3 หน่วยกิต) คิดเป็นรายรับรวม 57,000 บาท ต่อรายวิชา ในด้านของต้นทุน มี

ค่าใช้จ่ายหลักใน 3 ส่วน คือ ค่าตอบแทนบุคลากร ค่าสาธารณูปโภค และค่าดูแลระบบ รายละเอียด ดังนี้

ค่าตอบแทนผู้สอนเฉลี่ยคนละ 30,000 บาท ผู้สอน 1 คน สอน 4 รายวิชา (ต่อภาคการศึกษา) ต่อคนอยู่ที่ 7,500 บาทต่อรายวิชา เมื่อรวมผู้สอน 3 คน คิดเป็น 22,500 บาท ส่วนค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่วิชาการ เฉลี่ย 1,750 บาท เจ้าหน้าที่เทคโนโลยี เฉลี่ย 1,250 บาท ค่าสาธารณูปโภค เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำ ค่าอินเทอร์เน็ต และค่าลิขสิทธิ์แพลตฟอร์มออนไลน์ รวมเป็น 4,250 บาท

เมื่อนำค่าใช้จ่ายทั้งหมดมารวมกัน พบว่าต้นทุนรวมในการดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของรายวิชานี้เท่ากับ 29,750 บาท เมื่อคำนวณ ROI ด้วยสูตร (รายรับ - ต้นทุน) ÷ ต้นทุน พบว่า ROI เท่ากับ 0.92 หรือ 92% สะท้อนให้เห็นว่า ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดมีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่คุ้มค่า มหาวิทยาลัยสามารถสร้างรายรับที่สูงกว่าต้นทุนถึงเกือบ 1 เท่า

ทั้งนี้ตัวเลขดังกล่าวยังไม่รวมต้นทุนแฝงอื่น ๆ เช่น ค่าบำรุงรักษาอุปกรณ์ ระยะเวลา การอบรมบุคลากร หรือค่าใช้จ่ายทางการบริหาร เป็นต้น

สรุปผลการศึกษาตอนที่ 3

ผลการประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก ครอบคลุมการประเมิน 4 ระดับ ได้แก่ ปฏิกริยา การเรียนรู้ พฤติกรรม และผลลัพธ์ โดยมีผลการประเมินสรุปได้ดังนี้

1) ระดับปฏิกริยา (Reaction) พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.10 (S.D. = 0.99) ขณะที่ผู้สอนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสะท้อนความพึงพอใจต่อความยืดหยุ่น กระบวนการเรียนการสอน และการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีที่มหาวิทยาลัยจัดให้

2) ระดับการเรียนรู้ (Learning) การประเมินตนเองของผู้สอน 3 คน หลังจากใช้งานระบบฯ เป็นเวลา 8 สัปดาห์ พบว่ามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.21 (S.D. = 0.47) พร้อมข้อเสนอแนะให้มีการจัดอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคโนโลยีและการวัดผลในรูปแบบไฮบริดอย่างต่อเนื่อง

3) ระดับพฤติกรรม (Behavior) พบว่า ผู้สอนได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในทุกด้านอย่างมีคุณภาพ โดยผลการสังเกตให้คะแนน

คุณภาพในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.58 (S.D. = 0.27) และการประเมินพฤติกรรมการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.41 (S.D. = 0.52) โดยมีข้อเสนอแนะให้เน้นการฝึกปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง

4) ระดับผลลัพธ์ (Results) ผลการประเมินผลลัพธ์ของผู้เรียนจากการส่งชิ้นงานพบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังจากการปรับปรุงโดยใช้กระบวนการประเมินโดยเพื่อน (peer assessment) คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 32.23 เป็น 41.05 คะแนน นอกจากนี้ ผลการประเมิน ROE ของผู้บริหารพบว่าระบบฯ ตอบสนองต่อความคาดหวังในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.20 (S.D. = 0.83) อย่างไรก็ตาม มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผู้เรียนบางกลุ่มอาจเข้าถึงระบบไฮบริดได้ไม่เต็มที่ ควรขยายการใช้งานระบบในวงกว้างขึ้นเพื่อสะท้อนผลลัพธ์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ในด้านความคุ้มค่า (ROI) พบว่า มูลค่าผลตอบแทนทางเศรษฐกิจอยู่ที่ 92% โดยรายรับสูงกว่าต้นทุนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ แม้ยังไม่ได้รวมต้นทุนแฝง เช่น ค่าบำรุงรักษา การอบรม หรือค่าใช้จ่ายทางบริหาร แต่ผลการประเมินดังกล่าวสะท้อนศักยภาพของระบบฯ ในการนำไปใช้จริงอย่างคุ้มค่า

เมื่อพิจารณาในภาพรวม จะเห็นได้ว่าระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของผู้เกี่ยวข้องได้อย่างรอบด้าน ทั้งในเชิงความคิดเห็น คุณภาพของการสอน ผลลัพธ์การเรียนรู้ ความคุ้มค่าด้านทรัพยากร โดยเฉพาะความสามารถในการปรับใช้ตามบริบทของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ทั้งนี้ยังมีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา เช่น การขยายการใช้งานระบบฯ เพื่อเพิ่มผลกระทบในวงกว้าง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปการศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิจัยและประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต” มีรายละเอียด ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต
- 2) เพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต
- 3) เพื่อประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

- 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยในการวิจัยระยะที่ 1 มีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 18 คน ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย 3 คน ผู้สอน 5 คน ผู้เรียน 5 คน เจ้าหน้าที่ด้านงานวิชาการ 2 คน และเจ้าหน้าที่ด้านเทคโนโลยี 2 คน
- 2) การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต มีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 11 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและวัดผล จำนวน 1 คน ผู้สอนแบบไฮบริด จำนวน 4 คน ผู้เรียนแบบไฮบริด จำนวน 5 คน
ในการประเมินระบบฯ ที่พัฒนาขึ้นในระยนี้ มีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารอุดมศึกษา จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและวัดผล จำนวน 1 คน ผู้สอนแบบไฮบริด จำนวน 2 คน
- 3) การประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก ผู้ให้ข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เรียน จำนวน 38 คน ผู้สอน 3 คน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 คน ผู้สอนไฮบริดที่ทำหน้าที่สังเกตชั้นเรียน 2 คน และผู้บริหาร จำนวน 3 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ระยะที่ 2 การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต และแบบประเมินความเหมาะสมของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่พัฒนาขึ้น

ระยะที่ 3 การประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด แบบประเมินความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด แบบสังเกตการสอน แบบประเมินพฤติกรรมการสอน แบบสังเกตพฤติกรรมการสอน แบบประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน แบบประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับของผู้บริหาร แบบประเมินความคุ้มค่า (Return on Investment: ROI) เป็นแบบบันทึกรายการข้อมูล

4. สรุปผลการวิจัย

1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต มีความพร้อมในด้านนโยบาย ทรัพยากรภาพ ทรัพยากรบุคคล และกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะการขับเคลื่อนแนวคิด OWL ที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นและเปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้าถึงเนื้อหาได้ทุกที่ทุกเวลา มหาวิทยาลัยมีการจัดเตรียมห้องเรียนออนไลน์ ระบบจัดการเรียนรู้ และอุปกรณ์สนับสนุนอย่างครบถ้วน บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อ

รองรับบทบาทใหม่ และในระดับชั้นเรียนมีการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน รวมถึงการประเมินผลที่ยืดหยุ่น

ปัญหาที่พบ ได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่ยังไม่ตรงกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และข้อจำกัดด้านทักษะของผู้สอนที่ยังไม่สามารถออกแบบกิจกรรมหรือใช้เทคโนโลยีได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่นและทั่วถึง

ความต้องการและความคาดหวัง พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องการให้ผู้สอนมีทักษะในการจัดการรายวิชาได้อย่างเป็นระบบ ถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงชีวิตจริงของผู้เรียน พร้อมทั้งคาดหวังให้มหาวิทยาลัยมีระบบสนับสนุนที่นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง และส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง

2) ผลการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบว่า

1. ผลการศึกษาโมเดล I-E-O ของ Astin (2012) เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบว่า โมเดล I-E-O สามารถใช้เป็นกรอบแนวคิดหลักในการพัฒนาระบบการเรียนรู้แบบไฮบริด ในขณะที่หลักการและขั้นตอนของ HyFlex ของ Beatty (2019) ให้กระบวนการเชิงปฏิบัติในการออกแบบและดำเนินการ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาร่างระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตได้ ดังนี้

1) ด้านโครงสร้าง กำหนดโครงสร้างของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนตาม โมเดล I-E-O ของ Astin (2012) ประกอบด้วย 1) พิจารณาปัจจัยนำเข้า (Input) เช่น ข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนและผู้สอน ทรัพยากรที่ใช้ 2) พิจารณาสภาพแวดล้อม (Environment) ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด 3) กำหนดผลลัพธ์ (Outcome) ที่ต้องการให้เกิดขึ้น

2) ด้านกระบวนการ ใช้กระบวนการของ HyFlex 5 ขั้นตอน ในการออกแบบและพัฒนาร่างระบบฯ ได้แก่ 1) การประเมินโอกาส (ผลประโยชน์) และความท้าทาย (ต้นทุน) 2) การวิเคราะห์ ยืนยันหรือแก้ไขผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่คาดหวัง 3) การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน (เนื้อหาและการมีปฏิสัมพันธ์) 4) การเตรียมการประเมินผลการเรียนรู้ 5) การประเมินผลความคาดหวังที่ตอบกลับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบว่า ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบฯ เมื่อพิจารณาโดยใช้โมเดล I-E-O ของ Astin (2012) มีดังนี้

1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ผู้สอนและผู้เรียนมีทัศนคติเชิงบวกต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด มองว่าความท้าทาย คือ คุณภาพของการเรียนรู้ โดยต้นทุนหลักคือเทคโนโลยีที่มหาวิทยาลัยลงทุนให้ และอุปสรรคการเรียนรู้ของผู้เรียน

2) สภาพแวดล้อม (Environment) สิ่งที่สำคัญคือการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนต้องวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เทคนิควิธีการสอน การวัดและประเมินต้องยืดหยุ่น ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน สามารถนำหลักการ HyFlex ของ Brian J. Beatty (2019) มาใช้ได้

3) ผลลัพธ์ (Outcome) ควรคำนึงถึงผลลัพธ์ที่ควรเกิดขึ้น ควรบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งผลลัพธ์ของผู้เรียนและผลลัพธ์ของผู้สอน

จากข้อมูลดังกล่าวนำไปสู่การพัฒนาคู่มือระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต และผู้วิจัยได้นำคู่มือดังกล่าวไปประเมินความเหมาะสมของระบบฯ โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประเมินขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD)

3. ผลการประเมินความเหมาะสมของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่พัฒนาขึ้น โดยประยุกต์จากเกณฑ์การประเมิน (Evaluation Criteria) ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) พบว่า ภาพรวมระบบฯ ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.76 S.D. = 0.33) เมื่อพิจารณาจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านผลกระทบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5.00 (S.D. = 0.00) ด้านประสิทธิภาพ ค่าเฉลี่ย 4.95 (S.D. = 0.22) รองลงมาคือด้านประสิทธิผล ค่าเฉลี่ย 4.86 (S.D. = 0.36) ด้านความยั่งยืน ค่าเฉลี่ย 4.76 (S.D. = 0.33) ด้านความสอดคล้อง ค่าเฉลี่ย 4.76 (S.D. = 0.44) และด้านความเกี่ยวข้องค่าเฉลี่ย 4.24 (S.D. = 0.62)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พบว่า ควรมีการส่งเสริมให้เกิดองค์ความรู้ในระยะยาวและคุ้มค่ายิ่งขึ้น และควรระบุวัตถุประสงค์ของระบบฯ ให้ชัดเจนว่าต้องการให้เกิดความสอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยในเชิงปฏิบัติจริงอย่างไรและเพื่อประโยชน์ใด

3. ผลการประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน:
กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก
 สรุปผลการประเมินเป็น 4 ระดับตามโมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก ดังนี้

1) ระดับปฏิกิริยา (Reaction) พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.10 (S.D. = 0.99) ขณะที่ผู้สอนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสะท้อนความพึงพอใจต่อความยืดหยุ่น กระบวนการเรียนการสอน และการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีที่มหาวิทยาลัยจัดให้

2) ระดับการเรียนรู้ (Learning) การประเมินตนเองของผู้สอน 3 คน หลังจากใช้งานระบบฯ เป็นเวลา 8 สัปดาห์ พบว่ามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.21 (S.D. = 0.47) พร้อมข้อเสนอแนะให้มีการจัดอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคโนโลยีและการวัดผลในรูปแบบไฮบริดอย่างต่อเนื่อง

3) ระดับพฤติกรรม (Behavior) พบว่า ผู้สอนได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในทุกด้านอย่างมีคุณภาพ โดยผลการสังเกตให้คะแนนคุณภาพในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.58 (S.D. = 0.27) และการประเมินพฤติกรรมการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.41 (S.D. = 0.52) โดยมีข้อเสนอแนะให้เน้นการฝึกปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง

4) ระดับผลลัพธ์ (Results) ผลการประเมินผลลัพธ์ของผู้เรียนจากการส่งชิ้นงานพบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังจากการปรับปรุงโดยใช้กระบวนการประเมินโดยเพื่อน (peer assessment) คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 32.23 เป็น 41.05 คะแนน นอกจากนี้ ผลการประเมิน ROE ของผู้บริหารพบว่าระบบฯ ตอบสนองต่อความคาดหวังในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.20 (S.D. = 0.83) อย่างไรก็ตาม มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผู้เรียนบางกลุ่มอาจเข้าถึงระบบไฮบริดได้ไม่เต็มที่ ควรขยายการใช้งานระบบในวงกว้างขึ้นเพื่อสะท้อนผลลัพธ์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ในด้านความคุ้มค่า (ROI) พบว่า มูลค่าผลตอบแทนทางเศรษฐกิจอยู่ที่ 92% โดยรายรับสูงกว่าต้นทุนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ แม้ยังไม่ได้รวมต้นทุนแฝง เช่น ค่าบำรุงรักษา การอบรม หรือค่าใช้จ่ายทางบริหาร แต่ผลการประเมินดังกล่าวสะท้อนศักยภาพของระบบฯ ในการนำไปใช้จริงอย่างคุ้มค่า

5. อภิปรายผล

ผลการศึกษาระยะที่ 1 สภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบผลที่สำคัญ 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ปัจจุบันมหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีนโยบายที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด โดยลงทุนทรัพยากรทั้งกายภาพและทรัพยากรบุคคล เป็นไปตามทิศทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต: จี๋วแต่แจ๋ว (SDU Directions: Small But Smart) และการดำเนินงานด้วยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา ภายใต้แนวคิด Library to University (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2566) สะท้อนให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีนโยบายที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอย่างชัดเจน ผ่านการลงทุนทั้งในด้านทรัพยากรกายภาพ และด้านทรัพยากร เป็นไปตามทิศทางการพัฒนามหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพอย่างกะทัดรัดแต่มีประสิทธิภาพ ซึ่งนโยบายดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด Library to University ที่มหาวิทยาลัยต้องการพัฒนาการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกที่ ด้วยการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล ความพร้อมเชิงนโยบายและการลงทุนเหล่านี้ แสดงให้เห็นถึงวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยในการเตรียมพร้อมล่วงหน้าต่อการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ไม่เน้นเพียงการเรียนแบบดั้งเดิมในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังเปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น หลากหลาย และเข้าถึงได้จากทุกที่ทุกเวลา ตอบโจทย์ผู้เรียนที่มีข้อจำกัดด้านเวลา สถานที่ หรือทรัพยากร นำไปสู่การขยายโอกาสทางการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้เรียนที่ต้องทำงานควบคู่กับการเรียน หรืออยู่ในพื้นที่ที่ไม่สะดวกเดินทาง นับเป็นบทบาทสำคัญของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตในการสร้างระบบการศึกษาที่เท่าเทียมและยั่งยืน

ประเด็นที่ 2 แม้มหาวิทยาลัยมีการสนับสนุนเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด แต่ปัญหาในระยะแรกเป็นปัญหาคำถามที่เข้าใจที่ไม่ตรงกันเกี่ยวกับ “ไฮบริด” และปัญหาทักษะของผู้สอนที่ยังไม่สามารถจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดได้อย่างเต็มที่นัก จึงต้องมีการสื่อสารและให้ความสำคัญกับทักษะและบทบาทของผู้สอนแบบไฮบริดให้มากขึ้น ปัญหาเหล่านี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการสื่อสารแนวคิดเรื่องไฮบริดให้เข้าใจตรงกัน และพัฒนามาตรฐานของผู้สอนให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างครบถ้วนในฐานะผู้ออกแบบและผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ (learning facilitator) ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ O'Byrne & Pytash (O'Byrne & Pytash, 2015) ที่พบว่า สภาพแวดล้อม และบทบาทของครูเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการออกแบบการเรียนรู้แบบไฮบริดและแบบผสมผสาน และยังสอดคล้องกับ Kihzoza, P. D., Zlotnikova, I., Bada, J. K.,

& Kalegele, K. (Kihzo et al., 2016) ที่ระบุว่าบทบาทของครูนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญ ครูจะต้องเข้าถึงเทคโนโลยี และได้รับการสนับสนุนและการลงทุนจากสถาบันการศึกษา จะทำให้ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดได้ประสบความสำเร็จ กล่าวคือ บทบาทของผู้สอนจึงไม่ใช่เพียงผู้ถ่ายทอดความรู้ แต่ต้องสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลง และมีศักยภาพในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อผู้เรียนในบริบทที่หลากหลาย

จะเห็นได้ว่าความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด “ไฮบริด” และความพร้อมของผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน มหาวิทยาลัยจะมีนโยบายสนับสนุนและโครงสร้างพื้นฐานที่พร้อมใช้งาน แต่อุปสรรคสำคัญ คือ ความเข้าใจและทักษะของผู้สอน ยังคงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน จึงไม่อาจเน้นที่เทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนา “ความสามารถ” ของผู้สอนให้เป็นผู้จัดการรายวิชาที่มีลักษณะเป็นผู้อำนวยความสะดวก สร้างความมั่นใจและส่งเสริมทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ซึ่งจะทำให้ระบบที่ออกแบบมีชีวิตชีวา ยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ และเชื่อมโยงกับบริบทของผู้เรียน ผู้สอน และมหาวิทยาลัยได้จริง

ประเด็นที่ 3 ความต้องการและความคาดหวัง ผลการวิจัยพบว่า ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้จัดการรายวิชา สามารถออกแบบและดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนได้ ระบบการจัดการเรียนรู้ที่ดีจึงต้องเปิดโอกาสให้ผู้สอนมีความยืดหยุ่นในการเลือกเครื่องมือและแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ruth Boelens, Bram De Wever, Michiel Voet (Boelens et al., 2017) ที่พบว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ผู้สอนจะต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ในการเป็นผู้จัดการรายวิชาก็ต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ รวมถึง Zydne, J. M., McKimm, P., Lindberg, R., & Schmidt, M. (Zydne et al., 2019) ที่ระบุว่าผู้สอนในระบบไฮบริดต้องมีบทบาทหลากหลาย ตั้งแต่การวางแผนใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ ไปจนถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้มีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง เช่น การตอบแชตหรือการชวนแก้ปัญหาในชั้นเรียน ซึ่งการทำหน้าที่เช่นนี้ของผู้สอนจะช่วยให้อาจสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น

จากข้อมูลเหล่านี้ ผู้วิจัยเห็นว่า ความต้องการที่แท้จริงของระบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนไม่ได้มีอยู่เพียงแค่การมีเทคโนโลยีหรือเครื่องมือที่เหมาะสมเท่านั้น หากแต่อยู่ที่การ

ส่งเสริม “บทบาทของผู้สอนในฐานะผู้จัดการรายวิชา” ที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ในห้องเรียนไฮบริด เชื่อมโยงเป้าหมายรายวิชากับรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายได้อย่างเหมาะสม การส่งเสริมความสามารถของผู้สอนในการออกแบบการเรียนรู้แบบไฮบริดจึงถือเป็นกลไกสำคัญที่สามารถแปลงความคาดหวังเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้จริง และยังช่วยผลักดันให้เกิดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ทั้งคุณภาพและความเท่าเทียมทางการศึกษาในระยะยาว

ผลการศึกษาในระยะแรก จึงชี้ให้ผู้วิจัยเห็นว่าสภาพปัจจุบันของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด เนื่องจากมีนโยบายขับเคลื่อนที่ชัดเจน แม้ในระยะแรกจะพบปัญหาความเข้าใจที่ไม่ตรงกันหรือทักษะของผู้สอน แต่ก็สามารถเรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาได้ เนื่องจากเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดนั้นสำคัญและการเรียนรู้แบบไฮบริดมีหลายรูปแบบ (Huang & Zhou, 2006) ดังนั้นเพื่อให้เป็นตามความคาดหวังของผู้บริหารที่ต้องการให้ผู้สอนเป็นผู้จัดการรายวิชาที่เน้นการอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนมากขึ้น เพื่อให้การจัดการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด (Hybrid Learning) สามารถต่อยอดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบบนมาตรฐานความเข้มแข็งทางวิชาการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตได้ต่อไป (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2566)

ผลการศึกษาในระยะแรก จึงชี้ให้ผู้วิจัยเห็นว่า มหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีความพร้อมในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด มีนโยบายชัดเจนและการสนับสนุนทรัพยากรอย่างเป็นระบบ แม้ในช่วงเริ่มต้นจะมีข้อจำกัดด้านความเข้าใจที่ยังไม่ตรงกันในผู้สอน และทักษะการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่ยังพัฒนาไม่เต็มที่ แต่กระบวนการพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากมหาวิทยาลัย ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในฐานะ “ผู้จัดการรายวิชา” ที่ไม่เพียงแค่สอน แต่ต้องออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้แบบยืดหยุ่น มีปฏิสัมพันธ์ และตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียน จากมุมมองของผู้วิจัย การยกระดับบทบาทของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดนั้นเป็นทั้ง “ความท้าทาย” และ “โอกาส” หากมีการสนับสนุนที่เหมาะสม จะสามารถนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในระยะยาว และเป็นต้นแบบของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่สามารถขยายผลต่อไปได้ทั้งในด้านมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ และด้านการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้ได้มากขึ้น

ผลการศึกษาระยะที่ 2 การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบผลที่สำคัญ 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า โมเดล I-E-O ของ Astin (2012) สามารถใช้เป็นกรอบแนวคิดหลักในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนได้

ควบคู่กับการใช้กระบวนการ HyFlex ของ Brian J. Beatty (2019) ในเชิงปฏิบัติด้วยการนำไปพัฒนาร่างระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยการกำหนดโครงสร้างของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนตามโมเดล I-E-O ของ Astin (2012) ด้วยการพิจารณาปัจจัยนำเข้า (Input) พิจารณาสภาพแวดล้อม (Environment) และกำหนดผลลัพธ์ (Outcome) ที่ต้องการให้เกิดขึ้น หลังจากนั้นจึงใช้กระบวนการของ HyFlex 5 ขั้นตอน ในการออกแบบและพัฒนาร่างระบบฯ

จากผลการศึกษาที่พบว่าสามารถใช้เป็นกรอบแนวคิดหลักในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนได้ ทำให้เห็นภาพรวมของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Patterson, B. J., Krouse, A. M., & Roy, L. (Patterson et al., 2012) ที่นำโมเดล I-E-O ของ Astin มาใช้เป็นกรอบในการศึกษาทบทวนเชิงบูรณาการ (Integrative Review) เพื่อศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนผ่านการศึกษาทางไกล (Distance Learning) ทำให้มีกรอบในการศึกษาผลลัพธ์ด้านความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ของนักเรียนได้ชัดเจนขึ้น และสอดคล้องกับการนำโมเดล I-E-O มาใช้ในการวางกรอบแนวคิดในการศึกษาการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการเรียนรู้แบบผสมผสานของ Wang, F., & Chen, H. (Wang & Chen, 2023) ซึ่งทำให้การดำเนินการศึกษาครอบคลุมมากขึ้นทั้งปัจจัยนำเข้า ปัจจัยสภาพแวดล้อม และปัจจัยผลลัพธ์ ทั้งนี้เมื่อใช้โมเดล I-E-O ของ Astin (2012) มาเป็นกรอบแนวคิดหลักในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน และใช้กระบวนการ HyFlex ของ Brian J. Beatty (2019) มาเป็นขั้นตอนในการพัฒนาระบบฯ ในการผสมผสาน 2 แนวคิดมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ก็พบในงานวิจัยอื่น ๆ ดังเช่น การศึกษาของ Jiaming, N. (Jiaming, 2023) ที่นำโมเดล I-E-O ของ Astin มาใช้ร่วมกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของ Kuh และทฤษฎีการตัดสินใจปฏิสัมพันธ์ของ Bandura ทำให้เข้าใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสภาพแวดล้อมห้องเรียนมากขึ้น และโมเดล I-E-O ยังให้กรอบการทำงานที่ครอบคลุมในการวิเคราะห์พลวัตที่ซับซ้อนภายในสภาพแวดล้อมทางการศึกษา และเหมาะสำหรับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ต้องการความเป็นเลิศ (Bitzer, 2003) ในเนื่องจากโมเดลนี้ไม่เพียงให้ความสำคัญกับปัจจัยนำเข้าหรือกระบวนการเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านผลลัพธ์ด้วย (Pascarella, 2001)

จากผลส่วนนี้จึงทำให้ผู้วิจัยเห็นว่ากระบวนการบูรณาการโมเดล I-E-O กับแนวคิด HyFlex ทำให้สามารถพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่ตอบโจทย์ทั้งด้านนโยบายและบริบทของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตได้ โดยเฉพาะในยุคที่การเรียนรู้ต้องรองรับความ

ยืดหยุ่น ความหลากหลาย และความไม่แน่นอน ทั้งนี้โมเดล I-E-O กับแนวคิด HyFlex ไม่เพียงแต่ช่วยในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายและบริบทของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตเท่านั้น แต่ยังเป็นการวางกรอบการคิดเชิงระบบที่สามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ของปัจจัยนำเข้า (Input) เช่น ผู้เรียน ผู้สอน และทรัพยากร สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ (Environment) ที่ต้องเอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ และผลลัพธ์ที่คาดหวัง (Outcome) ที่สะท้อนคุณภาพการศึกษาได้อย่างชัดเจน

ประเด็นที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต และผลการประเมินความเหมาะสมของระบบฯ ที่พัฒนาขึ้น พบว่า เมื่อพิจารณาตามกรอบโมเดล I-E-O ของ Astin (2012) สามารถสรุปข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบฯ ได้ ดังนี้ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ผู้สอนและผู้เรียน คุณภาพของการเรียนรู้ เทคโนโลยี และอุปกรณ์การเรียนของผู้เรียน 2) สภาพแวดล้อม (Environment) คือ การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์ เทคนิควิธีการสอน การวัดและประเมิน การทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน 3) ผลลัพธ์ (Outcome) การบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งผู้เรียนและผู้สอน

จากข้อมูลเชิงคุณภาพดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาคู่มือระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต และได้นำคู่มือฯ ไปประเมินความเหมาะสมของระบบฯ ที่พัฒนาขึ้น โดยประยุกต์จากเกณฑ์การประเมิน (Evaluation Criteria) ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD, 2021) พบว่า คู่มือฯ ที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองต่อทิศทางการดำเนินงาน เป้าหมาย และนโยบายของมหาวิทยาลัยได้ เนื่องจากสอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัย ภายใต้ทิศทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต: จี๋วแต่แจ๋ว (SDU Directions: Small But Smart) และแนวคิด Library to University (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2566)

ระบบฯ ที่พัฒนาขึ้นยังแสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นและศักยภาพในการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เช่น สามารถปรับใช้ได้ทั้งในช่วงโควิด-19 และช่วงฟื้นตัวหลังโควิด สอดคล้องกับข้อค้นพบของ Pelletier et al. (2021) ที่ชี้ว่าสถานศึกษาสามารถใช้การเรียนรู้แบบไฮบริดในการรับมือกับวิกฤติ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่ไม่สามารถมาเรียนด้วยตนเองสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง (Khan, 2021) ในมุมมองของผู้วิจัย การพัฒนาคู่มือฯ ครั้งนี้ไม่เพียงแค่ตอบโจทย์เชิงนโยบายหรือการจัดการรายวิชาเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างต้นแบบการจัดการ

เรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่มีโครงสร้างชัดเจน และสามารถขยายผลไปสู่หลักสูตรหรือระดับมหาวิทยาลัยได้ในอนาคต อีกทั้งยังสอดคล้องกับภาพแนวคิดเชิงอนาคตของมหาวิทยาลัยที่ต้องการให้ “ทุกพื้นที่เป็นพื้นที่การเรียนรู้” (ศิริโรจน์ ผลพันธิน, 2566) ซึ่งเป็นแนวทางที่ช่วยขยายโอกาสทางการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำ และส่งเสริมความเสมอภาคในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ได้อย่างแท้จริง

ประเด็นที่ 3 ผลการประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก 4 ระดับ พบผลที่สำคัญ ดังนี้

1. **ผลการประเมินในระดับปฏิกิริยา (Reaction)** ด้านผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.10 (S.D. = 0.99) ด้านผู้สอน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง พบว่า ผู้สอนพอใจกระบวนการในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน เทคนิคและวิธีการที่ใช้ ทักษะการและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในห้องเรียน บริการเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และความยืดหยุ่นของการเรียนไฮบริดสูง จากผลส่วนนี้สะท้อนให้เห็นว่าการใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นสร้างความพึงพอใจให้กับทั้งผู้เรียน ผู้สอน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการเรียนแบบไฮบริดเป็นแนวคิดที่เน้นเพิ่มความยืดหยุ่นและการเข้าถึงได้ง่ายขึ้นสำหรับผู้เรียน ทำให้เกิดแรงจูงใจและสนใจในวิชาเรียนมากขึ้น ได้รับประสบการณ์ที่ดีขึ้น อำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนและผู้สอนได้ (World Wide Technology, 2020) นอกจากนี้ การที่ผู้เรียนตอบสนองในเชิงบวกต่อระบบที่พัฒนาขึ้น สะท้อนถึงลักษณะ Learning Style ของผู้เรียนในปัจจุบันที่ให้คุณค่ากับความยืดหยุ่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการมีตัวเลือกหลากหลายในการเข้าถึงเนื้อหา เช่น การเลือกเรียนออนไลน์หรือออนไลน์ตามสถานการณ์และความสะดวกขณะเดียวกัน Teaching Style ของผู้สอนที่เปิดกว้าง ปรับตามบริบท และให้ความสำคัญกับการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกปลอดภัย สนใจ และมีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่ชัดเจนของการปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้

เมื่อพิจารณาถึงความเชื่อมโยงตามโมเดล I-E-O ของ Astin (2012) โดยพิจารณาปัจจัยนำเข้า (Input) เช่น ทักษะของผู้สอน อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่มหาวิทยาลัยลงทุนไว้ และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Environment) ได้แก่ รูปแบบห้องเรียนไฮบริดและบริการสนับสนุนที่ดี ล้วนมีส่วนสร้างผลลัพธ์ (Outcome) ที่เห็นได้ชัดคือระดับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด นอกจากนี้การที่ผู้เรียนมีความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ขณะที่ผู้สอนมีศักยภาพในการใช้รูปแบบการสอนที่มีความยืดหยุ่น รวมถึงการทำงานให้ความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ที่

เกี่ยวข้องก็เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้ระบบไฮบริดดำเนินไปได้อย่างราบรื่น บ่งบอกว่าการประเมินในระดับปฏิบัติการไม่ได้สะท้อนแค่ความรู้สึกต่อกิจกรรมหนึ่ง ๆ เท่านั้น แต่ยังเป็นการบ่งบอกถึงความพร้อมของมหาวิทยาลัยในการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในองค์กรอีกด้วย

2. ผลการประเมินระดับการเรียนรู้ (Learning) หลังจากผู้สอนได้เรียนรู้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน และได้นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.21 (S.D. = 0.47) และเห็นว่าควรมีการจัดอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี เช่น ไฮบริด หรือ AI ในการจัดการเรียนการสอน และเทคนิควิธีการวัดผลสำหรับชั้นเรียนแบบไฮบริด ผลการศึกษาในส่วนนี้แสดงให้เห็นถึงกระบวนการในการจัดการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริงที่เกิดขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ห้องเรียนไฮบริด แพลตฟอร์ม Ms Teams และอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ จนเกิดการเรียนรู้ ทดลองใช้ ปรับปรุง และพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาเช่นนี้เป็นปัจจัยสภาพแวดล้อม (Environment) ตามโมเดล I-E-O ของ Astin (2012) ที่นำไปสู่การเกิดการเรียนรู้และส่งผลต่อผลลัพธ์ (Outcomes) ซึ่งก็คือความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด จากค่าเฉลี่ย พบว่า ผู้สอนมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.21) เป็นการบ่งบอกถึงแนวโน้มที่ดีของผลลัพธ์จากกระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่เกิดขึ้นที่มาจากขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร Hybrid-Flexible (HyFlex) (Brian J. Beatty, 2019) ซึ่งเป็นไปตามการศึกษาของ Brian J. Beatty (2019) ที่ศึกษาพบว่า การใช้ขั้นตอนการออกแบบหลักสูตรแบบ HyFlex ช่วยพัฒนาทักษะและประสบการณ์การสอนของผู้สอน เป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้สอน ผู้เรียน และสถาบันการศึกษาอีกด้วย

ผลการวิจัยดังกล่าวเป็นการบ่งบอกว่าการสร้างกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้สอนที่มีลักษณะ ลงมือทำ และเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง เป็นจุดแข็งของการนำระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นไปใช้จริง ความสามารถที่เพิ่มขึ้นของผู้สอนมาจากการเตรียมความพร้อมวางรากฐานจากปัจจัยนำเข้า (Input) เช่น ทรัพยากรการเรียนรู้ แพลตฟอร์มออนไลน์ ห้องเรียนไฮบริด และเครื่องมือสนับสนุนต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของสภาพแวดล้อม (Environment) ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้สอนในกระบวนการที่ต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน ส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ (Outcome) ที่สำคัญ คือ ความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดได้อย่างมั่นใจ

การประเมินในระดับนี้ยังมีข้อค้นพบที่สำคัญ คือ ผู้สอนต้องการการสนับสนุนที่เป็นระบบ ไม่ใช่เพียงการฝึกอบรมแบบครั้งเดียวจบ แต่ต้องมีการสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระยะยาว เช่น การพัฒนาเป็นชุมชนของผู้สอน (Teaching Community) ที่สามารถแบ่งปันประสบการณ์และแนวทางปฏิบัติที่ดีได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนพัฒนาแนวทางการสอนให้สอดคล้องกับบริบทและลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน (Learning Style) ในชั้นเรียนของตนเอง นอกจากนี้ การที่ผู้สอนมีความสามารถเพิ่มขึ้น ยังเป็นโอกาสสำคัญของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตในการสร้างต้นแบบนวัตกรรมการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ไปยังคณะหรือหลักสูตรอื่น ๆ รวมถึงใช้ในการประชาสัมพันธ์หรือขยายผลเชิงนโยบายได้ในอนาคต ดังนั้น ในการประเมินระดับการเรียนรู้ของผู้สอนที่พบว่าผู้สอนมีความสามารถเพิ่มขึ้น จะช่วยเปิดแนวทางใหม่สำหรับการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตต่อไป โดยเฉพาะในยุคที่การสอนต้องผสมผสานทักษะด้านเทคโนโลยี ความเข้าใจผู้เรียน และความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น

3. ผลการประเมินระดับพฤติกรรม (Behavior) จากผลการประเมินพฤติกรรม พบว่าผู้สอนได้ปฏิบัติตามพฤติกรรมที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วนใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบเนื้อหา การจัดการและสนับสนุนการเรียนรู้แบบไฮบริด การสร้างปฏิสัมพันธ์ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งภาพรวมมีคะแนนคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.58 (S.D. = .27) และยังพบว่าผลการประเมินพฤติกรรมการสอน ผู้สอนได้นำความรู้ที่ได้จากการใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.41 (S.D. = 0.52) โดยควรเน้นการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้ความรู้จากการอบรมต่าง ๆ ไปใช้การจัดกิจกรรมในชั้นเรียนจริง

พฤติกรรมการสอนของผู้สอนเป็นทั้งปัจจัยนำเข้า (Input) ปัจจัยสภาพแวดล้อม (Environment) และผลลัพธ์ (Outcomes) ตามโมเดล I-E-O ของ Astin (2012) เนื่องจากพฤติกรรมของผู้สอนเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด เป็นทั้งผู้จัดการชั้นเรียน ออกแบบการเรียนการสอน กำหนดวัตถุประสงค์ วัดประเมิน และนำผลที่ได้ไปสู่การปรับปรุงตนเองได้อีกด้วย จากโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก การประเมินระดับของพฤติกรรมสามารถพิจารณาได้การประยุกต์ใช้สิ่งที่เรียนรู้ การนำความรู้และทักษะใหม่ ๆ ไปใช้ในการทำงานจริง (Kirkpatrick, 2015) กรณีนี้คือการนำความรู้จากการอบรมและคู่มือระบบฯ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด และจากผลก็พบว่าผู้สอนสามารถปฏิบัติได้ตามพฤติกรรมที่กำหนด มีการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด แสดงให้เห็นถึงสามารถถ่ายทอดความรู้ในเชิงเนื้อหาหรือทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนแสดงให้เห็นถึงการ

เปลี่ยนแปลงจากผู้ถ่ายทอดเนื้อหาแบบดั้งเดิมไปสู่การเป็นผู้จัดการรายวิชาที่จัดการเรียนรู้แบบไฮบริดได้ แต่ทั้งนี้ก็ยังต้องมีความจำเป็นในการฝึกฝนและพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง

การประเมินในระดับนี้จึงแสดงให้เห็นถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากผู้สอนที่เน้นการถ่ายทอดเนื้อหา ไปสู่การเป็นผู้จัดการรายวิชาที่ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ ผลที่พบในระดับนี้เป็นข้อค้นพบสำคัญ แสดงให้เห็นถึงความพร้อมของผู้สอนในแง่ Teaching Style ที่ยืดหยุ่นมากขึ้น จะเห็นได้จากการออกแบบกิจกรรมที่ผสมผสานระหว่าง on-site และ online และสามารถตอบสนอง Learning Style ของผู้เรียนที่หลากหลายได้ เช่น ผู้เรียนที่ชอบการมีปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียน กับผู้เรียนที่ต้องการเวลาเรียนรู้ด้วยตนเองในระบบออนไลน์ นอกจากนี้การที่ส่งเสริมให้ผู้สอนได้ทดลองใช้ทักษะใหม่ในสถานการณ์จริง ทำให้ผู้สอนสามารถเรียนรู้จากการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การฝึกปฏิบัติต้องมีความต่อเนื่อง หรือแม้แต่วาระบบโค้ชชิ่ง (coaching) ก็มีความจำเป็น ในแง่ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การที่ผู้สอนสามารถปรับพฤติกรรมการสอนได้นั้นเป็นสัญญาณเชิงบวกต่อผู้บริหารมหาวิทยาลัย เพราะสะท้อนถึงความคุ้มค่าของการลงทุนพัฒนาระบบไฮบริดอย่างชัดเจน อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึง ความเป็นไปได้ในการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ทั้งระบบ ไม่ใช่เพียงเฉพาะโครงการนำร่องเท่านั้น

4. ผลการประเมินระดับผลลัพธ์ (Results) 1) ผลการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า คะแนนส่งงานครั้งที่ 1 ของนักศึกษา เฉลี่ย 32.23 คะแนน เมื่อได้มีการใช้กระบวนการประเมินโดยเพื่อน (peer assessment) และผู้เรียนนำไปปรับปรุงและส่งงานครั้งที่ 2 พบว่า ได้คะแนนเฉลี่ย 41.05 คะแนน 2) ผลการประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับ (Return on Expectations : ROE) ของผู้บริหาร พบว่า ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นตรงกับ ความคาดหวังในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.20 (S.D. = 0.83) ทั้งนี้ผู้บริหารเห็นว่าผู้เรียนบางกลุ่มอาจไม่ได้เข้าถึงระบบไฮบริดอย่างเต็มที่ การเรียนแบบไฮบริดช่วยพัฒนาผู้สอนได้มากขึ้น แต่อาจไม่พัฒนาผู้เรียนในด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ได้เท่าที่ควร 3) ผลการประเมินความคุ้มค่า (Return on Investment: ROI) พบว่า ต้นทุนรวมในการดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของรายวิชาที่นำระบบฯ ไปใช้ เท่ากับ 31,233 บาท เมื่อคำนวณ ROI ด้วยสูตร (รายรับ - ต้นทุน) ÷ ต้นทุน พบว่า ROI เท่ากับ 0.92 หรือ 92% สะท้อนให้เห็นว่า ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดมีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่คุ้มค่า โดยมหาวิทยาลัยสามารถสร้างรายรับที่สูงกว่าต้นทุนเกือบเท่าตัว

การประเมินระดับผลลัพธ์ (Results) ตามโมเดลการประเมินเคิร์กแพทริก (Kirkpatrick, 2015) สามารถพิจารณาเป็นปัจจัยผลลัพธ์ (Outcomes) ตามโมเดล I-E-O ของ Astin (2012) และยังสามารถสะท้อนถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในหลายมิติ ทั้งในด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

ความคาดหวังของผู้บริหาร และความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ โดยผลการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ที่คะแนนเพิ่มสูงขึ้นหลังจากได้รับกระบวนการประเมินโดยเพื่อน (peer assessment) มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 32.23 คะแนน เป็น 41.05 คะแนน แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงด้านพุทธิพิสัยของผู้เรียนที่มีการนำความรู้ความเข้าใจจากการเรียนรู้ในรายวิชาไปใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ตัดสินใจ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ เป็นไปตามแนวคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่ปรับปรุงใหม่ของ Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001) ซึ่งการใช้วิธีการประเมินจากเพื่อนร่วมชั้นเป็นตัวช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสะท้อนผลลัพธ์ของตนและเพื่อน และนำไปปรับปรุงผลงานให้ดีขึ้น เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการประยุกต์ใช้ความรู้และนำไปสู่การวิเคราะห์ประเมินผล และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้อีกด้วย

การประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับ (Return on Expectations: ROE) ตามแนวคิดของ Brian J. Beatty (2019) ผลการประเมินแสดงให้เห็นว่า ระบบการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้บริหารในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.20, S.D. = 0.83) โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพของผู้สอน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้บริหารคาดหวังว่าระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นจะช่วยพัฒนาผู้สอนให้สามารถเป็นผู้จัดการรายวิชาได้ แต่ก็ยังมีข้อเสนอแนะจากผู้บริหารเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนในระยะยาว และการนำระบบที่พัฒนาขึ้นขยายต่อไปใช้ในรายวิชาอื่น ๆ การเข้าถึงของผู้เรียนบางกลุ่ม จึงเป็นประเด็นที่ต้องนำไปวิเคราะห์ พัฒนา และปรับปรุงต่อไป ซึ่งก็สอดคล้องกับขั้นตอนการประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับ (Return on Expectations: ROE) ตามแนวคิดของ Brian J. Beatty (2019) ที่ระบุว่าในการประเมินความคาดหวังนี้จะต้องระบุความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องล่วงหน้า เก็บรวบรวมข้อมูล และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงต่อไปด้วย ซึ่งจากข้อมูลความต้องการ ความคาดหวัง และผลประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับนี้ก็จะสามารถนำไปใช้เป็นปัจจัยนำเข้า (Input) ตามโมเดล I-E-O ของ Astin (2012) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในรายวิชาอื่น ๆ ได้ด้วย ผลความคาดหวังจากผู้บริหารที่มีต่อตัวผู้สอนในมิติต่าง ๆ นี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Kihzoza, P. D., Zlotnikova, I., Bada, J. K., & Kalegele, K. (Kihzoza et al., 2016) ที่ระบุว่า ผู้สอนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำการเรียนรู้แบบไฮบริดไปใช้ให้ประสบความสำเร็จ โดยต้องพัฒนาทั้งทักษะ และได้รับการสนับสนุนลงทุนจากสถาบันการศึกษาด้วย

ในด้านการประเมินความคุ้มค่า (Return on Investment: ROI) โดยใช้สูตรของ Phillips (2003) ซึ่งคำนวณแล้วได้ค่า ROI เท่ากับ 0.92 หรือคิดเป็น 92% สะท้อนถึงความคุ้มค่าในการลงทุนพัฒนาระบบการเรียนรู้แบบไฮบริด ผลเช่นนี้สะท้อนว่ามหาวิทยาลัยสามารถสร้างรายรับที่

สูงกว่าต้นทุนที่ใช้ไป สอดคล้องกับแนวคิดของ Graham (2006) ที่เน้นว่าระบบการเรียนรู้แบบผสมผสานสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่า และยังคงความคุ้มค่าในเชิงงบประมาณไว้ได้ และการศึกษาของ Graham, Allen และ Ure (2005) ก็สนับสนุนเช่นเดียวกันว่าการจัดการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดนำไปสู่ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีขึ้น มีความคุ้มค่าในการใช้งบประมาณ เพิ่มประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจได้

จากผลการประเมิน ROI ที่แสดงให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยสามารถสร้างผลตอบแทนทางเศรษฐกิจได้ในระดับ 92% นั้น เมื่อพิจารณาผลกระทบในเชิงผลตอบแทนทางสังคม หรือ Social Return on Investment (SROI) ควบคู่ไปด้วย จะยิ่งสะท้อนให้เห็นถึง “คุณค่าทางสังคม” ที่ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดสามารถสร้างประโยชน์ได้ เนื่องจากระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนนั้นสามารถช่วยขยายโอกาสทางการศึกษา ลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ ให้แก่ผู้เรียนที่อาจเผชิญอุปสรรคด้านสุขภาพ ภาระงาน หรือข้อจำกัดส่วนตัว เช่น นักศึกษาที่ต้องทำงานระหว่างเรียน หรืออยู่ในพื้นที่ห่างไกล ความยืดหยุ่นของระบบไฮบริดจึงอาจเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และยังสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

นอกจากนี้ระบบฯ ที่พัฒนาขึ้นยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มเป้าหมายอื่นที่นอกเหนือจากนักศึกษาปริญญาตรีได้ เช่น กลุ่มผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา กลุ่มผู้เข้าอบรมระยะสั้น บุคลากรภาครัฐและเอกชนที่เข้าเรียนเพื่อพัฒนาทักษะใหม่ (reskill/upskill) หรือกลุ่มผู้สูงอายุที่เข้ากิจกรรมของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นไปตามลักษณะการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) ซึ่งจะขยายผลกระทบให้กับสังคมในวงกว้างได้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) จากผลการศึกษา พบว่า โมเดล I-E-O ของ Astin สามารถใช้เป็นกรอบแนวคิดหลักในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนได้ ควบคู่กับการใช้กระบวนการ HyFlex ของ Brian J. Beatty ทำให้ได้องค์ความรู้จากการเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้แนวคิดข้างต้นในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน และสามารถนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนระดับมหาวิทยาลัย ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรมีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ผลลัพธ์เชิงบวกของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนให้กับคณะ

หลักสูตร หรือหน่วยงานต่าง ๆ ใช้เพื่อในการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบายการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด หรือประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยในรูปแบบไฮบริด โดยชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ในการช่วยสร้างผลตอบแทนทางสังคม (SROI) ในหลายมิติ เช่น การเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้ การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาผ่านระบบที่ยืดหยุ่นและเข้าถึงได้จากทุกที่ทุกเวลา การสร้างความสามารถของผู้สอนในด้านทักษะดิจิทัล รวมถึงยังเป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) ที่สามารถขยายไปสู่กลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ เช่น ผู้สูงอายุ ผู้ประกอบอาชีพ หรือหลักสูตร non-degree ได้ในอนาคต ในแง่ทางการปฏิบัติควรพัฒนาคู่มือของระบบฯ ให้มีเนื้อหาเข้าใจง่าย โดยอาจจัดทำในรูปแบบคอร์สออนไลน์ เพื่อให้ผู้สนใจสามารถเข้าศึกษาได้ตลอดเวลา โดยอาจแบ่งเป็นโมดูลเพื่อให้ผู้สอนเลือกใช้ตามความต้องการ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นไปตามนโยบาย OWL ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

2) จากผลการประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนโดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริกในระดับปฏิบัติการ พบว่า ผู้สอน ผู้เรียน และเจ้าหน้าที่ที่มีความพึงพอใจต่อระบบฯ ที่พัฒนาขึ้น และผลประเมินในระดับการเรียนรู้ที่พบว่าผู้สอนมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด โดยเห็นว่าควรมีการจัดอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดต่อไป ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอย่างต่อเนื่อง เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง ใช้วิธีการเข้าสู่เกณฑ์ชั้นเรียนจริง ให้เห็นกระบวนการขั้นตอนจริง เพื่อให้ผู้สอนสามารถเข้าใจอย่างชัดเจนและเกิดแรงบันดาลใจในการนำไปใช้งานต่อไป นอกจากนี้ยังพบผลที่สำคัญ คือ ผู้สอนต้องการการสนับสนุนที่เป็นระบบในระยะยาว ไม่ใช่เพียงการฝึกอบรมแบบครั้งเดียวจบ แต่ต้องมีการสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นหลังจากการจัดกิจกรรมอบรมต่าง ๆ แล้ว ควรมีการสร้างชุมชนของผู้สอน (Teaching Community) ให้ผู้สอนแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และนำข้อมูลและข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในชั้นเรียนของตนเอง ทั้งนี้ก็กลุ่มที่มีความสำคัญเช่นกัน คือ กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ควรจัดอบรมและพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้สอนและผู้เรียนได้อย่างทันท่วงที พร้อมทั้งส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่มีบทบาทเป็นผู้ร่วมพัฒนาไม่ใช่เพียงผู้ให้บริการเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

3) จากผลการประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนโดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริกในระดับพฤติกรรม พบว่า ผู้สอนมีพฤติกรรมการสอนตามระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอย่างครบถ้วนและมีคุณภาพดี ซึ่งผลส่วนนี้สะท้อนให้

เห็นว่า “พฤติกรรมการสอน” เป็นทั้งปัจจัยนำเข้า ปัจจัยสภาพแวดล้อม และผลลัพธ์ ตามโมเดล I-E-O ของ Astin เนื่องจากพฤติกรรมการสอนเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ผู้สอนต้องเป็นทั้งผู้จัดการเรียนรู้ เป็นผู้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ เป็นผู้วัดประเมิน และทำหน้าที่ปรับกระบวนการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้สอนแบบไฮบริดจึงต้องพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างต่อเนื่อง ค้นหา Teaching Style ของตนเอง หาจุดเด่นและจุดด้อย เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้มีความยืดหยุ่นและเป็นไปตามบริบทของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด นำระบบโค้ชซึ่ง (coaching) มาปรับใช้เรียนรู้ร่วมกัน นอกจากนี้ในระดับของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาผู้สอน อาจกำหนดแนวทางการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดด้วยการพัฒนาผู้สอนอย่างเป็นระบบทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว เพื่อให้ผู้สอนเกิดแรงบันดาลใจและสนใจในการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดมากขึ้นและจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับมหาวิทยาลัยต่อไป

4) จากผลการประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนโดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริกในระดับผลลัพธ์ โดยเฉพาะในประเด็นความคาดหวังที่ตอบกลับของผู้บริหาร พบว่า ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นตรงกับความต้องการในระดับมาก แต่ยังเห็นว่าผู้เรียนบางกลุ่มอาจไม่ได้เข้าถึงระบบไฮบริดอย่างเต็มที่ และการเรียนแบบไฮบริดช่วยพัฒนาผู้สอนได้มากขึ้น แต่อาจไม่พัฒนาผู้เรียนในด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ได้เท่าที่ควร ดังนั้นผู้สอนจึงควรพัฒนากลไกการสนับสนุนเฉพาะกลุ่ม เช่น ผู้เรียนที่มีข้อจำกัดด้านเวลา สุขภาพ หรืออุปกรณ์ โดยจัดให้มีการให้คำปรึกษาเฉพาะราย การยืมอุปกรณ์ หรือระบบช่วยเหลือทางเทคนิคแบบล่วงหน้า หรือจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เสริม เช่น กลุ่ม peer learning หรือจัดชั่วโมงเรียนเสริมผ่านระบบออนไลน์ที่ยืดหยุ่น เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมและผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความหลากหลาย ออกแบบการประเมินผลลัพธ์ของผู้เรียนแบบหลากหลาย ติดตามและวิเคราะห์ข้อมูลผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง แยกตามกลุ่มที่มีเงื่อนไขเฉพาะเพิ่มเติม เพื่อสามารถให้ข้อมูลฟีดแบคกับผู้เรียนได้ทันเวลาที่

6.2 ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในแง่การส่งเสริมพื้นที่แห่งการเรียนรู้โดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลที่เป็นไปตามนโยบาย One World Library ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ที่เทคโนโลยี

ปัญญาประดิษฐ์ ((Artificial Intelligence: AI) เข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่มหาวิทยาลัยสวนดุสิตได้มีการเตรียมพร้อมด้านเทคโนโลยี AI ด้วยการให้บริการ AI Station กับทั้งผู้เรียน ผู้สอน และบุคลากรทั่วไปมาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดจึงควรพัฒนาให้รับเทคโนโลยี AI ด้วยเช่นกัน ซึ่ง AI จะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดได้ โดยเฉพาะการสนับสนุนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (personalized learning) รวมถึงช่วยในการวัดและประเมินผลผู้เรียนได้รวดเร็วยิ่งขึ้น การวิจัยครั้งต่อไปจึงอาจเป็นการพัฒนาและทดลองใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่ผสมผสานการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เช่น การใช้ AI เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมผู้เรียน แนะนำเนื้อหาตามความถนัด หรือช่วยผู้สอนในการออกแบบกิจกรรมเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของระบบฯ ให้สอดคล้องกับบริบทของการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และรองรับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่รวดเร็วและหลากหลาย

2) จากการศึกษาครั้งนี้ แม้จะมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพพร้อมด้วย แต่ยังมีหลายประเด็นที่สามารถขยายความเข้าใจได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น เช่น ความรู้สึก แรงจูงใจ การมีส่วนร่วม และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนในชั้นเรียนไฮบริด จึงควรมีการขยายการศึกษาไปสู่การวิจัยเชิงคุณภาพในเชิงลึก เพื่อศึกษาประสบการณ์ตรงของผู้เรียนและผู้สอนในบริบทของห้องเรียนไฮบริด ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจพลวัตของการเรียนรู้ในลักษณะนี้อย่างรอบด้านมากขึ้น สามารถนำไปสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดหรือโมเดลใหม่ที่เหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต และสามารถประยุกต์ใช้ได้กับสถาบันการศึกษาอื่นที่สนใจ อีกทั้งยังเป็นการสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดให้ลึกซึ้งและมีมิติมากยิ่งขึ้น โดยการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพจะช่วยเชื่อมโยงการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ไฮบริดกับเป้าหมายของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ในการมุ่งสู่การเป็น “The University” ที่มีนวัตกรรม ยืดหยุ่น และปรับตัวได้อย่างยั่งยืนในยุคที่บริบทโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันจะนำไปสู่การขับเคลื่อนนโยบายด้านการเรียนรู้ดิจิทัลให้เกิดผลลัพธ์เชิงระบบที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืนในระยะยาว

บรรณานุกรม

- Abi Raad, M. E., & Odhabi, H. (2021). Original Paper Hybrid Learning Here to Stay. *Front. Educ. Technol*, 4, 121-131.
- Academic Policies Committee. (2019). *Online Education Policy (version 3)*. San Francisco State University Academic Senate. <http://senate.sfsu.edu/>
- Alammary, A., Sheard, J., & Carbone, A. (2014). Blended learning in higher education: Three different design approaches. *Australasian Journal of Educational Technology*, 30(4).
- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives: complete edition*. Addison Wesley Longman, Inc.
- Anderson, T. (2008). *The theory and practice of online learning*. athabasca university press.
- Astin, A. W. (2012). *Assessment for excellence: The philosophy and practice of assessment and evaluation in higher education*. Rowman & Littlefield Publishers.
- Banathy, B. H. (1968). *Instructional systems*. Fearon Publishers.
- Bates, R. (2004). A critical analysis of evaluation practice: the Kirkpatrick model and the principle of beneficence. *Evaluation and program planning*, 27(3), 341-347.
- Beatty, B. (2019). *Hybrid-flexible course design*. EdTech Books London, UK.
- Benson, A. D. (2002). Using online learning to meet workforce demand: A case study of stakeholder influence. *Quarterly review of distance education*, 3(4), 443-452.
- Bernard, R. M., Borokhovski, E., Schmid, R. F., Tamim, R. M., & Abrami, P. C. (2014). A meta-analysis of blended learning and technology use in higher education: From the general to the applied. *Journal of Computing in Higher Education*, 26, 87-122.
- Bitzer, E. (2003). Assessing students' changing perceptions of higher education: research in higher education. *South African Journal of Higher Education*, 17(3), 164-177.
- Bloom, B. S., Engelhart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H., & Krathwohl, D. R. (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook 1:*

Cognitive domain. McKay New York.

- Boelens, R., De Wever, B., & Voet, M. (2017). Four key challenges to the design of blended learning: A systematic literature review. *Educational Research Review*, 22, 1-18.
- Bonk, C. J., & Graham, C. R. (2012). *The handbook of blended learning: Global perspectives, local designs*. John Wiley & Sons.
- Bonk, C. J., Olson, T. M., Wisner, R. A., & Orvis, K. L. (2002). Learning from focus groups: An examination of blended learning. *International Journal of E-Learning & Distance Education/Revue internationale du e-learning et la formation à distance*, 17(3), 97-118.
- Bower, M., Dalgarno, B., Kennedy, G., Lee, M. J., & Kenney, J. (2014). *Blended synchronous learning: A handbook for educators*. Office for Learning and Teaching, Department of Education Sydney, Australia.
- Bozkurt, A. (2022). A Retro Perspective on Blended/Hybrid Learning: Systematic Review, Mapping and Visualization of the Scholarly Landscape. *Journal of Interactive Media in Education*, 2022(1).
- Bozkurt, A., & Sharma, R. C. (2021). In pursuit of the right mix: Blended learning for augmenting, enhancing, and enriching flexibility. *Asian Journal of Distance Education*, 16(2).
- Branson, R. K., Rayner, G. T., Cox, J. L., Furman, J. P., King, F., & Hannum, W. H. (1975). *Interservice procedures for instructional systems development: Executive summary and model*. ERIC Clearinghouse.
- Bruggeman, B., Tondeur, J., Struyven, K., Pynoo, B., Garone, A., & Vanslambrouck, S. (2021). Experts speaking: Crucial teacher attributes for implementing blended learning in higher education. *The Internet and Higher Education*, 48, 100772.
- Burns, M. (2023). Distance Education for Teacher Training: Modes, Models, and Methods. *Education Development Center, Inc.*
- Carini, R. M., Kuh, G. D., & Klein, S. P. (2006). Student engagement and student learning: Testing the linkages. *Research in higher education*, 47, 1-32.

- Carliner, S. (2004). *An overview of online learning*. Human Resource Development Press.
- Carman, J. M. (2005). Blended learning design: Five key ingredients. *Agilant Learning*, 1(11), 1-10.
- Cavanaugh, C., Barbour, M., Brown, R., Diamond, D., Lowes, S., Powell, A., Rose, R., Scheick, A., Scribner, D., & Van der Molen, J. (2009). Research Committee Issues Brief: Examining Communication and Interaction in Online Teaching. *International Association for K-12 Online Learning*.
- Christensen, C. M., Horn, M. B., & Staker, H. (2013). Is K-12 Blended Learning Disruptive? An Introduction to the Theory of Hybrids. *Clayton Christensen Institute for Disruptive Innovation*.
- Christensen Institute. (n.d.). *Blended Learning Models*. Christensen Institute
<https://www.blendedlearning.org/models/>
- Cooney, M. H., Gupton, P., & O'Laughlin, M. (2000). Blurring the lines of play and work to create blended classroom learning experiences. *Early Childhood Education Journal*, 27, 165-171.
- Dakhi, O., JAMA, J., & IRFAN, D. (2020). Blended learning: a 21st century learning model at college. *International Journal Of Multi Science*, 1(08), 50-65.
- Dalsgaard, C., & Godsk, M. (2007). Transforming traditional lectures into problem-based blended learning: challenges and experiences. *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning*, 22(1), 29-42.
- Davidson, G. S. V., & Rasmussen, K. L. (2006). Web-based learning: Design, implementation, and evaluation. In: New Jersey: Pearson.
- De Freitas, S., & Liarokapis, F. (2011). Serious games: a new paradigm for education? *Serious games and edutainment applications*, 9-23.
- Dick, W., Carey, L., & Carey, J. (2001). The systematic design of instruction (5th). New York: Longmann.
- Doherty, A. (1998). The Internet: destined to become a passive surfing technology? *Educational Technology*, 38(5), 61-63.
- Driscoll, M. (2002). Blended learning: Let's get beyond the hype. *E-learning*, 1(4), 1-4.

- Drysdale, J. S., Graham, C. R., Spring, K. J., & Halverson, L. R. (2013). An analysis of research trends in dissertations and theses studying blended learning. *The Internet and Higher Education*, 17, 90-100.
- Evans, J. C., Yip, H., Chan, K., Armatas, C., & Tse, A. (2020). Blended learning in higher education: professional development in a Hong Kong university. *Higher Education Research & Development*, 39(4), 643-656.
- Feather, J., & Sturges, P. (2003). *International encyclopedia of information and library science*. Routledge.
- Gagne, R. M., & Briggs, L. J. (1974). *Principles of instructional design*. Holt, Rinehart & Winston.
- Gobeil-Proulx, J. (2019). La perspective étudiante sur la formation comodale, ou hybride flexible. *Revue internationale des technologies en pédagogie universitaire*, 16(1), 56-67.
- Good, C. V., & Merkel, W. R. (1973). *Dictionary of education*. McGraw-Hill.
- Graham C.R. (2012). *Introduction to Blended Learning*
http://www.media.wiley.com/product_data/excerpt/86/C.pdf.
- Graham, C. R. (2006). Blended learning systems. *The handbook of blended learning: Global perspectives, local designs*, 1, 3-21.
- Graham, C. R., Allen, S., & Ure, D. (2005). Benefits and challenges of blended learning environments. In *Encyclopedia of Information Science and Technology, First Edition* (pp. 253-259). IGI Global.
- Güzer, B., & Caner, H. (2014). The past, present and future of blended learning: an in depth analysis of literature. *Procedia-social and behavioral sciences*, 116, 4596-4603.
- Halverson, L. R., Graham, C. R., Spring, K. J., & Drysdale, J. S. (2012). An analysis of high impact scholarship and publication trends in blended learning. *Distance Education*, 33(3), 381-413.
- Harasim, L. (2006). A history of e-learning: Shift happened. In *The international handbook of virtual learning environments* (pp. 59-94). Springer.

- Hediansah, D., & Surjono, H. D. (2020). Hybrid learning development to improve teacher learning management. *JKTP: Jurnal Kajian Teknologi Pendidikan*, 3(1), 1-9.
- Hilli, C., Nørgård, R., & Aaen, J. (2019). Designing Hybrid Learning Spaces in Higher Education. *Dansk Universitetspaedagogisk Tidsskrift*, 15.
<https://doi.org/10.7146/dut.v14i27.112644>
- Hornby, A. S. (2015). *Oxford advanced learner's dictionary of current English* (9th , international student's edition. ed.). Oxford : Oxford University Press.
- Horton, W., & by Design, E.-L. (2006). Pfeiffer: San Francisco. CA, USA, 629-630.
- Hough, J. B., & Duncan, J. K. (1970). *Teaching: Description and Analysis*. Addison-Wesley Publishing Company.
<https://books.google.co.th/books?id=S8ECAAAAMAAJ>
- Huang, R., & Zhou, Y. (2006). Designing blended learning focused on knowledge category and learning activities. *The handbook of blended learning: Global perspectives, local designs*, 296-310.
- IOWA State University. (2020). *Traditional (Face-to-Face) Teaching*.
<https://www.celt.iastate.edu/instructional-strategies/teaching-format/traditional-face-to-face/>
- Ismaili, J., & Ibrahim, E. (2021). The D-learning alternative during COVID-19 crisis: a preliminary evaluation based on Kirkpatrick's model. *Athens Journal of Technology and Engineering*, 8(2), 181-198.
- Jiaming, N. (2023). A study on the learning engagement status and influencing factors of university students in a smart classroom environment: A case study of a smart classroom at Baise University.
- Joyce, B. R., Weil, M., & Calhoun, E. (1986). *Models of teaching* (Vol. 499). Prentice-Hall Englewood Cliffs, NJ.
- Kaladee, A., & Chankong, W. (2022). การออกแบบการเรียนรู้แบบไฮบริดในชุด วิชาสถิติและการวิจัยในการจัดการ สุขภาพสำหรับนักศึกษาในระดับบัณฑิต ศึกษาในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19. *Public Health Policy and Laws Journal*, 8(2), 295-311.
- Kemp, J. E. (1971). *Instructional Design; A Plan for Unit and Course Development*.

Khan, F. H. (2021, August 3). *Hybrid versus Blended Learning: What's the Difference*.

<https://edly.io/blog/Hybrid-versus-blended-learning-whats-the-difference/>

Kihoza, P. D., Zlotnikova, I., Bada, J. K., & Kalegele, K. (2016). An assessment of teachers' abilities to support blended learning implementation in Tanzanian secondary schools. *Contemporary Educational Technology*, 7(1), 60-84.

Kirkpatrick, J. D. K., Wendy Kay. (2015). *An introduction to the new world Kirkpatrick model*. Kirkpatrick Partners.

Kjellin, A., Hedman, L., Escher, C., & Felländer-Tsai, L. (2014). Hybrid simulation: bringing motivation to the art of teamwork training in the operating room. *Scandinavian Journal of Surgery*, 103(4), 232-236.

Kuhn, M. L. M. (2017). Understanding Online Student Success Through The Use Of Astin's IEO Model.

Liang, F., Shen, W., Shi, H., & Zheng, B. (2022). Evaluation Method of Mixed Teaching Efficiency of College Teachers Based on Kirkpatrick Model. *Computational Intelligence and Neuroscience*, 2022.

Liu, C.-H. (2010). The comparison of learning effectiveness between traditional face-to-face learning and e-learning among goal-oriented users. 6th International conference on digital content, multimedia technology and its applications,

Maina, M., Guardia, L., Cabrera, N., Fernández-Ferrer, M., Malerba, M. L., & García, C. (2022). Evaluation of a Study Programme for the Implementation of Blended Learning at the Maldives National University. Central European Conference on Information and Intelligent Systems,

Mao, L., & Chen, L. (1987). Mastery learning. *Taipei: Psychological Publishing Co., Ltd.*

Miles, M. B., Huberman, A. M., & Saldana, J. (2014). *Qualitative data analysis a methods sourcebook* (4th ed ed.). SAGE Publications.

Moore, J. L., Dickson-Deane, C., & Galyen, K. (2011). e-Learning, online learning, and distance learning environments: Are they the same? *The Internet and Higher Education*, 14(2), 129-135.

Moore, M. G., & Kearsley, G. (2011). *Distance education: A systems view of online*

learning. Cengage Learning.

- Morrison, J. (2003). ABC of learning and teaching in medicine: Evaluation. *BMJ: British Medical Journal*, 326(7385), 385.
- Morse, N. (1995). Satisfaction in the white-collar job. In. Ann Arbor, MI: University of Michigan Press.
- Naffi, N. (2020). The hyber-flexible course design model (HyFlex): a pedagogical strategy for uncertain times. *Revue internationale des technologies en pédagogie universitaire*, 17(2), 136-143.
- O'Byrne, W. I., & Pytash, K. E. (2015). Hybrid and blended learning: Modifying pedagogy across path, pace, time, and place. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 59(2), 137-140.
- OECD. (2021). *Applying Evaluation Criteria Thoughtfully*. O. Publishing. <https://www.oecd-ilibrary.org/content/publication/543e84ed-en>
- Osguthorpe, R. T., & Graham, C. R. (2003). Blended learning environments: Definitions and directions. *Quarterly review of distance education*, 4(3), 227-233.
- Pascarella, E. T. (2001). Identifying excellence in undergraduate education are we even close? *Change: The Magazine of Higher Learning*, 33(3), 18-23.
- Patterson, B. J., Krouse, A. M., & Roy, L. (2012). Student outcomes of distance learning in nursing education: an integrative review. *CIN: Computers, Informatics, Nursing*, 30(9), 475-488.
- Pellas, N., & Kazanidis, I. (2015). On the value of Second Life for students' engagement in blended and online courses: A comparative study from the Higher Education in Greece. *Education and Information Technologies*, 20, 445-466.
- Pelletier, K., Brown, M., Brooks, D. C., McCormack, M., Reeves, J., Arbino, N., Bozkurt, A., Crawford, S., Czerniewicz, L., & Gibson, R. (2021). 2021 EDUCAUSE horizon report teaching and learning edition.
- Phillips, J. J. (2003). *Return on Investment in Training and Performance Improvement Programs*. Butterworth-Heinemann.
- <https://books.google.co.th/books?id=dwDt9NFiWZgC>

- Praslova, L. (2010). Adaptation of Kirkpatrick's four level model of training criteria to assessment of learning outcomes and program evaluation in higher education. *Educational assessment, evaluation and accountability*, 22, 215-225.
- Quintas, C., Silva, I. F., & Teixeira, A. (2017). Assessing an e-Learning and b-Learning Model--A Study of Perceived Satisfaction. *International Journal of Information and Education Technology*, 7(4), 265.
- Raes, A., Detienne, L., Windey, I., & Depaepe, F. (2020). A systematic literature review on synchronous hybrid learning: gaps identified. *Learning Environments Research*, 23, 269-290.
- Searles J E. (1967). *A system for instruction*. International Textbook Company.
- Singh, J., Evans, E., Reed, A., Karch, L., Qualey, K., Singh, L., & Wiersma, H. (2022). Online, hybrid, and face-to-face learning through the eyes of faculty, students, administrators, and instructional designers: Lessons learned and directions for the post-vaccine and post-pandemic/COVID-19 world. *Journal of Educational Technology Systems*, 50(3), 301-326.
- Smith, R., & Lynch, D. (2010). *Rethinking teacher education*. Lulu. com.
- Spilka, R. (2002). Hybrid Classes: Maximizing Resources and Student Learning. *Teaching-Learning Center. Durham Technical Community College*. Retrieved November, 20, 2004.
- Staker, H., & Horn, M. B. (2012). Classifying K-12 blended learning. *Innosight institute*.
- Stewart, J. M. (2002). A blended e-learning approach to intercultural training. *Industrial and Commercial Training*, 34(7), 269-271.
- Sun, L. (2014). Investigating the effectiveness of Moodle-based Blended Learning in College English course. *International Journal of Information Technology and Management*, 13(1), 83-94.
- Tucker, B. (2012). The flipped classroom. *Education next*, 12(1), 82-83.
- Ustun, A. B., & Tracey, M. W. (2020). An effective way of designing blended learning: A three phase design-based research approach. *Education and Information Technologies*, 25(3), 1529-1552.

- Vroom, V. H. (1982). *Work and Motivation* (Rev. ed. ed.). John Wiley.
- Wang, F., & Chen, H. (2023). A Study of Factors Influencing College Students' Engagement in Blended Learning. 2023 4th International Conference on Education, Knowledge and Information Management (ICEKIM 2023), WBSC-LMS. (2566, 30 พฤศจิกายน). 2500120-คุณค่าของความสูง. Retrieved 30 พฤศจิกายน from <https://wbsc.dusit.ac.th/course/view.php?id=3316>
- Wei, H.-C., Lin, Y.-H., & Chang, L.-H. (2023). The Effectiveness of a Blended Learning-Based Life Design Course: Implications of Instruction and Application of Technology. *SN computer science*, 4(4), 360.
- Woldeab, D., Yawson, R. M., & Osafo, E. (2020). A systematic meta-analytic review of thinking beyond the comparison of online versus traditional learning. *E-Journal of Business Education & Scholarship of Teaching*, 14(1), 1-24.
- Wolman, B. B. (1975). *Dictionary of Behavior Science*. Macmillan.
- World Wide Technology. (2020, October 9). *A Guide to Hybrid and Blended Learning in Higher Education*. <https://www.wwt.com/article/guide-to-hybrid-blended-learning-higher-ed>
- Yardley, S., & Dornan, T. (2012). Kirkpatrick's levels and education 'evidence'. *Medical education*, 46(1), 97-106.
- Zhao, D., & Yang, Q. (2011). Blended learning model applied in college teacher education. Proceeding of the International Conference on e-Education, Entertainment and e-Management,
- Zydney, J. M., McKimmy, P., Lindberg, R., & Schmidt, M. (2019). Here or there instruction: Lessons learned in implementing innovative approaches to blended synchronous learning. *TechTrends*, 63, 123-132.
- เนาวนิตย์ สงคราม. (2553). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้เป็นทีมและกระบวนการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างนวัตกรรมของนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2565, 10 มีนาคม). แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564-2570.

<https://www.mhesi.go.th/>

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562, 1 มีนาคม). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับ

ปรับปรุง). www.moe.go.th/พรบ-การศึกษาแห่งชาติ-พ-ศ-2542/

กรุงเทพมหานคร. (2566, 15 มีนาคม). สนับสนุนการศึกษา แก้เหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืน.

<https://www.bangkokbiznews.com/blogs/health/education/1057826>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2563, 10 มีนาคม). เมื่อไวรัสโควิด-19 กำลังพลิกโฉม

ระบบการศึกษาโลก. <https://www.eef.or.th/30577-2/>.

กองบริหารงานบุคคล, ม. (2566). ลักษณะทั่วไปของตำแหน่ง 17 ตำแหน่ง.

<https://personnel.dusit.ac.th/home/>

กองประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2565a, 10 กรกฎาคม). ทีมสวนดุสิต ติดอาวุธทาง

ปัญญาอบรม *Hybrid Teaching* เพื่อพัฒนาอาจารย์ และบุคลากร เพื่อรองรับการศึกษา

ศตวรรษที่ 21. <https://www.dusit.ac.th/home/2021/923249.html>.

กองประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2565b, 30 พฤศจิกายน). รายวิชาคุณค่าของความสุข

ประชุมสรุปการเรียนรู้การสอน. <https://www.dusit.ac.th/home/2022/976837.html>

กองประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2566a, 10 มีนาคม). กิจกรรมคุยสบายๆ สไตล์สวนดุสิต

เรื่อง *Hybrid OK*. <https://www.dusit.ac.th/home/2023/1055959.html>

กองประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2566b, 30 พฤศจิกายน). สำนักส่งเสริมวิชาการและงาน

ทะเบียน จัดประชุมอาจารย์ผู้สอน รายวิชา 2500120 คุณค่าของความสุข. Retrieved 30

พฤศจิกายน from <https://www.dusit.ac.th/home/2023/1161898.html/nggallery/page/1>

กันยา สุวรรณแสง. (2544). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรพิทย.

กฤษณ์ บริรักษ์สันติกุล. การพัฒนากระบวนการสร้างเสริม ความสามารถของครูในการออกแบบ การ

เรียนการสอนสำหรับเด็กในระยะ เชื่อมต่อจากระดับอนุบาลสู่ระดับ ประถมศึกษาตาม

แนวคิดกลุ่มศึกษา ทั้งคณะและแนวคิดการชี้แนะทางปัญญา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

กุลิศรา จิตรขณาวณิช. (2562). การจัดการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 1.. ed.). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จินตวิทย์ คล้ายสังข์, & ประกอบ กรณีกิจ. (2552). Pedagogy-based hybrid learning จากแนวคิดสู่

การปฏิบัติ. วารสารครุศาสตร์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ปีที่ 38, ฉบับที่ 1 (ก.ค.-ต.ค.

2552), หน้า 93-108.

ทิตนา แหมมณี. (2548). รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย (พิมพ์ครั้งที่ 3 ed.).

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทศนา แหมมณี. (2564). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 25 ed.). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9 (ฉบับปรับปรุงใหม่).. ed.). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2562.

(2562). ราชกิจจานุเบกษา

พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา 136 (57 ก). กรุงเทพฯ: ทรงเทพฯ: ราชกิจจานุเบกษา

พัชรี ศรีสังข์. (2551). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาจิตวิทยาสังคมโดยใช้ชุมชนและประสบการณ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ปริญญาโท (กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร)) -- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551.].

มนต์ชัย เทียนทอง. (2545). การออกแบบและพัฒนาคอร์สแวร์ สำหรับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2566a). คู่มือเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการเรียนรู้
https://arit.dusit.ac.th/uploads/book/it_080566.pdf

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2566b, 10 กรกฎาคม). ทิศทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต: จี๋ว แต่ แจ๋ว (ฉบับทบทวน) พ.ศ. 2566-2567 (*SDU Directions: SMALL but SMART (Revised version) 2023-2024*). <https://www.dusit.ac.th/home/2023/1103420.html>.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ (ฉบับราชบัณฑิตยสถาน). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

วนิดา อุ่นเรือน. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาครู [วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.].

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2542). การพัฒนาหลักสูตรฐานต่อที่ท้องถิ่น. เลิกแอนดิลฟเพรส.

ศิริจรรย์ ผลพันธุ์. (2566). The Big Idea Suan Dusit ONE WORLD LIBRARY - Turn ideas into

- reality จากแนวคิดสู่การปฏิบัติจริง. In (pp. 9). กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการสื่อและสิ่งพิมพ์กราฟฟิคไซท์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- ศิริยุบล หมั่นศรี. (2020). การศึกษาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดอย่างมี
 วิจารณญาณของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- สงัด อุทรานันท์. (2529). การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ (พิมพ์ครั้งที่ 5.. ed.). กรุงเทพฯ :
 ภาควิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมโภชน์ เตียมสุภาสิต. (2550). ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สหประชาชาติประเทศไทย. (2566, 10 มีนาคม). เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศไทย.
<https://thailand.un.org/th/sdgs/4>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. พริกหวาน
 กราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.
 2561 – 2580 (พิมพ์ครั้งที่ 2 ed.). สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ
 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ. (2566, 11 สิงหาคม). สิ่งสนับสนุนและทรัพยากรการ
 เรียนรู้. <https://arit.dusit.ac.th/uploads/front2564.pdf>
- สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2566, 11 สิงหาคม). *From
 Library to...University*. <https://arit.dusit.ac.th/>
- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2564). หลักสูตรหมวดวิชาศึกษา
 ทั่วไป ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2564 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
https://regis.dusit.ac.th/main/?page_id=3841
- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2565, 11 สิงหาคม). ข้อบังคับและ
 ประกาศ. <https://regis.dusit.ac.th/main/>
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2540). การประเมินผลโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
 เลียงเชียง.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2535). สมบัติพิพม์ของการศึกษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2 ed.). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.

อรรถัย แสงลุน. (2564). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ
ครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ มหาวิทยาลัยนเรศวร].
อารี พันธุ์ณี. (2546). จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนรู้การสอน. กรุงเทพฯ: ไผ่ไหม.

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. รศ.ดร.สุชุม เฉลยทรัพย์	ประธานที่ปรึกษาอธิการบดีมหาวิทยาลัยสวนดุสิต
2. ผศ.พิชญ์สินี พุทธิทวีศรี	รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
3. อาจารย์อัศววัฒน์ วงศ์ฐิติคุณ	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
4. ผศ.ดร.จิราพร รอดพ่วง	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก

1. ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

1. รศ.ดร.ศิริจรรย์ ผลพันธ์	ที่ปรึกษาอธิการบดีด้านบริหาร มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
2. ดร.สงวค์ บุญปลูก	รองอธิการบดีฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
3. ผศ.ทิพสุตา คัดเลิศ	ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
4. ผศ.ภูษงค์ เมนะสินธุ์	รองคณบดีคณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
5. ผศ.ดร.ศุภศิริ บุญประเวช	ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและการสื่อสาร
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
6. ดร.สิริธัมม์ อุดมธรรมานภาพ	ประธานหลักสูตรการศึกษานุปถัมภ์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
7. ผศ.ดร.ชนินทร์ วุฒิเพ็ชรกุล	หัวหน้างานพัฒนานักศึกษาและนวัตกรรมการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
8. อาจารย์สิรินดา เสวตสมบุญ	หัวหน้าสำนักงานคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
9. นางสาวสินีนาง ลักษณะโยธิน	เจ้าหน้าที่สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
10. นางสาวพัชรภรณ์ ขำแปง	เจ้าหน้าที่สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
11. นายรัชต์ อมตเวทย์	เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกดิจิทัล (ไฮบริด) มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
12. นายไฉนาธาน สมิธ คงเจริญ	เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกดิจิทัล (ไฮบริด) มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
13. นายวีระศักดิ์ คำภีระ	เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกดิจิทัล (ไฮบริด) มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
14. นักศึกษาสาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
15. นักศึกษาสาขาเลขานุการทางการแพทย์	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
16. นักศึกษาสาขาภาษาและการสื่อสาร	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
17. นักศึกษาสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
18. นักศึกษาสาขาโภชนาการและการประกอบอาหารเพื่อการสร้างเสริมสมรรถภาพและการชะลอวัย	โรงเรียนการเรือน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

2. ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

1. ผศ.ดร.เอื้ออารี จันทร รองผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
2. ผศ.ดร.จิตติวิมล คล้ายสุบรรณ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
3. ผศ.ดร.วิรัตน์ อินทสระ อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
4. ผศ.พัชรินทร์ ก่อเลิศวรพงศ์ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
5. อาจารย์พิมพ์ชนก สีหา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
6. อาจารย์สิรินดา เสวตสมบุญ หัวหน้าสำนักงานคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
7. นักศึกษาสาขารัฐประศาสนศาสตร์ โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
8. นักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
9. นักศึกษาสาขาภาษาและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
10. นักศึกษาจิตวิทยาอุตสาหกรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
11. นักศึกษาสาขาคหกรรมศาสตร์ โรงเรียนการเรือน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

3. ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความเหมาะสมของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

1. รศ.ดร.ธิดา เลิศพรกุลรัตน์	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผศ.ดร.ชุตินันท์ สวัสดิ์พิงค์	อาจารย์ประจำสำนักเทคโนโลยีการศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
3. ผศ.ดร.ประภัสสร วงษ์ดี	อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

4. ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยประยุกต์ใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก

1. รศ.ดร.ศิริจณ์ ผลพันธุ์	ที่ปรึกษาอธิการบดีด้านบริหาร มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
2. ผศ.ดร.พิทักษ์ จันทร์เจริญ	อธิการบดีมหาวิทยาลัยสวนดุสิต
3. ผศ.ทิพสุดา คัดเลิศ	ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
4. ผศ.พัชรินทร์ ก่อเลิศวงศ์	คณะกรรมการบริหารหลักสูตรจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
5. อาจารย์พิมพ์ชนก สีหา	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
6. อาจารย์สิรินดา เสวตสมบูรณ์	หัวหน้าสำนักงานคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
7. อ.ดร.วันดี สิริธนา	อาจารย์ประจำหลักสูตรเทคโนโลยีเคมี
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
8. ดร.สุชาดา อภิรัตน์	รองคณบดีโรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
9. นางสาวพัชรภรณ์ ขำแป้ง	เจ้าหน้าที่สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
10. นายไฉนาธาน สมิธ คงเจริญ	เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกดิจิทัล (ไฮบริด) มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
11. นักศึกษาหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	จำนวน 38 คน

ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหา ความต้องการและ
ความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล.....
2. ตำแหน่ง.....
3. หน้าที่รับผิดชอบ.....

คำถามนำ

ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในเรื่องใดบ้าง คิดอย่างไรกับการจัดการ
เรียนรู้แบบไฮบริด ท่านคิดว่าระบบไฮบริดของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตเป็นอย่างไร

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน

- 1.1 สถานการณ์ของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตเป็นอย่างไร
- 1.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนเป็นอย่างไร
- 1.3 ความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของผู้สอนเป็นอย่างไร
- 1.4 ความรู้และทักษะของผู้เรียนในการเรียนรู้แบบไฮบริดเป็นอย่างไร
- 1.5 มหาวิทยาลัยมีการจัดการทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอย่างไร

2. สภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

- 2.1 ในภาพรวมการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดพบปัญหาใดบ้าง
- 2.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดพบปัญหาอะไรบ้างในแต่ละขั้นตอน
- 2.3 ความท้าทายของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดคือเรื่องใด

3. ความต้องการและความคาดหวังต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัย
สวนดุสิต

- 3.1 การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่เหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตควรเป็นอย่างไร
- 3.2 โอกาสหรือประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดคือในระดับชั้นเรียนคืออะไร
- 3.3 คุณค่าที่คาดหวังจากการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนคืออะไร
- 3.4 ควรพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนไปในทิศทางใด

4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล.....
2. ตำแหน่ง.....
3. หน้าที่รับผิดชอบ.....

คำถามนำ

ท่านคิดอย่างไรหากมีการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในเรื่องใดบ้าง ท่านเคยได้ยินหรือเคยใช้ขั้นตอน Hybrid-Flexible (HyFlex) ของ Brian J. Beatty บ้างหรือไม่ อย่างไร

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

ท่านคิดว่าระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตควรมีขั้นตอนอย่างไร ตามประเด็นต่อไปนี้ 1) การประเมินโอกาส (ผลประโยชน์) และความท้าทาย (ต้นทุน) 2) การวิเคราะห์ยืนยันหรือแก้ไขผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่คาดหวัง 3) การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน (เนื้อหาและการมีปฏิสัมพันธ์) 4) การเตรียมการประเมินผลการเรียนรู้ และ 5) การประเมินผลความคาดหวังที่ตอบกลับ

ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตอะไรบ้าง

3. แบบประเมินความเหมาะสมของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่พัฒนาขึ้น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบ

1. ชื่อ-สกุล.....
2. ตำแหน่ง.....
3. หน้าที่รับผิดชอบ.....

คำชี้แจง แบบประเมินส่วนนี้ต้องการประเมินความเหมาะสมของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่พัฒนาขึ้น โดยแบบประเมินประยุกต์ใช้คำถามจากเกณฑ์การประเมิน (Evaluation Criteria) ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) แบบประเมินมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่เห็นด้วยน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุด คะแนนมีค่าตั้งแต่ 1 ถึง 5

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน หากมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติม กรุณาเขียนลงในช่องข้อเสนอแนะ

ข้อ	ข้อความ	ความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด	
1. ด้านความเกี่ยวข้อง (Relevance)							
	1.1 ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นเป็นระบบที่เป็นไปตามทิศทางการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย						
	1.2 ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนเป็นไปตามเป้าหมายในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัย						
	1.3 ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนเป็นไปตามนโยบาย One World Library ของมหาวิทยาลัย						
2. ด้านความสอดคล้อง (Coherence)							
	2.1 ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมกับมหาวิทยาลัย						
	2.2 ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นมีความเข้ากันได้กับนโยบายของมหาวิทยาลัย						
	2.3 ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด						

ข้อ	ข้อความ	ความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด	
	ในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นก่อนประโยชน์เพียงพอที่จะดำเนินการต่อไป						
3. ด้านประสิทธิผล (Effectiveness)							
	3.1 ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้						
	3.2 ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นเป็นไปตามที่คาดหวังไว้						
	3.3 ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นก่อให้เกิดผลสำเร็จในการจัดการเรียนรู้						
4. ด้านประสิทธิภาพ (Efficiency)							
	4.1 ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นจะสามารถนำไปใช้งานต่อไปได้						
	4.2 ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นมีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดภายใต้งบประมาณที่วางไว้						
	4.3 ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นมีความคุ้มค่า คุ้มทุน						
	4.4 ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นช่วยในการใช้เวลาอย่างคุ้มค่าในการจัดการเรียนรู้						
5. ด้านผลกระทบ (Impact)							
	5.1 ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นสร้างความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของมหาวิทยาลัย						
	5.2 ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นช่วยส่งเสริมการทำงานเชิงรุกในการจัดการ						

ข้อ	ข้อความ	ความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด	
	เรียนรู้ของมหาวิทยาลัย						
	5.3 ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นก่อนประโยชน์ทางบวกมากขึ้นต่อมหาวิทยาลัย						
	5.4 ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้ของผู้เรียนได้มากขึ้น						
6. ความยั่งยืน (Sustainability)							
	6.1 ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต						
	6.2 ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นเป็นประโยชน์ระยะยาวกับผู้สอน ผู้เรียน และทีมงานฝ่ายสนับสนุน						
	6.3 ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นตอบสนองความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง						
	6.4 ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสังคมวัฒนธรรมต่อไป						

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. ท่านมีข้อเสนออื่น ๆ อย่างไรบ้างต่อการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน

4. แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบประเมิน

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง ☐ LGBTQIA+
2. สถานภาพ ☐ ผู้สอน ☐ ผู้เรียน ☐ เจ้าหน้าที่วิชาการ ☐ เจ้าหน้าที่เทคโนโลยี

คำชี้แจง แบบประเมินนี้เป็นการประเมินความพึงพอใจต่อระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต แบบประเมินมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่พึงพอใจน้อยที่สุดจนถึงพึงพอใจมากที่สุด คะแนนมีค่าตั้งแต่ 1 ถึง 5

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน หากมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติม กรุณาเขียนลงในช่องข้อเสนอแนะ

ข้อ	ข้อความ	ความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		พึงพอใจมากที่สุด	พึงพอใจมาก	พึงพอใจปานกลาง	พึงพอใจน้อย	พึงพอใจน้อยที่สุด	
1. กระบวนการในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน							
	1.1 การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดเป็นระบบ มีขั้นตอน กระบวนการชัดเจน						
	1.2 การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ผสมผสานการเรียนการสอนแบบออนไลน์ และออนไลน์เข้าด้วยกันในช่วงเวลา เดียวกันได้เป็นอย่างดี						
	1.3 การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดมี กระบวนการทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้						
2. เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน							
	2.1 การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดนำเสนอ เนื้อหาและสื่อการเรียนที่มีประสิทธิภาพ						
	2.2 การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดสามารถ ดึงดูดผู้เรียนได้						
	2.3 การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดสามารถ ใช้เทคนิควิธีได้หลากหลาย มีความยืดหยุ่น						
3. การอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน							
	3.1 เจ้าหน้าที่ด้านวิชาการช่วย ประสานงานและดูแลการจัดการเรียนรู้ แบบไฮบริดในห้องเรียน						
	3.2 เจ้าหน้าที่ด้านเทคโนโลยีดูแล พร้อมให้ ความช่วยเหลือ สนับสนุนการเรียนการ						

ข้อ	ข้อความ	ความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		พึงพอใจมากที่สุด	พึงพอใจมาก	พึงพอใจปานกลาง	พึงพอใจน้อย	พึงพอใจน้อยที่สุด	
	สอน และแก้ปัญหาได้						
	3.3 มหาวิทยาลัยสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด						
4. ความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน							
	4.1 การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดสะดวกต่อปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา						
	4.2 การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดมีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้กับผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจ						
	4.3 การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดมีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้กับผู้สอนได้ออกแบบการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับเนื้อหา ผู้สอนและผู้เรียน						
	4.4 การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้ได้ทุกที่ตามนโยบายของมหาวิทยาลัย						
5. เทคโนโลยีที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน							
	5.1 มหาวิทยาลัยสนับสนุนเทคโนโลยีที่ทันสมัยเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด						
	5.2 การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีมาสนับสนุนการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย						
	5.3 แพลตฟอร์มออนไลน์ที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดมีประสิทธิภาพหลากหลาย และใช้งานง่าย						
	5.4 อินเทอร์เน็ตมีความเร็วเพียงพอสะดวกต่อการใช้งาน						

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

.....

.....

.....

.....

5. แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบ

1. ชื่อ-สกุล.....
2. ตำแหน่ง.....
3. หน้าที่รับผิดชอบ.....

คำถามนำ

ท่านคิดอย่างไรกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ท่านมีประสบการณ์อะไรอยากแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดหรือไม่

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

ท่านมีความคิดเห็นและพึงพอใจต่อประเด็นต่อไปนี้อย่างไร 1) กระบวนการในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด 2) ความคิดเห็นต่อเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด 3) ความคิดเห็นต่อการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด 4) ความคิดเห็นต่อความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด 5) ความคิดเห็นต่อเทคโนโลยีที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของมหาวิทยาลัย

ในภาพรวมท่านพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นหรือไม่ อย่างไร

6. แบบประเมินความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบ

1. ชื่อ-สกุล.....
2. ตำแหน่ง.....
3. หน้าที่รับผิดชอบ.....

คำชี้แจง แบบประเมินฉบับนี้เป็นการประเมินความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต แบบสอบถามมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่สามารถปฏิบัติได้น้อยที่สุดจนถึงสามารถปฏิบัติได้มากที่สุด คะแนนมีค่าตั้งแต่ 1 ถึง 5 มีข้อคำถาม ดังนี้

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน หากมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติม กรุณาเขียนลงในช่องข้อเสนอแนะ

ข้อ	ข้อความ	ความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		สามารถปฏิบัติได้มากที่สุด	สามารถปฏิบัติได้มาก	สามารถปฏิบัติได้ปานกลาง	สามารถปฏิบัติได้น้อย	สามารถปฏิบัติได้น้อยที่สุด	
1. ความสามารถในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้							
	1.1 กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ และเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นอย่างชัดเจน						
	1.2 ชี้แจงและสร้างความเข้าใจให้ผู้เรียนได้รู้ว่ามีผลจากการจัดการเรียนรู้จะเกิดผลลัพธ์ใด						
	1.3 วางแผนเตรียมเนื้อหาการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้						
2. ความสามารถในการออกแบบเนื้อหา							
	2.1 กำหนดเนื้อหาได้ตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้						
	2.2 เลือกใช้เนื้อหาที่มาจากหลากหลายแหล่ง						
	2.3 วิเคราะห์ผู้เรียน นำผลมาออกแบบเนื้อหาในการเรียนการสอน						
3. ความสามารถในการจัดการและสนับสนุนการเรียนรู้แบบไฮบริด							
	3.1 จัดการผสมผสานระหว่างห้องเรียนออนไลน์และออนไลน์ได้						

ข้อ	ข้อความ	ความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		สามารถปฏิบัติได้มากที่สุด	สามารถปฏิบัติได้มาก	สามารถปฏิบัติได้ปานกลาง	สามารถปฏิบัติได้น้อย	สามารถปฏิบัติได้น้อยที่สุด	
	3.2 ใช้เทคโนโลยีมาช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้						
	3.3 จัดการห้องเรียนไฮบริดด้วยการใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย ยืดหยุ่นเหมาะสมกับผู้เรียน						
	3.4 คำนึงถึงความหลากหลาย ความแตกต่างของผู้เรียน จัดการห้องเรียนได้อย่างลงตัว						
4. ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน							
	4.1 ผู้สอนปรับเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้มากขึ้น						
	4.2 กระตุ้นและเสริมสร้างโอกาสให้เกิดการโต้ตอบปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน						
	4.3 สร้างการมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในห้องเรียน						
	4.4 ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนร่วม รู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่แห่งการเรียนรู้ร่วมกัน						
5. ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้							
	5.1 ออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้						
	5.2 ใช้วิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียนที่หลากหลาย ยืดหยุ่น						
	5.3 นำการประเมินตามสภาพจริงมาประยุกต์ใช้กับผู้เรียนอย่างเหมาะสม						
	5.4 เมื่อวัดและประเมินผู้เรียนแล้วมีการให้ข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง						

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตอย่างไร

.....

.....

.....

7. แบบสังเกตการสอน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบ

1. ชื่อ-สกุล.....
2. ตำแหน่ง.....
3. หน้าที่รับผิดชอบ.....

คำชี้แจง แบบสังเกตฉบับนี้เป็นการสังเกตเพื่อประเมินความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต แบบสังเกตมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบเติมตอบ มีข้อความดังนี้

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน หากมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติม กรุณาเขียนลงในช่องข้อเสนอแนะ

ข้อ	ข้อความ	การปฏิบัติ		ระดับคุณภาพ					ข้อสังเกต
		ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ดีเยี่ยม	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	
1. ความสามารถในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้									
	1.1 มีการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ และเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นอย่างชัดเจน (การเตรียมการสอน มีแผนการจัดการเรียนรู้)								
	1.2 ชี้แจงและสร้างความเข้าใจให้ผู้เรียนได้รู้ว่าผลจากการจัดการเรียนรู้จะเกิดผลลัพธ์ใด (การนำชั้นเรียนเข้าสู่บทเรียน)								
	1.3 วางแผนเตรียมเนื้อหาการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (แผนการจัดการเรียนรู้)								
2. ความสามารถในการออกแบบเนื้อหา									
	2.1 กำหนดเนื้อหาได้ตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้								

ข้อ	ข้อความ	การปฏิบัติ		ระดับคุณภาพ					ข้อสังเกต
		ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ดีเยี่ยม	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	
	(การเข้าสู่กิจกรรมการเรียนการสอน)								
	2.2 เลือกใช้เนื้อหาที่มาจากหลากหลายแหล่ง (เนื้อหาการเรียนการสอน)								
	2.3 วิเคราะห์ผู้เรียน นำผลมาออกแบบเนื้อหาการเรียนการสอน (การเตรียมเนื้อหาการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับผู้เรียน)								
3. ความสามารถในการจัดการและสนับสนุนการเรียนรู้แบบไฮบริด									
	3.1 จัดการผสมผสานระหว่างห้องเรียนออนไซต์และออนไลน์ได้ (การเลือกวิธีการสอน และการจัดการห้องเรียน)								
	3.2 ใช้เทคโนโลยีมาช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ (การเลือกใช้เทคโนโลยี)								
	3.3 จัดการห้องเรียนไฮบริดด้วยการใช้วิธีการสอนที่หลากหลายยืดหยุ่นเหมาะสมกับผู้เรียน (ใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายผสมผสานกัน)								
	3.4 คำนึงถึงความหลากหลายความแตกต่างของผู้เรียน จัดการห้องเรียนได้อย่างลงตัว (ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ไม่ทิ้งผู้เรียน)								
4. ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน									
	4.1 ผู้สอนปรับเปลี่ยนบทบาท								

ข้อ	ข้อความ	การปฏิบัติ		ระดับคุณภาพ					ข้อสังเกต
		ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ดีเยี่ยม	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	
	จากการเป็นครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้มากขึ้น (บทบาทของผู้สอนในชั้นเรียน/บุคลิกภาพ)								
	4.2 กระตุ้นและเสริมสร้างโอกาสให้เกิดการโต้ตอบปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน (บรรยายภาคในชั้นเรียน พฤติกรรมของผู้สอนและผู้เรียน)								
	4.3 สร้างการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในห้องเรียน (บรรยายภาคในชั้นเรียน พฤติกรรมของผู้เรียน)								
	4.4 ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนร่วมรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่แห่งการเรียนรู้ร่วมกัน (บรรยายภาคในชั้นเรียนโดยรวม)								
5. ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้									
	5.1 ออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (มีเครื่องมือวัดและประเมินผล)								
	5.2 ใช้วิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียนที่หลากหลาย ยืดหยุ่น (มีการใช้เครื่องมือวัดประเมินที่หลากหลาย ปรับเปลี่ยนได้)								

ข้อ	ข้อความ	การปฏิบัติ		ระดับคุณภาพ					ข้อสังเกต
		ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	ดีเยี่ยม	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	
	5.3 นำการประเมินตามสภาพจริงมาประยุกต์ใช้กับผู้เรียนอย่างเหมาะสม (มีการวัดและประเมินตามสภาพจริง)								
	5.4 เมื่อวัดและประเมินผู้เรียนแล้วมีการให้ข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง (มีการสะท้อนแก่ผู้เรียนทันที)								

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาความสามารถของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตอย่างไร

8. แบบประเมินพฤติกรรมการสอน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบ

1. ชื่อ-สกุล.....
2. ตำแหน่ง.....
3. หน้าที่รับผิดชอบ.....

คำชี้แจง แบบประเมินฉบับนี้เป็นการประเมินพฤติกรรมของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต แบบสอบถามมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ นำความรู้ไปใช้น้อยที่สุดจนถึงนำความรู้ไปใช้มากที่สุด คะแนนมีค่าตั้งแต่ 1 ถึง 5 และแบบสอบถามแบบเติมตอบ มีข้อคำถาม ดังนี้

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน หากมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติม กรุณาเขียนลงในช่องข้อเสนอแนะ

ข้อ	ข้อความ	การปฏิบัติ					ข้อเสนอแนะ
		นำความรู้ไปใช้มากที่สุด	นำความรู้ไปใช้มาก	นำความรู้ไปใช้ปานกลาง	นำความรู้ไปใช้น้อย	นำความรู้ไปใช้น้อยที่สุด	
1. การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้							
	1.1 มีการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ และเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นอย่างชัดเจน						
	1.2 ชี้แจงและสร้างความเข้าใจให้ผู้เรียนได้รู้ว่าผลจากการจัดการเรียนรู้จะเกิดผลลัพธ์ใด						
	1.3 วางแผนเตรียมเนื้อหาการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้						
2. การออกแบบเนื้อหา							
	2.1 กำหนดเนื้อหาได้ตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้						
	2.2 เลือกใช้เนื้อหาที่มาจากหลากหลายแหล่ง						
	2.3 วิเคราะห์ผู้เรียน นำผลมาออกแบบเนื้อหาในการเรียนการ						

ข้อ	ข้อความ	การปฏิบัติ					ข้อเสนอแนะ
		นำความรู้ไปใช้มากที่สุด	นำความรู้ไปใช้มาก	นำความรู้ไปใช้ปานกลาง	นำความรู้ไปใช้น้อย	นำความรู้ไปใช้น้อยที่สุด	
	สอน						
3. การจัดการและสนับสนุนการเรียนรู้แบบไฮบริด							
	3.1 จัดการผสมผสานระหว่างห้องเรียนออนไลน์และออนไลน์ได้						
	3.2 ใช้เทคโนโลยีมาช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้						
	3.3 จัดการห้องเรียนไฮบริดด้วยการใช้วิธีการสอนที่หลากหลายยืดหยุ่นเหมาะสมกับผู้เรียน						
	3.4 คำนึงถึงความหลากหลายความแตกต่างของผู้เรียน จัดการห้องเรียนได้อย่างลงตัว						
4. การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน							
	4.1 ผู้สอนปรับเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้มากขึ้น						
	4.2 กระตุ้นและเสริมสร้างโอกาสให้เกิดการโต้ตอบปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน						
	4.3 สร้างการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในห้องเรียน						
	4.4 ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนร่วมรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่แห่งการเรียนรู้ร่วมกัน						
5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้							
	5.1 ออกแบบการวัดและ						

ข้อ	ข้อความ	การปฏิบัติ					ข้อเสนอแนะ
		นำความรู้ไปใช้มากที่สุด	นำความรู้ไปใช้มาก	นำความรู้ไปใช้ปานกลาง	นำความรู้ไปใช้น้อย	นำความรู้ไปใช้น้อยที่สุด	
	ประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้						
	5.2 ใช้วิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียนที่หลากหลาย ยืดหยุ่น						
	5.3 นำการประเมินตามสภาพจริงมาประยุกต์ใช้กับผู้เรียนอย่างเหมาะสม						
	5.4 เมื่อวัดและประเมินผู้เรียนแล้วมีการให้ข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง						

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาพฤติกรรมการสอนของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตอย่างไร

9. แบบบันทึกและประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบ

1. ชื่อ-สกุล..... 2. ตำแหน่ง.....
3. หน้าที่รับผิดชอบ.....

คำชี้แจง แบบประเมินฉบับนี้เป็นการประเมินประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่ใช้ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยเป็นแบบประเมินชิ้นงานของผู้เรียนที่ได้จากการนำความรู้ความเข้าใจจากการเรียนรู้ในรายวิชาหมวดการศึกษาทั่วไปไปใช้ในการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ตัดสินใจ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ พิจารณาตามเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก (Scoring Rubric) ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนชิ้นงาน (Scoring Rubric) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

เกณฑ์การประเมินชิ้นงาน	5 (ดีเยี่ยม)	4 (ดีมาก)	3 (ดี)	2 (พอใช้)	1 (ควรปรับปรุง)
1. การนำความรู้จากรายวิชาไปใช้	ใช้เนื้อหาวิชาได้อย่างเหมาะสม ลึกซึ้ง มีการเชื่อมโยงแนวคิด หลายมิติ พร้อมตัวอย่างประกอบที่ชัดเจน	ใช้ความรู้จากหลากหลาย บทเรียนได้เหมาะสม มีความเข้าใจถูกต้อง สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา	ใช้ความรู้จากบทเรียนได้ บางส่วน เห็นการเชื่อมโยงในระดับพื้นฐาน	ใช้ความรู้ได้เพียงบางส่วน ไม่มีตัวอย่าง หรือแสดงความเข้าใจคลาดเคลื่อน	ขาดการเชื่อมโยงกับรายวิชา หรือสรุปโดยไม่มีสาระชัดเจน
2. การสร้างสรรค์สิ่งใหม่	ผลงานมีแนวคิดใหม่ โดดเด่น ชัดเจน สะท้อนความคิด เฉพาะตน และไม่ซ้ำใคร	มีแนวคิดใหม่หรือการต่อยอดอย่างสร้างสรรค์ แสดง ความคิดลุ่มลึก	มีความคิดใหม่ บ้าง แต่ยังไม่ต่อยอดหรือยังคล้าย แบบเดิม	พยายามสร้างสิ่งใหม่แต่ยังไม่เด่นชัด ขาดเอกลักษณ์	ผลงานลอกเลียนหรือตามแนวคิดเดิม ไม่มีการพัฒนาต่อยอด

การบันทึกคะแนนการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียนรายบุคคล

ชื่อ-นามสกุล	ชื่อ ชิ้นงาน	คะแนนที่ได้		คะแนนที่ได้		ข้อเสนอแนะ
		เกณฑ์ 1	เกณฑ์ 2	เกณฑ์ 1	เกณฑ์ 2	
0. นาย.....						
0. นาย.....						
0. นาย.....						
0. นางสาว.....						
0. นางสาว.....						

10. แบบประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับของผู้บริหาร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบ

1. ชื่อ-สกุล..... 2. ตำแหน่ง.....

3. หน้าที่รับผิดชอบ.....

คำชี้แจง แบบประเมินฉบับนี้เป็นการประเมินความคาดหวังที่ตอบกลับของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต แบบประเมินมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่เป็นไปตามที่คาดหวังน้อยที่สุดจนถึงเป็นไปตามที่คาดหวังมากที่สุด คะแนนมีค่าตั้งแต่ 1 ถึง 5 มีข้อคำถามดังนี้

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน หากมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติม กรุณาเขียนลงในช่องข้อเสนอแนะ

ข้อ	ข้อความ	ความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		ตรงกับ ความ คาดหวัง มากที่สุด	ตรงกับ ความ คาดหวัง มาก	ตรงกับ ความ คาดหวัง ปานกลาง	ตรงกับ ความ คาดหวัง น้อย	ตรงกับ ความ คาดหวัง น้อยที่สุด	
1	ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นเหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต						
2	ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นสร้างโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้มากขึ้น						
3	ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นมีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดของมหาวิทยาลัย						
4	ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นสร้างคุณค่าใหม่						
5	ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่พัฒนาขึ้นตรงกับทิศทางการพัฒนาของ						

ข้อ	ข้อความ	ความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		ตรงกับ ความ คาดหวัง มากที่สุด	ตรงกับ ความ คาดหวัง มาก	ตรงกับ ความ คาดหวัง ปานกลาง	ตรงกับ ความ คาดหวัง น้อย	ตรงกับ ความ คาดหวัง น้อยที่สุด	
	มหาวิทยาลัย						
6	ระบบการจัดการเรียนรู้แบบ ไฮบริดที่พัฒนาขึ้นมีความ คุ้มค่าคุ้มทุน						
7	ระบบการจัดการเรียนรู้แบบ ไฮบริดที่พัฒนาขึ้นมีความ ยั่งยืน						
8	ระบบการจัดการเรียนรู้แบบ ไฮบริดที่พัฒนาขึ้นสามารถ นำไปปรับใช้ได้หลากหลาย ตรงกับความต้องการของ ผู้เรียน						
9	ระบบการจัดการเรียนรู้แบบ ไฮบริดที่พัฒนาขึ้นมีความ ยืดหยุ่น สามารถนำไป ประยุกต์ใช้กับการจัดการ เรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ได้						
10	ระบบการจัดการเรียนรู้แบบ ไฮบริดที่พัฒนาขึ้นช่วย พัฒนาความสามารถของ ผู้สอนและเจ้าหน้าที่ที่ เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ แบบไฮบริด						

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัย
สวนดุสิตอย่างไร

11. แบบบันทึกและประเมินความคุ้มค่า (Return on Investment: ROI)

คำชี้แจง แบบบันทึกข้อมูลฉบับนี้เป็นการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความคุ้มค่า (Return on Investment: ROI) ของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ลักษณะเป็นแบบเติมตอบ ดังนี้

1. จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนต่อ 1 ห้องเรียน จำนวน.....คน
2. ค่าบำรุงการศึกษาของนักศึกษา 1 คน จำนวน.....บาท จำนวน.....หน่วยกิต
3. จำนวนหน่วยกิตของวิชาที่สอนด้วยระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด จำนวน.....หน่วยกิต
4. จำนวนผู้สอนที่สอนด้วยระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดต่อ 1 ห้องเรียน จำนวนคน
5. ค่าตอบแทนผู้สอนต่อเดือน จำนวน.....บาท
6. รายวิชาที่ผู้สอนสอนต่อ 1 ภาคการศึกษา จำนวน..... รายวิชา คิดเป็น.....หน่วยกิต
7. จำนวนเจ้าหน้าที่ด้านวิชาการที่ดูแลห้องเรียนแบบไฮบริดต่อ 1 ห้องเรียน จำนวนคน
8. ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ด้านวิชาการต่อเดือน จำนวน.....บาท
9. รายวิชาที่เจ้าหน้าที่ด้านวิชาการรับผิดชอบดูแลต่อ 1 ภาคการศึกษา จำนวน..... รายวิชา คิดเป็น.....หน่วยกิต
10. จำนวนเจ้าหน้าที่ด้านเทคโนโลยีที่ดูแลห้องเรียนแบบไฮบริดต่อ 1 ห้องเรียน จำนวนคน
11. ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ด้านเทคโนโลยีต่อเดือน จำนวน.....บาท
12. รายวิชาที่เจ้าหน้าที่ด้านเทคโนโลยีรับผิดชอบดูแลต่อ 1 ภาคการศึกษา จำนวน..... รายวิชา คิดเป็น.....หน่วยกิต
13. ค่าสาธารณูปโภค
 - 13.1 ค่าไฟฟ้า 1 ห้องเรียน จำนวน.....บาท
 - 13.2 ค่าน้ำ 1 ห้องเรียน จำนวน.....บาท
 - 13.3 ค่าอินเทอร์เน็ต 1 ห้องเรียน จำนวน.....บาท
 - 13.4 ค่าลิขสิทธิ์แพลตฟอร์มออนไลน์ 1 ห้องเรียน จำนวนบาท
 - 13.5 อื่น ๆ ระบุ..... จำนวน.....บาท
14. อื่น ๆ ระบุ

ภาคผนวก ง Click to Class คู่มือระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้น
เรียน: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Suan Dusit University
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

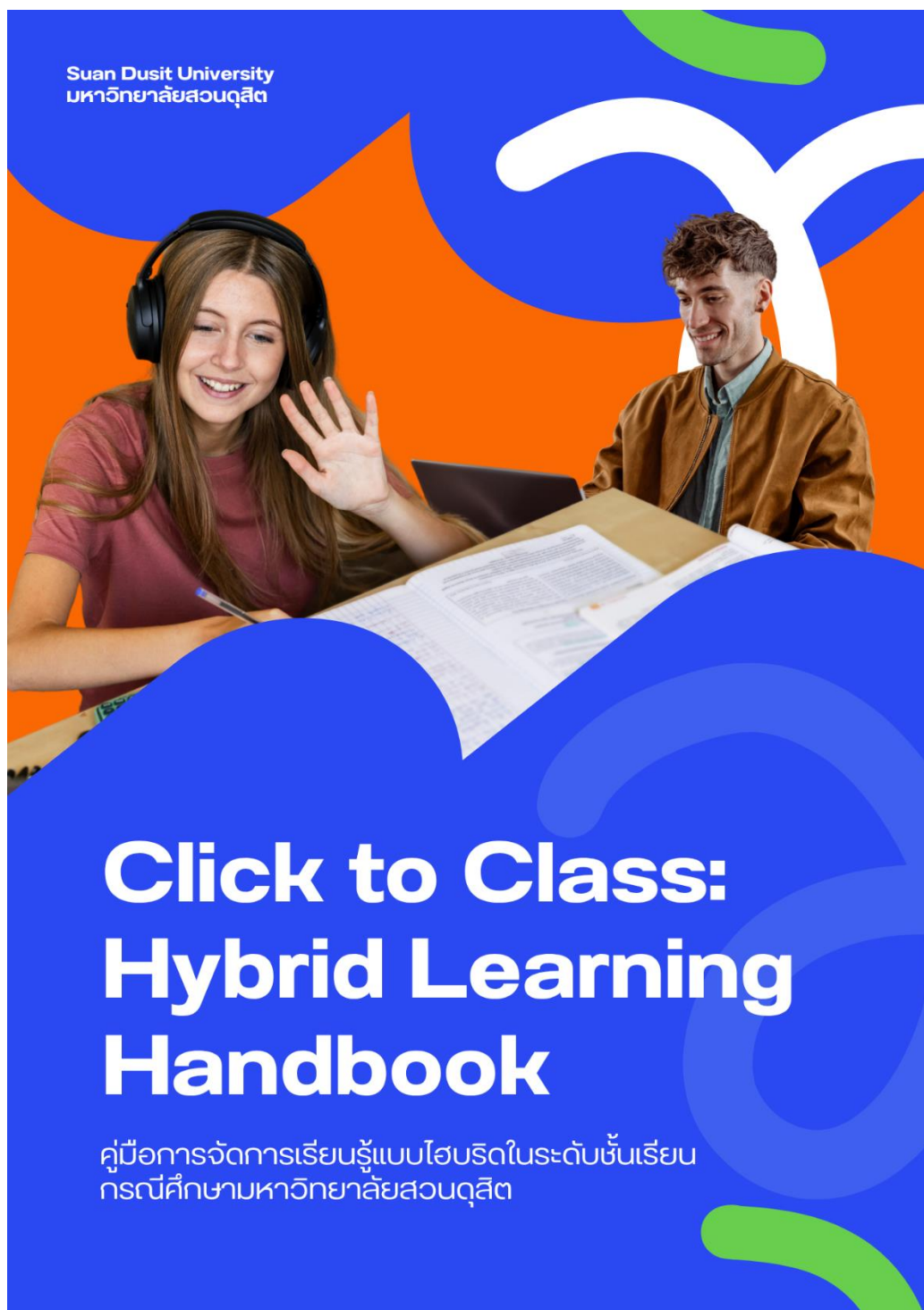

Table of Contents

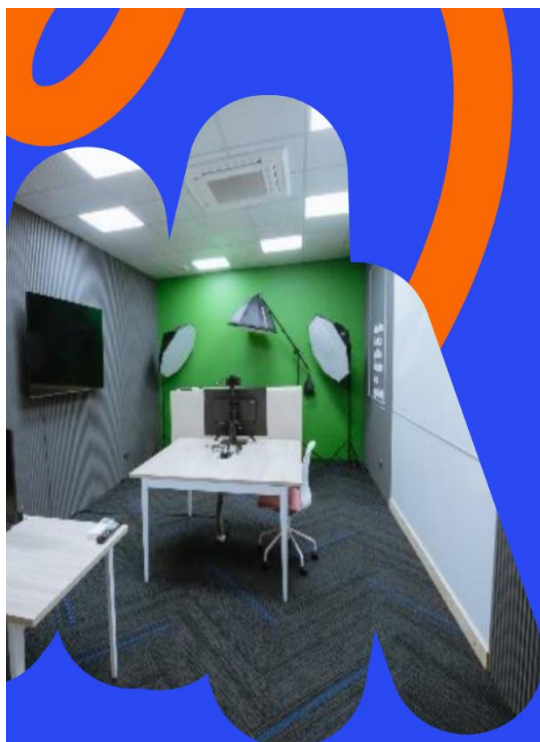
Welcome To

Click to Class: Hybrid Learning Handbook

คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน
กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต

- * มหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด มีการลงทุนทรัพยากรทั้งกายภาพและทรัพยากรบุคคล โดยการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดมีการจัดในรายวิชาต่าง ๆ ทั้งวิชาทั่วไปและวิชาเฉพาะ จากการศึกษาปัญหาที่พบ พบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องยังมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่ตรงกันเกี่ยวกับ “Hybrid” และทักษะของผู้สอนที่ยังไม่สามารถจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดได้อย่างเหมาะสม และผู้บริหารต้องการให้ผู้สอนเป็นผู้จัดการรายวิชาและสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดได้ และมีระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนที่สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้
- * คู่มือระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต ฉบับนี้ จึงพัฒนาขึ้น เพื่อให้ผู้สนใจสามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้แบบไฮบริดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคู่มือฉบับนี้ พัฒนาขึ้นโดยใช้โมเดล I-E-O ของ Astin (2012) เป็นกรอบในการพัฒนาระบบฯ และใช้กระบวนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Brian J. Beatty (2019) 5 ขั้นตอน มาเป็นแนวทางออกแบบการเรียนการสอนแบบไฮบริด ได้แก่

- 1 การประเมินโอกาสและความท้าทายของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด
- 2 การวิเคราะห์และยืนยันผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- 3 การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้
- 4 การเตรียมการประเมินผลการเรียนรู้
- 5 การประเมินผลความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบไฮบริด

คำนี้คืออะไร?

การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

กระบวนการดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบไฮบริดอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ การออกแบบการเรียนการสอน การใช้เทคนิควิธีการจัดการผสมผสานการเรียนการสอนแบบตัวต่อตัวและแบบออนไลน์เข้าด้วยกันในช่วงเวลาเดียวกัน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอนทั้งสองรูปแบบ ใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลผู้เรียน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน

กระบวนการดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดอย่างเป็นระบบในระดับห้องเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับครูสอน ผู้เรียน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

ระบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียน

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดในระดับชั้นเรียนด้วยการใช้โมเดล I-E-O ของ Astin มาเป็นกรอบในการพัฒนาระบบฯ โดยใช้ขั้นตอนการออกแบบหลักสูตร HyFlex ของ Beatty เป็นกระบวนการในการพัฒนาระบบฯ

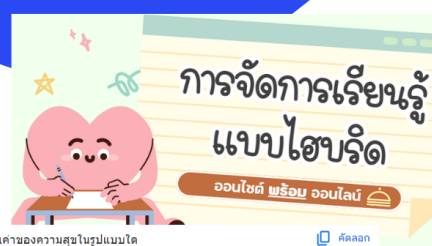
5 ขั้นตอน การจัดการเรียนรู้ แบบไฮบริด ในระดับชั้นเรียน

1 การประเมินโอกาสและความท้าทายของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

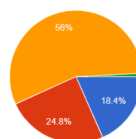
เป็นขั้นตอนแรกของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์เกี่ยวกับประโยชน์และข้อจำกัดของการเรียนรู้แบบไฮบริด

วิธีดำเนินการ

- * ผู้สอนอาจใช้วิธีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้สอนในทีม (ตอนเรียน) และสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์หรือแจกเป็นแบบสอบถามก็ได้
- * เมื่อได้ความคิดเห็นของผู้สอนและผู้เรียนมาแล้ว ให้ผู้สอนนำมาสรุปร่วมกัน เพื่อพิจารณาถึงความสำคัญและแนวดำเนินการที่เป็นไปได้ของการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริดที่จะจัดขึ้น

นักศึกษาต้องการเรียนรายวิชาคุณค่าความสุขในรูปแบบใด
ค่าตอบ 125 票

● ออนไลน์ - เรียนทางออนไลน์
● ปรึภูมิ - เรียนแบบผสมผสาน (เรียนออนไลน์และลงพื้นที่ด้วยตัวจริง)
● ออนไลน์กับปรึภูมิจะผสมผสานกัน

ตัวอย่างประเด็นคำถาม

- * ที่ผ่านมามีเคยสอน/เรียนแบบไฮบริดหรือไม่ วิชาใด
อาจถามต่อว่าสอนด้วยวิธีการแบบใด สอนแล้วได้ผลอย่างไร สำหรับผู้เรียนอาจถามต่อว่า เรียนแล้วรู้สึกอย่างไร ชอบหรือไม่ ใฝ่ผลอย่างไร
- * ผู้สอน/ผู้เรียนชอบการเรียนแบบใด
มีตัวเลือกให้เลือก เช่น ออนไลน์ ออนไลน์ ไฮบริด
- * การเรียนแบบไฮบริดดีอย่างไร
อาจมีตัวเลือก เช่น เรียนตอนไหนก็ได้ ดูย้อนหลังได้ ไม่ต้องเดินทาง ลดค่าใช้จ่าย ฯลฯ
- * เจอปัญหาอะไรบ้างเมื่อสอน/เรียนไฮบริด
อาจมีตัวเลือก เช่น ไม่คุ้นเคยกับไฮบริด สัญญาณไม่ดี เสียงไม่ชัด ขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ไม่คุ้นเคยเทคโนโลยี ฯลฯ
- * อะไรคือเรื่องท้าทายเมื่อต้องสอน/เรียนไฮบริด
เป็นการตั้งคำถามเชิงรุกเพื่อดูคำตอบว่าผู้สอนและผู้เรียนมีทัศนคติกับการเรียนไฮบริดอย่างไร

2 การวิเคราะห์และยืนยัน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

เป็นขั้นตอนของการนำข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ และปรับปรุงการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและประเมินการจัดการเรียนรู้ว่าเป็นไปตามผลลัพธ์ที่คาดหวังไว้หรือไม่ โดยอาจใช้แบบฟอร์มตรวจสอบผลการเรียนรู้ การสังเกต และการประเมินผู้เรียน

วิธีดำเนินการ

- * การใช้แบบสังเกตโดยผู้สอนเป็นการใช้แบบสังเกตตรวจสอบการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่
- * การใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนว่าอยากให้ปรับปรุงอะไรเพิ่มเติมหรือไม่
- * นำผลการสังเกตและผลสำรวจความคิดเห็นนำเสนอให้กับทีมผู้สอน เพื่อปรับและพัฒนาต่อไป

ตัวอย่างแบบสังเกต

วัตถุประสงค์การเรียนรู้ (ตัวอย่าง)	การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน					
	การตรวจสอบ					
	ผู้เรียนออนไลน์			ผู้เรียนออนไลน์		
	ใช่	ไม่ใช่	การแก้ไข	ใช่	ไม่ใช่	การแก้ไข
วัตถุประสงค์ที่ 1						
1. นักศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของความสุขในมิติการเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล						
2. นักศึกษาสามารถยกตัวอย่างเกี่ยวกับการเข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลในชีวิตประจำวัน						
วัตถุประสงค์ที่ 2						
1. นักศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดการความขัดแย้งระหว่างบุคคล						
2. นักศึกษาสามารถยกตัวอย่างเทคนิคการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข						

ตัวอย่างประเด็นคำถามเพื่อสำรวจ

- * คำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน
 - นักศึกษาเข้าใจว่า “ความสุขในความแตกต่างระหว่างบุคคล” คืออะไร
 - อยากให้นักศึกษาช่วยยกตัวอย่างกรณีศึกษาเกี่ยวกับ “การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล”
 - วันนี้ได้เรียนรู้ “วิธีการจัดการความขัดแย้ง” แบบใดบ้าง
 - โดยรวมแล้ววันนี้ได้อะไรที่อยากนำไปใช้ในชีวิตประจำวันบ้าง
- * คำถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด
 - การเรียนการสอนไฮบริดวันนี้ นักศึกษาชอบอะไรบ้าง
 - แล้วที่ไม่ชอบมีอะไรบ้าง
 - อะไรที่อยากบอกอาจารย์เพื่อปรับปรุงให้การเรียนการสอนไฮบริดดีขึ้น

3 การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้

เป็นขั้นตอนของการนำข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มาออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด โดยนำวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ต้องการเป็นตัวตั้ง แล้วออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน เช่น การอภิปรายร่วมกัน การทำงานกลุ่ม เกมที่เน้นการเรียนรู้ เป็นต้น

วิธีดำเนินการ

- * ผู้สอนศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด
 - ความพร้อมของทีมผู้สอน
 - ความพร้อมของห้องเรียนไฮบริด (เช็คจากระบบ Room Booking)
 - ลักษณะของผู้เรียน รายชื่อ สาขา ชั้นปี
 - เนื้อหาวิชาที่จะสอน
- * เขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด
 - ระบุดัชนีประสงค์การเรียนรู้
 - ระบูกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้
 - กิจกรรมที่จัดขึ้นควรเน้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์สำหรับผู้เรียนออนไลน์และออนไลน์ เช่น การอภิปรายร่วมกัน การเล่นเกม การทำงานร่วมกัน ฯลฯ
 - กำหนด In-Class Activity และ In-Class Resource
 - กำหนด On-Line Activity และ On-Line Resource
 - แจกกิจกรรมและการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนทราบล่วงหน้า

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด

ตัวอย่างการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ออนไลน์แบบไฮบริด		
รายวิชา.....		
วันที่..... ตอนเรียน.....		
อาจารย์ผู้สอน.....		
วัตถุประสงค์การเรียนรู้:	In-Class Activity	Online Activity
1. นักศึกษาสามารถอธิบายถึงความสำคัญและความหมายของคุณค่าของความสุขในมิติการเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล		
เนื้อหา	การนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดความขัดแย้ง In-Class Resource: Slide เอกสารประกอบการสอน, เกม Kahoot หรือ Quizizz	อาจารย์กล่าวถึงผู้เรียนออนไลน์ เช่นเดียวกับผู้เรียนในชั้นเรียน Online Resource: Slide เอกสารประกอบการสอน, เกม Kahoot หรือ Quizizz
การสร้างปฏิสัมพันธ์	- การพูดคุยชักชวนให้อภิปรายร่วมกัน - การเล่นเกม และอภิปรายและเปลี่ยนไปพร้อมกัน	- ใช้การถามตอบทั้งทางวาจาและทางช่องทางในระบบออนไลน์ - การเล่นเกม และอภิปรายและเปลี่ยนไปพร้อมกัน
การวัดและประเมิน	การประเมินอย่างไม่เป็นทางการอย่างต่อเนื่องระหว่างการทำนำเสนอเนื้อหาและกิจกรรม	การประเมินอย่างไม่เป็นทางการ โดยระหว่างการเรียนการสอนและกิจกรรม อาจารย์ตั้งใจเปิดโอกาสให้ผู้เรียนออนไลน์มีส่วนร่วมเป็นระยะ ๆ

4 การเตรียมการประเมินผล การเรียนรู้

เป็นขั้นตอนการออกแบบกิจกรรมการประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้การประเมินรูปแบบต่าง ๆ อย่างยืดหยุ่น เช่น การใช้การประเมินโดยผู้สอน การใช้การประเมินโดยผู้เรียนโดยผู้เรียนด้วยตนเอง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

วิธีดำเนินการ

* ผู้สอนนำวัตถุประสงค์การเรียนรู้เป็นตัวตั้ง แล้ววางแผนการวัดและประเมิน โดยแบ่งเป็น

- การวัดและประเมินผู้เรียนแบบออนไลน์ (In-Class Assessment)
- การวัดและประเมินผู้เรียนแบบออนไลน์ (Online Assessment)

* นำแผนการวัดและประเมินที่ร่างไว้ไปพูดคุยร่วมกันกับทีมผู้สอน และสรุปเป็นแผนการวัดและประเมิน โดยสรุปเป็นเอกสารหรือไฟล์ส่งให้กับผู้เรียนทราบล่วงหน้า

ตัวอย่างแผนการวัดและประเมินผล การเรียนรู้แบบไฮบริด

ตัวอย่างการวัดและประเมินผลรายวิชา.....		
วันที่..... ตอนเรียน.....		
อาจารย์ผู้สอน.....		
วัตถุประสงค์การเรียนรู้	In-Class Assessment	Online Assessment
1. สามารถอธิบายถึงความสำคัญ ความหมายของคุณค่าของความสุขได้ในมิติการเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล	1. การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน การสอบถามทำความเข้าใจ	1. การพูดคุยกับผู้เรียนผ่านทางช่องทางการสนทนาออนไลน์
2. นักศึกษาสามารถอธิบายการจัดความขัดแย้งและเทคนิคการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข	2. การอภิปรายโดยกรณีศึกษา (Case Study) ให้ผู้เรียนออนไลน์และออนไลน์อธิบายความเข้าใจและแลกเปลี่ยนมุมมองระหว่างกัน 3. การเขียน Reflection ออนไลน์ในแพลตฟอร์ม เช่น Padlet หรือ Note	
3. ผู้เรียนทำงานแผนที่ความสุขได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้	1. การวิเคราะห์กรณีศึกษา (Case Study) ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์จริง (เช่น กรณีความขัดแย้งของ LGBTQIA+) ให้ผู้เรียนออนไลน์และออนไลน์อภิปรายร่วมกัน 2. การเขียนสรุปแนวทางการใช้ความสุขในชีวิตประจำวันและการจัดการความขัดแย้งต่าง ๆ ส่งในรูปแบบฟอร์มที่กำหนด เช่น Microsoft Teams	
	1. การส่งแผนที่ความสุขในรูปแบบไฟล์ดิจิทัลผ่าน Microsoft Teams ล่วงหน้า 2. การนำเสนอแผนที่ความสุขในชั้นเรียนและให้เพื่อนร่วมชั้นประเมิน 3. ใช้ระบบ Peer Review ให้นักศึกษาประเมินงานของนักศึกษาด้วยกันเองก่อน เช่น ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มละ 3 คน โดยให้ 2 คนเป็นผู้ฟังและประเมินผลงาน และอีกคนหนึ่งคนเป็นผู้นำเสนอผลงาน หลังจากการนำเสนอ ให้นักศึกษาที่เป็นผู้ฟังได้ให้คะแนนและให้ความคิดเห็น หลังจากแสดงความคิดเห็นให้นักศึกษาปรับปรุงงานและนำเสนอความสุขผ่านทางระบบ WBSC ภายในเวลาที่กำหนด	

5 การประเมินผลความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบไฮบริด

เป็นขั้นตอนสุดท้ายเพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบสอบถามเพื่อสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์ หลังการเรียนการสอน เพื่อปรับปรุงระบบการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

วิธีดำเนินการ

- * ผู้สอนควรดำเนินการเป็นระยะ ๆ ทั้งในช่วงกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
- * ผู้สอนสามารถประเมินความคาดหวังของผู้เรียนและผู้สอนด้วยตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกตบรรยากาศชั้นเรียน ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนไฮบริด ความสนใจของผู้เรียน ความสามารถของผู้สอน เป็นต้น

ตัวอย่างแบบฟอร์มการประเมินความคาดหวังของผู้เรียน

การประเมินความคาดหวัง คณาจารย์ต่ออาจารย์วิชา.....				
วันที่..... ตอนเช้า.....				
อาจารย์ผู้สอน.....				
ความต้องการ ความคาดหวัง (In-Class)	การดำเนินการ	การตรวจสอบ		ข้อคิดเห็น
		บรรลุ	ไม่บรรลุ	
1. ต้องการให้จัดกิจกรรมสนุก น่าสนใจ	1. จัดกิจกรรมเกมตอบคำถามแบบกลุ่มในชั้นเรียน 2. ใช้สื่อการเรียนรู้ เช่น อินโฟกราฟิก และคลิปวิดีโอ	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม 90% และแสดงความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ		เพิ่มเวลาสำหรับการอภิปรายหลังจบเกม
2. ต้องการกิจกรรมที่มีสาระใช้กรณีศึกษา	นำกรณีศึกษาจริงที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อในบทเรียนมาให้ผู้เรียนวิเคราะห์	ผู้เรียนตั้งคำถามวิเคราะห์ประเด็นภายในเวลาที่กำหนด	บางกลุ่มไม่สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้	
ความต้องการ ความคาดหวัง (Online)	การดำเนินการ	การตรวจสอบ		ข้อคิดเห็น
		บรรลุ	ไม่บรรลุ	
1. ต้องการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน	แจ้งผู้เรียนล่วงหน้าไปยังคาบการเปิด-ปิดกล้อง ใช้แพลตฟอร์ม MS Teams เพื่อจัดกิจกรรมกลุ่มย่อยออนไลน์ ตรวจสอบผ่าน Insight ใน MS Teams	ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมออนไลน์ และตอบแบบสอบถามครบถ้วน		ผู้เรียนบางคนมีปัญหาในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ควรเพิ่มช่องทางสำรอง เช่น การบันทึกวิดีโอสำหรับผู้เรียนที่พลาดกิจกรรม
2. ต้องการเนื้อหาที่เข้าใจง่ายและชัดเจน	จัดเนื้อหาโดยแยกการสอนและวิดีโอสรุปเนื้อหาไว้ใน Google Classroom หรือ Teams	ผู้เรียนเรียนตามเนื้อหาและตอบคำถามตามหัวข้อเนื้อหา		ตรวจสอบเอกสารก่อนอัปโหลดในระบบ

ตัวอย่างประเด็นคำถามเพื่อสำรวจออนไลน์

- นักศึกษาชอบบรรยากาศห้องเรียนไฮบริดวันนี้หรือไม่
- นักศึกษาอยากให้เราปรับปรุงเรื่องอะไร
- กิจกรรมที่จัดทำให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมหรือไม่
- นักศึกษาได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนไฮบริดหรือไม่
- โดยรวมนักศึกษายังอยากเรียนแบบไฮบริดอีกหรือไม่

Q&A

จะสอบไฮบริด ต้องใช้ห้องไฮบริดเท่านั้นหรือไม่

ไม่จำเป็นเสมอไป สามารถสอบจากที่ใดก็ได้ แต่มหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีบริการห้องไฮบริด ผู้สอนจะสะดวกในการสอนมากขึ้น สามารถจองใช้ห้องได้ที่ระบบ Room Booking

จะสอนไฮบริด ต้องใช้ผู้สอนกี่คน

ผู้สอน 1 คนก็เพียงพอ สามารถชักชวนนักศึกษาให้มาเป็นทีมผู้ช่วยได้ เพื่อเกิดปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนด้วย

เจ้าหน้าที่ไฮบริดคือใคร จะช่วยอะไรบ้าง

หากใช้บริการห้องเรียนไฮบริด จะมีเจ้าหน้าที่ไฮบริดมาช่วยดูแลระบบ คอมพิวเตอร์ เสียง ภาพ และที่สำคัญยังมาช่วยเป็น TA ให้ได้อีกด้วย

ไม่มี Covid-19 แล้ว ไฮบริดยังจำเป็น?

เป็นการเปิดโอกาส สร้างทางเลือกให้กับผู้เรียนและผู้สอน เรียนย้อนหลังได้ ใครไม่สะดวกก็เลือกเรียนได้แบบที่ตนเองสะดวก

การเรียนแบบไฮบริด ใช้ต้นทุนสูง?

มหาวิทยาลัยลงทุนไว้ให้ทุกอย่างแล้ว ผู้สอนลงทุนด้านพลังงานในการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบไฮบริด ทำตามคู่มือๆ ฉบับนี้ก็ได้สนุกไปด้วยกันแล้ว!

กิจกรรมห้องเรียนไฮบริดยาก ต้องใช้ทักษะเยอะ

เริ่มจากทำตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่แนะนำ ย่อยเนื้อหาให้เข้าใจง่าย วางวัตถุประสงค์ที่ละเอียด แล้วเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียน สังเกตบรรยากาศชั้นเรียนแล้วปรับปรุงบ่อย ๆ ยิ่งทำยิ่งมีประสบการณ์

สอนไฮบริดแล้วได้อะไร

ตอบใจกยับนโยบายของมหาวิทยาลัย เป็นการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกที่ พัฒนาผู้สอน พัฒนาผู้เรียน พัฒนาห้องเรียนให้ดียิ่งขึ้น

Contact Information

ผู้พัฒนา

นางสาวพรพรรณ บัวทอง
มีสิทธิปัญญาเอกสาขาวิชาการวัด
ประเมิน และวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

Phone

+66863766533

Email

pornpan.bua@dusit.ac.th

ประวัติผู้เขียน

